МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет іноземної філології
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, м. Рига, Латвія
САМАРКАНДСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ, Узбекистан

CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL EDUCATION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР»

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16-17 квітня 2020 року

Миколаїв – 2020

Збірник містить оригінальні статті VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з лінгвістики і методики викладання мови. Видання буде корисним для широкого кола читачів вчених, викладачів і студентів філологічних спеціальностей.

Головний редактор: Будак В.Д., доктор технічних наук, професор, член-кор. НАПН України; Мороз Т. О., кандидат педагогічних наук, доцент.
Відповідальний редактор: Єфименко Т.М., кандидат філологічних наук.
Редакційна колегія:

Дінжос Роман Володимирович, докт.техн.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мороз Тетяна Олександрівна, к.пед.н., доцент, декан факультету іноземної філології;
Майстренко Мирослава Іллівна, докт.філол.н., професор, завідувач кафедри германської філології та перекладу;
Солодка Анжеліка Костянтинівна, докт.пед.н., професор, професор кафедри германської філології та перекладу;
Коч Наталя Володимирівна докт.філол.н., професор, проф. кафедри загальної та прикладної лінгвістики;
Гладишев Володимир Володимирович, докт.пед.н. професор, професор кафедри англійської мови і літератури;
Мироненко Тетяна Платонівна, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри англійської мови і літератури;
Добровольська Леся Станіславівна, к.пед.н., доцент, доцент кафедри англійської мови і літератури;
Осипов Петро Іванович, к.філол.н., доцент, доцент кафедри германської філології та перекладу;
Кирилюк Світлана Василівна, к.філол.н., старший викладач кафедри германської філології та перекладу;
Єфименко Тетяна Миколаївна, к.філол.н., доцент кафедри германської філології та перекладу;

Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземної філології МНУ імені В.О. Сухомлинського (протокол №9 від 22.04.2020).

Новітні тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції уєвропейський простір : Збірник наукових праць за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за заг. ред. Будак В.Д., Мороз Т. О. –Миколаїв : МНУ, 2020. – 284 С.
Статті представлені в авторській редакції.
Адреса: Миколаївський національний університет іменіВ.О. Сухомлинського, факультет іноземної філології, вул.Нікольська 24, Миколаїв, Україна 54030 www.fif.at.ua

© Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського, 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MYKOLAYIV V.O. SUKHOMLYNSKYI NATIONAL UNIVERSITY
Faculty of foreign philology
BALTIC INTERNATIONAL ACADEMY, Riga, Latvia
SAMARKAND INSTITUTE OF FOREIGN LANGUAGES, Uzbekistan

“CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL EDUCATION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION”

Materials digest of the VI International Scientific-Practical Internet-Conference (16–17 April, 2020)

Mykolaiv – 2020

The digest includes original papers of International Scientific-Practical Internet Conference in linguistics and language teaching methods. The volume is for a wide readership of scholars, lecturers, and students of philological specialities.

Chief Editor: Budak V.D., Doctor of Technical Sciences, Professor; Moroz T.O., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor.
Publishing Editor: Yefymenko T. M., Candidate of Philological Sciences.

Editorial Board:
Dinzhos R. V., Doctor of Technical Sciences, Professor;
Moroz T.O., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Maystrenko M. I., Doctor of Philological Sciences, Professor;
Solodka A. K., Doctor of Pedagogical Sciences; Professor;
Koch N. V. Doctor of Philological Sciences, Professor;
Hladyshev V. V. Doctor of Pedagogical Sciences; Professor;
Myronenko T. P., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Dobrovolska L. S., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Osypov P. I., Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor;
Kyryliuk S.V., Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor;
Yefymenko T. M., Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor.

Current trends of the philological education development in the context of European integration: Materials digest of the VI International Scientific-Practical Internet Conference (Mykolaiv, 16–17April, 2020) / Chief Editor: Budak V.D.,Moroz T. O.; Publishing Editor: Yefymenko T. M. – Mykolaiv: MykolaivV.O. Sukhomlynskyi National University, 2020. – 284 p.

Articles are presented in author's edition.

Address: MykolaivV.O. Sukhomlynskyi National University, Faculty of Foreign Philology Nikolska Str., 24, Mykolaiv, Ukraine 54030 www.fif.at.ua

© The Mykolaiv V.O. Sukhomlynskyi National University, 2020

ЗМІСТ · CONTENTS

Методологічні аспекти викладання й вивчення іноземнихмов

Актуальні проблеми крос-культурної підготовки майбутніх фахівців

Linguistic and methodological aspects of foreign languages teaching and studying

Modern problems of future specialists' cross-cultural education

Мироненко Т. П., Добровольська Л. С.

The Realization of "Blended Learning" Methodology in Teaching English through Distance Learning……..11

Шевченко І. В., Кордюк О. М.

До проблеми переваг використання методики (CLIL) у дослідженнях сучасних науковців і методистів……..19

Щербакова О.Л., Калганов В.

Clil as an important component of educational process at university…….24

Садова Г. Ю.

Специфіка предметно-мовного інтегрованого навчання в процесі професійно орієнтованої підготовки іноземних студентів в Україні……..28

Айзікова Л. В.

Теоретичні підходи до визначення взаємозв'язку мови та культури у процесі кроскультурної комунікації……..34

Пустовойченко Д. В.

До питання інтерактивних методів формування професійної мобільності під час вивчення іноземних мов……..38

Майборода Р. В.

Формування навичок міжкультурної комунікації та їх роль у ділових відносинах менеджерів…….41

Раковська М. А., Сойко І. М.

Психолого-педагогічна готовність сучасного викладача закладів вищої освіти до формування професійної мобільності студентів……..45

Drako O.V.

Professionally-oriented teaching of foreign language……..49

Огородник Н.Є.

Спілкування на борту судна: фактори впливу…….54

Савченко Т.О.

Актуальні проблеми професійно орієнтованого спілкування…….58

Korniiko I., Bondarenko E.

Auswirkung von Kooperativen Sozial – und Arbeitsformen auf die Steigerung der Motivation der Lernenden Daf-Unterricht…….62

Кисіль В. Р.
The category of tense in Modern English……..…65
Корнієнко М. М.
Використання мультимедій у процесі вивчення іноземних мов……..67
Рудік А. Ю.
Предметно-мовне інтегроване навчання у контексті сучасної освіти……..…73
Бородина Є. Г.
Педагогічний підхід до формування професійної мобільності студентів у кроскультурній взаємодії……..77
Кучеренко Т.А.
Методичні принципи кроскультурної підготовки студентів у процесі інтерактивного навчання…….……..…82
Бакреу А.С.
Особливості академічного англійського писемного мовлення на старшому етапі навчання…….85
Діденко О.
Використання інтернет ресурсів у професійній підготовці студентів-майбутніх учителів іноземних мов……...90
Лахманова А.В.
Імплементація інтерактивного навчання у професійній підготовці студентів……..…95
Іванченко Т.
Мета та завдання навчання орфографії англійської мови……102
Форносова Т.
Особливості навчання аудіювання англомовних текстів учнів старшого ступеня середньої школи……..107
Новак К. С.
Сутність академічної мобільності студентів……112
Лазаренко В. О.
Академічна мобільність як складова процесу входження України у європейський науково-освітній простір»……..115
Бігун К.В.
Інтегроване навчання у процесі викладання професійних дисциплін на старшому етапі навчання……..….121
Даскал Н. Г.
Використання мовчазного методу при навчанні англійської мови учнів молодших класів……126
Куц В.В.

Використання квест-технології, як засобу творчих здібностей у процесі іншомовного говоріння на молодших курсах факультету іноземної філології……..…..131

Актуальні проблеми дослідження германських мов та літератур

Modern problems of Germanic languages and literatures researching

Водяна Л. В.
Проза К. Крахта в оцінці літературної критики…….…….…….135
Ашуров З.
Natural and Artificial Languages in Computer Linguistics……141
Чернега С. М.
Культурно-історичне значення «Старшої Едди»…….146
Штепа О.В.
Теоретичні основи лінгвістичного аналізу художнього тексту як мірило досконалості мистецького твору……...….152
Ляхвацька О. О.
Поєднання готики і неоготики у літературі постмодернізму: Айріс Мердок «Палац з піску»…….……...155
Петриченко Д.Ю.
Образ кролика як уособлення внутрішнього світу головного героя роману Джона Апдайка «Кролику, біжи»……..…161
Жебко О.О.
Спроба осмислити втрату своєї батьківщини – як лейтмотив творчості Гюнтера Грасса……..……..165
Фесак Н.С.
Своєрідність німецької поезії постмодерну……..170
Захаров А.Л.
Пастораль Монаднока: від англійських романтиків до американських сучасників…….174
Лазаренко А. А.
Структурні особливості термінологічної системи атомної енергетики (на матеріалі англійської мови)…….…….179
Дем`яненко А. О.
Лексичні особливості рекламного дискурсу (на матеріалі німецької мови)…….……..182
Біднiченко М. О.
Модерн та постмодерн: Спільне та відмінне(на матеріалі роману “Парфуми. Історія одного вбивці” П. Зюскінда)……..185
Невестюк О. С.
Семантичні особливості відео-новин «Deutsche Welle» в українському перекладі…….190
Григор’єва Д.В.

Поняття «Лінгвокультурний типаж» як базове терминопозначення в лингвокультурній концептології…….193

Переклад як компонент полілінгвальної комунікації
Translation as a component of polylingual communication

Самборський В.В.
Емоційна домінанта як структуроутворюючий компонент перекладу поетичних творів…….199
Волошина Ю. А.
Реалія як основний носій країнознавчої інформації в двомовному словнику……..……203
Аббасова С.
Категорія означеності та неозначеності як об'єкт перекладу……..…208
Шпак М. З.
Відтворення структурних особливостей складних речень в англо-українському художньому перекладі…….213
Швець І.О.
Специфіка перекладу рекламного тексту……..218
Драгуновська К. В.
Особливості перекладу англійських науково-технічних термінів…….223
Джигадло М. О.
Фактори культурної асиметрії в лінгвістичному зіставленні і в перекладі на матеріалі українських та англійських військово-політичних текстів……228
Білоус А. О.
Особливості перекладу епітетів в документах……..232
Вільчинська О.О.
Особливості перекладу назв текстів масової культури на ринку розваг…….237
Рибалко А.Ю.
Перекладацькі проблеми відтворення англійських комп'ютерних термінів.....……242
Гродзицький А. С.
Військова лексика як перекладацька проблема……..248
Капацина А. О.
Поетичний переклад як особливий вид діяльності в аспекті культурології, лінгвістичної прагматики та стилістики……..253
Кучма А. Ю.
Складнощі перекладу німецьких артиклів у реченні та тексті……..….258

Загальні та прикладні аспекти сучасного мовознавства

General and applied aspects of modern linguistics

Корнієнко М. М
Фразеологічна одиниця: визначення та класифікації……..264
Герасимюк Л. П.
'Lingvoculturemas' in the Work of L. Deresh……..269
Білоус А. О.
Особливості формування іншомовної комунікації……274
Шувалова О. О.
The Place of Vocatives in the Structural Organization of the Linguistic World View of the Young Ukrainian……..279
Савчук Л.О.
Linguocultural Modelling of the Regulatory Concept 'Pride' of the Ukrainian National World View…….281

Методологічні аспекти викладання й вивчення іноземнихмов
Актуальні проблеми крос-культурної підготовки майбутніх фахівців
Linguistic and methodological aspects of foreign languages teaching and studying
Modern problems of future specialists' cross-cultural education

Tetyana Myronenko, Lesya Dobrovolska
V.O.Suhkomlynskyi National University of Mykolaiv (Ukraine)

THE REALIZATION OF "BLENDED LEARNING" METHODOLY IN TEACHING ENGLISH THROUGH DISTANCE LEARNING

The article analyzes the subject matter of «blended learning» implementation in the process of future English language teachers' training within distance learning in Ukraine. The article aimed at determining benefits of using the model of «blended learning» within distance learning in the process of modern specialists in foreign languages training.

Two approaches to the definition of the concept «blended learning» are distinguished in higher education. The first approach is based on the introduction of distance courses with active learning methods. The second approach considers the usage of new contemporary technologies in education.

The authors point out that the main purpose of using «blended learning» in the process of foreign language teachers' training is to combine the methods of face-to-face and distance learning that promotes active social interaction of students and their immersion into multimedia content.

The authors conclude that syllabuses in «blended learning» are always worked out and compiled for specific courses, so developers can choose optimal combination of a large number of formal and informal, face-to-face and distance learning options.

Keywords: *distance learning, blended learning, information computer technologies (ICT), foreign language teachers' training.*

At present Ukraine is faced with democratization of the national education system that is, reforming and modernization: the implementation of human ideas and fundamental values in education, subject oriented approach, reorientation from informational approach to active approach, focus on student's needs and abilities, developing leadership potential, tolerance towards different cultures.

Integration of higher education system of Ukraine into European educational environment contributed to the modernization of the content of foreign languages specialists' training because language is studied not only as a means of knowledge acquisition, but it also allows students to understand cultural peculiarities. A challenge which education in Ukraine faces now is introduction of distance learning, other words a combination of blended learning on the basis of distance learning.

In 2008, Ukraine became a full governmental member of the European Quality Assurance Register for Higher Education together with 18 country-members of the Bologna Process.

- Priority objectives in the context of the Bologna process include the following changes in the system of higher education:
- system of easily understandable and equal to European degrees implementation; issuing the Diploma Supplement for future professional employment of Ukrainian citizens within increasing international competitiveness and standards of European higher education;
- system based on two main stages of education – pre degree and post degree implementation; the access to the second stage of study requires successful completion of the first one lasting at least for three years. The degree/qualification awarded after the first stage of study should be relevant to the European standards; the second stage supposes obtaining Master's Doctorate's degree, as it is in many European countries;
- credit system of the type of ECTS (European system of the transference of credits) implementation for students' mobility within European universities.

Credits in the framework of different stages of education are acquired aw well as at institutions of higher learning promoting students to lifelong learning;

- students' mobility is promoted by the following steps: students should be provided with access to obtain education and practical training, as well as related services; teachers, researchers and administrative staff should be provided with recognition and crediting of time spent on conducting research, teaching and training in Europe, without violation of their rights;
- promotion of European cooperation in ensuring quality of education for the
- development of appropriate criteria and methodologies of assessment;
- European views on higher education of governmental support, on the development of curricula in particular, inter-institutional cooperation, mobility schemes, joint training programs, practical training and implementation of scientific research [1].
- Specific positive changes in organizational and content aspects in the development of language education took place in Ukraine in 2014. According to the Law on "Higher Education", that came in force in September 2014, much attention is paid to the implementation of modern innovative learning technologies [3].

Modernization of the content of future foreign language teachers' training requires a balance of knowledge of foreign languages, identification of new approaches to the subject matter and selection of materials, usage of appropriate forms and methods of assessment.

Recommended levels for mastering a foreign language:

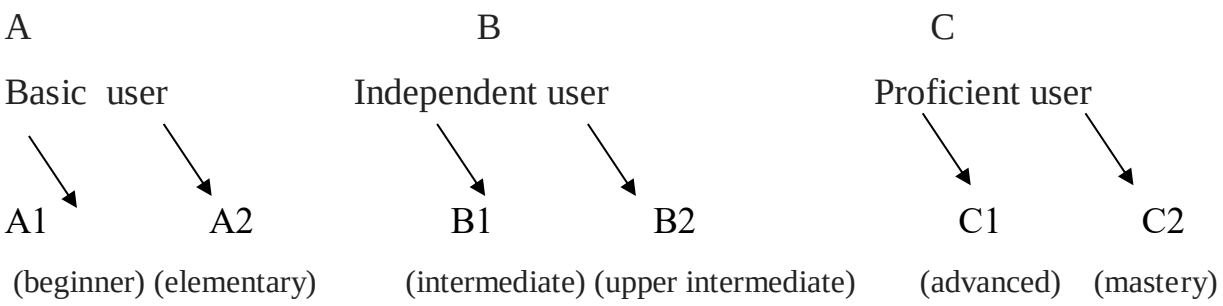

According of the Common European Framework of Reference for Languages a specialist should master communicative competence, which consists of linguistic, sociolinguistic and pragmatic components, what leads to perfection a foreign language at the level of proficient user - C1 and C2 [2].

The Law on "Higher Education" facilitates the introduction of new information and communication technology (hereafter ICT) including "blended learning" into Ukrainian educational process. Therefore, to train future foreign language teachers with a new outlook and more professionally skilled, the Tempus project № 544161-TEMPUS-1-2013-1-UK-TEMPUS-JPCR Aston University Developing the Teaching of European Languages: Modernising Language Teaching through the development of blended Masters Programmes (DeTEL) was introduced in two Universities –V.O.Sukhomlynskyi National University of Mykolayiv and Kyiv National Linguistic University [10].

One of the first researchers of distance education in Ukraine V.Kuharenko noted that despite the fact that distance learning provides an opportunity for self-study it also offers a qualitatively new approach to professional training [5].

A quite wide range of Ukrainian (O.Andryeyev, V.Bykov, V.Kuharenko, V.Oliynyk) and foreign researches (Ch.R.Graham, G.Dudeney, N.Hockly, B.Tomlinson, C.Whittaker) emphasized high level of efficiency and effectiveness of such kind of training.

Implementation of distance education is quite actual due to the fact that it improves the educational process by realization of such ICT as: Internet, video conferences, blogging, mobile learning and "blended learning".

From the above mentioned forms of distance education "blended learning" is the most flexible as it integrates forms of traditional (face-to-face) and distance learning. It provides studying materials in electronic form (on line) and requires a definite feedback from a teacher and students electronically and directly in the class.

The term "blended learning" appeared in corporate teaching in 1999 and was subsequently modified to the system of education in the works of Ch.R.Graham "all learning is blended learning" [8, p.22].

In 2006 E.Masie offered the following interpretation "... blended learning has always been a major part in the field of training, learning and instructions".

Futhermore, the concept "blended learning" was widely used in corporate learning, which aims to improve the quality of training, its definition had an ambivalent character for some time. Therefore, "blended learning" is also called hybrid learning or combined/mixed learning [1].

Taking into account the peculiarities of higher education "blended learning" can be interpreted as "a combination of technology and classroom instruction in a flexible approach to learning that recognizes the benefits of delivering some training assessment online with the usage of other models to create a complete training programme which can improve learning outcomes and save costs" [6, p.534].

In terms of modernization in Ukrainian educational system modern scholars distinguish two approaches to the definition of the term blended learning". Thus, the first approach is based on the fact that this form of education allows introduction of distance learning courses with active learning methods: basic instructural material is presented in a distance course and its practice and assessment is done in the classroom with the teacher «face-to-face» [1].

The second approach considers the usage of ICT only during face-to-face learning. Therefore, the main components of such form of education are: content and instrumental aspects that require combination of subject material and forms of its study.

In the process of foreign language teachers' training "blended learning" has the target to integrate content constituents of the process and learning with methods of material implementation [8].

Ch.Graham in «Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Design» recommends to follow special steps while applying methods of "blended learning" in a foreign language classroom:

- interaction with the teacher in the classroom – importance to apply «face-to-face» training. The researcher points out that in terms of teaching foreign languages such activity should not be underestimated;
- student autonomy – the ways students independently choose the type of interaction and the course for "blended learning";
- methods of teaching – teachers' readiness to work in terms of "blended learning" and technical support provision;
- balance between innovative and productive training – the ways to achieve efficiency and effectiveness of training;
- cultural adaptation – need for adaption training materials for specific groups;
- the use of interactive learning technologies - implementation of "blended learning" for all social backgrounds. (Ch.R.Graham 2006).

Based on previous studies P.Sharm developed five recommendations for language teachers while applying "blended learning":

- teacher begins classes using video presentations involving students in discussions and using online technologies; as a result, students are required to prepare their own video presentation;
- for obtaining better results it is suggested to use class wiki (electronic page where students can submit their materials);
- necessity to create a podcast (digital media file or series of files that are distributed on the Internet for playing back on portable media players or personal computers;
- importance to use Moodle platform to support virtual educational environment;
- implementation of online diary (blog) where students can share not only their experience but also their achievement (P.Sharma 2007).

The main purpose of "blended learning" usage in the process of foreign language teachers' training is the combination of full-time (face-to-face) and distance learning. Face-to-face elements can be used to attract students to work with different types of ICT under the direct supervision of a tutor or a teacher. Distance

learning, on the other hand, "dips" students into multimedia content at any time and any place where there is Internet access. Thus, the combination of two type of learning technology provides flexibility.

Another important element of "blended learning" is active social interaction that involves regular communication between a teacher and students, providing direct integration of online and offline content, making training as effective as possible.

It should be noted that training programs in terms of "blended learning" is always developed for specific courses, so teachers can choose optimal combination of a large number of variants of formal and non-formal, full-time and distance learning. This happens because "blended learning" involves carefully planned sequence of different types of training activity.

Therefore, to develop an effective course for "blended learning" we should consider the following:

- "blended learning" should always be clearly focused. To achieve the goal of learning all the tasks (useful electronic resources) should have a single goal. Students need to have the opportunity to make decisions in the process of education and be aware of their abilities, though in learning content they should follow teachers' advice.
- "blended learning" is based on systematic approach. All exercises and presentation of information should be presented systematically and logically. It is desirable to develop a convenient schedule, identify the target audience, choose the main course material and appropriate methods of working with it, evaluate and take into account the limitations that exist in connection with the budget and technologies to implement e-learning platform.
- working out appropriate forms of assessment of students' knowledge and skills (introduction of various forms of assessment);
- correlation of teaching methods. According to the works of foreign researchers, the ratio of teaching time is distributed as follows: 75% is distance learning (online) and 25% classroom learning (face-to-face) (Dudeney and Hockly 2007, p.138).

Like any system of education "blended learning" has several drawbacks and advantages. The advantages are the following: usage of both traditional and distance learning, that allows students to use not only discussion, but also other kinds of interactive tasks, knowledge acquisition is done in a new way contributing to reflection and increase of students' motivation.

As to disadvantages, lack of social language environment has limited the possibility of free access to interactive contemporary sources, teachers lack experience of using modern ICT in teaching, low teachers' awareness of modern methods of system design and development concepts of Web 1.0., Web 2.0. and Web 3.0.

To conclude, "blended learning" is a modern and advanced learning tool that combines traditional – face-to-face and distance learning to organize flexible learning to train foreign language teachers.

References

1. Vyshcha osvita i Bolonskyi process: manual / V. G. Kremen. - Ternopil : Navchalna knyga - Bogdan, 2004. - 384 p.
2. Zagalnoevropeis'ki Rekomendazii z movnoi osvity: vyvchennya, vykladannya, ozinyuvannya / Nayk. red. Nikolaeva S. Yu. – K.: Lenvit, 2003. – P. 13.
3. Zakon Ykrayiny "Pro Vyschy Osvity" vid 01.07.2014 № 1556-VII // Yrayadovyi kyr'er. –15 chervnya, № 86. – 60 p.
4. Kapystin Yu.I. Pedagogicheskie i organisazionnye usloviya effektivnogo sochetaniya ochnogo obycheniya I premineniya tehnologii distazionnogo obrasovaniya: avtoref. diss. na soiskanie naych. step. doktora: spez. 13.00.02 – «Soderzhanie i metodika prepodavaniya»/ Yu.I.Kapystin. – M., 2007. – 45 p.
5. Kyharenko V.M. Dystanziine navchannya: Ymovy zastosyvannya. Dystanziiniy kyrs: navch. posinyk/ za red. V.M. Kyharenko, 3-e

vyd./V.M.Kyharenko, O.V.Rybalko, N.G.Sprotenko – Kharkiv: NTY «HPSH», «Torsing», 2002. – P.53.

6. Banados E. A blended-learning pedagogical model for teaching and learning EFL successfully through an online interactive multimedia environment. CALICO Journal 2006. №23/3. P. 533–550.
7. Dudeney G. and Hockly N. How to… Teach English with Technology. Harlow: Pearson Education Limited. 2007. P.138-150.
8. Graham Charles R. "Blended learning systems: definition, current trends and future directions". In Handbook of Blendid Learning: Global Perspectives, Local Design. 2006. San Francisco, CA:Pfeiffer Publishing. P.3-22.
9. Masie E. "The blended learning imperative". In Handbook of Blendid Learning: Global Perspectives, Local Design. 2006. San Francisco, CA:Pfeiffer Publishing. P.22 -26.
10. Morris-Adams, M. and Kurtoglu-Hooton, N. 2002. 'Conversational mentoring in a distance learning context' IALS Symposium 2002. Edinburgh University. 13-15 October 2002 (CD-ROM).
11. Sharma P. and Barrett B. (2007) Blended Learning. Oxford: Macmillan. 2007.

Шевченко І. В.

К. п. н., доцент

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Кордюк О. М.

Викладач

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕВАГ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ (CLIL) У ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ НАУКОВЦІВ І МЕТОДИСТІВ

Annotation. *The article is dedicated to the problem of content and language integrated learning (CLIL) in modern methodical and scientific literature of native and foreign scholars. The main advantages of CLIL methodology are encouraging to study a foreign language, the development of creative mental abilities of learners, purposeful mastering of lexical units by them. The importance of the presented methodology is in the fact that learners acquire knowledge in other subjects which that will use in their future professional activity.*

Key-words: *content and language integrated learning, motivation, mental abilities, native and foreign scholars, foreign language competence*.

Сучасне життя і досвід свідчить, що у сучасних умовах інтеграції особливого значення набуває володіння іноземною мовою. Необхідно володіти інтегрованими комунікативними навичками спілкування, що забезпечують професійно-ділове спілкування між людьми різних країн.

У зв'язку з цим, особливої уваги у контексті функціонального оволодіння іноземною мовою та принципу інтегрованості набуває методика CLIL, що відома в усьому світі і активно використовується з метою ефективного вивчення іноземної мови.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був використаний науковцем Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання і вивчення загальноосвітніх предметів іноземною мовою.

У сучасній методичній літературі CLIL пояснюється як методика, що дозволяє формувати у тих, хто навчається, іншомовну лінгвістичну і комунікативну компетенції у тому ж навчальному контексті, у якому у них відбувається формування загальних знань та умінь. Використання методики CLIL передбачає вивчення немовних предметів (біологія, математики, географії та ін.) іноземними мовами [3].

На думку багатьох вчених, важливим базовим пунктом для сприйняття методики CLIL є визнання того факту, що кожен студент або учень є

розумною і освіченою особистістю, який може продемонструвати свій інтелект іноді лише тільки рідною мовою. Дуже часто, потрапляючи у ситуації спілкування іноземною мовою, вони виявляються нездатними показати свої знання у галузях спеціальних знань – економіка, медицина, математика та ін. Без знань іноземної мови для цих спеціальностей вони не мають можливості спілкуватись у професійному контексті. Крім того, студенти або учні можуть бути обмежені у доступі до інформаційних ресурсів з потрібними їм спеціальностями і не мати можливості для ефективного професійного зростання. Профілізація викладання іноземної мови дозволить відійти від звичних контекстів типу «My Family», «Seasons and Weather» та ін. і звернутися до комунікативних ситуацій, типових для майбутнього професійного і загальнолюдського спілкування студентів або учнів. Тому, функціональний підхід до викладання іноземної мови дозволяє досягти ще більшої ефективності за рахунок пропозиції широкого загальноосвітнього простору як навчального контексту.

За словами вченої Колумбійського центрального університету Рози Муноз-Луна, CLIL є наслідком нещодавньої європейської політики, спрямованої на вивчення інших мов у природних умовах. У цьому загальноєвропейському контексті кожна країна ЄС зазнала різних історичних факторів, що спричинили формування сучасних навчальних ситуацій у мові [4].

Перевагами даної методики є те, що:

- студенти або учні працюють на базі того, що вони вже знають, з метою засвоєння нових понять;

- має місце більш контекстне навчання, в якому мова та зміст теми повністю інтегровані [4].

Дослідниця О.Ходаковська висловлює іншу думку і вважає, що вивчення мови стає більш цілеспрямованим, оскільки мова використовується для вирішення конкретних комунікативних завдань. Крім того, студенти або

учні мають можливість краще пізнати і зрозуміти культуру мови, що вивчається, що веде до формування соціокультурної компетенції учнів.

Студент або учень пропускає через себе досить великий обсяг мовного матеріалу, що представляє собою повноцінне занурення в природне мовне середовище. Робота з різними темами дозволяє вивчити специфічні терміни, певні мовні конструкції, що сприяє поповненню словникового запасу студента або учня предметною термінологією і готує його до подальшого навчання і застосування отриманих знань і умінь. Вивчення іноземної мови і немовного предмета одночасно є додатковим засобом для досягнення освітніх цілей і має позитивні сторони як для вивчення іноземної мови, так і немовного предмета [2].

Дослідниця О.Коченкова вважає, що у даному випадку методика CLIL спирається на внутрішню мотивацію, тобто, студенти або учні втягуються у цікаві і значущі види діяльності, використовуючи при цьому мову. Вивчення мови супроводжує все, що відбувається у навчальній аудиторії і задовольняє всі негайні потреби. Іншими словами, CLIL надає масу можливостей для мимовільного вивчення мови; вивчення, що відбувається тоді, коли увага студентів або учнів зосереджена на чомусь іншому, а не на тому, що вивчають. Таке мимовільне вивчення мови виявилося дуже ефективним, глибоким і тривалим. Воно ефективно доповнює навмисне вивчення мови, що, як правило, відбувається на більш традиційному занятті з іноземної мови. CLIL, насправді, не призначене для того, щоб витиснути традиційне вивчення мови, а використання його елементів є реальним і раціональним в умовах сучасної української освіти [1].

Тому вчена вважає, що методика CLIL є:

- освітнім підходом, що підтримує мовну різноманітність і є потужним інструментом, що може мати сильний вплив на вивчення мови у майбутньому;

- інноваційним підходом до навчання, динамічною і мотиваційною силою з цілісною структурою. Являє собою спробу подолати обмеження

традиційних програм, тобто вивчення окремих предметів, і схиляється у бік навчальної інтеграції;

- реалізацією навчання в різних формах і в різних ситуаціях; може стосуватись цілого року викладання одного або кількох предметів, наприклад, таких як біологія, історія, математика, або вивчення модуля з конкретної теми, або як частина регулярного курсу;

- спрямуванням на вдосконалення іншомовної компетенції і розвитком знань і навичок окремих навчальних дисциплінах [1].

Отже, сучасна методика CLIL має очевидні переваги у процесі навчання іноземної мови. Вона мотивує навчання учнів або студентів, активує їх творчу розумову діяльність, спонукає до осмисленого запам'ятовування нових лексичних одиниць, вивчення граматичних правил, спрямовує на вдосконалення іншомовної компетенції та розвиток знань і навичок окремих навчальних дисциплін з метою практичного їх застосування у майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коченкова О. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и других учебных дисциплин) [Електронний ресурс] / О.М. Коченкова // Режим доступу: http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti_profilizacii_prepodavanija_inost vozmozshnosti_profilizatsii_rannykh_jazykov_s_pomoshhju_primenenija_ehlementov_metodiki_clil_integrirovanie_prepodavanija_inostrann/1-1-0-1 – Назва з екрану.

2. Ходаковська О. Особливості метод
ики предметно-мовного інтегрованого навчання [Електронний ресурс] / О. Ходаковська // – Режим доступу: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/63.pdf – Назва з екрану.

3. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension - Actions, Trends and Foresight Potential / D. Marsh // Retrieved December 18,

2016, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: fromhttp://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html. – Назва з екрану.
4. Munoz-Luna Rosa. From drills to CLIL: the paradigmatic and methodological evolution towards the integration of content and foreign language/ Rosa Munoz-Luna // Revista PROFILE: Issues in Teachers' Professional Development. 16.1 (Apr. 2014): p167+. Copyright: COPYRIGHT 2014 Universidad Nacional de Colombia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso – Назва з екрану.

CLIL AS AN IMPORTANT COMPONENT OF EDUCATIONAL PROCESS AT UNIVERSITY

Shcherbakova O., Kalganov V.
The Department of English Language and Literature
V.O Sukhomlynsky National University Ukraine

Summary

The paper aims to show general issues of content and language integrated learning (CLIL) approach in teaching BA students at higher educational institutions. Some issues of professional communication in the domain of education are considered. The correlation of students' language and vocational skills development is examined. The experience of teaching University students is focused on.

Key words: *content and language integrated learning (CLIL), vocational training, speaking skills, speaking activity, levels of foreign language acquisition, communicative competence.*

Content and language integrated learning (CLIL) approach is widely used in teaching practice at higher educational institutions and is much supported by the European Commission. This approach is focused on studying the main subjects in

a foreign language learnt by the students. Consequently learning a foreign language in a nonlinguistic higher educational institution implies a real-life setting which includes the situations closely connected with the students' professional interests [3]. State educational standards of higher education points out that BA graduates must have a number of generic and professional competences, and as far as a foreign language is concerned they must have sufficient skills to communicate in a professional domain in a foreign language [7]. This communication can occur both orally and in a written form and naturally all the skills should be developed systematically and regularly.

Professional communication as a process of interpersonal relations is exercised as the following communicative needs of a specialist:

– realization of a collective professional activity;

– exchange of data, information, and research views;

– development of common strategy of interaction in the professional field etc.

All issues mentioned above are essential both for an individual and for a group of specialists united on the basis of their profession. Professional communication is realized in professional setting due to the communicative function of the language.

Educators and researchers emphasize that the goal of a foreign language teaching in linguistic faculties and universities is to develop communicative skills that will assist graduates to realize professional contacts in a foreign language in different situations both in Ukrainian and in English.

Besides learning English in the frames of CLIL this approach helps students to develop the specific way of thinking and to be ready to perform their professional duties and responsibilities.

Professional duties and responsibilities of our students can include examination and public speaking both in Ukrainian and in a foreign language. A teacher deals with different age of children, taking into consideration different forms and approaches. Moreover graduates of a higher educational institution in

the domain of secondary education should always work in accordance with methodology; be aware of teaching methods, lesson design, control and assess his/her professional activity and its outcomes, realize the importance of regular professional self-development; be ready to get new information; respect moral and cultural values as well as opinions of other people; be hardworking and responsible; reserved and decisive [2].

In the course of professional communication and translation training students try to develop everything mentioned above in course of foreign language sessions and consequently improve not only foreign language skills but special skills as well.

The experience of Foreign Languages Department of V.O Suhomlynsky National University shows that BA students succeed in participating in international conferences and moots, submitting research papers in English, interpreting traineeships etc. To reach the goal of each activity mentioned above students should take into account the adequate vocabulary items and grammar structures. Speaking about special component of the activity the emphasis is made on the transfer of theoretical special knowledge into the area of the practical solution of a task, and afterwards the transfer of the skills developed from one situation into another; and afterward further transfer of data from the particular situation into a general pattern. Here the correlation of the special subject from the core curriculum of the learners and their personal experience occurs.

Analyzing the close connection of language and special vocational training in the frames of CLIL in a non-linguistic higher educational institution we agree with the statement that the quality of language education depends on the quality of vocational education [6]. The opposite contention can also be considered as valid and essential, inter alia the quality of vocational education depends on the quality of language education. Consequently to enhance special competences of teachers-to-be language skills and communicative competences of the students should be constantly cultivated. For this purpose definite tasks and assignments developing

both foreign language skills and special vocational skills should be designed and realized in teaching practice.

The issue of CLIL and foreign language teaching integration is immense; it can be examined from various points of view in teaching listening, speaking, reading, writing etc. This paper shows some aspects of BA students' teaching speaking skills. Discussing some issues of different teaching methods and approaches in a foreign language teachers-to-be improve their knowledge, skills and know-how of their profession. `They also develop their foreign language speaking skills.

CLIL approach can be integrated into teaching practice from the very beginning of vocational training at University. We suppose that this integration can be successful if the students' language acquisition level is B-1or higher according to the Common European References. At this level learners «can understand the main points of clear standard input on familiar matters regularly encountered in work… etc…, can produce simple connected text on topics which are familiar or of personal interest. Can describe experiences and events … and briefly give reasons and explanations for opinions and plans» [4. P. 24].

Though the first year students do not have sufficient vocational knowledge and skills but we can suppose that their interest in their profession will help to cope with this problem. Communicative and problem solving tasks, project making activity will enhance learners' foreign language speaking skills and their lawyer-to-be enthusiasm. The theoretical background of the communicative task application into teaching practice and the examples of such assignments are provided by A. Atabekova and N. Belenkova [1].

The second and third year students have deeper knowledge in the domain of law it gives greater opportunity to realize the CLIL approach into practice and develop the pertinent speaking skills of the students.

Effective speaking implies effective listening and interacting with other participants. Skillful speakers should be conscious and take into account other opponents' feelings, their linguistic skills and professional awareness of the

subject. They should realize how to take turns, allow others to do so and convey the meaning of the utterance even if some misunderstanding occurs. Communication can be considered as effective if the information sent is processed at the moment of its reception. Information processing depends mostly on the speakers' special knowledge of the topic discussed. Consequently language and special content teaching and learning are integrated in practice [8].

The main conclusion to be drawn is the CLIL approach is very effective in teaching foreign languages and developing professional skills of the students at a nonlinguistic higher educational institutions. This approach diversifies teaching tools and forms of classroom teaching and learning and consequently increases learners' motivation. The integration of foreign language teaching and professional skills development should be further investigated and widely used in teaching practice.

REFERENCES

1. Atabekova A.A., Belenkova N.M. Adaptatsiya studentov k mul'tikul'turnoy obrazovatel'noysrede VUZa. — Saarbrücken, Deutschland, Lambert Academic Publishing, 2013.

2. Belenkova N E-learning and Teaching English as a Foreign Language at University // Journal of International Scientific Publications: Educational Alternatives 2012 Vol. 10, part 2 pp. 42–49. URL: http://www.scientific-publications.net/download/educational-alternatives-2012-2.pdf.

3. Commission of The European Communities Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006. — Brussel, 2003.

4. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.— Cambridge, 2004.

5. Crystal D. Emerging Englishes //English Teaching Professional. — 2000 — № 14. — P. 3–6.

6. Druzhinina M. V. Ponyatiye i printsipy formirovaniya yazykovoy obrazovatel'noy politiki universiteta // Izvestiya RGPU im. A.I. Gertsena. — 2008. — № 52. — S. 60–70.

7. Federal'nyy gosudarstvennyy obrazovatel'nyy standart vysshego professional'nogo obrazovaniya po napravleniyu podgotovki 030900 yurisprudentsiya (kvalifikatsiya (stepen') «bakalavr»). (v red. Prikaza Minobrnauki RF ot 31.05.2011 № 1975). URL: http://www.edu.ru/db-mon/mo/Data/d_10/prm464-1.pdf.

8. Harmer J. The Practice of English Language. 3rd Edition. — London, 2001.

Садова Г.Ю.

к.філол.н., доцент

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

СПЕЦИФІКА ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАННОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕССІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ

This article discusses the issues of subject-language integrative education in high school. The CLIL technique allows you to realize the main goal of studying a foreign language he higher education, namely: to develop practical skills in using a foreign language in situations of every day academic communication, taking into account linguistic and regional aspects, to master the general linguistic, educational and professional communicative competencies. When we teach foreign student we are based on the games format.

Keywords: subject-language integrative learning, communicative competencies, game forms of learning.

Приєднання України до Болонського процесу обумовило модернізацію вищої професійної освіти, відкрило додаткові можливості для участі вузів в проектах, що фінансуються Європейською комісією, а студентам, магістрантам, аспірантам і викладачам вищих навчальних закладів в академічних обмінах з університетами європейських країн. Для реалізації таких можливостей необхідно розвивати іншомовні компетенції. Методика CLIL дозволяє реалізувати основну мету вивчення іноземної мови у вищій школі, а саме: розвинути практичні навички використання іноземної мови в ситуаціях повсякденного навчального спілкування з урахуванням лінгвокраїнознавчих аспектів, тобто опанувати загальну мовну, навчальну та професійну комунікативні компетенції. CLIL надає студентам можливість використовувати знання іноземної мови в процесі спілкування, тим самим підвищує їх впевненість в знаннях іноземної мови, знімає мовний бар'єр і сприяє зростанню мотивації в оволодінні іншомовними компетенціями.

Значущим завданням сучасної системи освіти є розвиток комунікативної компетентності, яка проявляється в швидкості, глибині та міцності опанування способами і прийомами діяльності, що пов’язано з ефективним спілкуванням. Комунікативна компетентність в освіті – це віддзеркалення вимог часу. Мобільне життя, систематичне оновлення інформації та колосальні темпи її накопичення зумовлюють потребу в таких особистостях, які здатні гнучко та швидко адаптуватися до нових вимог, адекватно реагувати на сучасні виклики, навчатися протягом усього життя, розвиватися, критично мислити, творчо вирішувати проблеми, самореалізовуватися.

На сучасному етапі дослідженню компетентностей та шляхів їх формування присвячена значна кількість робіт. Аналізуються ключові компетентності, інтерактивні, інноваційні та освітні технології (Н. Обухова [2], О. І. Пометун [3]), становлення компетентної ідеї в європейській освіті та моніторинг рівнів досягнень компетентностей (О. І. Локшина [1]). Необхідність розвитку комунікативної компетентності викликана змінами

мети і завдань сучасної освіти, намаганням посилити практичну спрямованість навчання, підвищити конкурентоспроможність, життєву компетентність молоді.

Розвиток комунікативних компетентностей іноземних студентів обумовлює здатність розв'язувати завдання в різних сферах життєдіяльності. Цьому можуть сприяти використання різноманітних нестандартних форм організації навчально-виховного процесу, зокрема, ігрових форм, які спонукають студентів-іноземців до творчості, розвивають уміння спілкуватися, формують творчі здібності. Здатність молоді обговорювати проблеми, доводити власну позицію, виробляти власну точку зору, розвивати критичне і креативне мислення та адаптуватися у мовному середовищі – саме цього потребує сучасне навчання.

Головною метою цієї роботи є дослідження ігрових форм перевірки знань з російської мови як одного з ефективних шляхів формування комунікативно компетентної мовної особистості в умовах предметно-мовного інтегрованого навчання. Як відомо, ігрові форми перевірки знань є доволі ефективними, оскільки вони активізують пізнавальну діяльність, стимулюють розвиток творчих здібностей. Для іноземних студентів актуальним є вміння використовувати отримані знання в різних навчально-комунікативних ситуаціях. Особливого роду «швидкість мислення», правильність прийняття рішень у сучасному житті часто є чинниками, що визначають успішність особистості, рівень її життєвих досягнень. Вивчення іноземних мов забезпечує достатні можливості для формування й розвитку комунікативної компетентності. Розвитку комунікативної компетенції сприяє гра-конкурс «Лінгвістичний експрес», що має на меті систематизувати знання з російської мови. У ньому можуть брати участь команди зі 5 – 8 студентів групи. Структура «Лінгвістичного експреса» проста, але змістовна. Спочатку учасники повинні представити свої «візитні картки» – мультимедійні колажі, що відображають назву та кредо кожної команди. Наступний етап гри – переміщення команд по лінгвістичним станціям

«Фонетика», «Лексика», «Фразеологія», «Синтаксис», на яких протягом короткого часу (5 хвилин) учасники команд повинні працювати з тестовими питаннями з відповідних розділів російської мови. Приклади завдань лінгвістичної станції «Синтаксис»:

1. Не соответствует литературной норме словосочетание: а) пришла с базара; б) вернулся с Кавказа; в) приехал из Львова; г) поехать до бабушки.

2. Правильно построены словосочетания: а) заведующий кафедрой; б) выйти с автобуса; в) памятник Пушкина; г) хранитель музея.

3. В каком ряду даны все словосочетания со связью примыкание: а) вкратце изложить, работать молча, сомневаюсь в этом; б) откуда-то издалека, кофе по-турецки, яйцо вкрутую; в) говорить невпопад, два рубля, любуясь собою; г) сжечь дотла, говорить вполголоса, в пустую комнату?

4. В каком предложении сказуемое составное именное: а) Мне хотелось бы купить новую кассету; б) И эту поступь миллионов ног должна сегодня чувствовать планета; в) Все реже слышен голос незнакомки; г) Без труда не может быть чистой и радостной жизни?

5. Какое предложение не является безличным: а) Мне выгоднее всего было остаться сегодня дома; б) Все темней и темней сад над землей; в) Она мечтой стремиться к жизни волевой; г) От его слов Никите становиться нестерпимо жутко?

6. В каком примере есть обращение: а) Русский характер! Поди-ка опиши его! б) Зима! Из глубины твоих снегов встают, чернея, пни деревьев. в) Чудо! Оно совершается в каждом листке. г) Прощанье! Скорбное слово!?

7. Какое предложение не осложнено уточняющим членом: а) Теперь же, после половодья, эта река была саженей в шесть; б) Вдруг впереди, под темными горами, мелькнул огонек; в) Несмотря на плохую погоду, лыжные соревнования состоялись; г) Внизу, в тени, шумел Дунай?

8. Какой из вариантов продолжения предложения нужно выбрать, чтобы получилось сложносочиненное предложение: *С самого утра мы начали нервничать*… а) так что настроение было испорчено на весь день; б) и

обсуждать возможные трудности предстоящего дела; в) но погода не подвела нас и на этот раз; г) потому что каждый из нас чувствовал себя неуверенно?

9. В каком варианте правильно согласованы подлежащее и сказуемое: а) После случившегося отец с ребенком решили переехать; б) Я с моими сыновьями еду раньше; в) Писатель со своей семьей провели лето на даче; г) Сотня ребят разбежались во все стороны?

10. В каком варианте правильно построены предложения: а) До конца пути оставались пятнадцать километров; б) Ряд студентов участвовали в олимпиаде; в) Плащ-палатка лежал в рюкзаке; г) Три подруги сидело на лавочке?

Для довідок: 1 г; 2 а, г; 3 б; 4 в; 5 в; 6 б; 7 в; 8 в; 9 б; 10 б.

Перебуваючи на кожній з лінгвістичних станцій, учасники показують не тільки знання російської мови, але і злагоджену роботу, вміння швидко відповідати на питання. Заключний конкурс «Домашнє завдання» надає можливість кожній команді показати творчу інтерпретацію сучасного російського фразеологізму, значення якого повинні були розгадати учасники інших команд. Журі оцінює не тільки правильність, грамотність, повноту і точність відповідей на питання, але й творчий підхід, креативність мислення, мобільність, здатність швидко реагувати й орієнтуватися в обстановці.

Використання ігрових форм перевірки знань з російської мови є засобом формування комунікативної компетентності, що дозволяє отримати результати різних рівнів: пізнавальних навичок, уміння орієнтуватися в різних джерелах інформації, уміння застосовувати на практиці отримані знання, виділяти проблеми і визначати шляхи їх розв’язання; уміння організувати роботу групи й підтримувати ділові стосунки тощо. Досвід показав, що гра «Лінгвістичний експрес» може стати ефективною формою перевірки знань. Студенти є конкурентноздатними в соціумі, володіючи мовою на достатньому і високому рівні. Такі види і форми роботи формують комунікативні компетенції, створюють умови для розвитку інтелектуальної,

творчо обдарованої, толерантної, моральної особистості, здатної до спілкування в будь-якому культурному просторі.

Література

1. Локшина О. І. Становлення «компетентнісної» ідеї в європейській освіті // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару / О. І. Локшина. – Київ, 2009. – С. 19–33.

2. Обухова Н. Сучасні інформаційні технології / Н. Обухова // Відкритий урок. – 2011. – №2. С. 22–23.

3. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ, 2004. – С. 16–25.

Айзікова Л.В.

викладач кафедри іноземних мов

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ КРОСКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Learning a foreign culture is a prerequisite for mastering a foreign language. This statement is supported by the numerous researches on the language learning theory. Both language and culture have a function of communication because they both carry meanings. Successful communication between languages and cultures requires understanding different cultural norms of interaction, values, and attitudes.

Keywords: language, culture, foreign language teaching, cross-cultural communication.

Однією з головних цілей навчання іноземної мови є адаптація мовця до всіх аспектів життєдіяльності в умовах іншої культури. Результати досліджень усного та писемного дискурсів довели, що лінгвістичні явища безпосередньо пов’язані з суспільством та культурою [16]. Навчання іноземної культури є обов’язковою умовою оволодіння умінням спілкуватися іноземною мовою. Ця теза знаходить підтвердження у численних працях фахівців з теорії навчання іноземних мов.

На думку дослідників, успіх у вивченні мови обумовлений набуттям культурних знань [5, 15]. Навчання іноземних мов має виходити за рамки оволодіння різними аспектами мови; володіння мовою як результат її вивчення має включати уміння відповідно використовувати її, перебуваючи у певній ситуації [10]. Неможливо навчити мову без її культури, оскільки культура є необхідним контекстом для використання мови [13]. Вивчення різних ситуації спілкування іноземною мовою продемонстрували, що культурний контекст потребує обов’язкового включення в навчання мови для уникнення непорозумінь [14, 17].

Навчання іноземній культурі забезпечує успішність спілкування в соціокультурному контексті. Більше того, зв'язок мови та культури при вивченні іноземної мови відіграє роль у тому, що людина набуває нових культурних орієнтирів та нового світогляду, які відображають культуру самої мови та її носіїв [1, с.58].

Мова та культура настільки близькі, що в сучасній теорії навчання мов їх ідентифікують як синонімічні поняття [12]. З одного боку, мова використовується для вираження культурних цінностей і переконань людей та для спілкування, а з іншого, культура є інтегральним елементом мови. Тісний зв’язок між мовою та культурою вдало описав американський дослідник H.D. Brown: «Мова є частиною культури, а культура – частиною мови; вони настільки тісно переплетені між собою, що їх не може розділити, не втративши значення кожного з понять» [2, с.117].

Велика кількість підходів до визначення поняття культури вимагає їхньої систематизації і узагальнення характеристик в контексті теорії мовної освіти.

R. Lado вважає культуру структурованою системою моделей поведінки [7, с.111]. G.Robinson визначає чотири аспекти культури: поведінковий, функціональний, когнітивний та символьний. Поведінковий аспект передбачає, що культура – це набір моделей поведінки, функціональний відповідає за застосування цих моделей, когнітивний – за інтерпретацію, а культурний – за продукти цієї інтерпретації [11]. Таким чином, культурні смисли виробляються після внутрішнього інтерпретаційного процесу, здійснюваного під час вивчення мови. Отже, культура є одночасно і процесом, і результатом [4].

C. Kramsch визначає, що «культура – це соціальний конструкт, продукт уявлення індивіда та соціуму» [6, с. 205]. Це визначення акцентує особистісну природу культури.

M. McCarthy та R. Carter розглядають культуру з точки зору соціального дискурсу. Вони стверджують, що соціальні знання та навички взаємодії потрібні так само, як і знання про систему мови [8, с.151-152].

P.R. Moran, говорячи про культуру, вживає поняття «культурне явище». Культурне явище, на його думку, включає реальні форми або структури (продукти), які окремі носії культури (особи) використовують у різних ситуаціях взаємодії (практиках) у певних соціальних обставинах та групах (спільнотах) у спосіб, що відображає їхні цінності, ставлення та переконання (світогляд) [9, с. 25-26].

Згідно із наведеними підходами до визначення поняття культури, це явище є багатовимірним і багатокомпонентним. Важливо зазначити, що усі виміри культури взаємопов'язані між собою. Мова та культура доповнюють одна одну. Мова як найважливіший елементи культури використовується мовцем для участі в культурі, опису культури, інтерпретації культури, реакції на культуру, передачі культури.

І мова, і культура виконують функцію спілкування, оскільки вони обоє є носіями значення. З одного боку, мова несе синтаксичні, семантичні та прагматичні значення для спілкування користувачів [3]. З іншого боку, культура несе в собі значення, які виражаються через моделі поведінки, включаючи мовні. Для успішної взаємодії між мовами та культурами необхідне розуміння різних культурних норм, цінностей та уявлень.

Література

1. Alptekin, C. (2002) Toward intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal,* 56(1)**,** 57-64.
2. Brown, H. D. (2000) *Principles of Language Learning and Teaching,* NY, Longman.
3. Brooks, N. (1997) Teaching Culture in the Foreign Language Classroom IN Heusinkveld, P. R. (Ed.) *Pathways to Culture.* Yarmouth, ME, Intercultural Press.
4. Crawford-Lange, L. M. & Lange, D. L. (1984) Integrating Language and Culture: How to do it. *Theory into Practice,* 26(4)**,** 258-266.
5. Hsin, C. (2008) *Language and culture in foreign language teaching* Conference Paper, Heriot-Watt University, Edinburgh.
6. Kramsch, C. (1991) Culture in language learning: a view from the United States in Bot, K. D., Kramsch, C. & Ginsberg, R. B. (Eds.) *Foreign language research in cross-cultural perspective* Amsterdam, Philadelphia John Benjamins Publishing Co.
7. Lado, R. (1957) How to Compare Two Cultures. IN LADO, R. (Ed.) *Linguistics Across Cultures* Ann Arbor University of Michigan Press.
8. McCarthy, M. & Carter, R. (1994) *Language as Discourse: Perspectives for Language Teaching* London, Longman.
9. Moran, P. R. (2001) *Teaching culture: perspectives in practice* Ontario, Canada, Heinle & Heinle.
10. Neuner, G. (1997) The role of Sociocultural Competence in Foreign Language Teaching and Learning *Language Teaching,* 29**,** 234-239.

11. Robinson, G. L. N. (1988) *Crosscultural Understanding* Hertfordshire, UK Prentice Hall International Ltd.
12. Scarcella, R. C. & Oxford, R. L. (1992) *The Tapestry of Language Learning*, Boston, Heinle & Heinle Publishers
13. Stern, H. H. (1992) *Issues and Options in Language Teaching.* Oxford, Oxford University Press.
14. Tanaka, K. (1997) Developing Pragmatic Competence: A Learners-as-Researchers Approach *TESOL Journal* Spring 14-18.
15. Tseng, Y.-H. (2002) A Lesson in Culture. *ELT*, 56**,** 11-21.
16. Wierzbicka, A. (1986) Does language reflect culture? Evidence from Australian English *Language in Society,* 15**,** 349-373.
17. Willems, G. M. (1996) Foreign language study for intercultural communication *Multicultural Teaching* 14.3**,** 36-40.

Пустовойченко Д.В.
викладач кафедри іноземних мов
Миколаївський національний університет імені
В.О.Сухомлинського

ДО ПИТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

The article highlights the features of interactive methods for the formation of professional mobility of future specialists in the process of foreign language learning. The pedagogical conditions of professional mobility by means of foreign languages are outlined. It is revealed that the use of interactive methods promotes the development of communication skills.

Keywords: interactive methods, professional mobility, future specialists, foreign languages.

Однією з найважливіших сфер людської діяльності постає професійна діяльність, у зв’язку з чим актуальним стає вивчення професійної мобільності як інтегрованої характеристики особистості, що визначає готовність до професійної діяльності. А в контексті сучасної української освіти це особливо актуально при переході до системи підготовки фахівців. С.Б.Ступіна відзначає, що сучасна орієнтація освіти на формування компетенцій як готовності і здатності людини до діяльності та спілкування передбачає створення дидактичних і психологічних умов, в яких учасник освітнього процесу може проявити не тільки інтелектуальну і пізнавальну активність, але й особистісну соціальну позицію, свою індивідуальність, що дозволяє виразити себе як суб'єкт навчання. Одним із сучасних напрямків «активного навчання» є інтерактивне навчання. Інтерактивна модель навчання найефективніша в додатковій професійній освіті, неформальній освіті дорослих, оскільки дорослі мають великий життєвий і професійний досвід [1, с.17].

На думку Л.Л. Сушенцевої, проблема професійної мобільності постала перед людиною у зв’язку з необхідністю пристосовуватись до нових умов діяльності, пов’язаних з процесами диференціації та інтеграції у професійній діяльності [2, с.11].

В системі професійної освіти в становленні навчальної мотивації найважливішу роль відіграють пізнавальні інтереси і мотиви професійної діяльності. Оскільки іншомовна компетентність трактується в контексті професіоналізму, то доцільно розглядати питання формування мотиваційної основи розвитку компетентності в області іноземних мов з точки зору ролі професійної мотивації у формуванні мотивації навчання.

Інтерактивна модель навчання відображає постійну взаємодію викладача зі студентами і студентів з одногрупниками. Відбувається спілкування всіх учасників колективу. Для вирішення навчальних завдань викладач за даною моделлю навчання використовує такі інтерактивні форми: дебати, ділові та рольові ігри, навчальні групові дискусії, мозковий штурм,

круглий стіл, фронтальне опитування, фокус-групи, тренінги; аналіз конкретних, практичних ситуацій.

Інтерактивне навчання сприяє активізації передового досвіду, обміну знаннями та досвідом, становленню нового професійного мислення, придбання конструктивної позиції в щодо нововведень, пробудженню почуття нового, творчого підходу до використання чужого досвіду, формування критичної самооцінки власної практики тощо.

Інтерактивне навчання дозволяє вирішувати одночасно кілька завдань, головною з яких є розвиток комунікативних умінь і навичок. Це допомагає встановленню емоційних контактів між студентами, формується вміння працювати в команді, прислухатися до думки своїх товаришів, що розвиває толерантність, забезпечує високу мотивацію, міцність знань, творчість і фантазію, комунікабельність, активну життєву позицію, цінність індивідуальності, свободу самовираження, акцент на діяльність, взаємоповага і демократичність. Дуже ефективним є новий технічний засіб з використанням інформаційних технологій – це інтерактивні дошки, які в майбутньому можуть поступово витіснити традиційні дошки.

Добре володіння іноземною мовою дозволяють майбутньому фахівцю ефективно здійснювати професійну діяльність у своїй сфері: працювати з зарубіжною літературою, виступати з доповіддю або повідомленням, брати участь в дискусії іноземною мовою, виконувати усний або письмовий переклад літератури за професійним спрямуванням. Це значно підвищить рівень мовної підготовки майбутнього фахівця. Інтерактивне навчання має великий освітній і розвиваючий потенціал, і забезпечує максимальну активність студентів в навчальному процесі. Інтерактивне навчання сприяє активізації навчально-пізнавального процесу, формуванню глибокої внутрішньої мотивації, надає можливості для інтелектуального та творчого розвитку, вияву ініціативи, розвиває комунікативні навички. Тому використання саме цього виду навчання є невід’ємною частиною процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Ступина С.Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: Учебно-метод. пособие. Саратов: 2009. 52 с.
2. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних закладах: теорія і практика: монографія / Н. Г. Ничкало. Кривий Ріг, 2011. 439 с.

Майборода Римма Вадимівна,
викладач кафедри іноземних мов,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ДІЛОВИХ ВІДНОСИНАХ МЕНЕДЖЕРІВ

Annotation. This article deals with the problem of intercultural communication. It describes the signs of successful cooperation among different cultures. The article emphesizes that nowadays intercultural communication is a basis of managers' professional development that finds the main ways to avoid some cultural misunderstandings.

Keywords: communication, intercultural communication, culture, professional competence, intercultural competence, manager, stereotype

Актуальність даної теми підтверджується постійними змінами в житті сучасного суспільства, ступенем його розвитку, процесами глобалізації й інтеграції, постійним розширенням сфер міжнародного, міжнаціонального спілкування, що свідчать про можливість подальшого розвитку людства лише в умовах діалогу представників різних національних культур. Особливо актуальною ця умова є для представників економічних галузей, так як їх професійна діяльність є неможливою без налагодження міжнародних контактів та спілкування з представниками різних культур.

Міжнародна комунікація – комунікація між представниками окремих культур, коли один учасник виявляє культурну різницю іншого. Це обмін інформацією, почуттями, думками представників різних культур [3].

Міжкультурна комунікація набуває все більшого поширення в сфері освіти, зокрема є характерним студентський обмін між ВНЗ різних міст і навіть країн. Наряду з ознайомленням з новою культурою, звичаями, здобувається певний досвід в тій чи іншій сфері життя. Наша сучасність відрізняється від попередніх епох тим, що виникла і розвивається як світова бізнес-система, в якій тісно переплітаються процеси виробництва і торгівлі товарами та послугами різних країн. Активізується зовнішньоекономічна діяльність, розширюються торгівельні та інші зв'яки, створюються й активно працюють спільні підприємства.

Останнім часом досить популярною стає професія менеджера зовнішньоекономічної діяльності. Вона пов'язана із здійсненням зовнішньоекономічних операцій як в Україні, так і за її межами. Менеджери зовнішньоекономічної діяльності повинні:

- формувати політику, стратегію та тактику зовнішньоекономічної діяльності підприємства, політику ціноутворення на зовнішньому та внутрішньому ринках;

- формулювати стратегічні й оперативні цілі і знаходити оптимальні шляхи їх досягнення;

- аналізувати, оцінювати та прогнозувати ефективну виробничу, збутову та рекламну діяльність організацій на зовнішньому ринку, здійснювати маркетинг зовнішньоекономічної діяльності;

- реалізовувати фінансові програми, впроваджувати інвестиційні проекти спільно із зарубіжними партнерами та залучати інвестиції в українську економіку [1; 340].

Аналізуючи міжкультурну комунікацію, дослідники виділяють пряме міжкультурне спілкування (безпосередній контакт) і непряме, коли між партнерами існує просторово-часова дистанція. Особистий контакт має

велику силу емоційного впливу, у ньому діє соціально-психологічний «механізм» зараження та наслідування [2]. Важливо відзначити, що спілкування виникає між суб'єктами, які мають подібності та розбіжності, діють у різних ціннісних полях. Тому багато проблем спілкування концентруються саме навколо поняття цінності, а також пов'язані з потребами й установками, що формуються культурою. Очевидним є те, що кожній країні притаманні свої цінності та ідеали. Але для успішного спілкування потрібно не лише усвідомити, що є найбільш цінним для нас, а також що є цінним для тієї культури, з представниками якої ми вступаємо в контакт. Деякі речі, що є найбільш цінними для них, можуть не сприйматися нами, але кожній зі сторін потрібно визнати важливість цих цінностей для інших [2].

На ділові відносини на міжнародному рівні накладають відбиток дві основні культури – Заходу та Сходу. Основою західної соціокультурної системи є принципова автономія сімейних домогосподарств, наявність яких сприяє формуванню соціально-економічної самостійності, повноцінного громадянського статусу та особистої гідності господаря-власника. Це привело Захід до перемоги принципів раціоналізму та індивідуалізму, утилітаризму та меркантильності, парламентаризму, затвердження основних цінностей західної цивілізації: свободи, рівності, братерства, а також закону (права) та приватної власності [3]. Східний шлях становлення цивілізації і розвитку визначається незмінним підвищенням ролі надобщинних органів влади та управління у всіх сферах життєдіяльності [3]. Це було пов’язано з необхідністю організації колективної праці великих мас людей (виконання іригаційно-меліоративних робіт, побудова терас на схилах гір, зведення пірамід тощо). Держава тут залишає за собою лише загальний контроль над політичним, економічним, релігійно-культурним життям. Представники легалізованого приватного сектора перебувають майже в безправному становищі щодо всесильної бюрократії. Навпаки, західна культура концентрується на індивідуальності, ставить особистість в основу всього,

підкреслює активне ставлення людини до всього, культивує раціоналізм, прагматизм, а східна культура в основу ставить відмову від особистості на користь певному абсолюту, культивує колективізм, інтуїтивне пізнання світу, увагу до медитації, самовпливу. Європейські держави будувалися «знизу». азіатські - «зверху». В Європі соціальне становище людини визначалося її статусом як члена суспільства, в Азії – належністю до сім1ї, касти, клану. В Європі цінувалася свобода, в Азії – залежність, вміння підкорятися іншому; в Європі цінувалися такі якості людини, як мобільність та здатність до змін, в Азії – стійкість та прихильність традиціям. Мабуть, ці культурно-історичні корені пояснюють багато в чому ті відмінності, які становлять основу західної та східної культур. Водночас, незважаючи на всі політичні, національні і культурні відмінності та суперечності, людство фактично живе спільним життям, його окремі частини тісно взаємодіють між собою, Захід та Схід перебувають у безперервному та тісному спілкуванні [3].

Якщо говорять про ділову культуру, то мають на увазі, що це набір загальнолюдських, загальногуманітарних базових цінностей і морально-етичних норм як фундамент взаєморозуміння і взаємодії представників різних націй, як основа для встановлення ділових контактів. Тобто, під діловою культурою розуміємо цінності та норми, що регулюють поведінку і діяльність людей у процесі виробництва та обміну під час переговорів та укладання угод на міжнародному рівні. І саме із загальнолюдських цінностей і морально-етичних норм слід насамперед виходити, спілкуючись з іноземцями. Проте ділова культура кожної нації має свої специфічні характеристики, пов’язані з певними психологічними та культурними особливостями, що випливають з її історії та розвитку. У будь-якій діловій культурі головним єднальним елементом управління розглядаються комунікації. Проте, англійські менеджери тільки в 60% випадків віддають пріоритет комунікаціям, американці – в 73%, а японські – в 86%. Саме японці вважають, що розміщення працівників одного підрозділу в різних приміщеннях заважає ефективному в реальному часі обміну інформацією

між працівниками, а отже, негативно позначається на ефективності управління [2].

Роблячи висновок, зазначимо, що вивчення проблеми готовності до міжкультурної комунікації зумовлена модернізацією сучасної освіти і спрямованістю професійної освіти на підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного виконувати успішне професійне спілкування. Зазначена готовність є необхідною умовою успішної професійної діяльності менеджера, яка містить у собі когнітивний, мотиваційно-ціннісний, комунікативно-діяльнісний компоненти та передбачає володіння комунікативною, лінгвістичною й соціокультурною компетенціями, а також низкою специфічних знань та умінь. Перспектива подальших досліджень полягає у розробці конкретних умов, які сприятимуть успішному формуванню готовності до міжкультурної комунікації майбутніх менеджерів.

Література:

1. Горіна Ж.Д. Аксіологічні аспекти міжкультурно-комунікативної компетентності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології наук. Журнал. 2009. - № 1. - С. 338-347.

2. Кучмій О.П. Міжкультурні комунікації: структура і динаміка процесів // Культура народов Причерноморья. – 2003. - № 37. – С. 86 - 94.

3. Новицька А.В. Формування міжкультурної компетенції в різних видах міжкультурних контактів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: http://www.ncstu.com

Раковська М.А.
к.п.н., доцент
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського
Сойко І.М.
к.п.н., доцент
Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

.

The article deals with the question of formation students' professional mobility in the modern educational space. The leading role of the modern teacher, his psychological and pedagogical readiness for such activity and personal qualities, necessary for the training of mobile educators, are distinguished. The strategic line of the teacher's activity in higher education establishments - formation of future professionally mobile specialists is defined.

Keywords: professionally-mobile specialist, educational space, professional activity .

Сьогодні людина живе і діє в рухливому середовищі . Усесвітні процеси інформатизації, технологізації та глобалізації зумовлюють відкритість міжнародних кордонів для фахівців усіх сфер діяльності, залучення їх до міжнародних контактів. Інтеграція у світове суспільство та реформування української освіти зумовлює розвиток і самовдосконалення студента-особистості у навчальному середовищі, висуває нові вимоги до організації підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ України, а відтак і професійного рівня та психолого-педагогічної готовності сучасного викладача до формування професійно - мобільної особистості студента в сучасному освітньому просторі. Слушною є думка О. Семеног про те, що «сьогодення диктує потребу в діяльних, інтелектуально й духовно розвинутих фахівцях, котрі орієнтуються в численних педагогічних новаціях, прогнозують власні новаторські ідеї, вміють швидко порівнювати, аналізувати й оцінювати, мобільно знаходять ефективні та обґрунтовані рішення, критично і творчо мислять, володіють основами інформаційних технологій і методикою їх використання у професійній педагогічній діяльності…» [4, с. 18].

Сучасному педагогу закладів вищої освіти слід адекватно реагувати на зміни, що відбуваються та орієнтуватися в складних професійних і соціальних ситуаціях, самостійно й відповідально приймати рішення, роблячи вибір на користь позитивного розвитку студентів, бути готовим до участі в інноваційних процесах.

Відповідно до таких умов , сучасний викладач повинен володіти рядом якостей, які виступають на перший план: креативність мислення і швидкість прийняття рішень, здібність до постійного самонавчання й уміння адаптуватися до нових умов як професійних, так і соціальних, уміння відстежувати і правильно оцінювати стан своєї діяльності та навколишнього простору. Належний рівень адаптивності при професійній діяльності у швидкозмінному середовищі характеризує професійно мобільного вчителя , тобто фахівця, який здатний вирішувати різноманітні проблеми без наукового дискомфорту.

Підвищення якості системи фахово-педагогічної підготовки зумовлює використання новітніх форм, методів і засобів навчання майбутніх фахівців. Недолік української системи підготовки педагогічних кадрів полягає у відсутності гнучкості освітньої системи, здатності до швидкої адаптації шляхом перекваліфікації або зміни спеціалізації.

Ефективність педагогічної діяльності з формування професійно мобільної особистості визначається передусім рівнем професійної готовності, зокрема психолого-педагогічної готовності педагога до такої діяльності. Актуальність проблеми психолого-педагогічної готовності педагогів вищої школи визначається динамічними змінами в соціальному замовленні ринку праці, що постійно змінюється, на підготовку кваліфікованого спеціаліста, зростанням значення якостей професійної мобільності, як умови самореалізації особистості та її успішного майбутнього професійного життя. Слід зауважити, що сучасний педагог, окрім володіння знаннями та уміннями, керується у своїй діяльності певними принципами, має усталені, притаманні тільки йому світогляд, життєві установки, цінності, для нього

характерна особиста професійна поведінка. Оскільки головною стратегічною лінією діяльності педагога у сучасних умовах є формування майбутнього професійно мобільного кваліфікованого фахівця, то, безумовно, результативність навчального процесу залежатиме від ставлення педагога до своєї професії, від його психолого-педагогічної готовності до такої діяльності, від його відповідальності за результати своєї праці. Підтвердженням цього є думка І. Зязюна про те, що у досягненні цих результатів важливу роль відіграє особистість педагога, «його фахова компетентність зумовлена рівнем розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типовими особливостями і професійно значущими якостями» [1, с. 19].

Дійсно, від педагога залежить, як буде організований процес навчання, яким чином учні будуть залучатися до цього процесу, яку роль він їм відводить, як буде мотивований студент, якими засобами здійснюватиметься активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, їхня самостійність у процесі навчання.

Враховуючи це, сучасному педагогу необхідно ставитися до студента як до самоцінної, діяльної особистості і орієнтуватися у суб'єктсуб'єктних відносинах на співробітництво і спільну творчу діяльність у процесі навчання. Особливістю професійної діяльності педагога, спрямованої на формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників, є поєднання його особистісних якостей і психолого-педагогічних знань та вмінь [2].

Особистість педагога реалізується через педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, професійну компетентність. А. Маркова виділяє професійні (об'єктивно необхідні) психологічні й педагогічні знання; професійні (об'єктивно необхідні) педагогічні вміння; професійні

психологічні позиції, установки педагога; особистісні особливості, що забезпечують оволодіння педагогом професійними знаннями й уміннями [3].

Педагогічна спрямованість кожного педагога багатоаспектна. Основу становлять ціннісні орієнтації. Один педагог може бути спрямований на самоствердження (на себе). Він прагне до того, щоб студенти бачили в ньому кваліфікованого, вимогливого педагога. Інший – спрямований на засоби педагогічного впливу – найважливіше для нього виконати програму. Проте нові вимоги сучасного суспільства актуалізують проблему не «передачі знань та умінь», а «навчання здобувати їх».

Професійна компетеність викладача полягає не тільки у досконалому володінні своїм предметом. Велике значення має його уміння логічно і доступно викласти матеріал, досягати співробітництва на занятті, знаходити оптимальні шляхи спілкування зі студентами і організовувати їхню діяльність.

Визначаючи вимоги до особистості педагога, що забезпечують його готовність до професійної діяльності, науковці виділяють професіоналізм (сукупність особистісних характеристик людини, необхідних для успішного виконання педагогічної діяльності) (Н. Нікітіна та Н. Кислинська) і більш високий його ступінь педагогічну майстерність (сплав особистісноділових якостей і професійної компетентності викладача, як комплекс властивостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації педагогічної діяльності) (І. Зязюн).

Під професійно-педагогічною готовністю В. Сластьонін розуміє здатність до впевнено виконуваної й ефективної професійної діяльності, що включає три взаємозалежних компоненти: психологічний, науково-теоретичний і практичний [5].

Успішність розвитку інноваційної освіти багато в чому визначається готовністю професійних кадрів, що працюють у галузі освіти, до роботи в безперервному інноваційному режимі, до гнучкого, оперативного, мобільного реагування у своїй

професійній діяльності на потреби суспільства, ринку праці, особистості, що постійно змінюються, технології, що розвиваються та інформаційного середовища, що безупинно оновлюється. Тому психолого-педагогічна готовність сучасного педагога вищої школи до формування професійної мобільності є однією з найважливіших умов підготовки професійно мобільного майбутнього фахівця. Процес формування психолого-педагогічної готовності до формування професійної мобільності передбачає якісний перехід до більш високого рівня готовності. Такий перехід неможливий за асоціативно-репродуктивної форми навчання педагогів, він потребує навчання в активних, діяльнісних формах.

Література:

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підруч. для вищ. пед.навч. закл. / [І. А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривоноста ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища школа, 1997. – 349 с.
2. Каплина С. Е. Концептуальные и технологические основы формирования профессиональной мобильности будущих инженеров в процессе изучения гуманитарных дисциплін : автореф. дис. … д-ра пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / С. Е. Каплина. – Чебоксары, 2008. – 46, [1] с.
3. Маркова А. К. Психология труда учителя : кн. для учителя / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 192 с.
4. Семеног О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови та літератури : монографія / Олена Семеног. – Суми : «Мрія»-1, 2005. – 404 с.
5. Сластенин В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. пед. учеб заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – М. : Школа-Пресс, 1998. – 512 с.
6. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика : монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім,2011. 439 с.

DRAKO O.V.

assistant of the department of social and humanitarian disciplines,
Minsk State University of Economics, Minsk,

Belarus

PROFESSIONALLY-ORIENTED TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE

The article is concerned with the current importance of forming professional competencies, allowing future specialists to work in the conditions of international communication.

Key words: *professionally-oriented teaching, professional competence, communication, self-education motivation.*

The trends in development of modern education put forward new requirements for the training of graduates. profound knowledge and skills, ability to their flexible practice, initiative, sociability, creative activity and continuous commitment to self-development are the most significant ones. Competitiveness of modern specialist is determined not only by his high professional qualification in the field, but also the readiness to solve professional tasks in the foreign language environment. Knowledge of the national and foreign languages is a necessary condition of professionalism, allowing to work with the information available to the international community and to communicate with colleagues in other regions and in different countries.

Availability of linguistic knowledge gives the graduate an opportunity to be aware of all the new materials, published in related professional sphere, and empowers him with the achievements of the new world science.

In the current international context, language plays a key role in the academic and professional development of all graduates. Students with knowledge of one, two or more languages have more options in terms of academic and professional mobility, as well as in relation to their employment, with they simply would not have in the absence of these language skills. In addition, the European higher education space will become a reality only when students, researchers, scientists and administrative staff in higher educational institutions across Europe will be able to communicate effectively with each other and this is largely dependent on their language skills. To ensure that all graduates have an access to efficient language training is the key objective of all higher educational institutions across Europe.

Thus, the subject "Foreign Language", being integrative in its objective and interdisciplinary in substantive content, is aimed at enhancing the educational horizons of students, socialization of future professionals, preparing them for life in a multinational and multicultural world.

Analysis of the pedagogical and scientific-methodological sources revealed countless areas and technologies of foreign language teaching on the non-linguistic faculties. The present day task considers not only acquirement of communication skills in the foreign language, but also achieving special knowledge in the chosen professional field. Unfortunately, the professionally-oriented foreign language teaching still leaves a lot to be desired. Critical shortage of specialists, possessing a certain register of foreign language knowledge, required for professional communication, is the evidence for this. For improvement the situation it is required to abandon traditional approach to foreign language teaching, in other words, to reconsider its purposes and content. The analyses of psychological and educational literature, study of foreign language teachers` experience and surveys of the students of non-linguistic faculties show that the object of general cultural unit "Foreign Language" is perceived by the majority irrelatively from their future professional career. Low level of language training, acquired by the most students at school, a limited number of hours have led to low motivation in studying this discipline. In this regard, there was an urgent need for a fresh look at educational process in general and a foreign language learning in particular.

At the same time it has been discovered that the main factors affecting the quality of education are insufficient elaboration of organizational and substantive components of the existing models of teaching, reducing the number of hours for training foreign language students of non-linguistic faculties with the increase of amount of educational material.

To raise the level of foreign language specialist`s training - means to empower him with knowledge, practical skills and abilities that will allow him to use language as a means of informational activities, systematic replenishment of his professional knowledge, professional communication.

Teaching specialty by means of language, as well as teaching language by means of specialty - one of the important issues of specialists` training in non-linguistic institution. The above conclusion has drawn about the need to resolve these existing contradictions:

- between the specialists, possessing the practical skills of a foreign language use in their professional sphere, and the existing practice of teaching this subject in the schools of higher education;

- between the awareness in the necessity of professional language training improvement by the specialists of different spheres of science and industry and lack of the motivation in foreign language learning by the students of non-linguistic specialties;

- between the need for scientific and methodological support of educational process in teaching foreign language to the students of nonlinguistic faculties and the level of its equipment[1].

Levels of proficiency in foreign language in the professionally-oriented training are determined by the following criteria:

- acquiring of linguistic professional knowledge (possessing grammatical structures; professional lexical units);

- readiness to the professional speech interaction (possession of all speech types based on professionally-oriented language, the ability to realize their foreign language needs in professional communication with the help of variety of linguistic recourses);

- readiness to creative professional activity (motivation, cognitive and creative activity of learners)[2].

To the difficulties, preventing the effectiveness of foreign language teaching on the non-linguistic faculties, we refer:

a) different level of the basic linguistic knowledge, communicational skills and abilities of learners;

b) position of a teacher as a translator of knowledge and position of the student as an object of pedagogical process, which is expressed in the students` orientation on reproduction of "ready-made" knowledge;

c) low level of self-guided work skills;

d) lack of the self-education motivation;

e) psychological unavailability of students to work in a team environment;

f) insufficient use of innovative forms, methods and teaching aids by the teacher.

Professionally-oriented language learning model is a didactic system, aimed in achieving the mechanism for language training of students of non-linguistic faculties. This model presupposes scientific justification for institutional approaches to the definition of the objects of teaching, selection and structuring of foreign language teaching content, the choice of forms, methods and means of education, monitoring the results of teaching and its correction.

Professionally-oriented learning of a foreign language is now recognized as a priority in the renewal of education. There is an urgent need for a fresh look at educational process in general and foreign language learning in particular. Foreign language communication becomes an essential component of professional competence of a specialist.

Literature:

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Cambridge: Cambridge University Press, 2001. - №8.

2. Dudley-Evans, T. & St. John, M.J., Developments in English for Specific Purposes. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Огородник Н.Є.
Херсонська державна морська академія,
Україна

СПІЛКУВАННЯ НА БОРТУ СУДНА: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

The article analyzes the onboard working environment factors that affect the crew members' communication and determine the dynamics and content of their communication relationships. Future seafarers are thought to be informed on the specific features of professional and everyday communication within international crew at the Maritime English lessons to promote their communicative competency.

Keywords: future seafarers, onboard working environment factors, professional and everyday communication, Maritime English communicative competency.

Глобалізація морської транспортної індустрії призвела до зростання ролі людського фактору як сукупності соціальних, професійних, психологічних та інших якостей фахівця, що виявляються у його діяльності. Відомо, що 75% всіх аварій, що трапляються на морі, зумовлені саме людським фактором. З них до 40% становлять нещасні випадки через проблеми у спілкуванні. Фактором ризику першого плану у сфері морських перевезень більшістю експертів визначається багатонаціональний екіпаж, 90% якого користуються англійською мовою як робочою мовою, не будучи при цьому її носіями. Очевидно, що безпека сучасного мореплавства все більше залежить від комунікативного аспекту спільної діяльності екіпажів суден. Зрозуміло, що у колективі з фахівців різних національностей з безліччю варіантів англійської мови неминуче виникають бар'єри спілкування – психологічні, соціальні, культурні, мовні. До того ж особливі умови праці на борту, а також природні умови за бортом нерідко посилюють стресогенний вплив соціально-психологічних факторів робочого середовища [2, 3].

У контексті особливих умов роботи ряд досліджень з психології моряка містить аналіз специфіки спілкування на судні протягом тривалого рейсу. Наголошуючи на підвищеній потребі у здатності до соціально-психологічної адаптації, тобто органічного входження у колектив, на необхідності більшої, аніж в інших трудових колективах, згуртованості та спрацьованості екіпажу судна, Істоміна О. О. зазначає, що специфіка роботи на судні, безумовно, позначається на спілкуванні. З огляду на те, що спілкування є одним із основних видів спільної діяльності, а значить важливим фактором формування колективу, у своїй роботі автор визначає низку чинників, що своєрідно відбиваються на процесі комунікації на судні та повинні бути враховані через ймовірність їх несприятливого впливу на ефективність взаємодії членів екіпажу [2, с. 45–49]. З усіх наведених факторів як такі, що найбільш позначаються на характері й особливостях спілкування, виділяємо:

– різке звуження зовнішніх соціальних зв'язків в умовах обмеженого простору судна, іншими словами, відносну соціальну ізоляцію моряків;

– нерозділеність сфер виробництва та побуту з безпосередньою близькістю місць праці й відпочинку;

– багатонаціональний екіпаж й іншомовне комунікативне середовище.

Рис.1.Фактори комунікативного стресу

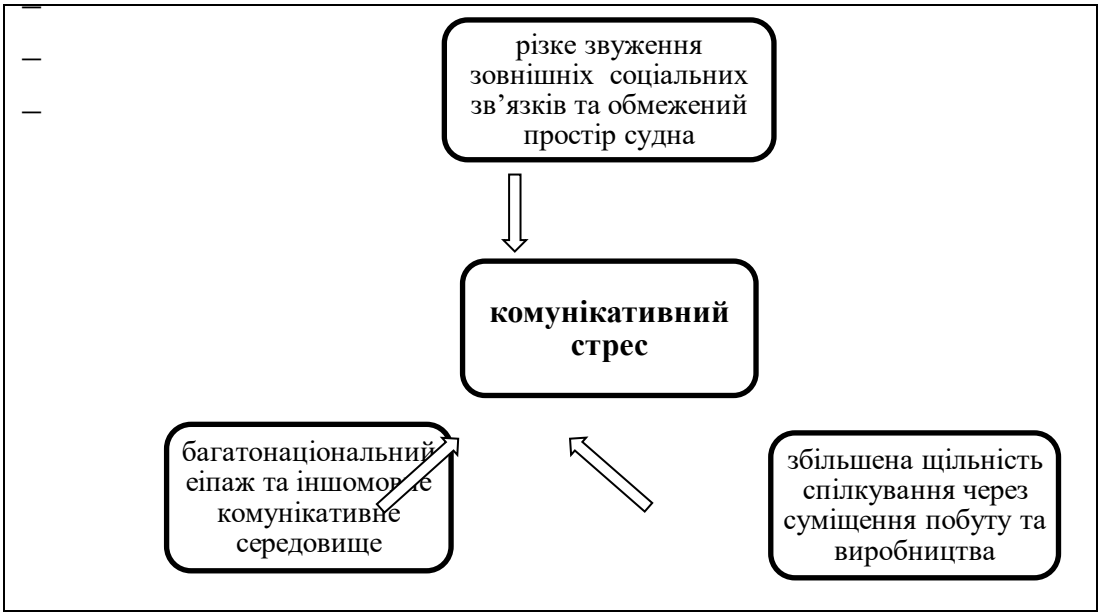

Наслідками дії вказаних факторів стають певні труднощі та деформації спілкування. Так, через звуження безпосереднього соціального оточення (лише членами екіпажу) підвищується щільність комунікативних контактів, з'являється синдром «вимушеної комунікації» (спілкування усупереч волі), а також можливим є взагалі блокування потреби спілкуватися (небажання розмовляти з будь-ким). Обмеженість у просторі, або «просторова близькість», словами О. О. Істоміної, та поєднання професійної діяльності з особистим життям через суміщені працю та відпочинок закономірно провокують до частого неформального спілкування, інколи поєднуваного з проявами емоційної близькості, відчуттям своєрідної родинності, що нерідко призводить до порушення субординації у ділових відносинах, викривляючи під враженням суцільних «рівності та братства» манеру спілкування [1, 2]. Проблеми в комунікації створюють напругу серед членів екіпажу, загострюючи міжособистісні відносини, погіршують соціально-психологічний клімат, породжуючи конфліктні ситуації, що є не просто не бажаним, але й вкрай небезпечним на судні.

Профілактиці комунікативних стресів, на думку психологів, сприятиме обізнаність командного складу у питаннях становлення екіпажу як соціальної групи, а також знання щодо динаміки міжособистісного спілкування. Відстежуючи динаміку стосунків, офіцер може передбачити й попередити прояви роздратування, нервової напруги між членами екіпажу й,

скоригувавши умови спілкування, запобігти конфліктам. В узагальненому вигляді у розвитку спілкування екіпажу виділяють кілька стадій:

- Стадію знайомства (формування колективу) тривалістю від 3-ох до 20-ти днів, характеризовану спеціалістами як «світська бесіда» або «фасадне спілкування», під час якого у стриманій та коректній формі обговорюються другорядні або загальновідомі речі. Можливими є конфлікти з приводу умов праці та життя.
- Стадію дискусії (психологічної напруги, бурління, штормінгу), що визначається психологами як найважча стадія, із суперечками, незгодою та конфліктами через відмінності у національних менталітетах, традиціях, звичаях, етикеті, ритуалах тощо. Характер спілкування у цей період, на думку вчених, нагадує стрибок у воду та метушіння через страх потонути. Триває від 2-3-ох тижнів до 1-1,5 місяця; характеризується активним спілкуванням на різні теми, з'ясуванням, що мають спільного та чим відрізняються. Відбувається розподіл неформальних обов'язків [1, 2].
- Стадію нормалізації відносин (рольових орієнтацій) упродовж наступних 1,5-2-ох місяців, супроводжувану «кооперативною» або «конкурентною» взаємодією, конструктивною критикою, рутинним професійним та побутовим спілкуванням;
- Стадію діяльності (конструктивного самозмінення), що триває до кінця рейсу (1,5-2 місяці). Спілкування на даній стадії, так само як і на попередній, є досить виваженим, стосується зазвичай професійних обов'язків, побуту, а також питань вузької спеціалізації фахівців.

Рис.2. Схема стадійності спілкування на борту судна

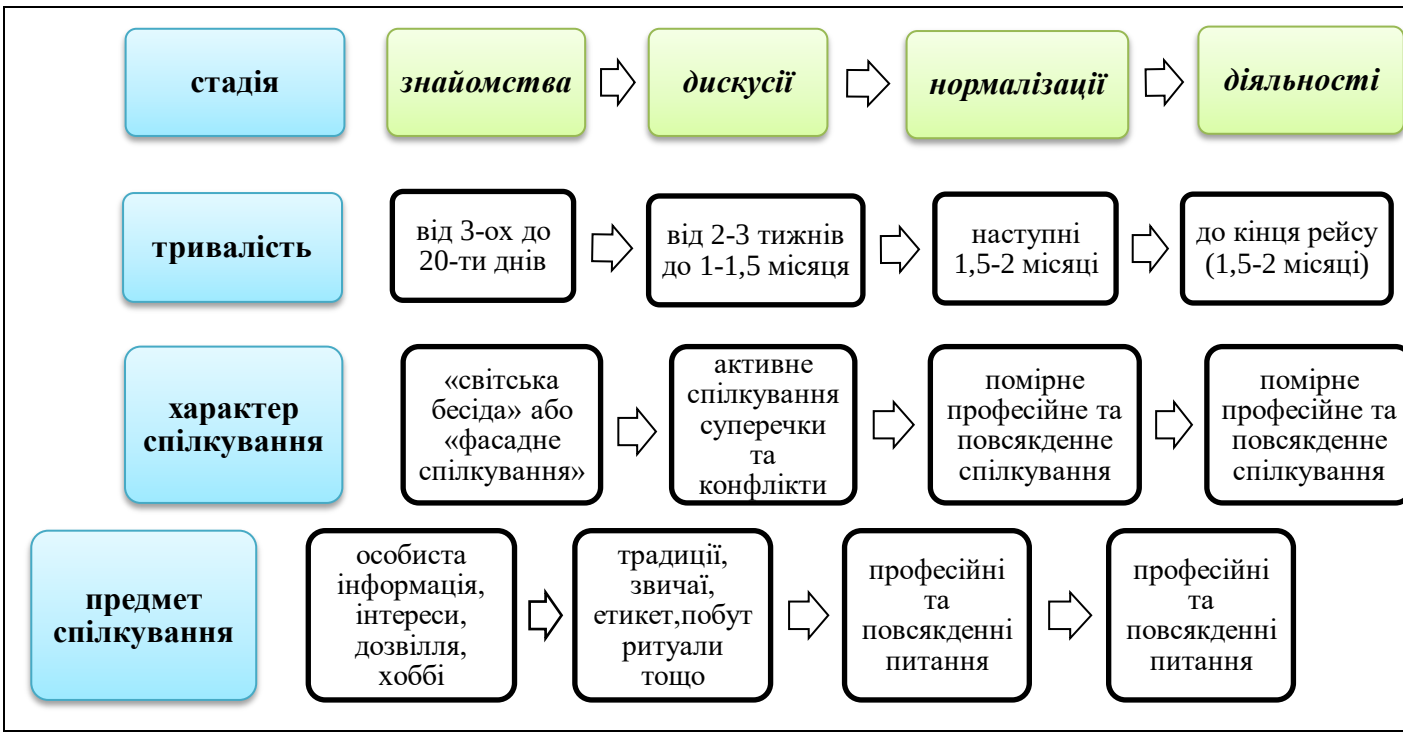

Разом з тим, даються взнаки відсутність компенсації втоми, нестача інформації ззовні, відсутність або обмеженість рідного мовного середовища, тривала розлука з сім'єю, а також звужений особистий простір, що зумовлює надмірну щільність спілкування та неможливість приховати свої почуття та хвилювання. У ході повсякденного неформального спілкування нерідко порушуються статутні відносини та субординація. Час від часу виникають міжособистісні конфлікти. У таких випадках психологи радять обмежити коло довірчого спілкування або обмежитися контактами лише зі своєю професійною групою, а також розмежовувати сфери формальної та неформальної взаємодії. Ефективним способом запобігання конфліктам на судні, за спостереженням експертів, виявився своєчасний перехід на поверхневий тип спілкування, тобто обговорення або дуже загальних тем (мистецтво, історія, політика, суспільні цінності тощо) або дуже конкретних питань (меню на сніданок, обід; деталі рейсу, як-от: курс, термін та порт прибуття тощо).

Між тим, рекомендації щодо забезпечення успішного спілкування морських фахівців в умовах іншомовного багатокультурного середовища матимуть дієвий характер лише за умов їх якісного змістовного підкріплення. Поінформовані про стадійність спілкування на борту, різний характер прояву комунікативних відносин, а також про те, що є звичним предметом спілкування на тій чи іншій стадії розвитку професійної та побутової взаємодії майбутні морські фахівці вже наполовину готові протистояти комунікативному стресу.

Запобігти йому вони зможуть за наявності сформованих англомовних мовленнєвих навичок і вмінь, засвоєної професійної лексики та термінології, опанованих правил міжкультурної комунікації і ще багато чого, що робитиме їх комунікативно компетентними у сфері професійного та повсякденного спілкування на флоті.

Література

1. Екстремальна психологія: підручник / О. П. Євсюков, А. С. Куфлієвський, Д. В. Лєбєдєв та ін.; за ред. О. В. Тімченка. – К.: ТОВ «Август трейд», 2007. – 502 с.

2. Истомина О. А. Методические указания к разделу «Психология группы» курса Профессиональная психология моряка. – Владивосток: ИПК МГУ им. адм. Г. И. Невельского, 2006. – 80 с.

3. Тирон О. М. Чинники формування успішного повсякденного спілкування серед моряків міжнародних екіпажів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/ cgiirbis _64.exe – Назва з екрана.

Савченко Т.О.
Херсонський державний університет
Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ

The article deals with problem of training future social teachers on cross-cultural communication professionally oriented. Disclose the concept of «cross-cultural communication», «culture of business communication», «communication professionally oriented culture of the future social teacher». The attention is focused on mastering the culture of business communication. Defined intercultural competence formation technology specialist.

Key words: *cross-cultural communication, future social teachers, culture professionally oriented communication, professionally oriented communication, professional training.*

У сучасних умовах розвитку, реформування, перебудови та європейської інтеграції української держави актуальним стає питання підготовки фахівців до професійно орієнтованого спілкування. Вони мають уміти налагоджувати контакт з представниками різних культур, використовувати знання мовленнєвого етикету, особливостей культури країни, стилі професійного спілкування, основи міжнародного етикету.

Професія соціальний педагог, яка відноситься до сфери «людина-людина» не є винятком, тому що клієнтом фахівця може бути дитина, сім'я, які є представниками різних культур. Тому під час підготовки майбутніх соціальних педагогів треба звертати увагу на формування у них знань, умінь і навичок крос-культурної комунікації.

Питанням формування культури спілкування майбутніх фахівців займалися А. Бичок, О. Берестенко, Н. Дусь, О. Лисевич, В. Кочина та ін.

У науковій літературі поряд з поняттям «професійне спілкування» часто використовується термін «ділове спілкування». Нерідко вони вживаються як синоніми [4, с. 61].

Ділове спілкування у міжнародному аспекті є складним процесом, опосередкованим ціннісною несумісністю національних бізнес-культур. Воно повинно відбуватися так, щоб унеможливити будь-який міжнародний конфлікт, спричинений зіткненням різних уявлень про належну поведінку. Цьому сприяє знання і дотримання вимог і правил культури міжнародного спілкування (крос-культурної комунікації) [5].

На думку вчених, крос-культурна (англ. cross – перетинати, переходити) комунікація – це вербальна і невербальна взаємодія представників різних моральних систем, світоглядів, релігій тощо [2, с. 223].

Існують різні підходи до трактування сутності поняття «культура ділового спілкування».

Так, наприклад, В. Соколова, зазначає, що «культура ділового спілкування» – сукупність умінь і навичок у галузі засобів спілкування та міжособистісної взаємодії, що сприяють взаєморозумінню, ефективному розв'язанню завдань спілкування [1, с. 48].

Н. Горбунова «культуру ділового спілкування» визначає як ступінь розвитку комунікативних умінь, що дає змогу здійснювати міжсуб'єктну взаємодію, зорієнтовану на ефективне виконання виробничих обов'язків [1, с. 48].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що культура професійно орієнтованого спілкування майбутніх соціальних педагогів включає в себе сукупність умінь і навичок професійно орієнтованого спілкування, які спрямовані на налагодження міжособистісної взаємодії, сприяють взаєморозумінню, ефективному вирішенню завдань професійної діяльності фахівців.

Вчені зазначають, що оволодіння культурою ділового спілкування передбачає: високу комунікативну культуру, тобто мистецтво говорити (зокрема публічно) і слухати; уміння об`єктивно сприймати і правильно

розуміти партнера; вміння будувати стосунки з будь-яким партнером, домагатися ефективної взаємодії на основі обопільних інтересів.

Професіонал своєї справи має всебічно володіти діловим спілкуванням – і вміти правильно сприймати і приймати партнера або аудиторію, і володіти ораторським мистецтвом. Усе це потрібно для успішного ділового контакту, в ході якого виявляється вміння взаємодіяти з партнером: долати бар'єри у спілкуванні, зайняти потрібну психологічну позицію, вийти на відповідний рівень спілкування і т. ін. [1, с. 47].

Культура ділового спілкування передбачає і високу етичну культуру, вміння бачити в діловому партнері не тільки особистість, з якою можна розв'язувати професійні проблеми, а й цікаву, повноцінну особистість загалом [1, с. 47].

Аналіз зарубіжного досвіду розробки технологій формування міжкультурної компетентності фахівців дозволяє виокремити такі технології:

– крос-культурний аналіз і коментування профільних автентичних текстів здійснюється за допомогою аналізу і зіставлення культурних відмінностей з точки зору норм; професійної поведінки носіїв іноземної мови, їхнього професійного світогляду, професійно значущих якостей в умовах здійснення професійної діяльності, ситуаціях міжкультурної комунікації, відображених у текстах професійної спрямованості;

– контекстне спостереження полягає в аналізі і виявленні особливостей професійної поведінки представників іншої культури, особливостей вербальних і невербальних відмінностей, які супроводжують спостережуване здійснення професійної діяльності, основою спостереження є мульти-, медіа- і відеонаочність;

– критичні інциденти. Загальною метою використання технології критичних інцидентів є надання студентам можливості ознайомитися із прикладами виникнення заплутаних проблем або конфліктних ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися у процесі інтеракції з іншокультурними комунікантами, або в процесі адаптації до іншої культури;

– міжкультурний сензитатор. Ця технологія покликана розвивати у студентів здатність відчувати міжкультурні відмінності іншомовних комунікантів, а саме: особливості сприйняття, інтерпретації, поведінки, норм, цінностей та ставлень;

– технологія тренінгу. У найбільш загальному значенні метою кожного тренінгу є розвиток і формування певних якостей особистості, які підвищують її здатності вирішувати різноманітні життєві питання і проблеми. Фахівці розрізняють чотири основні види тренінгової технології: інформаційну підготовку, діяльність симуляції (імітаційну), вправи для

практичного виконання завдань і групо-динамічні вправи. Серед варіантів тренінгових технологій: тренінг рефлексивності, професійно-поведінковий тренінг та тренінг професійно-мовної сенситивності [3, с. 188].

Таким чином, під час підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищому навчальному закладі важливо сприяти оволодінню культурою професійно орієнтованого спілкування фахівців, яка включає вміння слухати та вміння говорити, уміння об`єктивно сприймати і правильно розуміти партнера по спілкуванню, вміння здійснювати ефективну взаємодію на вирішення завдань професійної діяльності.

Література

1. Авраменко О. О., Яковенко Л. В., Шийка В. Я. Ділове спілкування: навчальний посібник / За наук. ред. О. О. Авраменко. – Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», – 2015. – 160 с.
2. Байбакова О. О., Козубовська І. В. Деякі аспекти крос-культурної комунікації / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». – 2014. – Вип. 34. – С. 223–225.
3. Пейчева О. О., Келембет Р. В. Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх економістів на заняттях з іноземної мови / Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. – 2015. – № 2 (10). – С. 187–191.
4. Радомський І. П. Професійне спілкування в юридичній діяльності / Історія в школі: науково-методичний журнал. – 2005. – листопад-грудень №11–12. – С. 61– 64.
5. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник / І. А. Сайтарли. – К.: Академвидав. – 240 с.

Korniiko I., Bondarenko E.
Nationale Linguistische Universität Kyjiw,
Ukraine

AUSWIRKUNG VON KOOPERATIVEN SOZIAL- UND ARBEITSFORMEN AUF DIE STEIGERUNG DER MOTIVATION DER LERNENDEN IM DAF-UNTERRICHT

The article under review deals with the advantages of the interactive teaching method's implementation, such as the cooperative teaching, that is, pair, "trio" and small group's activity. These forms of activity are aimed at the

students' motivation improvement. Their effectiveness is illustrated on the basis of the German class's episodes, conducted within the framework of the Goethe-Institute's program of the improvement of teachers' professional skills.

Key words: interactive teaching, motivation, class cooperative activity forms.

Der moderne Fremdsprachenunterricht sieht seine Aufgaben darin, die Lernenden zu befähigen erworbene Sprechfertigkeiten im täglichen Leben zu verwenden und das Wissen um sprachliche Strukturen zielgerichtet einzusetzen, d.h. Sprachtheorie in Sprachpraxis umzusetzen.

Die Lernenden werden auf Situationen vorbereitet, in denen sie selbständig sprachlich agieren müssen, in denen sie landeskundliche, historische und kulturell-künstlerische Texte sowie alltägliche Probleme bearbeiten und kommentieren können [3, S. 48-76]. Gleichlaufend erwerben sie sprachliches Selbstbewusstsein, indem Sprecherinnen und Sprecher verschiedene Rollen übernehmen, sich auf Mitspieler einstellen und mit ihnen kommunizieren. Die Lernenden sollen nicht nur über kommunikative Sprachkompetenz in der Zielsprache verfügen, sondern erfolgreiche Kommunikation verlangt außerdem die Anwendung von allgemeinen Kompetenzen in einem Kontext (von verschiedenen Fertigkeiten Sprechen usw.) [2, S. 21].

Die Einführung der kommunikativen Methode im Deutschunterricht garantiert den maximalen Erfolg beim Erwerb der Sprachkompetenz [1]. Bei Planung und Durchführung des Unterrichts werden folgende didaktisch-methodische Prinzipien berücksichtigt: Interaktionsorientierung, Kompetenzorientierung, Erfolgsorientierun, Handlungsorientierung, Aufgabenorientierung, Kontextualisierung, Personaliesierung, Lerneraktivierung [3, S. 16–22].

Das Ziel des Fremdsprachenunterrichtes bestimmt die Handlungs- und Aufgabenorientierung, die Bewältigung von kommunikativen Aufgaben und sprachliches Handeln auch in Situationen, die außerhalb des Unterrichts stattfinden. Sprache ist Sprechen, ist eine Art der sozialen Interaktion im weitesten Sinne. Im Prinzip der Interaktionsorientierung spiegelt sich das wider. Das Prinzip der Kontextualisierung verlangt, dass Sprache in unterschiedlichen sozialen Kontexten genutzt wird.

Wie Personalisierung und Lerneraktivierung beweisen, behält man Gelerntes besser, wenn man motiviert wird. Die Motivation wird dadurch erreicht, dass die Lerninhalte aus dem Interessenbereich der Lernenden stammen, ihnen etwas bedeuten und für sie wichtig sind. Dadurch lassen sich die Lernenden gern in den Unterricht einbeziehen.

Erfolgs- und Kompetenzorientierung bedeuten für die Lehrkraft: Übungen und Aufgaben müssen in einer Unterrichtssequenz so angelegt werden, dass die nötigen Kompetenzen (sowohl sprachliche, als auch allgemeine) schrittweise auf- und ausgebaut werden, und die Lernenden werden dafür sensibilisiert.

Sozial- und Arbeitsformen sind gleichwichtige Komponenten in der Unterrichtsvorbereitung, aber erst ihr Zusammenwirken in geeigneter Form bietet Erfolgsaussichten, zu beobachten vor allem bei Partnerarbeit und Gruppenarbeit.

Das Praxiserkundungsprojekts, das an der Nationalen Linguistischen Universität Kyjiw im Rahmen einer Fortbildung des Goethe-Instituts "Deutsch lehren lernen" durchgeführt wurde, hat bewiesen, dass Motivation, Freude an der Arbeit sowie der ständig verfügbare, anwendungsbereite inhaltlich und formale Sprachumfang gestiegen sind.

Die im Praxiserkundungsprojekt gesammelten Daten vermitteln folgende Ergebnisse:

1. Der Erfolg des Unterrichts hängt ab vom Einsatz verschiedener Sozial- und Arbeitsformen. Diese sichert die Umsetzung von folgenden Prinzipien: Interaktionsorientierung, Handlungsorientierung, Aufgabenorientierung, Personalisierung.

2. Als kooperative Sozial- und Arbeitsformen werden Partner- und Gruppenarbeit bezeichnet, die auf allen Niveaustufen erfolgreich eingesetzt werden können.

3. Dabei ist die Abwechslung von verschiedenen Sozial- und Arbeitsformen besonders wichtig, weil vor allem die kooperativen die einen positiven Regelkreislauf in Gang setzen.

4. Ein Teil der Lernenden empfindet die traditionellen Sozial- und Arbeitsformen wie Einzelarbeit und Arbeit im Plenum genau so erfolgversprechend wie die kooperativen Formen und wendet sie sehr gekonnt und zielsicher an. Während die einen selbstständig und selbsttätig mit der Sprache umgehen, fühlen sich andere erst durch Gegenwart, Hilfeleistung bzw. Bestätigung der Lehrkraft sicher. Motivation hängt von verschiedenen Faktoren ab. Lernende, die in der Freikommunikation unsicher sind, werden durch das Wissen motiviert, dass die Lehrkraft in jeder Phase kontrollierend und unterstützend eingreifen kann.

5. Veränderte Sozial- und Arbeitsformen ermutigen die Lernenden zum mehr zusammen hängenden Reden. Die Redezeiten der einzelnen Gruppenmitglieder während der gesamten Unterrichtszeit erhöhen sich. Sichtbar wird ihre aktivere Teilnahme am Unterricht.

6. Im Unterschied zu den traditionellen Sozial- und Arbeitsformen – Einzelarbeit und Arbeit im Plenum – müssen für Anwendung kooperativer Formen

bestimmte Bedingungen geschaffen werden, z. B. entsprechende Sitzordnung, die einen Blickkontakt zwischen den Partnern gewährt.

Literatur

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів /Бігіч О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальною редакцією С. Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

2. Europarat: Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. München: Langenscheidt, 2001.

3. Funk H., Kuhn Ch., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke R.E. DEUTSCH LEHREN LERNEN 4: Aufgaben, Übungen, Interaktion. Goethe-Institut München: Klett-Langenscheidt, 2014. 184 S.

Kisil V.
Student of 436-a group
Faculty of foreign philology
Academic advisor
Barkasi V.V.
PhD in Education,
Associate professor

THE CATEGORY OF TENSE IN MODERN ENGLISH. VARIOUS INTERPRETATIONS.

The scientific abstract focuses on the main points of the category of tense in Modern English. The purpose of the abstract is to identify the existed categories of tense and the difficulties of classification of tense forms in Modern English. The method of the investigation is the qualitative analysis of scientific literature on the category of tense in ME and comparison of it with the categories of tense in numerous periods of history.

Keywords. *Tense, category, future, present, past, Old Englisgh, Modern English*

The category of tense can be called a verbal category because of its demonstration of connection between the action and the form of the verb, which

expresses this action in a certain period of time. The distinction between other categories and the category of tense is a concentration on structure, grammatical meaning and syntactic functions.

Time is an unlimited duration, actions of which emerge in the past, present or future. This time stands are common for all the people in the world. Moreover, time is an independent thing. Meanwhile the category of tense is like a stake holder. It is in charge of time and language.

Does English language have 16 tenses with future, present, past, future in the past in the forms of simple, continuous, perfect, perfect continuous? In traditional linguistics grammatical time is often represented as a three-form category consisting of the "linear" past, present and future forms.James Harris admits the most obvious Division of Time is into Present, Past, and Future, nor is any Language complete, whose verbs have not Tenses to mark these Distinctions [4].

According to scholars` opinion, English language has only two tenses: past and present. Most British scholars do not recognize the existence of future. It is considered to be a combination of the modal verb and an infinitive used to refer to future actions. The modal verbs "shall" and "will" preserve their lexical meaning of "wish, volition". The well-known Danish linguist Otto Jespersen treats the verbs `shall` and `will` as modal verbs. Also, Haymovich and Ragovskaya regard `shall` and `will as the forms of the category of posteriority.

Prof. Blokh developed concept. He finds out, that English has two tense categories. The first one has the category of primary time (past vs. present). The second is the category of "prospective time". According to this category there are two oppositions – "after-action" and "non-after-action".

We decided to explore the history of tenses in English to shed light on scholars interpretations. We discovered the history of the category of tense and found out, that there were finite forms of the verb and the non-finite forms of the verb, or verbals (Infinitive, Participle) in Old English.

In Old English the category of Tense had two categorical forms: Present and Past. The tenses were formally distinguished by all the verbs in the Indicative and

Subjunctive Moods, there being practically no instances of neutralization of the tense opposition.

It is interesting, that future tenses did not exist in Old English. There was another way to speak about future actions — modal phrases consisting of verbs. In Old English 12 modals were used, while in Modern English there are 2 - «shall» and «will». The popularization of the usage of words «shall» and «will» occurred in the times of Shakespeare. They expressed «pure» futurity. In Modern English the verb «shall» became increasingly common.

The Perfect forms have developed from the Old English «possessive» construction, which had the verb «habban». As for the Continuous forms they did not exist in Old English, but occurred occasionally in Modern English. The Gerund developed in addition to the Infinitive and the Participle existing already in Old English at the end of the Middle English period.

Therefore, we explained the huge variety of interpretations in the area of the category of tense in Modern English with a help of analysis of historical changes in the sphere of tenses

References

1. How-many-tenses-are-there-in-english [Електроннийресурс] – Режимдоступудоресурсу: https://english.stackexchange.com/questions /91122/how-many-tenses-are-there-in-english.
2. The verb System in Old English [Електроннийресурс] – Режимдоступудоресурсу: https://studfile.net/preview /2227142/page:7/.
3. HISTORY_OF_ENGLISH_Spotlight_corrected_(Charis) [Електроннийресурс] – Режимдоступудоресурсу: https://studfile.net/preview/2227142/page:7/.
4. HERMES OR A PHILOSOPHICAL INQUIRY CONCERNING UNIVERSAL GRAMMAR BY JAMES HARRIS

[Електроннийресурс] – Режимдоступудоресурсу: https://archive.org/stream/hermes00harr/hermes00harr_djvu.txt

Корнієнко М.М.
Магістрант
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

The scientific theses deals with the use of multimedia technologies in the study of foreign languages. The characteristics of modern educational technologies are presented and the peculiarities of their use in the educational process are revealed. The effectiveness of the introduction of multimedia tools in English classes is emphasised.

Keywords: multimedia technologies, multimedia, multimedia tools, information and communication technologies, innovative technologies

На сучасному етапі вивчення іноземних мов значну увагу необхідно приділяти застосуванню мультимедійних технологій, у яких одночасно використовують тексти, графіку, відеоматеріали, звукові ефекти, анімацію. Все це є сукупністю аудіо та візуальних ефектів разом із інтерактивним програмним забезпеченням, які впливають на емоційні та понятійні сфери, сприяють більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Поєднання візуального зображення, тексту і звукового супроводження надає можливість для комплексного розвитку навичок мовної діяльності студента. Одним із найефективніших засобів є Інтернет, який допомагає значно урізноманітнити процес навчання та поліпшити оволодіння іншомовним міжкультурним спілкуванням через формування й розвиток міжкультурної комунікативної компетенції.

Поняття «мультимедіа» є багатогранним. Мультимедіа (від англ. Multi – багато і від лат. Media – носій, засіб, середовище, посередник) часто використовується як синонім терміну «засоби масової комунікації» (друк, фотографія, радіо, кінематограф, телебачення, відео, мультимедійні комп'ютерні системи, включаючи Інтернет). Мультимедіа є освітньою технологією, якій притаманні інтерактивність, гнучкість, інтеграція різних типів навчальної інформації. Особливістю мультимедіа є також навігаційна структура, що забезпечує інтерактивність. Завдяки цьому здійснюється «живий» зв'язок між користувачем і програмою.

Як зазначає Ю. Нікул, мультимедіа – це сучасна комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відео, графічне зображення й анімацію (мультиплікацію) [2]. На думку Г. Кравцової та Л. Кравцова, мультимедіа є комплексом апаратних та програмних засобів, що регулюють застосування ПК для роботи з текстом, звуком, графікою, анімацією і відеофільмами [1]. В останні роки активізувалися вітчизняні наукові дослідження, присвячені питанню використання мультимедійних технологій під час вивчення іноземних мов. Це, зокрема, праці В. Краснопольського, Н. Мочуліної, О. Сороки, П. Сердюкова, Д. Таушана, Б. Шуневича та ін.; зарубіжними методистами є В. Інгенблек, М. Коллінс, А. Томпсон, Р. Боліто, А. Вотерс та ін.

На уроках англійської мови за допомогою комп’ютера можливо вирішувати цілу низку дидактичних задач, а саме: формувати навички й уміння читання, використовуючи безпосередньо матеріали інтернет-мережі різного рівня складності; вдосконалювати уміння аудіювання на основі аутентичних звукових текстів, пісень, кіно-епізодів; удосконалювати вміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас лексикою сучасної іноземної мови, яка відображає певний етап розвитку культури народу, соціальний і політичний устрій суспільства; вдосконалювати знання з граматики за допомогою виконання тестів у режимі on-line; формувати стійку

мотивацію пізнавальної діяльності учнів на уроках; формувати навички глобального мислення; прививати потребу у використанні англійської мови з метою справжнього спілкування.

Для реалізації всіх цих задач у своїй педагогічній діяльності рекомендується використовувати наступні комп'ютерні програми: Microsoft Word, Microsoft Power Point, Mozilla Firefox, Windows Media Player. Презентації сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, анімації уможливлюють виділення найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, додавання фотографій, схем, таблиць. Крім того, створюючи та презентуючи свій проєкт, студенти поєднують всі види мовленнєвої діяльності: читання, письмо, говоріння та аудіювання.

У процесі вивчення іноземних мов рекомендується застосовувати: електронні словники і довідники; тренажери і програми тестування; освітні ресурси Інтернету; DVD и CD диски; відео- і аудіотехніка. Мультимедійні засоби сприяють успішному розв'язанню освітніх завдань: загальнокультурний розвиток учнів; удосконалення навичок володіння комп'ютером; підвищення рівня володіння англійською мовою; створення сприятливого психологічного клімату; підвищення мотивації й інтересу до вивчення мови; можливість реалізації індивідуалізації навчання; підвищення естетичного й емоціонального рівня уроку за рахунок використання музики, анімації.

Основними напрямками використання нових інформаційних технологій у навчанні англійської мови вважаються такі: використання з метою навчання шляхом моделювання, наочного представлення мовних, мовленнєвих і соціокультурних процесів та явищ; організація тренування у використанні навчального матеріалу; контроль та оцінювання рівня сформованості умінь та навичок, зберігання, збір та обробка статистичної інформації; забезпечення діалогу, комунікації за допомогою комп'ютерних мереж.

Технічні переваги навчання англійської мови за допомогою ІКТ полягають у тому, що звукові карти дозволяють користувачеві записати свою промову, а потім прослухати й порівняти її з вимовою носіїв мови. Графічні можливості комп’ютера можуть представити будь-який вид діяльності у вигляді картинок або анімації. Це особливо важливо під час ознайомлення з новою лексикою, оскільки зображення на моніторі дозволяють асоціювати фразу англійською мовою безпосередньо з дією, а не з фразою рідною мовою. ІКТ є дієвим засобом інтерактивного спілкування між різними мовними групами, що особливо яскраво проявляється під час застосування комп'ютерної мережі. Використання МТ у процесі навчання дозволяє удосконалювати процес органічного поєднання традиційних форм іметодів освіти з інноваційними; реалізовувати навчальну, інформаційну, ігрову, моделюючу та аналітичну функції; виконувати такі загальнодидактичні принципи як наочність, доступність, системність, перехід від навчання до самоосвіти, позитивний емоційний фон навчання, зв’язок теорії з практикою. Знаходити індивідуальний підхід до студентів, підвищувати мотивацію до вивчення іноземної мови допомагають електронні підручники, перевагами яких є: наочність, можливість коригування підручника та адаптація його до рівня та вимог дисципліни, самоконтроль проходження матеріалу, зворотній зв'язок, простота в застосуванні.

Презентація інформації за допомогою програми PowerPoint є також самостійно підібраним матеріалом, що дає можливість охопити всі види мовленнєвої діяльності студентів (писання, читання, говоріння, аудіювання та переклад). Відеометод являє собою високоефективну технологію подання інформації, оскільки основною його перевагою є наочність, що полегшує сприйняття та засвоєння. Електронна пошта є одним із допоміжних методів функції контролю, а також додатковим методом спілкування. Універсальним засобом навчання є електронні інтерактивні дошки, які ефективно впроваджують електронний зміст навчального матеріалу та мультимедії у процес навчання.

Упровадження інноваційних технологій збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської мови з боку студентів і веде до більш тісної співпраці між викладачем і студентами. Це дає можливість перейти від пасивної подачі матеріалу до активного способу реалізації освітньої діяльності, у якому студент стає не тільки центральним об'єктом процесу, а й активним його учасником. Застосування мультимедійних технологій у процес викладання іноземної мови у вищій школі дає можливість розвивати й реалізовувати педагогічні, методичні, дидактичні та психологічні принципи; дозволяє поліпшити якість навчання, розвинути пізнавальну активність студента, його самостійність у вивченні, пошуку, відборі та обробці інформації. Все це сприяє мотивації до вивчення іноземної мови, переміщенню акцентів у відносинах «викладач-студент», покращенню умов управління увагою студентів у роботі з аудіовізуальними засобами. Використання мультимедійних засобів навчання компенсує відсутність природного мовного середовища і створює умови, максимально наближені до реального мовного спілкування іноземними мовами.

Отже, останні досягнення в галузі високих технологій відкривають перед вчителями іноземної мови широкі можливості для подальшого вдосконалення навчального процесу та підвищення якості отримання знань. Використання мультимедійних технологій у мовній освіті – це один із перспективних напрямків інформатизації навчального процесу. Завдяки оптимальному поєднанню можливостей цілого ряду ТЗН (лінгафонного кабінету, відеофільмів, телебачення, радіо, газет, журналів, книг, бібліографічних довідників, телефону) і володіючи додатковими можливостями (інтерактивність, графічні можливості і т. д.), ІКТ надають практично безмежні можливості для навчання. Вони є ефективними за умови поєднання з традиційними методами та сприяють якісному формуванню вмінь та навичок, мають потужний потенціал під час вивчення іноземної мови; відіграють важливу роль в організації самоконтролю й самоперевірки; залишаються основою дистанційного навчання.

Література

1. Кравцова Л. В. Мультимедіа технології в системі дистанційної освіти // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи». Херсон, 2001. С. 55-57.

2. Нікул Ю. Використовуємо мультимедійні навчальні курси: електронний ресурсі. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/school /method/technol/1942/.

Рудік А.Ю.

Студентка 246 групи

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) у контексті сучасної освіти

Анотація: В статті проаналізовано основні поняття підходу предметно-мовного інтегрованого навчання. Досліджено особливості CLIL, що передбачає використання іноземної мови як засобу оволодіння знаннями з інших предметів. Розглядаються особливості організації занять з використанням підходу предметно-мовного інтегрованого навчання.

Ключові слова: підхід, предметно-мовне інтегроване навчання, навчальний матеріал, навчальний процес.

Abstract: *The article is devoted to the Content and Langiage Integrated Learning (CLIL) implementation. The use of a foreign language as a means of mastering knowledge in other subjects is investigated. CLIL influence on the lesson plan and structure is analized.*

Keywords: *approach, content-language integrated learning, educational material, education.*

Розвиток сучасної освіти сповнений іноваціями та стрімким розвитком, і вивчення іноземних мов – не вийняток. Методисти розробили безліч підходів та методів, які сприятимуть передачі вмінь та знань щодо засвоєння та застосування іноземних мов. Предметно-мовне інтегроване навчання – підхід, який забезпечить досягнення вище поставлених цілей.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був запропонований дослідником у галузі багатомовної освіти Девідом Маршем у 1994 році для позначення підходу викладання і вивчення загальноосвітніх предметів (або окремих розділів) іноземною мовою. В українській мові абревіатура CLIL розшифровується як предметно-мовне інтегроване навчання.

Девід Марш продовжив свої дослідження, і вже у 2001 році сутність цього підходу тлумачилась таким чином: CLIL розглядає вивчення іноземної мови як засобу оволодіння іншими предметами, що в свою чергу забезпечує формування у того, хто навчається потреби в навчанні, що дозволяє йому переосмислити і розвинути власні здібності у комунікації, в тому числі і рідною мовою . Найбільш розповсюдженим на сьогодні є наступне визначення CLIL: підхід до вивчення предмету за допомогою додаткової мови (іноземної чи другої), таким чином викладаючи і предмет, і мову.Отже, використання методики CLIL передбачає вивчення немовних предметів (математики, географії, інформатики, хімії, фізики тощо) іноземними мовами, зазвичай, англійською [3].

Після використання підходу CLIL у різних країнах вдалося визначити його плюси, а також певні проблеми під час його впровадження в навчальний процес. Проаналізувавши позитивні сторони, слід відзначити підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, цілеспрямованність до засвоєння нових знань та звичок, вміння вирішувати конкретні комунікативні задачі та використовувати іноземну мову у професіональному контексті.

Для ефективного використання предметно-мовного інтегрованого навчання слід враховувати зміст навчального матеріалу, який передбачає:

- розвиток знань та умінь з обраного предмету;
- спілкування, яке передбачає використання іноземної мови для вивчення обраного предмету і навпаки;
- пізнання для розвитку логічного мислення і абстрактного;
- уміння поєднувати отриманні знання із висловлюванням власних думок іноземною мовою;
- культуру, яка зумовлює розвиток альтернативних напрямків вивчення матеріалу, забезпечує порозуміння [1].

Більшість дослідників підходу CLIL, зокрема М. Аллен, А. Бонне, Д. Греддол, Л. Коллінз, відзначають багато складнощів його впровадження: недостатня кількість постійних викладацьких ресурсів, невідповідна підготовка і відсутність підвищення кваліфікації фахівців, труднощі у підборі матеріалів для викладання, необхідність подолання батьківського спротиву до вищезазначеного підходу.

Після вдалих експериментів з впровадження підходу CLIL у деяких країнах почались серйозні дискусії щодо його подальшого використання. Наприклад:

- необхідність розширення підходу, або використання його лише з окремою групою мотивованих учнів (Франція);
- зниження рівня знань з предмету, який викладають іноземною мовою (Швеція);
- тиск від вчителів, які вимагають підвищення зарплатні та зменшення навантаження (Болгарія);
- недостатня кількість кваліфікованих вчителів (Нідерланди).

Потрібно відзначити що, під час викладання предметів з використанням підходу CLIL необхідно визначити рівня мовної підготовленості учнів. Згідно з «Загальноєвропейською рамкою володіння мовами» (CEFR - Common European Framework of References for Languages) необхідно, щоб учні володіли другою та третьою мовами на рівні не нижче Базового користувача (Basicuser) (A1 / A2). Це означає, що учні повинні

розуміти на слух мову вчителя і своїх однокласників в ситуаціях повсякденного спілкування; вміти відрекомендувати себе та інших; задавати питання і відповідати на них; розуміти короткі прості тексти, знаходячи в них конкретну, легко передбачувану інформацію; писати прості короткі записи і повідомлення.

На уроці CLIL повинні, по можливості, бути присутніми всі види мовленнєвої діяльності, хоча особливості підходу CLIL такі, що читання займає більшу частину навчального часу. Проте, вчитель може спланувати урок так, що частина матеріалу може бути представленою у вигляді аудіотексту, а, використовуючи пошукові методи навчання, можливо, прийти до розуміння матеріалу через діалог і бесіду. Аудіювання можна поєднувати з письмом (заповнення таблиць, побудова схем, відновлення пропусків).

При підборі навчального матеріалу, необхідно підбирати різноманітні за стилем автентичні тексти, які відповідають віковим особливостям і рівню мовної підготовленості учнів. Можна також використовувати аудіо та відео матеріали. Навчальний матеріал повинен сприяти досягненню двох цілей: предметної і мовної. Тексти сприймаються краще, якщо вони розбиті на невеликі частини і супроводжуються ілюстраціями, схемами, картами.

Нові підходи до навчання спрямовані на розвиток всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма), формування лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетенцій,та компетенцій перекладу, а також на створення принципово нових навчальних матеріалів, за допомогою яких можна навчити учнів, ефективного спілкування на англійській мові. Впровадження різних форм комунікацій з використанням інноваційних технологій, розширення творчого і наукового потенціалу учнів забезпечують становлення мовної особистості, здатної реалізувати себе в сучасному суспільстві [2].

Таким чином, використання підходу CLIL відповідає функціональному підходу до викладання іноземної мови і дозволяє досягнути ще більшої ефективності у її оволодінні за рахунок створення штучного мовного

середовища, значеннєвого контексту та сприяє підвищенню мотивації тих, хто навчається. Не зважаючи на спільні проблеми, що виникають у процесі апробації методики CLIL, досвід багатьох країн засвідчує ефективність і можливість використання методики CLIL[3].

Отже, перевагами підходу CLIL є досконале володіння іноземною мовою та іншими предметами, можливість вільно спілкуватися не лише рідною мовою,отримання досвіду та навичок під час навчання, змога швидше засвоїти навчальний матеріал завдяки поєднанню двох предметів. Та під час використання цього підходу можуть виникнути деякі труднощі. Наприклад: небажання дітей вивчати два предмети одразу, відсутність кваліфікованих вчителів, недостатня кількість навчального матеріалу та спротив зі сторони батьків.

Література

1. Ефендієва С.М. Становлення та розвиток інноваційних методів навчання в сучасній освіті [Електронний ресурс] / С.М. Ефендієва. – Режим доступу:http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/6261/1/Stanovlennia_ta_rozvytok_innovatsiinykh_metodiv.pdf. – Назва з екрану.
2. Машрапова А.С. Использование методики CLIL на уроках со вторым языком обучения [Електронний ресурс] / А.С. Машрапова. – Режим доступу: https://moluch.ru/archive/152/43289/. – Назва з екрану.
3. Руднік Ю.В. Методика предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL): світовий досвід [Електронний ресурс] / Ю.В. Руднік. – Режим доступу:http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2590/1/Rudnik_Y_MNPKL_PP_2013_FLMD_PI.pdf. – Назва з екрану.

Бородина Є.

студентка 548 групи

факультет дошкільної та початкової освіти

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Дем’яненко О.Є.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У КРОСКУЛЬТУРНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Summary. The article deals with the problem of students’ professional mobility in the process of cross-cultural interaction. Professional mobility is considered as the ability and readiness of a student for creative activity and self-development, the ability to find non-standard solutions in new situations based on certain value orientations. It is revealed that for the implementation of this type of mobility the following personal qualities such as activity, competence, creativity, self-development and self-improvement are required.

Key words: professional mobility, communicative mobility, cross-cultural interaction, cross-cultural competence, professional training.

Педагогічний підхід до вивчення кроскультурної взаємодії передбачає виявлення специфіки її функціонування, закономірностей її прояву в свідомості, поведінці, міжсуб’єктних відносинах в умовах процесу постійної взаємодії різних культур. Крім того, він розкриває особливості виховання і навчання в різних світових, національних, регіональних та інших культурах, виявляє загальні й приватні закономірності формування особистості в процесі взаємодії культур, розглядає питання підвищення рівня культури, транслює з покоління в покоління національні традиції та уявлення про системи цінностей.

Потрібно однак враховувати, що в процесі кроскультурної взаємодії має місце не взаємодія між культурами як такими, а між суб'єктами-носіями різних культурних цінностей. Іншими словами, кроскультурна взаємодія переважно існує й проявляється у формі міжособистісної взаємодії. Фаза взаємодії передбачає спілкування на рівних суб'єктних позиціях, що включає в себе дотримання як загальних правил комунікативної поведінки (принцип

ввічливості й кооперативності спілкування), так і культурно-специфічних (традиції та норми певної культури); гармонізацію мовних кодів і невербальних кодів; високий рівень емпатії [4, с.104]. Аналіз кроскультурної взаємодії призводить до розуміння того, що сторони спілкування повинні володіти певними характеристиками, які будуть або сприяти, або перешкоджати її здійсненню.

Проблему сутності та змістових аспектів мобільності особистості досліджували А. Аміров, Т. Аракелова, Р. Бендікс, Л. Горюнова, Є. Іванченко, Ю. Калиновський, А. Кравченко, А. Маслоу, Т. Сергєєва, І. Соколова, Л. Сушенцева, П. Сорокін та інші науковці. Вони вивчали різноманітні аспекти мобільності особистості, роблячи акцент на специфіці наукового знання. Окремі аспекти проблеми дослідження присвячено формуванню готовності фахівців до іншомовного спілкування, питанням розвитку комунікативної компетентності студентів тощо.

Ключовим компонентом професійної комунікативної компетенції спеціаліста є комунікативна мобільність – здатність швидко реагувати в нестандартній проблемній ситуації професійного спілкування. Кроскультурна освіта передбачає поліпшення взаємодії між студентами – представниками різних культур та подолання труднощів, пов’язаних із розбіжністю у цінностях, традиціях, мовах. Кінцевим результатом кроскультурної підготовки, на думку дослідників, є якісні зміни особистості, а саме: зміни у мисленні, зміни афективних реакцій та зміни у реальній поведінці, засновані на ставленнях [2, с.148].

На думку І.В. Соколової, результатом професійної підготовки майбутнього спеціаліста є опанування ним таких соціокультурних цінностей: особистісні цінності людини, яка перебуває в постійному діалозі із собою, з іншими людьми, національною культурою, культурами країн, мова яких вивчається; цінності педагогічної діяльності; цінності культури спілкування державною, рідною, іноземною мовами; цінності освітнього середовища факультету, вищого навчального закладу, а також педагогічної практики, де

відбувається формування майбутнього фахівця; цінності культури особистості (правової, педагогічної, психологічної, екологічної, економічної, естетичної) [3, с.23].

Підготовка майбутніх фахівців, що забезпечує формування професійної мобільності, повинна здійснюватися на соціокультурному і комунікативному рівнях, що досягаються також і засобами іноземної мови. Це стає можливим, якщо в освітній процес впроваджується сконструйована модель системи формування професійної мобільності студентів-майбутніх фахівців будь-якого профілю, в якій змістовний і процесуальний блоки знаходяться у взаємозв'язку та єдності.

З урахуванням специфіки підготовки студентів різних спеціальностей, вимог, що пред'являються до сучасних фахівців, процес формування професійної мобільності розглядається як внутрішнє вдосконалення особистості, засноване на стабільних цінностях і потребі в професійному зростанні, що вимагає розвитку умінь адекватно пристосовуватися до ситуації, професійної діяльності, що змінюється, або перебудовувати її під свої потреби. Отже, психологічним механізмом формування професійної мобільності можна вважати процес адаптації – знаходження відповідності між людиною та середовищем, основу якого як процесу і результату діяльності становить адаптивність – здатність організму змінюватися відповідно до факторів зовнішнього середовища, що впливають на неї, з метою адекватного пристосування до цього середовища.

Полікультурна освіта може урізноманітнити досвід кроскультурного спілкування між фахівцями, які активно співпрацюють в різних сферах. Долучаючись до культурної спадщини, людина пізнає життєвий досвід не одного покоління, а всього людства. Тому важливою умовою є створення полікультурного середовища, що сприяє визнанню культурної самобутності народів і формування толерантності. Систематична робота з формування у майбутніх учителів іноземної мови кроскультурної компетентності призведе до підвищення у них рівня толерантності і зниження кількості негативно

налаштованих на міжкультурну взаємодію [1, с. 170]. Для забезпечення ефективності процесу формування кроскультурної компетентності слід розробляти нові методологічні підходи і визначати педагогічні умови їх реалізації, над чим сьогодні працюють вітчизняні вчені та педагоги-практики.

Отже, формування професійної комунікативної мобільності студентів в кроскультурній взаємодії передбачає прояв соціально акцентованих поведінкових дій по відношенню до представників іншої культури в доброзичливості, тактовності, чуйності, увазі й співчутливості. Будучи змістовно пов'язаною з культурою міжнаціонального й міжетнічного спілкування, що розглядається, практична характеристика кроскультурної взаємодії охоплює: готовність та вміння йти на контакти з представниками іншої культури, національну специфіку взаємодіючих суб'єктів, поведінковий такт щодо осіб інших культур в будь-яких, навіть конфліктних ситуаціях, готовність й вміння прийти на допомогу.

Література:

1. Дем'яненко О.Є. Формування кроскультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. / О.Є. Дем'яненко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. – Вип. 6. – Част.1. – С. 167-172.

2. Кроскультурна взаємодія: теорія, методологія, практика: монографія. / за заг. ред. А.К. Солодкої. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 204 с.

3. Соколова І.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія / за ред. С.О. Сисоєвої // МОН України; АПН України; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Маріуполь. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2008. – 400 с.

4. Солодкая А.К. Готовность участников педагогического процесса к кросскультурному взаимодействию: критерии кросскультурной компетентности и этнической толерантности. / А.К. Солодкая // Наукові

праці [ЧДУ імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія: Педагогіка. – 2012. – Т. 188, Вип. 176. – С. 102-107.

Кучеренко Т.А.
студентка 548 групи
факультету дошкільної та початкової освіти
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Дем'яненко О.Є.

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

The article deals with the main methodological principles of students' cross-cultural training in the process of interactive learning. On the basis of the analysis of scientific researches and publications and taking into account the specifics of interactive learning, the methodological principles of communicative language teaching, the principle of combining differentiated and integrated learning of linguistic aspects and types of speech activity, the principle of professionalization and the principle of group interaction are distinguished.

Keywords: interactive learning, methodological principles, cross-cultural training, foreign language teaching.

У сучасному світі відбувається зіткнення різних культур і національних традицій, формуються нові умови для їхнього діалогу, тому постійно виникає необхідність пошуку шляхів для взаєморозуміння. Кроскультурна підготовка студентів – це не лише набуття нових умінь та навичок кроскультурної взаємодії, але і виховання особистісних якостей, які не є природними чи вродженими у представника жодної культури, однак важливими для ефективного функціонування майбутніх спеціалістів на перехресті культур.

Основною ідеєю кроскультурної освіти є цілісний підхід, коли всі студенти мають можливість виразити свою культурну приналежність, поважаючи ідентичність інших. Кроскультурна освіта передбачає поліпшення взаємодії між студентами – представниками різних культур та подолання труднощів, пов'язаних із розбіжністю у цінностях, традиціях, мовах. Кінцевим результатом кроскультурної підготовки, на думку дослідників, є якісні зміни особистості, а саме – зміни у мисленні, зміни афективних реакцій та зміни у реальній поведінці, засновані на ставленнях.

Кроскультурна підготовка студентів здійснюється як під час аудиторної роботи, а саме у процесі викладання курсів з іноземної мови, культурології, основ міжнародної комунікації, так і під час позааудиторої роботи: студентські гуртки, клуби, факультативні заняття тощо. Незважаючи на форму та термін кроскультурної підготовки, її основна мета – підготувати студентів до майбутнього ефективного функціонування та співпраці у глобальному середовищі, долаючи конфлікти, засновані на культурних непорозуміннях.

Процеси входження особистості в іншокультурне середовище як взаємний контакт та взаємовплив представників різних культур є надзвичайно складними. Тому формування готовності до кроскультурної взаємодії пов'язане з необхідністю адаптації до іншокультурного середовища з дотриманням балансу рівності цінностей національної та інших культур. Проникнення в іноземну культуру пов'язане з набуттям певних якостей, які притаманні представникам цієї культури. Окрім поверхневих зовнішніх змін, відбуваються і якісні, які пов'язані з ефектом занурення в іншу культуру – соціокультурні трансформації особистості [3, с.304].

Під час кроскультурної підготовки студентів засобами інтерактивного навчання особливого значення, вочевидь, набувають такі методичні принципи, як принцип комунікативності, принцип поєднання диференційованого й інтегрованого навчання мовних аспектів та видів

мовленнєвої діяльності, принцип професіоналізації і принцип групової взаємодії.

У сучасній методиці навчання іноземних мов безперечно важливим є принцип комунікативності. Сутність цього принципу полягає в тому, що іншомовне навчання повинно бути спрямованим на формування у студента рис бі- або полікультурної мовної особистості, здатної рівноправно брати участь у міжкультурному спілкуванні. Комунікативно спрямоване навчання повинно стимулювати високу особисту мотивацію студентів як у спілкуванні іноземною мовою, так і у вивченні цієї мови та створювати умови, які забезпечують студенту можливість: 1) вільно проявляти всі розумові операції та дії; 2) використовувати мовні засоби для реалізації особистих потреб; 3) долати так звані мовні бар'єри [1, с. 150-151].

Принцип професіоналізації вважається одним із домінуючих в організації інтерактивного навчання, оскільки професіоналізація особистості студента, його професійне становлення та особистісне зростання як фахівця є одним із найголовніших завдань сучасної вищої школи [2, с. 77]. Згідно цього принципу в процесі інтерактивного навчання студенти набувають конкретних предметних знань, умінь і навичок, а також засвоюють професійно значущі вміння для застосування в майбутній професійно-творчій діяльності; опановують педагогічне мислення; розвивають професійно важливі якості та творчий потенціал; осмислюють суспільну значущість майбутньої професії.

Отже, процес кроскультурної підготовки спрямований на збільшення знань про культуру, культурні розбіжності та фактичні проблеми, які мають місце у взаємодії різних культур. З метою розширення мислення використовують комплексний підхід до вирішення конкретної проблеми, тому для її розв'язання до уваги беруться різні аргументи і фактори. Таким чином посилюється розуміння людей з іншої культури, розвивається здібність подивитися на проблеми з точки зору інших.

Література

1. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика. / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 336 с

2. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: [підручник] / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2011. – 360 с.

3. Солодка А.К. Соціокультурні трансформації особистості у процесі кроскультурної взаємодії. / А.К. Солодка // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2013. – Вип. 17(2). – С. 303-312.

Бакреу А.С.

Група 506-а

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Особливості академічного англійського писемного мовлення на старшому етапі навчання

The article deals with Academic Writing as a kind of speech activity that is able to generate one's own thoughts and build one's own argumentation, organizing it all in a very precise and clear textual form. Also, in the article we will consider scientists who have made a significant contribution to the development of academical writing problems, and also consider different opinions of scientists regarding the definition of academic writing.

Keywords: Academic Writing, science, language activity, writing, text, thinking.

З прогресивним розвитком суспільства останніми роками спостерігається дедалі більший інтерес до іноземної мови, зокрема англійської. Прагнення вивчати англійську мову пояснюється багатьма причинами, одна з яких – збагачувати власні знання у спілкуванні з представниками різних країн і культур, а також вести фахово орієнтовану бесіду, ознайомлюватись з інноваційними технологіями та науково-

технічними досягненнями, що сприятиме виконанню професійних обов'язків на високому рівні, а без знання англійської мови це зробити дуже важко. Насправді, це є необхідним компонентом освіти, засобом до існування та основної функціональності в нашому суспільстві. Щоб досягнути цієї мети, потрібно володіти не лише усним мовленням, а також писемним, яке необхідне для правильного складання ділових документів із використанням термінологічної лексики [2].

Процес навчання академічного письма передбачає інтегроване оволодіння основними академічними навичками. Породження мовленнєвого висловлювання – один із головних процесів мовленнєвої діяльності, який полягає в плануванні та реалізації мовлення в графічній знаковій формі. Мовець за певними правилами переводить свій мисленнєвий задум у мовленнєві одиниці конкретної мови [6].

Тривалий час навчанню писемного мовлення надавали другорядного значення. Писемне мовлення виступало лише засобом навчання інших видів мовленнєвої діяльності, яке дозволяє краще засвоювати програмний матеріал. Це один із засобів контролю сформованості навиків та вмінь учнів. Сьогодні відношення до писемного мовлення і навчання учнів та студентів, вміння виражати свої думки в письмовій формі, значно змінилось. Писемне мовлення, як мета навчання, присутнє на усіх етапах вивчення іноземної мови.

Академічне писемне мовлення та його вищий щабель, що називається у США «Риторикою і композицією», являє собою наукову дисципліну, яка допомагає викладачам всіх інших дисциплін розвивати у студентів здатність генерувати власні думки і вибудовувати власну аргументацію, організовуючи все це у гранично точній і ясній текстовій формі. Академічне писемне мовлення має на меті навчити студентів висловлювати та обґрунтовувати свої власні ідеї за допомогою короткого, переконливого і зручно організованого наукового тексту [3].

На думку І. Бєляєва та Е. Ренер, академічне писемне мовлення – це можливість удосконалити свої навички при написанні різних письмових робіт, які об'єднані тим, що підпорядковані певним вимогам до структури побудови та компонування тексту, вибору стилю викладу (публіцистичний або науковий), вмінню робити посилання, перефразовувати, вибудовувати аргументацію, правильно оформляти літературні джерела [1].

Безперечно, рівень володіння англійською мовою впливає на формування академічної грамотності особистості. Високий рівень англійської підготовки студентів та їх участь у науково-дослідницькій діяльності сприяють більш ефективному засвоєнню академічного писемного мовлення. На думку Л. Сазановича, академічному писемному мовленню передує академічне читання, тобто читання з освітньою метою. Опрацювання текстів має сприяти формуванню в студентів досвіду так званого «гнучкого» читання: на початковому етапі необхідно отримати інформацію з текстового джерела, на наступному – дослідити та переробити її для подальшого наукового пошуку. Таким чином, академічне писемне мовлення має стати наступним за академічним читанням етапом аналітико-синтетичної обробки інформації. Студент має представити інформацію у вигляді, що відповідає конкретним інформаційним запитам користувачів. Формування навичок аналітико-синтетичної обробки інформації передбачає виконання комплексу завдань, зокрема: вивчити зміст тексту, скласти план, визначити в тексті необхідний мовний матеріал, обговорити підготовані анотації, реферати та переклади [5].

Найбільш важливою характеристикою академічного писемного мовлення, що визначає його цілі і зміст, є соціальна функція («справа» первинна по відношенню до «слова»). Тому теоретичні основи дисципліни складають три наукових напрямки, пов'язаних з соціологією знання: дослідження в області грамотності, соціальний конструктивізм і академічний дискурс [7].

Основою академічного писемного мовлення є металінгвістичні вміння і навички, тобто вміння читати і розуміти текст, аналізувати його, читати написане критично, формулювати індивідуальну, авторську і конкретну позицію тощо. Академічне писемне мовлення має справу з теоріями і причинами, що регулюють процеси і практику в повсякденному житті, а також досліджує альтернативні пояснення цих подій.

Також, західні фахівці виділяють три підгрупи вмінь, необхідних для успішного оволодіння навичками академічного писемного мовлення:

- академічна грамотність (читання, усна і письмова мова з урахуванням мети висловлювання; вираження думок за допомогою інструментарію дискусій і досліджень);
- міжкультурна грамотність (знання про різні культури, зокрема про традиції і цінності).
- інформаційна грамотність (визначення інформаційних потреб і пошук джерел інформації; їх оцінка і переробка);

Зазначені уміння можна визначати і як структурні елементи поняття академічне писемного мовлення у межах вищої освіти. Найскладнішими і структурно, і власне як процес опанування, є інформаційна та академічна грамотність [4].

Отож, здійснивши аналіз варіантів визначення академічне писемне мовлення – є важливим компонентом мовної діяльності в більшості професій. Так, академічне писемне мовлення сприяє реалізації знань з іноземної мови через лінгвокраїнознавчий зміст навчального матеріалу. Через взаємодію з читанням, говорінням, аудіюванням академічне писемне мовлення сприяє створенню інтерактивних якостей, таких як системність та компетентність мовленнєвої діяльності при професійному становленні майбутнього спеціаліста. Академічне писемне мовлення іноземною мовою в професійній підготовці спеціаліста повинно стати не тільки самостійним видом мовленнєвої діяльності, але й виконувати освітні, розвиваючі та виховні функції. Закони академічного писемного мовлення не обмежують свободи

автора, але, навпаки, допомагають йому правильно організувати власні ідеї, обґрунтувати їх і ясно і переконливо висловити. Академічне писемне мовлення являє собою найбільш важливий компонент академічної грамотності, без якого немислимо ні успішне навчання в західних університетах, ні ефективна наукова діяльність.

Література

1. Беляева И. В. Место письма в развитии академических языковых навыков в условиях иноязычной научной и профессиональной коммуникации. Екатеринбург, 2012. С. 27-31.
2. Білан Н.М. Роль письма на заняттях з іноземної мови / Н.М. Білан // Соціум. Наука. Культура: матер. XII-ої Міжнар. наук. інтернет-конф. – 18-20 січня 2016 р.
3. Короткина, И. Б. Академическое письмо: процесс, продукт и практика: учебное пособие для вузов / И. Б. Короткина. Москва, Издательство Юрайт, 2019. 295 с.
4. Ревуцька С.К. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. Українознавства, Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
5. Сазанович Л. В. Формування навичок академічного письма на заняттях з англійської мови в медичному ВНЗ / Л. В. Сазанович // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 34. С. 504 – 509.
6. Харченко Н. Проблема моделювання мовленнєво-мисленнєвого процесу в психолінгвістичній науці / Н. Харченко // Психолінгвістика. Психологія. Мовознавство. Соціальні комунікації: зб. наук. праць / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2009. Вип. 3. С. 89 – 95.

7. Hyland K. (2011) Academic Discourse // The Bloomsbury Companion to Discourse Analysis / Hyland, K. & Paltridge B. (eds.) Bloomsbury, pp. 171 – 184.

Діденко Олександр
магістр 606-а групи,
Науковий керівник – к.п.н., доц.
Добровольська Л.С.
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

The article studies the important function and benefits of the contemporary available web-resources which may be useful in future teachers' professional development. The article gives definition of some educational web-resources and compares the notion of the competence and expertise. The author claims that the use of the web-technologies provides opportunity for the new outside the box activities in the education process.

Key words: *web-resources; future teachers; professional development; competence; expertise;*

Застосування інноваційних технологій у професійній підготовці студентів відкриває великий спектр можливостей для впровадження нових, нестандартних видів та форм навчання, які роблять процес вивчення іноземної мови більш продуктивним та ефективним.

Згідно Наказу МОН України № 1060 від 01.10.2012 електронні освітні ресурси - це засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі. Метою створення електронних освітніх ресурсів є забезпечення

модернізації освітнього процесу, змістове наповнення освітнього простору, надання рівного доступу учасникам освітнього процесу незалежно від місця їх проживання та форми навчання відповідно до якісних навчальних і методичних матеріалів, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій [9].

Розглянемо види електронних освітніх ресурсів. Так, за Г. Ткачук веб-технологія - це інформаційна технологія, використання якої дає змогу здійснювати опрацювання веб-ресурсів, розміщених у веб-просторікомп'ютерних мереж. Веб-простір Г. Ткачук розуміє як інформаційну складову локальної або глобальної мереж, задопомогою якої здійснюється використання веб-ресурсів (текстових,графічних, звукових, відео-ресурсів), що зв'язані між собою гіпертекстовими зв'язками [8].

Освітні веб-ресурси – це інформаційні ресурси освітнього характеру, які розміщенні у веб-просторі локальної чи глобальної мережі у вигляді різних форматів (текстового, графічного, архівного, аудіо та відео форматів і т.д.). Серед **освітніх веб-ресурсів** виокремлюють такі як: веб-тренінг, веб-конференція, вебінар, веб-форум і блог.

Веб-тренінг – це складене поняття, яке об'єднує значення двох слів: тренінг – діяльність спрямована на отримання нових знань та покращення практичних навичок в будь-якій сфері діяльності; онлайн – той, який є підключеним до мережі Інтернет. Ціль веб-тренінгу полягає у покращенні вже отриманих умінь і навичок студентів.

Веб-конференція – це технологія, яка забезпечує двосторонню передачу, обробку, перетворення та представлення інформації дистанційно в режимі онлайн. Веб-конференція є одним із видів спільної роботи людей об'єднаних однією метою та проблемою. Л.Раїцька вважає, що перспективними відео-конференції є також і для самоосвіти [7].

Вебінар – спосіб організації дистанційних семінарів, тренінгів за допомогою мережі Інтернет. На відміну від веб-конференції та веб-тренінгу,

вебінарпередбачає активну участь лише однієї особи (викладача), а інші учасники вебінару лише слухають.

Веб-форум – це різновид інтернет-ресурсів, на якому користувачі створюють теми для спілкування в контексті однієї конкретної проблеми.

За В.Прошкіним, блог – це анотований перелік закладок, відкритий для широкої публіки, вебсторінка, поєднана з іншими веб-сторінками, які автор блогу вважає цікавими чи релевантними. Блог дозволяє викладачу подавати посилання на відеозаписи уроків у школі або їх фрагменти, мультимедійний дидактичний матеріал, особисті сайти вчителів чи методоб'єднань. Пропонуючи їх для обговорення й критичного аналізу здобувачам ступеня вищої освіти, викладач отримує змогу побачити як рівень професійної компетентності кожного студента, так і ступінь його активності, акмеологічні прагнення [6].

Щодо класифікації освітніх веб-ресурсів, то Р. Гуревич, М. Кадемія та М. Козяр вважають найбільш вдалою класифікацію за такими ознаками:

- для самостійної роботи студентів, учнів; з метою підготовки викладача до занять; для самоосвіти педагога;
- з метою організації практичної роботи на занятті;
- для організації позаурочної роботи з дисципліни [3].

Bubbl — це платформа завдяки якій можна організовувати дані за допомогою побудови схем. Bubbl допомагає у:

- створенні наочних карт знань, схем чи блоків;
- організуванні групової праці по створенні карт знань;
- зберігання карти як зображення тощо.

FreeMind – безкоштовна програма для створення діаграм-зв`язок.

Послуговуючись інструментами веб-ресурсу Padlet, можна оформити дошку й наповнити її даними, організувати спільний доступ користувачів до неї, експортувати дошку в різні формати, розмістити її в соціальних мережах або у власному блозі, що сприятиме кращому сприйманню навчального

матеріалу, підвищенню інтересу до предмета, формуванню вмінь як самостійної, так і спільної роботи тощо.

Одним із освітніх веб-ресурсів які широко використовуються у всьому світі є Google Classroom. Google Classroom є дуже зручною платформою як для учителів так і для учнів, так як у всіх учасників курсу є дистанційний доступ до освітніх матеріалів. За допомогою цього веб-ресурсу можна створювати свої «курси», публікувати завдання, та оцінювати роботу учнів учасників курсу.

Linoit – безкоштовний веб-ресурс, який виконує функцію онлайн дошки за допомогою якої створюються полотна на які користувачі чіпляють стікери. Linoit використовується для організації ідей, обміну ними з іншими користувачами и тому є ідеальною платформою для проведення дистанційного мозкового штурму.

У процесі професійної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов формування слід чітко визначити значення понять компетенції та компетентності, які в педагогічній науці досить плідно розробляються і різнобічно розглядаються, проте до цих пір, як вважає М.Головань не мають однозначного змісту і визначення. С.І. Ожегов визначає поняття “компетентний” як “знаючий, обізнаний, авторитетний в якій-небудь галузі; який володіє компетенцією”, а компетенцію визначає як “коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний; коло чиїхось повноважень, прав” [4].

М. Головань розглядає компетенцію, як певну норму, досягнення якої може свідчити про можливість правильного вирішення якого-небудь завдання, а компетентність – це оцінка досягнення (або недосягнення) цієї норми, а компетентність як якість, характеристику особи, яка дозволяє їй (або навіть дає право) вирішувати певні завдання, виносити рішення, судження у певній галузі. Основою цієї якості є знання, обізнаність, досвід соціально-професійної діяльності людини. Цим самим підкреслюється інтегративний характер поняття “компетентність” [2].

На думку Н.І. Петрікової, педагогічна компетентність – це процес і результат творчої професійної діяльності, інтегрований показник особистісно-діяльнісної сутності вчителя, зумовлений рівнем реалізації його гуманістичної спрямованості [5]. В.І. Байденко стверджує, що “компетенція – це здатність робити щось добре, ефективно в широкому форматі контекстів з високим ступенем саморегуляції,саморефлексії, самооцінки, з швидкою, гнучкою й адаптивною реакцією надинаміку обставин і середовища; відповідність кваліфікаційнимхарактеристикам з урахуванням вимог локальних і регіональних потребринків праці; здатність виконувати особливі види діяльності й робіт узалежності від поставлених завдань, проблемних ситуацій і т. ін.” [1].

Отже, основним напрямком професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов є вживання електронних освітніх ресурсів та подальше самовдосконалення студентів. Імплементація інтернет ресурсів допомагає студенту стати активним учасником учбового процесу, спроможним будувати індивідуальну навчальну траєкторію, виходячи з власних потреб. Це сприяє формуванню компетентного фахівця, конкурентоспроможного в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Байденко В.И. Концептуальная модель государственных образовательных стандартов в компетентностном формате (дискуссионный вариант): Материалы ко второму заседанию методологического семинара. – М.: Издательский центр проблем качества подготовки специалистов. – 2004. – 19с. [Электронный ресурс]. – http://www.rc.edu.ru/rc/bologna/works/ baidenko_ll_sod.pdf

2. Головань, М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища освіта України. – 2008. - №3. – С. 23-30.

3. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті : монограф. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Львів : Сполом, 2012. – С. 502.

4. Ожегов С.И. Словаь русского языка: 70000 слов / Под ред. Н.Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1990. – 917 с.

5. Петрікова Н.І. / Професійна компетентність учителя - важлива складова якісної освіти (https://osvita.ua/school/lessons_summary/administration/34011/)

6. Прошкін В.В. ОСВІТНІ ВЕБ-РЕСУРСИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ / Освітологічний дискурс, 2017, № 1-2, С.1-15.

7. Раицкая Л. К. Дидактические и психологические основы применения технологий Веб 2.0. в высшем профессиональном образовании : монограф. / Л. К. Раицкая. – М. : МГОУ, 2011. – С. 65.

8. Ткачук Г. В. Методика використання освітніх веб-ресурсів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики : монографія / Г. В. Ткачук. – Умань : Видавець «Сочінський», 2011. – С. 177.

9. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12

Лахманова А. В.

науковий керівник к.п.н. Добровольська Л.С.

Імплементація інтерактивного навчання у професійній підготовці студентів

Annotation: *The article considers interactive learning approaches as the most effective because they make the learners aim to their self-development. The author proves that specialists' training based on the usage of interactive technologies should contribute to: self-organization, self-improvement, self-development, self-education; stimulate mental and social activity of future teachers. Thus, implementation of interactive technologies is aimed at creating successful professional future with students' identification and actualization of their own professional resources.*

Key words: *interactive technologies, interactive learning, professional training, approach, competence*

Проблемі підготовки майбутніх учителів іноземних мов присвячено праці низки вітчизняних і зарубіжних науковців, а саме: формуванню професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів іноземних мов (В. Баркасі, І. Закір'янова, В. Калінін, Н. Козлова, Т. Колодько, Г. Мельниченко); методичним аспектам формування готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності (А. Линенко); вимогам до теоретичної і практичної підготовки фахівця в галузі іншомовної освіти (С. Ніколаєва); використанню педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов (О. Гончарова, Ю. Жиляєва, Л. Морська, Є. Полат); підготовці вчителів іноземних мов у зарубіжних країнах (В. Базуріна, О. Голотюк, О. Жижко, О. Локшина, В. Луговий, Л. Пуховська); концептуальним засадам розроблення методичної освіти майбутніх учителів іноземної мови початкової школи (О. Бігич, І. Зимня, Є. Пассов, С. Роман); теоретичним основам поліпшення мовної міжкультурної підготовки вчителя іноземної мови (Н. Бориско). Не зважаючи на значну кількість наукових праць, в яких розглядаються різні аспекти підготовки майбутніх учителів іноземної мови, аналізу існуючої в Україні системи підготовки майбутніх учителів іноземної мови не було приділено достатньо уваги у наукових дослідженнях.

Згідно з: Законом «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти (2002), Державною програмою «Вчитель» (2002), «Білою книгою національної освіти України» (2009), Національною доповіддю про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011), Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2012) , оновлення змісту освіти на основі національних досягнень та усталених світових традицій є головною складовою реформи освіти в Україні.

В контексті цих змін в ЗВО відбувається перехід від пасивних форм навчання до активних, за яких увага звертається на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до організації навчання. В цьому контексті зростає зацікавленість у інноваційних технологіях навчання, зокрема в інтерактивних. Саме інтерактивні технології надають можливість підвищити пізнавальну активність, посилити діяльнісний та особистісно-зорієнтований підходи у навчанні, а також сприяти формування професійної компетенції майбутніх учителів. Інтерактивні технології досить швидко були визнані вчителями та науковцями як дієвий засіб впровадження інноваційних освітніх технологій в навчальний процес.

Інтерактивна технологія навчання як система містить такі головні компоненти: - чітко сплановані цілі навчання – зрозумілий якісний та кількісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень учнів, а саме передбачуваного рівня засвоєння навчального змісту; - спеціально відібраний та структурований зміст навчання; - інтерактивні форми, методи і прийоми, за допомогою яких організоване навчання і стимулюється активна діяльність учнів; - адекватні цілям, формам і методам засоби навчання; - розумові і навчальні дії та процедури, за допомогою яких учні можуть досягти запланованих результатів, представлені у вигляді системи пізнавальних завдань; - організаційні та психолого-педагогічні умови, що дозволяють ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання.

Слово «інтерактивний» означає здатний до діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації навчальної діяльності, яка має конкретну, передбачену мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії усіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання,

розуміють, що вони роблять, рефлектують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють [9, с.9.]. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю стати лідером колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати обдумані рішення[6, с. 105-109].

Інтерактивне навчання – це діалогічне навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя й учня.

Інтерактивний метод – це спосіб взаємодії через бесіду, діалог [2, с. 10].
Метою застосування інтерактивних методів у процесі вивчення будь якої дисципліни є створення комфортних умов навчання, за яких учень відчуває успішність, свою інтерактивну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес; виконання завдань з урахуванням міжпредметних зв’язків [7, с.9]. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, аргументування власної точки зору, тобто відбувається взаємодія вчителя і учня, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих здібностей та комунікативних навичок [14, с.39-40].
Перевагами інтерактивного навчання є те, що при його застосуванні розширюються пізнавальні можливості учня; спостерігається високий рівень засвоєння пройденого матеріалу за умови адекватної мотивації; вчитель легко контролює рівень засвоєння знань учнями. Також варто додати, що використання інтерактивних методів не лише сприяє розвитку в учнів таких психологічних якостей, як самостійність, ініціативність, творче мислення,

підвищує рівень само-моніторингу та сприяє самооцінці, але також надає можливість викладачу розкрити свої організаторські здібності.

Призначення інтерактивного навчання – передати знання і усвідомити цінність інших людей. Основними формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія учнів у парах і мікрогрупах. Оптимальний склад групи - 4–6 осіб. Риси інтерактивного навчання:

• двобічний характер;

• спільна діяльність учителя й учнів;

• керівництво процесу вчителем;

• спеціальна організація та різноманітність форм;

• інформаційна прогалина;

• цілісність та єдність;

• мотивація та зв'язок з реальним життям;

• виховання та розвиток особистості учнів одночасно з процесом засвоєння нових знань.

Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемних ситуацій.

Позитивною рисою є те що вчитель взаємодіє з учнем для досягнення спільної мети — здобуття нових знань та вмінь проявляти себе як особистість, і мірою успішності такої взаємодії є отримані знання та навички учня, а також набуті вміння вчителя.

У впровадженні інтерактивних методів існує низка типових проблем, з якими стикається велика кількість вчителів. Головною проблемою визначають те, що учень часто не має власної думки, а якщо й має, то боїться висловлювати її відкрито, на всю аудиторію. Часто учні не вміють слухати інших, об'єктивно оцінювати їх думку, рішення. Вони не готові у процесі обговорення змінювати свої погляди, іти на компроміс, їм важко бути мобільними, змінювати обстановку, методи роботи. Нерідко тут виникають

труднощі й у малих групах: лідери намагаються «тягнути» групу, а більш слабкі учні відразу стають пасивними і не хочуть проявляти себе.

Недоліком інтерактивних технологій є незначна кількість годин, виділена на самостійне опрацювання навчального матеріалу у порівнянні з традиційною системою, самостійне навчання потребує достатньо часу, а також психологічній підготовленості учня. Вчителю необхідно застосовувати індивідуальних підхід в оцінюванні знань, ажде до оцінювання інтерактивного навчання не можливо застосовувати традиційну схему. Він повинен оцінювати комплексно не тільки засвоєння нового матеріалу та набуття студентом нових умінь і навичок , а й набуття вмінь наукового пошуку інформації, її систематизації, аналізу та синтезу, організаційні здібності тощо. Тут вимагається творчий підхід та новаторство педагога , які стають можливими лише за умови усвідомлення себе не тільки носієм певної інформації, а й вченим-дослідником, для якого важливим є вміння не просто давати відповіді на запитання, а й спонукати учнів до самостійного пошуку правильної відповіді.

Висновки

Інтерактивні підходи у навчанні вважаються найбільш ефективними, бо ставлять того, хто шукає знань, в активну позицію їх самостійного освоєння. Тому підготовка фахівців на основі використання інтерактивних технологій має сприяти: самоорганізації, самовдосконаленню, саморозвитку, самоосвіті, самовихованню студента; стимулюванню розумової і соціальної активності майбутніх вчителів, що спрямовується на побудову адекватного образу успішного професійного майбутнього з виявленням та актуалізацією власних професійних ресурсів, їх коригуванням спочатку в умовах інтерактивного навчання, а в майбутньому – в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєва І. М. Інтерактивне навчання як спосіб проектування творчо орієнтованого освітнього процесу / І. М. Авдєєва // Проблеми сучасної

педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : Вип. 6. Ч. 1. – Ялта : РВВ КДГІ, 2004. – С. 64-70.

2. 10. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с
3. Використання інтерактивних технологій у ВНЗ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=36427.
4. Закон України «Про освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №34. – С. 451.
5. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2001. – № 29.
6. Петрух Р. Б. Організаційно-методичні напрями формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів / Р. Б. Петрух // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» / редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К.: Міленіум, 2016. – Вип. 233. – С. 184-193.
7. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 135 с.
8. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб..О. Пометун, А. Пархоменко.- К.:АПН, 2010.- С.120-140
9. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.
10. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: http://zakon0.rada.gov.ua/ laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n37
11. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних

закладів. Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року. URL: https://osvita.ua/legislation/other/37302/list/1/

12. Савченко О. Новий етап розвитку шкільної освіти і підготовка майбутнього вчителя // Шлях освіти. – 2003. С.2 – 6.
13. Сердюк Т.В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів I − II рівнів акредитації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09 Теорія навчання» / Т. В. Сердюк. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с
14. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
15. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2002.-437с

Іванченко Т.О.

студентка 346 групи

Миколаївського національного університету

Науковий керівник – доктор філософії в галузі освіти, доцент Т.І Філіпп'єва

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАННЯ ОРФОГРАФІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The article deals with the problem of teaching English spelling. The role of correct writing in the process of teaching English is considered in the article. The author suggests the main types of tasks and exercises contributing to the formation of the correct writing skills.

Keywords: English, spelling, common mistakes, creative techniques, exercises.

Проблемі навчання орфографії англійської мови присвячений ряд робіт лінгвістів і методистів. Значительный вклад внесли украинские ученые-методисты, такие как Ю Калініна, О. Котенко, С.Литвин, С. Ніколаєва, І.

Самойлюкевич, Н. Скляренко, А. Соломаха, О. Тарнопольський, Л. Чернобривець та інші [1]. Проте сьогодні не можна говорити про створення чітко розроблених методичних вимогах і їх реалізації для досягнення необхідного рівня володіння нормами письмової комунікації.

Проблеми навчання орфографії вивчені в даний час набагато менше, ніж питання викладання інших мовних аспектів. Недооцінка серйозності орфографічних помилок і їх негативної ролі при вивченні іноземної мови призводить до значних ускладнень в оволодінні іншомовної системою в цілому і обмежує комунікативні можливості.

Отже, актуальність теми дослідження обумовлена тим, що значення орфографічної грамотності дуже велике. Розвиток орфографічних навичок як одного з найважливіших компонентів підготовки до письмової мови, сприяє формуванню вміння висловлювати думки в графічній формі, а також є важливою умовою оволодіння читанням, так як знання співвідношення між звуками і буквами дозволяє не тільки правильно писати, а й читати слова. Таке розуміння необхідності розвитку навичок правильного письма для навчання читання розглядає письмо як когнітивну діяльність.

Мета статті – розглянути необхідні умови і способи розробки вправ, що сприяють розвитку навичок правильного написання англійських слів і їх впливу на формування читання англійських текстів. Звідси, предметом даної роботи є система орфографічних вправ як складова методики навчання англійської мови в цілому.

Об’єкт дослідження − ефективні способи формування і вдосконалення орфографічних навичок англійської мови в школі.

Дослідження вчених-методистів показали, що навчання орфографії англійської мови має відбуватися в рамках певної системи, в основі якої специфіка англійської мови, його буквений склад і особливості написання слів в порівнянні з їх вимовою, а також психологічні особливості, що впливають на засвоєння орфографії учнів на різних рівнях навчання. В англійській мові алфавіт містить 26 літер, проте, англійська орфографія є

однією з найскладніших у світі, оскільки відповідно до найсучасніших досліджень 1120 графем використовуються для передачі звучання 62 фонем.

На першому етапі формування орфографічних навичок використовуються вправи з аналізу, вправи на ідентифікацію та диференціацію, а саме, звуко-буквений аналіз слова; групування слів з однаковими звуками, але різними графемами; групування слів на основі протиставлення графем; диференціація подібних, але не тотожних графем; списування за зразком; списування з різними завданнями (підкреслити букву, буквосполучення, слова з однією і тією орфограмою) [4].

- Спишіть подані слова (словосполучення, короткі речення), звертаючи увагу на виділені жирним шрифтом букви/ графеми [2]: A m**a**p, a c**a**t, a h**a**t, a m**a**n, b**a**d, p**a**n, s**a**nd.

Ця вправа на групування слів з однаковими звуками, але різними графемами, яка дає можливість засвоєнню звукам у різних графемах.

- Випишіть з поданих слів, підкреслюючи буквосполучення, що передають звук /e/ [3]: main /men /man/pane/pen /pan /tame /ten /tan/made /bed /bad /saint /send /sand.

Мета цієї вправи − диференціація подібних, але не тотожних графем.

- Перепишіть слова у три стовпчики, згрупувавши їх за звуками /eɪ/, /e/, /æ/[3]: main / pane /man/ men/ pen / pan /tame /ten /tan/ send /made /bed / saint /sand/ bad. Мета цієї вправи − протиставлення графем з метою засвоєння слів та їх значення.

Дуже ефективним типом вправ, є вправи на списування з різними завданнями (підкреслити букву, буквосполучення, слова з однією і тією орфограмою). Це «корисний прийом» для навчання слів, що не підкоряються правилам правопису. Пропуск мобілізує активність і зорову пам'ять учнів, привертає увагу пише до певної орфографічною труднощі. Наведемо декілька прикладів:

- Перепишіть речення, дописуючи пропущені літери:

Laura w_nt t_ the st_ble. F_ur ho_s_s st_ _d there. S_e pu_ a sa_dl_ on Star. He w_s seven y_ _rs old, _ig and d_rk b_own. He_ sis_er came o_t to the sta_le. _hey w_r_ b_th g_ing to exe_ci_e the h_rs_s .

- Вставте пропущені літери та поставте по порядку дні тижня починаючи з понеділка: 1. We…nesd…y; 2. Fr…day; 3. S…nday; 4. T…u…sday; 5. M…nday; 6. S…t…rday; 7. Tu…sday.

Вправи на звуко-буквений аналіз слова сприяють, крім вироблення навички правильного написання слів, розвитку навичок читання і розуміння прочитаного, наприклад:

- У поданих нижче словах, букви переплутані. Розплутайте їх, запишіть слова, прочитайте їх уголос: eksd desk; dbe bed; extt text; esonsl lesson; tenx next; den end; etnt tent; gbe beg.
- Розв’яжіть кросворд. Здогадатися, назви яких видів спорту заховані, вам допоможуть малюнки.

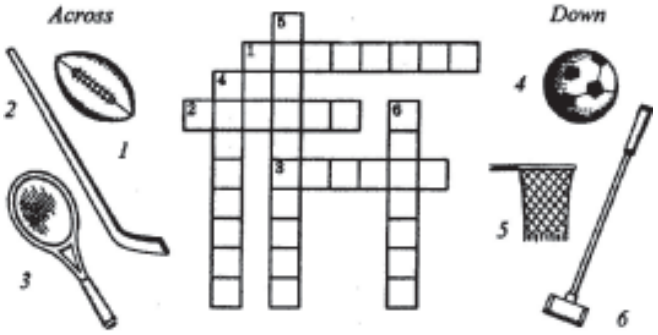

- Розв’яжіть кросворд. Здогадатися, назви яких місяців заховані, вам допоможуть вказівки на порядок місяців англійською мовою [2].

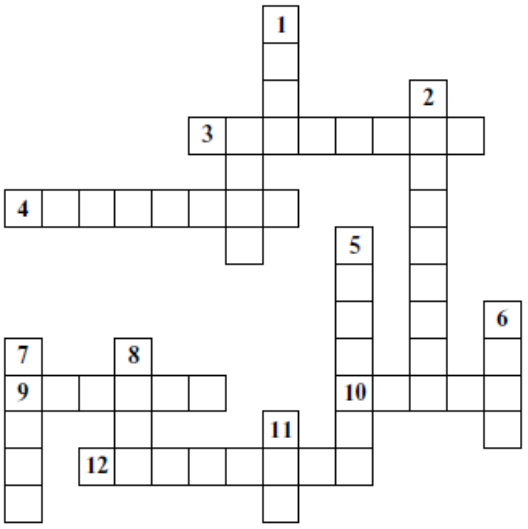

Across: 3) the eleventh month of the year; 4) the twelfth month of the year; 9) the eighth month of the year; 10) the fourth month of the year; 12) the second month of the year.

Down: 1) the tenth month of the year; 2) the ninth month of the year; 5) the first month of the year; 6) the seventh month of the year; 7) the third month of the year; 8) the sixth month of the year; 11) the fifth month of the year.

Мета вправ-кросвордов полягає на засвоєнні слів та правильному написанні.

На середньому та старшому ступенях навчання, крім зазначених, проводяться ускладнені диктанти, а саме: диктант із самоконтролем, пояснювальний диктант, диктант вивченого напам'ять (уривок прози, вірш), диктант-переклад, зорові диктанти. Розглянемо структуру деяких з них.

Зорові диктанти спрямовані на розвиток зорової пам’яті, яка відіграє 10. Зорові диктанти спрямовані на розвиток зорової пам’яті, яка відіграє важливу роль у засвоєнні навчального матеріалу.

Зорові диктанти спрямовані на розвиток зорової пам’яті, яка відіграє важливу роль у засвоєнні навчального матеріалу. На дошці / картках/ презентації записані слова або словосполучення, короткий текст, який учні читають, а вчитель звертає увагу на труднощі в їх написанні. Потім написане стирається, і учні пишуть його по пам’яті [2]. На нашу думку, це найскладніший вид вправи на вивчення орфографії.

Самодиктант – це запис раніше вивченого (короткого тексту, діалогу, вірша тощо) напам’ять [2]. Example: Winter is the nicest season!

In winter I can have a very good time. I can enjoy skating, skiing, playing snowballs and sledging. Winter is the time for fun! In winter it snows much. Forests and fields are white with snow. They look wonderful in winter! Snow sparkles in the sun. Frost paints on the windows and there are many icicles hanging from the roofs.
I think winter is a beautiful season!

Слухові диктанти можуть бути використані для перевірки вивчення слів з будь-якої теми. Мета вправи спрямована на закріплення вивчених слів, закріплення пройденого матеріалу: September/April/ June/ January/ October/ August/ November/ February/ May/ July/ December/ March.

У даній статті розглядається проблема засвоєння учнями середньої школи орфографії англійської мови, як один із аспектів навчання. Орфографічна грамотність учнів − одна з головних задач навчання англійської мови в школі на сучасному етапі. Важливість цього завдання обумовлена тим, що орфографічна грамотність виступає складовою

частиною загальної мовної культури людини, вона забезпечує точність вираження думки і взаєморозуміння при письмовому спілкуванні.

Система різноманітних вправ для вивчення орфографії підвищує мотивацію вивчення іноземної мови, сприяє міцності запам'ятовування матеріалу і формування досвіду, робить оволодіння орфографією цікавим і дуже ефективним процесом.

Список використаної літератури:

1. Котенко О.В., Павлюк Р. О., Соломаха А. В., Сінельник І. П. Методика навчання іноземних мов у початковій школі [Електорнний ресурс] / О.В. Котенко, Р. О. Павлюк, А.В. Соломаха, І.П. Сінельник. - Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4181/7/O_Kotenko_Metodyka_IM_2013_FLMD_PI.pdf

2. Скляренко Н.К. Методика формування іншомовної компетентності у техніці письма [Електорнний ресурс] / Н.К. Скляренко. – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wEG_rBIP1LkJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/im_2012_2_4.pdf+&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=firefox-b-d

3. Слова для вправ - Режим доступу: https://eeenglish.ru/sravnenie-zvukov-ae-e-i-e/

4. Формування писемної компетенції учнів на уроках англійської мови [Електорнний ресурс] – Режим доступу: http://lshkilnyk.blogspot.com/p/blog-page_71.html

Форносова Т.

студентка 346 групи

факультету іноземної філології

Науковий керівник: Баркасі В.В.

к.п.н., доцент

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ УЧНІВ СТАРШОГО СТУПЕНЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

***Summury**: Listening is a significant learning process. There are many ways of having teaching listening at school but we need to highlight some of the most appropriate and relevant of them. Is a teacher irreplaceable at this process? Is it necessary to use technical tools? What is the main aim of listening and what result do pupils need to have?*
***Key words**: listening, communication, perception, functions of communication, psychology, anticipation, neuro-linguistic programming, comfort zone.*

Актуальність теми дослідження. Пріоритетом закладів середньої освіти є виховання та випуск конкурентоспроможної, соціально-активної та мобільної особистості. Свої здібності та сильні сторони учні демонструють саме під час спілкування, що і є основною метою вивчення кожної мови.

Проте цей процес є неможливим без розуміння. Ключовим моментом спілкування та розуміння є аудіювання, тобто розуміння сприйнятого на слух усного мовлення.

Аудіювання (лат. Audio — чую, слухаю) внутрішній (за формою), реактивний (за роллю), рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усного мовлення, грунтується на механізмах сприймання та розуміння мовлення на слух [5].

Саме аудіювання відіграє найважливішу роль у спілкуванні. Під час реальної комунікації до 50% часу припадає саме на аудіювання [1].

Цей процес може виступати у природному спілкуванні у трьох різних функціях:

- як вид комунікативної діяльності зі своїм мотивом, що відображає потреби людини чи характер його діяльності. Це може бути перегляд фільму,

прослуховування різних передач;

- як складовий компонент усної комунікативної діяльності, коли кожний учасник спілкування використовує говоріння і аудіювання, задовольняє свої потреби в обміні інформацією, яка є мотивом усього усного спілкування.
- як зворотній зв'язок у кожного мовця під час говоріння, що дозволяє йому здійснювати контроль за своїм мовленням і знати, наскільки правильно реалізуються у звуковій формі його мовні наміри.

Оволодіння цими трьома функціями і є змістом навчання аудіювання. Під час навчання усного спілкування аудіювання виступає і в навчальних функціях: воно є не тільки однією з цілей навчання, а й засобом досягнення цієї цілі. У процесі навчального аудіювання в учнів створюється механізм сприймання висловлювань, який саме і допомагає сприймати інформацію в усній формі іноземною мовою.

Методи навчання іноземних мов в контексті комунікативного підходу, психологічні та психолінгвістичні особливості аудіювання вивчали такі дослідники: В.Андрієвська, С.Захарова, В.Полторацька, Т.Свириднюк, С.Фоломкіна, Я.Ядлось, та інші.

Діяльність людини пов'язана з величезною кількістю різних психологічних чинників. Психологи стверджують, що саме аудіювання значно покращує кінцеві результати навчального процесу та більше спонукає учнів до комунікації [2].

Беручи до уваги зацікавленість учнів старшої школи засобами масової інформації, які є для них найбільш видовищними, актуальними та здатними викликати інтерес, використання завдань на аудіювання є психологічно доцільним. Використання звукових записів спонукають до дії слухові центри людини, які впливають на процес засвоєння та запам'ятовування матеріалу. Аудіозаписи використовуються ще як засіб гармонізації взаємин, намірів, мети, думок усіх учасників навчального процесу. Така гармонізація забезпечує підвищення емоційного сприйняття навчання й реагування на даний процес, що забезпечує оптимальний психологічний клімат для

навчання й здобуття максимальних результатів. Цей процес отримав у психології назву «нейролінгвістичне програмування» і був вперше розроблений у 70-х роках ХХ століття американськими дослідниками Р.Бендлером і Дж.Гріндером [3]. Ці вчені дійшли висновку про те, що в основі будь-якого процесу навчання повинен бути емоційний чинник, який спонукає учнів до засвоєння знань, або навпаки – виробляє стійкий мотив до протистояння.

Кількість пред'явленого тексту та тривалість звучання залежать від мети. При необхідності запам'ятати форму мовного повідомлення, доцільним є повторення одного й того ж тексту. Якщо ж мета - це запам'ятовування змісту, то для повторного прослуховування слід давати трансформований текст з новими задачами для сприйняття. На старших ступенях навчання дворазове прослуховування може розглядатися як одна з мовних вправ для взаємопов'язаного навчання та говоріння [1]. Загалом обсяг тексту є обов'язковим нормативним параметром для кожного ступеня навчання іноземної мови і для старшої школи складає 3-5 хвилин [4].

Чим триваліше повідомлення, тим важче виділити смислові центри, зберегти їх у пам'яті і зрозуміти зміст усього тексту.

Для полегшення процесу аудіювання під час уроку в загальноосвітніх закладах використовуються: ритміка, паузація, розповідь за малюнком (чи розповідь, яка підкріплюється кадрами фільму) [2]. У такому вигляді учні сприймають інформацію легше, ніж розповідь без опори на наочність.

При безпосередньому спілкуванні аудіювання полегшується позамовними засобами: мімікою, жестами, інтонацією, зоровим контактом.

Яким чином слід подавати текст аудіювання – вчителем або за допомогою технічних засобів? На жаль, не кожна школа має високоякісну техніку, що може чудово відтворити аудійований текст. Інколи бувають сторонні звуки, спричинені поганим записом або старою апаратурою.

Проте особисто на нашу думку, читання тексту для аудіювання вчителем є в десятки разів менш ефективним. Учні поступово звикають до мовлення,

тембру, швидкості та голосності вчителя і легко його розуміють. Окрім того, вчителі часто виділяють логічним наголосом важливу думку та ключові слова тексту, сповільнюють мовлення, інколи застосовують міміку, що також полегшує процес. Відтак, аудіювання проходить у зоні комфорту. Результатом в межах школи є високі оцінки та невисока напруженість учнів.

Проте слід пам'ятати, що живе спілкування та природне аудіювання не будуть проходити в ідеальній тиші за таким розкладом, як звикли учні. Тому для більшої природності і наочності труднощів живого спілкування я вважаю необхідним саме використання технічних засобів. Вони навчають учнів сприймати не лише вчителя, але й мовлення інших осіб, тому під час живого спілкування учні не будуть розгубленими, адже вони вже готові до різних умов.

Відповідно до вимог аудіювання учні старших класів повинні розуміти чітко вимовлені висловлювання, які є корисними та цікавими в особистій, освітній, публічній та професійній сферах, а також автентичні тексти пізнавального та країнознавчого характеру; уміти виділяти основні факти повідомлень серед другорядної інформації; уміти дотримуватися логіки викладу та прогнозувати на рівні тексту - явище антиципації (лат. anticipatio, від anticipo - наперед засвоюю, сприймаю заздалегідь) передбачення, здогад, прогноз [5]; уміти узагальнювати інформацію; оцінювати отриману інформацію з урахуванням її достовірності й переконливості; розуміти необхідну для повсякденного життя інформацію: оголошення на вокзалах, в аеропортах, фото або відео рекламу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гапонова С.В. Деякі особливості текстів для навчання аудіювання учнів старшої школи // Іноземні мови. – 2003. – № 3. – С. 3-10.

2. Ніколаева С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних з акладах : підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – С.61.

3. Ніколаева С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних з акладах : підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – С.280.
4. Ніколаева С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних з акладах : підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – С.283-284.
5. Тлумачний словник : [авт.-
уклад. В.В.Синявський] за ред. Н.А.Побірченко/ — Київ: Наук. світ, 2007. — 22 с.

Новак К.С.
Студентка 279 групи,
Науковий керівник:
Майборода Р. В.
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

СУТНІСТЬ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

The article deals with the academic mobility of students, its essence. Several interpretations have been considered to explore this issue as closely as possible. Some problems of academic mobility on the path of Ukraine's integration processes have been identified.

Keywords: academic mobility, integration process, educational space.

Глобальний процес призвів до зрушення соціокультурної парадигми та створив нову модель соціального життя для сучасних студентів. Процес інтеграції, який відбувається в сучасному суспільстві, не оминає увагою систему вищої освіти. Таким чином, формується унікальний глобальний освітній простір, який в основному базується на гармонізації освітніх стандартів, курсів та підготовки фахівців у вищих навчальних закладах різних країн. Інтеграція системи вищої освіти в європейський освітній простір є фактором її інтернаціоналізації та призводить до більшої

академічної мобільності студентів. Академічна мобільність збільшує можливість досягнення людиною своєї професійної самореалізації та покращує якість трудових ресурсів у національній економіці.

Актуальність питання академічної мобільності студентів обумовлена тим, що це значною мірою сприяє підвищенню доступності, якості та ефективності освіти, а також є важливим інструментом у формуванні глобального освітнього простору. Тому багато дослідників працюють над цією темою, а саме: А. Артюшенко, С. Бриньов, В. Вертегел, Н. Гуляєва, Ю. Клименко, Н. Коваліско, В. Козиренко та інші.

Фахівці в галузі економіки відіграють важливу роль в економічному розвитку країни, оскільки рівень їх професійної компетентності впливає на успішність фінансово-господарської діяльності всієї країни та окремих компаній. У зв'язку з цим, професіоналам сучасної економіки необхідно ефективно працювати у власному національному та глобальному міжнародному просторі, володіти знаннями, уміннями та навичками, притаманними галузі.

Академічна мобільність студентів, аспірантів та викладачів є одним із пріоритетних напрямів навчальної та міжнародної діяльності університету, а його мета – підвищення якості освіти та ефективності наукових досліджень, вдосконалення системи управління та підвищення компетентності випускників у вітчизняній сфері. Академічна мобільність набуває форми програм обміну студентами у вищих навчальних закладах-партнерах.

Академічна мобільність знайшла своє відображення у декількох трактуваннях. Так:

- академічна мобільність – це можливість навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами, без відрахування чи звільнення з основного місця навчання чи роботи [1];

- академічна мобільність – це інтеграційний процес у сфері освіти, що надає можливість студентам, аспірантам, викладачам приймати участь в різноманітних навчальних або навчально-дослідницьких програмах [2];

- важлива якісна особливість європейського простору, що передбачає обмін людьми між вищими закладами освіти та між державами [3].

Процес академічної мобільності також означає доступ до додаткової освіти, нових стандартів професійної освіти, моніторинг якості освіти, рейтингів університетів, оновлення змісту навчання з наукової точки зору, розробка та впровадження нових дисциплін, комп'ютеризація навчання та управління; вільний вибір індивідуальних планів навчання, посилення креативності та незалежності у навчанні та створення інноваційних освітніх центрів; демократія у відносинах вчитель-студент, посилення ролі самостійності студентів та прозорість вступного тестування.

Сьогодні в системі вищої освіти України існує багато проблем, які перешкоджають потоку студентів та викладачів. Серед них, зокрема, відсутність фінансової підтримки, відсутність конкретних методів та механізмів академічного спілкування, недосконала інфраструктура для забезпечення ефективного спілкування, недостатня підготовка іноземних мов для середніх та вищих шкіл. Міжнародні освітні проекти спрямовані на підвищення якості та ефективності навчання, забезпечення визнання дипломів та обміну інформацією, що певним чином сприяють вирішенню цих проблем.

Розвиток міжнародної академічної мобільності в Україні відбувається дуже повільно. Українські студенти виїжджають за кордон за рахунок коштів батьків, спонсорів, закордонних благодійних фондів тощо. Більшість обмінів університетів відбувається за допомогою двосторонніх угод між університетами в Україні та Європі.

Враховуючи наше прагнення до європейського розвитку, міжнародний досвід студентів є надзвичайно важливим для покращення становища

українських університетів на світовій арені. У той же час, вплив економіки країни на академічну економіку не можна недооцінювати.

Розвиток академічної мобільності може прискорити інтеграцію країни до європейського освітнього простору, підвищити рівень освітніх технологій, інноваційний розвиток університетської науки та її інтеграцію з виробництвом, отримати кошти від закордонних партнерів, які можуть інвестуватися в освіту. Таким чином, академічна мобільність є найбільш розвиненою формою інтернаціоналізації освіти, яка допомагає людям інтегруватися в міжнародне академічне співтовариство у глобальному освітньому просторі. Це забезпечує доступ до навчальних досягнень основних країн світу, сприяє розвитку міжкультурних здібностей, збільшує можливість професійної самореалізації.

Підсумовуючи вище сказане, поняття "академічна мобільність" слід тлумачити як: участь студентів у навчальному процесі вищого закладу освіти, проходження навчальної або виробничої практики, проведення наукових досліджень. Головною метою процесу мобільності є переміщення, перспектива, працевлаштування.

В контексті формування світового освітнього простору економічна освіта України зберегла традиційний рівень вищої освіти та підвищила свій авторитет і конкурентоспроможність відповідно до вимог часу, але необхідно виходити на світовий рівень. Отже, ряд важливих заходів ще необхідно здійснити для подальшого вдосконалення та наукового дослідження освітнього процесу.

Література

1. Академічна мобільність, Офіційний сайт Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/osvita-za-kordonom/akademichna-mobilnist

2. Академічна мобільність | КПІ ім. Ігоря Сікорського [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://kpi.ua/mobility

3. Згуровський М. З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://idn.polynet.lviv.ua

Лазаренко В. О.
студентка
Науковий керівник:
Майборода Р. В.
викладач кафедри іноземних мов
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

The article analyzes international academic mobility as a factor of Ukraine integration into the international scientific and educational community. It deals with the problems of normative and legal, organizational and financial support promoting international cooperation in higher education in Ukraine. The international education programs, participation in which promotes the development of international academic mobility in Ukraine have been studied.

Keywords: academic mobility; international academic mobility; international educational space; international education programs.

У сучасних умовах модернізації та глобалізації освіти, коли освіта і знання стають транскордонним та транснаціональним явищем, особливого значення набуває активна міжнародна співпраця у сфері освіти та науки

нашої держави з іншими країнами, що дозволяє створити єдиний європейський освітній простір – зону «Європейської вищої освіти».

Формування єдиного світового освітнього простору відбувається через зближення підходів різних країн до організації освіти, а також через визнання документів про освіту інших країн. Загальноєвропейський простір вищої освіти (ЕНЕА) й загальноєвропейський дослідницький простір (ERA) утворюють сучасне європейське суспільство знань. Спільний європейський освітній простір, з одного боку, сприяє зростанню мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, а з іншого – академічна мобільність є необхідною умовою формування самого спільного освітнього простору [1, с.78].

У рамках міжнародного співробітництва освіта набуває об'єктивності, прозорості, конкурентоздатності, а роль українських університетів є подвійною: забезпечити належне навчання для своїх студентів та сприяти максимальному використанню можливостей студентського творчого потенціалу в освітньому просторі передових держав, щоб забезпечити процвітання українських ВНЗ в майбутньому.

Міжнародну академічну мобільність розглядають як важливу складову процесу інтеграції ВНЗ у міжнародний освітній простір та, як період навчання студента в країні, громадянином якої він не є [2].

З кожним роком навчання за кордоном стає дедалі розповсюдженішим серед українських студентів та студенток. Нашої молоді багато в Болгарії, Словаччині, Росії, Німеччині, Румунії, Туреччині, Китаї. Але найбільше українців у Польщі, де вони складають 55% від усього іноземного студентства. Для цієї сусідньої нам держави українське студентство є стратегічно важливим, адже більшість з них платить зі своєї кишені і за навчання, і за проживання, це важливі інвестиції для Польщі, які компенсують демографічний спад та виїзд польської молоді до закладів вищої освіти в інші країнах ЄС. Польські заклади будуть і надалі проводити активне заохочення українського студентства, щоб втримати або навіть

наростити обсяги коштів, які надходять з-за кордону завдяки іноземним студентам.

Якщо розглядати 2018/2019 навчальний рік, то можна помітити той факт, що подібна ситуація у Словаччині, де українське студентство складає вже 30%. Різниця лише в тому, що майже усі вони навчаються за кошти словацького бюджету, тобто вони, як і словацькі громадяни, приносять бюджетні кошти словацьким університетам, натомість за проживання часто сплачують з власної кишені. Можна припустити, що словацькі університети також будуть розширювати свою рекрутацію в Україні.

Стрімке нарощення кількості українських громадян також вказує на їхню важливість для болгарських університетів, особливо для бакалаврських програм, де люди з атестатом української школи складають майже 20% від усіх, хто здобув середню освіту за межами Болгарії.

Кожну країну, в якій здобувають вищу освіту наші українські студенти, треба розглядати окремо і аналізувати дані, незалежно від інформації про інші держави, адже правила вступу, сума необхідних вкладень, умови життя, майбутні перспективи в усіх країнах різні. Будь-яка узагальнююча інтерпретація числа усього українського студентства в закордонних університетах є ризикованою. Кожна країна має власну комбінацію доступу іноземців до вищої освіти, їхньої інтеграції та інших політик, тому не можна робити узагальнення про усі країни одразу.

Саме студентство теж має різну мотивацію навіть в межах однієї країни. Дещо спрощена гіпотеза приблизно така: чим складніший доступ до вищої освіти, чим вищий конкурс на вступі, тобто чим більші інтелектуальні зусилля треба докласти, тим більше виїзд особи за кордон з метою навчання буде пояснюватись пошуком більш якісної вищої освіти, ніж в Україні. Насьогодні наші спеціальні дослідження окремо в кожній країні Вишеградської четвірки показують, що молодь, яка туди поїхала вчитись, більше не задоволена умовами життя в Україні загалом, ніж станом вищої

освіти зокрема. Вона розглядає вищу освіту в іншій країні як місток до подальшого життя після випуску в кращих умовах поза межами України.

Водночас бажання та наміри не завжди втілюються, далеко не все українське студентство залишається за кордоном, навіть якщо такими були їхні початкові плани.

Також важливим фактором є те, що розвиток міжнародної академічної мобільності гальмує фінансовий чинник нашої держави (фінансування академічної мобільності МОН України пропонує здійснювати за рахунок коштів ВНЗ, фондів підтримки й розвитку вищої освіти, грантів, коштів приймаючої сторони або особистих коштів учасників академічної мобільності). Закордонне навчання і стажування за рахунок ВНЗ або держави становить менше 10 %.

Розвиток академічної мобільності в українських ВНЗ на сьогоднішній день передбачає:

- відкриття в українських ВНЗ філій міжнародного університету для організації обміну студентами;

- створення інформаційної бази даних про світові, європейські та національні університети, програми міжнародної мобільності;

- інтернаціоналізація навчальних планів;

- організація служб для адаптації студентів у новому середовищі;

- забезпечення належного рівня підготовки студентів до навчання в іноземному ВНЗ за допомогою спеціальних курсів, конференцій, спеціалізованих тренінгових програм [2] .

Позитивним для нашої держави в розвитку міжнародної академічної мобільності є участь у міжнародних освітніх програмах. Так, наприклад, Програма ЄС Темпус (Трансєвропейська програма мобільності для навчання в університетах) надає можливість країнам-партнерам обирати для себе пріоритетні напрями реформування та заохочує всіх зацікавлених виявляти ініціативу, шукати інноваційні підходи, створювати новітні освітні продукти і послуги з урахування кращого міжнародного досвіду [1, с. 80] .

Або ж освітня програма ЄС Еразмус Мундус, яка спрямована саме на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, дослідників європейських університетів та ВНЗ третіх країн на всіх континентах, які мають можливість отримувати стипендії в межах цієї програми для продовження навчання або проведення наукових досліджень у країнах ЄС.

З метою посилення інтеграції в міжнародному просторі вищої освіти й дослідницькому просторі, а також сприяння розвитку майбутніх фахівців як сучасних дослідників з широким світоглядом, ВНЗ можуть укладати прямі угоди щодо міжнародної співпраці. Це сприяє мобільності студентів, аспірантів і докторантів та розвитку міжнародного співробітництва між університетами.

Ми можемо зробити висновок, що для України досягнення ефективної міжнародної академічної мобільності в контексті Болонського процесу реальне лише за умови створення продуктивної системи національної академічної мобільності, її нормативно-правової бази, організаційно-економічного механізму, визначення джерел фінансування та готовності до партнерства суб'єктів процесу академічних обмінів.

Академічна мобільність як найбільш розвинена форма інтернаціоналізації освіти сприяє входженню молоді у міжнародну академічну спільноту в рамках глобального освітнього простору. Вона забезпечує доступ до освітніх здобутків провідних країн світу та збільшує шанси на професійну самореалізацію.

Література

1. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири / Н. М. Гуляєва // Матеріали VI щорічної міжнародної конференції «Розбудова менеджмент-освіти в Україні» (17–19 лютого 2005 року м. Дніпропетровськ). — К.: Навч.-метод.

центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. — С. 76–81.

2. Федорова І. І. Академічна мобільність українських студентів сучасного освітнього простору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/39508/

Бігун К.В.
магістрантка 506 групи
Науковий керівник – к.п.н.,доц.
Добровольська Л.С.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ДИСЦИПЛІН НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

The article deals withd escription of CLIL (Content and Language Integrated Learning) and with some aspects of its influence on the process of development of students-philologists' multilingual competence.The article gives a detailed description of the ability to apply multilingual competence being one of the key objectives of the curriculum at English Philology Department. Due to the fact that all major are taught in English, subject learning is combined with language learning, which contributes to the development of multilingual competence.

Key words: *integration, integrated learning, CLIL, language competence, multi-language education model.*

Постановка проблеми. Принцип інтеграції активно використовується в освіті для встановлення зв'язків між окремими дисциплінами та для їхнього вивчення в поєднанні, що є основою формування цілісної картини світу. Оскільки Коченковою О. М. було доведено , що міжпредметні з в'язки сприяють швидшому засвоєнню, поглибленню, систематизації та закріпленню знань, створюються інтегровані програми, що дають змогу

органічно комбінувати різні дисципліни та сприяють усебічному розвитку студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день, найбільш поширеними та перспективними методиками інтеграції навчання іноземних мов, які прийняті в Євросоюзі, вважаються CLIL (Content and Language Integrated Learning), ESP (English for special purposes) и EMI (English as a Medium of Instruction).Однією з найбільш популярних в умовах сучасної вищої освіти в Україні є методика CLIL.

Різноманітні теоретичні положення вищезазначеної методики розглядали A. Maljers, D. Coyle, B. Marsland, D. Wolff та інші. Використання контекстно-мовного інтегрованого навчання іноземної мови у Швеції досліджувала Л. Г. Мовчан, проблему навчання мови та спілкування нею через зміст інших навчальних дисциплін – Д. Брінтон, М. Шоу, М. Уесх, переваги навчання за методикою предметно-мовного інтегрованого навчання – І. Маккензі, К. Райк, М.Раннут.

Метою статті є визначення та аналіз основних переваг методики CLIL та розглянути можливості її імплементації у вищих навчальних закладах України.

Основним завданням програм як бакалаврів, так і магістрів полягає у створенні професійних комунікативних компетентностей студентів філологів, тобто здатності вирішувати комунікативні завдання в рамках своєї професійної діяльності.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був запропонований дослідником у галузі багатомовної освіти Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання і вивчення загальноосвітніх предметів (або окремих розділів) іноземною мовою. В українській мові абревіатура CLIL розшифровується як предметно-мовне інтегроване навчання (або за Л.Г. Мовчан: контекстно-мовне інтегроване навчання)[5].

CLIL складається з цілого комплексу різноманітних методик практичної реалізації навчання через зміст інших дисциплін. Перевагами даної методики в контексті інтенсифікації навчання мови є:

- розвиток багатосторонніх професійних знань (студенти отримують стійкі знання термінології та типових мовних кліше, характерних для даної предметної області та наукової мови в цілому, вчаться визначати, аналізувати, класифікувати, упорядковувати, порівнювати досліджувані процеси і явища на рідній та іноземній мові, робити висновки, узагальнювати, та інтерпретувати явища і тенденції в обраному професійному напрямку);
- розвиток навичок міжкультурного спілкування (відбувається інтернаціоналізація, зміцнення позицій університету і випускників в міжкультурному та міжнаціональному просторі);
- мотивація до вивчення іноземної мови (освоєння іноземної мови необхідно для розуміння змісту дисципліни, що вивчається) [2].

При створенні курсу навчання на базі даної методики, необхідно враховувати особливості використання CLIL, обумовлені в принципі 4 "C", розробленому Д. Койл. Даний принцип є основоположним у теорії інтегрованого предметно-мовного навчання. Він міститься в чотирьох компонентах: content (зміст), communication (спілкування, комунікація), cognition (розумові здібності, знання), culture (культурологічні знання) [3]. Кожен компонент характеризується певним змістом:

1. "Content" має на увазі реалізацію змістовного компонента який передбачає розвиток навичок в сфері професійної комунікації; даний компонент спрямований на активізацію процесу засвоєння знань через предметний зміст навчання;
2. "Communication" має на увазі підвищення загальної мовної компетенції; іноземна мова вивчається через комунікацію з використанням спеціального словника. На заняттях повинні домінувати комунікативні завдання для усного та письмового спілкування іноземною мовою.

3. "Cognition" являє собою змістовний компонент, який пов'язаний з розвитком розумових навичок; даний компонент обумовлює необхідність використання на заняттях текстів для аналітичного і критичного читання, завдань на виокремлення головного, зіставлення, здогадки, знаходження причинно-наслідкових зв'язків.

4. "Culture" (культурологічні знання) виражається в отриманні учнями міжкультурного знання, що становить основу CLIL, так як розуміння особливостей, схожостей та відмінностей окремих культур допоможе учням ефективніше соціалізуватися в сучасному полікультурному просторі, краще зрозуміти власну культуру і стимулювати її збереження і розвиток [4].

Аналізуючи освітньо-професійну програму для підготовки студентів бакалавріату за спеціальністю Середня освіта (Мова і література (англійська)) можна зробити висновок що впровадження методики CLIL є можливим і при цьому достатньо ефективним,оскільки основною метою мовного навчання в вузі є формування іншомовної компетенції в сферіпрофесійної комунікації, що включає вивчення значимого для студента контенту та практичного використання професійної лексики та термінології.

Але й повна відмова від традиційного професійно орієнтованого навчання була б, мабуть, недоцільною. Таке традиційне професійно орієнтоване навчання ІМ може бути корисним на перших курсах немовних вишів, коли як мовна, так і фахова підготовка студентів ще робить досить складним для них опанування мови через зміст спеціальних дисциплін. Якщо ж на основі попередньої підготовки через професійне орієнтоване навчання на І курсі впроваджувати навчання через зміст на заняттях з ІМ тільки з ІІ курсу, буде значно легше подолати мовні та змістові труднощі (Таб.1).

І Курс	Традиційне професійно-орієнтоване навчання
ІІ Курс	Навчання мови через зміст дисципліни
ІІІ Курс	Часткове занурення
ІV Курс	Повне занурення

Таблиця 1 «Перехід від традиційного професійно-орієнтованого навчання мови до іншомовного занурення»

Розвиток предметних знань і мовних умінь мають рівнозначну важливість на уроках CLIL. Традиційно такі заняттявключають в себе чотири етапи.

1. Обробка тексту. Для візуалізації прочитаного в тексті повинні бути ілюстрації. При роботі з автентичним текстом необхідна структурна маркування тексту, що полегшує студентам розуміння тексту.

2. Усвідомлення і організація отриманих знань. Схематично представлені і структуровані тексти допомагають студентам визначити ідею тексту і зрозуміти представлену в ньому інформацію.

3. Мовне розуміння тексту. Передбачається, що студенти зможуть передати основну ідею тексту своїми словами, при чому увагу студентів слід звернути на ті лексичні одиниці, які відповідають темі і предмету.

4. Завдання для студентів. Завдання повинні відповідати рівню підготовки студентів і залежати від задач навчання [1].

Висновки. У процесі дослідження було виявлено що використання методики CLIL відповідає функціональному підходу до викладання іноземної мови і дозволяє досягнути високої ефективності в її оволодінні. При цьому методика може бути реалізована в вищих навчальних закладах, але необхідно здійснювати підготовку студентів до повного іншомовного занурення.

Література:

1. Коченкова О. М. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и др.. уч. дисц.) [Ел. ресурс]. – Реж. Дост.: http://kochenkova.ru/publ.
2. Мовчан Л. Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов [Електронний ресурс] / Л. Г. Мовчан //

Гуманізація навчально-виховного процесу. - 2011. - Спец. вип. 7, ч. 2. - С. 214-220.

3. Шевчук К. Інтегрований підхід до навчання: ретроспективний аналіз. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2007. №20. С. 50-55.
4. Coyle D., 2010 / Evaluating the impact of CLIL programmes, in: Content and Language Integrated Learning. Cambridge English.
5. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potential / D. Marsh // Retrieved December 18, 2016, [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html

Даскал Н. Г.

Студентка 346 групи факультету іноземної філології

Науковий керівник: Баркасі В.В.

к.п.н., доцент

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ МОВЧАЗНОГО МЕТОДУ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

The article is connected with the features, advantages, and disadvantages of the silent way. It also investigates the possibility of its use in modern schools of Ukraine. The work contains examples of exercises that may be used in elementary school.

Keywords: methodology, silent way, innovative teaching method.

Актуальність. У зв'язку з реформуванням шкільної освітньої системи України та супутньою зміною освітнього середовища для вчителя з'явилася можливість випробувати закордонні методи навчання, адже Міністерство освіти і науки пропонує лише типові навчальні програми, які можуть бути доповнені викладачами [2]. Отож, є необхідність у більш детальному розгляданні практик іноземних спеціалістів та способах залучення їх методів у нашій країни.

Мета статті – розглянути сутність мовчазного методу навчання та вправи з його застосуванням у молодших класах при вивченні англійської мови.

Наразі у методиці навчання іноземних мов нашої держави використовують велику кількість загальноприйнятих методів викладання. Стосовно їх використання написана велика кількість робіт. Саме тому для власного дослідження ми обрали одну із популярних технологій навчання за кордоном, у Сполучених Штатах Америки – мовчазний метод. В оригіналі він має назву «silent way». Його створив Галеб Гатегно (Galeb Gattegno) наприкінці XX століття. Своєю назвою ця технологія навчання зобов'язана ролі вчителя у ньому – мовчазною. В свою чергу, учні, навпаки, мають демонструвати високий рівень мовленнєвої активності.

Діти у початковій школі відрізняються своєю допитливістю. Цю рису характеру активно використовують спеціалісти з даного методу. Якщо під час уроку учень має бажання висловити свою думку, але не знає потрібної конструкції іноземною мовою, вчитель вводить її та надає можливість всім спробувати збудувати речення з новим явищем.

Три основні принципи закладені у смисл мовчазного методу:

1) навчання стає легшим, коли учень самостійно пізнає, а не повторює чи вчить напам'ять;

2) вирішення проблем – головний елемент навчання;

3) фізичні об’єкти допомагають при навчанні [3].

Педагог та психолог Джером Брунер (Jerome Bruner) виокремлює чотири переваги даної технології навчання:

1) підвищення інтелектуального потенціалу;

2) перехід від зовнішніх до внутрішніх нагород;

3) навчання евристики через пізнавання;

4) допомога у збереженні пам’яті [4].

Використовуючи цей метод, вчитель не вважає за потрібним нав’язувати свою думку. У класі він лише дає поштовх для дії у вигляді вправ та обережно коригує помилки учнів, намагаючись якомога менше говорити. Кількість пояснень мінімальне. Це дає змогу витратити більше часу, відведеного на урок, на практику для поліпшення розуміння обраної вчителем теми. Наприкінці навчання таке незалежне від вчителя навчання дозволить учням продовжити самостійне вивчення іноземної мови поза навчального закладу більше впевнено.

Під час навчання вчитель використовує спеціальні таблиці та картки, створені автором даної технології. Правильність або неправильність відповіді учні можуть побачити за допомогою жестів та міміки педагога. Варто зауважити, що невербальні прийоми використовуються і у традиційних методиках навчання і використовуються на під час уроку повсякчас (робота з таблицями, картками, у групах або парах тощо) [5].

Критики виявляють декілька недоліків цього методу, а саме:

- відсутність звичного спілкування між вчителем та учнем;

- необхідність високої вмотивованості учнів;

- порівняно невеликі групи дітей [3].

Далі будуть наведені приклади вправ для другого класу з застосуванням мовчазного методу.

Вправа 1. «Обмін». Тема уроку – вивчення особових займенників. Учні мали прийти на урок зі своєю улюбленою іграшкою.

Вчитель створює ситуацію під час уроку, аби спровокувати дітей використовувати особові займенники. Він показує жестами, що одна дитина має попросити у іншої іграшку, яку та тримає у руках, потім пише на дошці наступну конструкцію: «Give me your red toy». Один учень звертається з даним проханням до іншого, змінюючи колір іграшки на ту, яку тримає дитина. Після того, як матеріал буде закріплено, а діти обміняються іграшками, будемо ускладнювати задачу. Вчитель попросить у одного з учнів: «Give me her yellow toy», показуючи на дівчинку. Фразу вимовляє кожен учень, враховуючи необхідні зміни. Після декількох хвилин практики, замість «her» у конструкції буде «his» тощо.

Варто зауважити, що діти вже вивчили кольори, тому прикметники використовуються у реченні для закріплення все вивченого матеріалу.

Вправа 2. «I have got…»

На початку уроку вчитель пише на дошці наступну конструкцію: «I have got». Учні сідають по колу. Починається спілкування між дітьми. За допомогою нового шаблону та вивченої раніше лексики, вони розповідають, що у них є. Коли матеріал засвоєно, ускладнюємо вправу, змінюючи особовий займенник «I» на інші (he, she, we, they тощо), показуючи на дошці зміну «have» на «has» у третій особі однини.

Вправа 3. «Розкажи про тварину».

Вчитель роздає дітям флеш-картки з зображенням тварин. Діти працюють у колі. Один за одним вони показують класу малюнок та розповідають, що

вони там бачать: «This is a monkey. It is big/small. It is black/white/yellow. It has got a face/hands/nose.» Потім картки змішують і учні можуть обрати ту тварину, яка подобається їм найбільше: «This is a monkey. It is my favourite animal. It is big/small. It is black/white/yellow. It has got a face/hands/nose.»

Отже, можливість використання мовчазного методу у початковій школі зумовлена дитячою допитливістю, що дозволяє віддати головну роль під час уроку не вчителю, а учням. Як і будь-який спосіб навчання, дана технологія має і свої переваги, і недоліки, тому педагогу варто зважити всі «за» та «проти» при використанні даного методу, враховуючи темп вивчення матеріалу у сучасній школи та співвідношення кількісті теорії-практики під час уроку.

Література

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ під загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. –К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

2. Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola

3. Bowen T. Teaching approaches: what is the silent way? [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www.onestopenglish.com/methodology/teaching-articles/teaching-approaches/teaching-approaches-what-is-the-silent-way/146498.article

4. Richards J. C. and Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Second Edition. // Cambridge University Press, USA. – 2020. – [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://books.google.com.ua/books?id=9mQ9l3K73BoC&pg=PA81&lpg=PA81&d

q=Bruner+silent+method&source=bl&ots=23DZgeYASd&sig=ACfU3U2MxxiEftKZqJSx2wHajDlMvbOI4w&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwjKrN-rhtfoAhVDKewKHfdHA7cQ6AEwA3oECAcQLA#v=onepage&q=Bruner%20silent%20method&f=false

5. Орпанен А. В. Невербальные методы (Silent way) преподавания английского языка на начальном этапе изучения через потенциальные каналы восприятия. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://urok.1sept.ru/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D0%B8/410986/

Куц В.В.,
Студентка 5 курсу
факультету іноземної філології
Науковий керівник: БаркасіВ.В.
к.п.н., доцент
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ЗАСОБУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ НА МОЛОДШИХ КУРСАХ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

***Summary**: Due to the role education executes in our lives, new approaches are necessary to attract the learners to the learning process of foreign languages. One of the useful methods of learning, the quest technology, serves this purpose. Increasingly scientists are focusing on the development of communicative skills according to the contemporary forms, methods and technologies. Therefore, the article reveals the importance of the quest technology that can significantly*

diversify the learning process, make it more interesting and implement cross-curricular links in learning.

Key words: *quests; interactive technologies; interactive teaching methods, English language, learning, knowledge, teaching, interest.*

Широке й ефективне впровадження інноваційних технологій в освітній процес сприяє підвищенню його якості, зацікавленості студентів і педагогів, є важливою стадією процесу реформування традиційної системи освіти в контексті глобалізації. Одним з актуальних питань в теорії і практиці навчання іноземної мови є проблема підвищення ефективності комунікативних навичок говоріння. Актуальність вирішення даної проблеми в пошуку оптимальних способів організації навчального процесу та методів формування іншомовних навичок мовлення у навчальних закладах. Застосування квест-технології, як інноваційної форми навчання дає змогу створити освітній простір, у якому педагог і особистість здійснюють самоосвіту, самореалізацію та сприяє підвищенню фахової майстерності та якості знань, умінь та навичок. Квести сприяють формуванню інформаційно-комунікативної компетентності; усуненню психолого-педагогічних бар'єрів; підвищенню особистісної самооцінки; розвитку особистісних якостей; формуванню навичок роботи в команді та навичок публічних виступів, що підвищує якість освіти [2].

Проблему створення та застосування квестів в освітньому процесі активно вивчають такі науковці як О. Л. Гапеєва, М. С. Гриневич, Н. В. Кононець, С. Ю. Ніколаєва, Г. Л. Шаматонова, Dodge B., Richards J. C. та інші.

Навчання англійської мови передбачає навчання спілкуванню нею в усній і письмовій формах у рамках мовної ситуації. Аудіювання і говоріння — це дві сторони усного мовлення. Говоріння має велику композиційну складність, вимагає послідовності у викладанні інформації, дотримання граматичних правил, завершеності думки [1]. Метою навчання говорінню є

розвиток у студентів здатності, відповідно до їхніх реальних потреб та інтересів, здійснювати усне мовне спілкування в різноманітних ситуаціях.

Під час навчання англомовного говоріння перед студентами виникають такі проблеми: страх через можливі потенційні помилки; недостатність словникового запасу; невпевненість студентів; відсутність практики спілкування англійською мовою [4].

Цілі і завдання навчання ВЗО та специфіка опанування мовленнєвими навичками визначають особливості співвідношення формуючих навичок та умінь усного мовлення та читання. Це зобов'язує викладача дотримуватись послідовності навчання іноземній мові, починаючи з базових загальних знань з іноземної мови і поступово переходячи до спеціалізованого матеріалу, який є вже відомим студентам з інших дисциплін, правильно підбирати певні методи і прийоми здійснення процесу навчання, розвивати здібності до вивчення іноземної мови, підвищувати мотивацію навчання [5].

Відповідно до навчальної програми вивчення нормативної навчальної дисципліни «Практичний курс англійської мови», у рамках освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення англійської мови та опанування основних видів комунікативної діяльності (діалогічного та монологічного мовлення, читання та розуміння англомовних текстів, письма). Оволодіння навичками усного мовлення, зокрема навичками говоріння, вимагає великих затрат часу на виконання тренувальних вправ. За певний час навчання студент може оволодіти відносно невеликим обсягом лексики та граматичного матеріалу в усному мовленні, проте обсяг пасивного словникового запасу та пасивного граматичного матеріалу в плані читання буде значно більшим. Враховуючи взаємно позитивний вплив розвитку навичок усного мовлення та читання, характер цілей навчання та особливості побудови навчального процесу вказують на доречність для курсу навчання іноземній мові паралельного розвитку цих навичок та умінь в ході запровадження квест-технології під час навчального процесу [3].

Квест - це технологія орієнтована на учнів, занурених у процес навчання, яка розвиває їх критичне мислення.

Завдяки конструктивному підходу до навчання, учні не лише добирають і упорядковують інформацію, а також скеровують свою діяльність на поставлене перед ними завдання. Це технологія, яка дозволяє працювати в групах (від трьох до п'яти чоловік), розвиває навички командної гри та лідерські якості [4].

Квест містить такі основні елементи : вступ, у якому обов'язково вказуються ресурси, у яких міститься необхідний для квесту матеріал: електронні адреси, тематичні форуми, книги або методичні посібники з бібліотечних фондів; поетапний опис процесу виконання завдання з поясненням принципів обробки інформації, додатковими супровідними питаннями, причинно-наслідковими схемами, таблицями, діаграмами, графіками та ін.; висновки, які мають містити приклад оформлення результатів виконання завдання або їх презентації, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок. Проведення квестів допомагає розвивати творчу особистість як студентів, так і вчителів.

Завдяки поєднанні в собі ідей проектного методу та ігрових технологій, квест-технологія перетворює студентів із пасивних об'єктів навчальної діяльності в її активних суб'єктів, підвищує не лише мотивацію до процесу «здобування» знань, а й відповідальність за результати цієї діяльності та їх презентацію [2].

Отже, сучасна освітня квест-технологія – це потужний стимул, який дозволяє розвивати пізнавальну активність студентів. Квести мають велике значення не тільки як засіб для пошуку нової інформації, а і як засіб для висловлювання власної думки, самоствердження, формування почуття своєї відповідальності за успіх загальної справи, у дусі змагання, бажання бути краще за суперника і високої мотивації до успіху з реальними, наочними й

відчутними результатами власної праці, що узгоджується з вимогами сучасної освіти.

Література

1. Richards J. C. Teaching Listening and Speaking. From Theory to Practice. – Cambridge University Press, 2008. – 44 p.

2. Сисоєва С.О. Педагогічні технології: визначення, структура, проблеми впровадження / Світлана Олександрівна Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика, 2002.− с. 69-79.

3. Статкевич А. Г., Фенчук О. О. Веб-квест як інноваційна проектна методика навчання іноземної мови. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nniif.org.ua/File/12sagvky.pdf

4. Федоров А. В., Новикова А. А., Колесниченко В. Л., Каруна И. А. Медиаобразование в США, Канаде и Великобритании. Таганрог: Изд-во Кучма, 2007. − 256 с.

5. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч.посіб. – Київ : Вища школа, 2004. – 207с.:іл.

Водяна Л.В.
к.філол.н., доцент

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПРОЗА КРІСТІАНА КРАХТА В ОЦІНЦІ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

The study analyzes the scientific works of domestic and foreign literary studies, the courts studied the prose legacy of K. Kracht.

Keywords: creativity, novel, story, existence, problems.

Постать Крістіана Крахта є захопливою, неординарною та суперечливою у царині літератури. Прозова творчість К. Крахта представлена романами «Фазерланд» (1995), «1979» (2001), «Я буду тут на сонці та в тіні» (2008), «Імперія» (2012), повістю «Метан» та збіркою подорожних нотаток («Карта світу» (2009).

Перші наукові праці літературних критиків представлені рецензіями на роман «Фазерланд», які умовно можна розподілити на три групи. Першу групу складають відгуки, увагу в яких приділено аналізу численних торгових брендів, які згадуються у романі. Немало рецензентів пишуть, що у романі відчитується прихована мораль, а саме більш чи менш успішна критика брендів або справжній стан суспільства.

Наступний акцент виражено в полярній оцінці роману «Фазерланд». Мова йде не тільки про роман, але й про автора, його соціальний стан і походження. Багато негативних, а також нейтральних відгуків критиків,

закликають звернути увагу в романі на важливі складові сімейного минулого К. Крахта.

Узагальнення рецензійних розвідок здійснив К. Бартельс у дослідженні «Christian Krachts Faserland Eine Besichtigung des Romans und seiner Rezeption», у якому з'ясовуються питання, пов'язані з аналізом рецензій на роман «Фазерланд».

Аналіз творчого доробку К. Крахта не обмежився лише рецензіями. Він є предметом досліджень у зарубіжному та українському літературознавстві вже понад двадцять років. До найбільших та найзмістовніших праць кінця XX століття, присвячених вивченню роману «Фазерланд» К. Крахта, слід віднести дослідження О. Грабиєнського, М. Лоренца, А. Біндарри, К. Бартельса, М.Басслера, С. Бойзе, М. Хільшера та ін. Дослідники цього періоду концентрують свою увагу на формально-змістових чинниках роману, ідейній спрямованості, ролі художніх деталей у творенні образів та суспільній рецепціїї тексту.

Новий період у вивченні творчого доробку К. Крахта настає у перші десятиліття XXI століття. І це не випадково. У літературну виходять такі романи та повісті швейцарського письменника як «1979», «Метан», «Я буду тут, на сонці та в тіні», «Імперія». З'являються значні за своїм змістовим наповненням праці Ш. Броннера, М. Лоренца, Й. Біргфельда та К. Д. Контера, І. Новера, К. Кляйншмідта, в яких розглядаються власне вся творчість К. Крахта. У монографії Й. Біргфельда «К. Крахт. Про життя та творчість» науковці глибоко прослідковують постать К. Крахта, як журналіста, драматурга, письменника, мораліста. Й. Біргфельд та К. Д. Контер високо оцінюють загадкові романи й подорожні оповідання швейцарського письменника, вважаючи їх викликом традиційній літературі. Чи не вперше в німецькому літературознавстві дослідники вважають обрані

теми (від фантазій про себе і подорожей у незвичайні та колоритні місця світу) такими, що не мають собі рівних, оригінальними та сміливими.

У монографії М. Лоренца «Крістіан Крахт» з'ясовуються питання, пов'язані з бібліографічними відомостями про К. Крахта. М. Лоренц склав повний та вичерпний каталог бібліографії письменника,

Постать К. Крахта та його творчий доробок все частіше стають предметом наукової розвідки не лише німецьких, а й східноєвропейських літературознавців. Цікавою спробою дослідження ідейної основи та естетичних особливостей романів К. Крахта є наукова розвідка літературознавця Тетяни Баскакової «Паралельна література» в Німеччині на рубежжі тисячоліть: романи Крістіана Крахта та їх культурний контекст». Дослідниця аналізує романи «Фзерланд» та «1979», наголошує на самобутності та особливостях, що притаманні саме творам автора, вказує на відродження філософської проблематики у романі. Т. Баскакова глибоко та послідовно аналізує роман з огляду на його внутрішню та зовнішню рецепцію, звертаючи увагу на форму, проблематику, структуру, стилістику, дійових осіб, не залишаючи поза увагою питання брендів.

У центр свого наукового аналізу, досліджуючи творчість К. Крахта, науковці ставлять романи «Фазерланд», «1979», «Я буду тут, на сонці та в тіні», «Імперіум». Вивчаючи наукові здобутки вітчизняного крахтознавства, слід зазначити компаративний зміст цих досліджень. Зокрема це статті Н. Гладіліна «Поп-літератор» Крістіан Крахт як явище постмодерністської ситуації», С. Каніної та Г. Кучумової «Образ другого «втраченого покоління» в новому романі (К. Крахт Faserland, С. Минаєв Dyxless)»], П. Гущі «Інтерпретація долі зайвої людини в сучасних німецькій та українській літературах: постмодерні версії».

У наукових розвідках інших авторів увагу сконцентровано на окремих творах та питаннях ролі художніх деталей у творенні образів тощо. Це праці Л. Нестера «Мова брендів як вияв «Ідентичності» у супільстві споживання (на основі роману К. Крахта «Фазерланд»)», А. Курохтіної «Концепт Heimat у творчості Крістіана Крахта (на матеріалі твору «Fasserland»)», Т. Цветус-Сальхова «На перехресті цивілізацій: відмова від мультикультуралізму в (анти)утопії К. Крахта «Я буду тут, на сонці та в тіні»», Б. Сторохи «Кордон чужогоі колоніальна дифузія», Г. Кучумової «Роман К. Крахта «Faserland»: формула людини епохи «витікання індивідуальності».

Звичайно, у зазначених працях науковці зосереджують свою увагу на проблемах суспільства Німеччини, спроектовану через молоду людину - денді.

Цікавим внеском у витлумачення творчого доробку К. Крахта є стаття С. Каніна та Г. Кучумова «Образ другого «втраченого покоління» в новому романі (К. Крахт Faserland, С. Минаєв Duxless)». Автори вбачають кризову ситуацію у дефіциті людського спілкування та наголошують на причині такого стану суспільства. С. Каніна та Г. Кучумова досліджують прагматику, пояснюючи насиченість текстів молодіжним сленгом і розмовними зворотами. Автори вперше звертають увагу на екзистенційну проблематику людського буття у романах, загострюють увагу реципієнта на прихованих внутрішніх катаклізмах людської душі, описують глобальну її спустошеність, втрату сенсу у житті.

Цікавою спробою дослідження поетикальних особливостей роману «Фазерланд» К. Крахта є стаття П. Гущі [19], що складається з двох частин. У першій частині «Поетикальні особливості роману «Фазерланд» К. Крахта» детально аналізується композиція роману, його структура, голоний персонаж, в образі якого я-оповідач, новий денді/герой-споживач.

Другий роман «1979» К. Крахта показує сценарій «подорожі в нікуди», характеризується більш яскравими культурними ремінісценціями, а також потужною полемікою з генерацією батьків – поколінням 1968.

На думку К. Кляйншмідта, підкорення тоталітарній системі у романі «1979» К. Крахта – це самознищення постмодерної особистості. Своєю чергою німецький крахкознавець Г. Зайбт, досліджуючи твори К. Крахта, називає роман «1979» постмодерністським романом виховання.

Володіючи широкими політичним і країнознавчим світоглядом, К. Крахт і у третьому своєму романі «Я буду тут, на сонці та в тіні» ставить одне з найактуальніших питань сучасного світу – мультикультуралізм. На думку В. Ветеркова, К. Крахт фактично визнає месіанський характер революції. К. Решетніков, навпаки, пише про відсутність у романі К. Крахта політичного посилу. На думку Є. Д'якової, цей роман являє собою веселу і пародійну антиутопію.

Отже, аналіз творів швейцарського письменника позначає авторські інтенції на екзистенційні характеристики людського існування. У дослідженні творчого доробку К. Крахта виділяємо кілька етапів: в останнє десятиліття XX століття крахкознавці (Й. Фьорстер, П Стейнкірхнер, К. Бартельс, Ш. Броннер, М. Лоренц, Й. Біргфельд та К. Контер, І. Новер та ін.) сконцентрували свою увагу на дебютному романі «Фазерланд», «1979», «Я буду тут, на сонці та в тіні». Посилення уваги до творів письменника пов'язане з першими десятиліттями XXI ст., коли збільшеється інтерес до філософської рефлексії. Романи розглядаються ученими М. Басслером, Ф. Леттоу, Т. Баскаковою, С. Канініною, Г. Кучумовою, П. Гущою та ін.) з позиції вираження внутрішнього світу я-оповідача, наголошується на важливості дослідження екзистенційної проблематики. Дослідники

зауважують на важливості проблем людини про смисл буття, які фіксують понадчасову сутність літератури.

Література

1. Баскакова Т.А. «Параллельная литература» в Германии рубежа тысячелетий: Романы Кристиана Крахта и их культурный контекст // Новое литературное обозрение. – М., 2004. – № 3 (67). – С. 267–306.
2. Гладилин Н. «Поп-литератор» Кристиан Крахт как явление постмодернисткой ситуации // Проблемы филологии, культорологии и искусствознания. Знание. Понимание. Умение, 2012. - № 1. – С. 137-142.
3. Гуща П. Інтерпретація долі зайвої людини в сучвсних німецьких та українських літературах: постмодерні версії // Рідний край. – 2016. – №1 (34). – С. 104 -110.
4. Канина С., Кучумова Г. Образ второго «потеряного поколения» в новейшем романе (К. Крахт Faserland, С. Минаев Духless) // Весник Самарского университета. История. Педагогика. Филология. – 2016. – № 1. – С. 130 – 135.
5. Нестер Л. Мова бренду як вияв «ідентичності» у суспільстві і споживання (на основі роману К. Крахта «Фазерланд») // Наукові праці. Філологія. Літературознавство. – Вип. 247. – Т.239. – С.129 - 139.
6. Bartels K. Christian Krachts Faserland. Eine Besichtigung des Romans und seiner Rezeption. – Hamburg, 2000. – 139 S.
7. Birgfeld J.Christian Kracht. Zu Leben und Werk. – Köln: Kiepenheuer & Witsch. – 2009. – 132 S.
8. Kleinschmidt C. Christian Kracht. – München: MRS, 2015. – 123 S.
9. Lorenz M. Christian Kracht. Werkverzeichnis und kommentierte Bibliografie der Forschung. – Aisthesis Verlag, Bielefeld, 2014. – 98 S.

Ashurov Zafarjon

Samarkand State Institute of Foreign Languages

The author analyzes the difference of natural and artificial languages in computer linguistics. It is proved that TextAnalyst system determines main topics of a document and relationship among words in a document and it was developed by MicroSystems. The semantic network is a set of concepts of the text - words and phrases, interconnected by meaning.

Key words: natural language, artificial language, linguistics, languge of modeling.

The language of modeling is any graphic or textual computer language that provides the design and construction of structures and models, following a systematic set of rules and foundations.

The language of modeling is part of and similar to an artificial language.

The language of modeling is mainly used in the field of computer science and technology for designing models of new software, systems, devices and equipment. The context of the language of modeling is mainly textual and graphic, though based on the requirements and the specific domain usage, languages of modeling can be divided into the following four categories:

- language of system modeling
- language of object modeling
- language of virtual reality modeling
- data modeling Language.

Unified Modeling Language (UML) is a popular language of modeling that is used to graphically construct system and object models.

We live in an era of information it comes to us from the pages of newspapers and magazines, radio speakers, televisions and computer screens. The bulk of this information is in the form of natural language texts. Even in the area of computers, most of the information they currently manipulate, is in the form of a text. It seems that the personal computer has basically turned into a tool for creating, correcting, storing, managing and searching text documents.

Our ancestors invented natural language for the needs of development of human society many thousands years ago. Modern natural languages develop in accordance with their laws, they have been an adequate tool for communication among people in each era, and they are used for expression human feelings, thoughts and actions. The structure and use of natural language is based on the assumption that participants in the conversation have very similar experience and knowledge, as well as a way to feel, reason and act. A significant issue of the problem of intelligent automatic text processing is the usage of an unlimited natural language for exchanging information with a creature of a completely different nature: a computer.

Over the past two centuries, the mankind has successfully coped with the automation of many tasks using mechanical and electrical devices, and these devices faithfully serve people in their daily routine. Human attention has turned to the automation of natural language processing in the second half of the twentieth century. Now people need help not only in mechanical, but also in intellectual efforts. They would like the machine to read unprepared text in order to check it for correctness, to follow the instructions contained in the text, or even understand it well enough to give a reasonable answer based on its meaning. People want to keep only final decisions for themselves.

Linguistics is the science of natural languages. More precisely, it covers a number of different related sciences (see Fig. 1.1).

Figure 1.1.

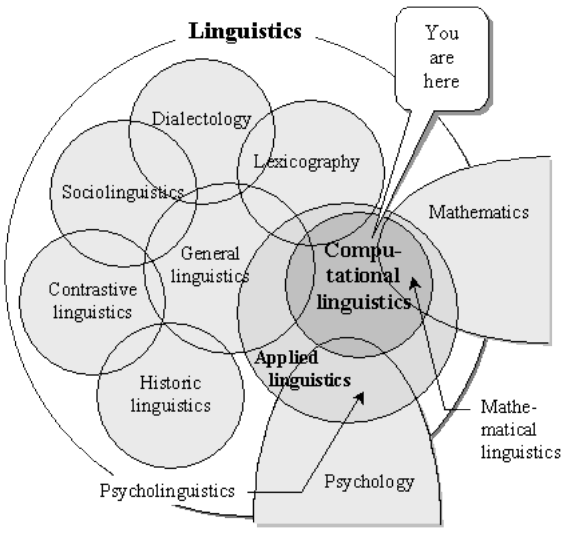

Computational linguistics can be regarded as a synonym for automatic processing of a natural language, since the main task of computational linguistics is simply the development of computer programs for processing words and texts in a natural language.

Natural language processing should be considered here in a very broad sense, which we will further analyze.

In fact, it is a bit “more linguistic than computational,” for the following reasons:

• we are mainly interested in a formal description of a language related to automatic processing of languages, and not in purely algorithmic issues. Algorithms, corresponding programs and programming technologies can vary, and the basic linguistic principles and methods for their description remain much more stable.

• in addition to some purely computational issues, we also indirectly address computer science issues in an indirect way. The following describes a wider range of concepts and models of general linguistics and mathematical linguistics.

For a computer system or part of it that should be considered linguistic, some data or procedures depending on the language should be used, i.e. transition from one natural language to another.

That is why, not every program dealing with natural language texts is associated with linguistics. Although word processors such as Windows Notebook

deal with natural language processing, we do not consider them as linguistic software, since they are not sufficiently dependent on the language: they can be used the same way to process Spanish, English or Russian languages, after some alphabetical settings.

Thus, they are language dependent. However, they do not rely on sufficiently large linguistic resources. Therefore, simple transfer programs can only be transferred to software that can be considered linguistic. As for spell checking tools that use a large list of words and complex morphological tables, these are just linguistic programs.

Applied linguistics develops methods for using ideas and concepts of general linguistics in a wide human practice. Until the mid-twentieth century, the applications of linguistics were limited to the development and improvement of grammars and dictionaries in a printed form, focused on their wider use by non-specialists, as well as on rational methods of teaching natural languages, their spelling and stylistics. This was the only purely practical product of linguistics.

Another TextAnalyst system for determining main topics of a document and relationship among words in a document was developed by MicroSystems. This system is not based on words, although it has a small dictionary of stop words (these are prepositions, articles, etc., and they should not be treated as meaningful words).

TextAnalyst is a kind of work with text information. TextAnalyst forms a semantic network - an integral representation of the meaning of the text that serves as the basis for all types of further analysis.

The semantic network is a set of concepts of the text - words and phrases, interconnected by meaning. The semantic network does not include all the words of the text, but only the most significant, bearing the main semantic load. At the same time, the network does not include commonly used words, as well as words that are very rarely found in the text (this parameter is the frequency of occurrence, you can configure as you wish).

TextAnalyst uses the list of important words for the following tasks:

• compression of the text by excluding sentences or paragraphs containing minimum number of important words until the size of the text reaches the threshold selected by the user,

• creating hypertext by building reciprocal links between the most important words and important words for others to whom they are supposedly related.

TextAnalyst technology is based on a special type of dynamic neural network algorithm. Because Clasitex is based on a large dictionary, it is a knowledge-based program, but TextAnalyst is not.

It is important to understand that language is not so much a "form of expression" of ready-made thoughts as a way of meaningful organization and presentation of knowledge. This method is primary, universal, it arises with the very emergence of human intelligence and serves as a reliable tool for its development.

So, computer modeling of language and speech activity needs a solid theoretical basis, and fundamental science should closely deal with relevant problems. Natural and artificial languages of modeling fits into the problem of modeling human abilities. Language ability is an ability that makes a human being a person, arising and developing under the influence of practical needs.

References:

1. Priklandnaya i kompjuternaya lingvistika. I. Nikolaev, O.Mitrenina, T.Lando. -2016. - Izdatelstvo «Lenand». - 316 p.

2. Kompjuternaya lingvistika dlya vseh: Mify. Algoritmy. Yazyk. A.Anisimov. -1991. - Izdatelstvo: Kiev: Naykova Dymka. - 202 p.

3. Avtomaticheskoe ponimanie tekstov: sistemy, modeli, resursy. N. Leontjeva.- 2006. - Izdatelstvo. — 153p.

4. Informazionnye tehnologii i lingvistika XXI st. A. Gyslyakova. – 2016. – Pravoobladatel: MPGU (Moskovskyi pedagogichevskyi gosudarstvenyi yniversitet). - 130 p.

5. http://www.krugosvet.ru/enc/lingvistika/kompyuternaya-lingvistika

6. https://www.techopedia.com/definition/20810/modeling-language
7. http://genhis.philol.msu.ru/osnovy-kompyuternoj-lingvistiki/

Чернега С.М.
к.філол.н., доцент кафедрі англійської мови і літератури
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ «СТАРШОЇ ЕДДИ»

The article deals with cultural and historical value of "Poetic Edda". Stylistic peculiarities of ancient Edda are analysed. At the same time dominant-representative functions of the Germanic theonyms are investigated on the material of the ancient mythological texts of "Poetic Edda".

Keywords: "Poetic Edda", stylistic peculiarities, cultural and historical value, Germanic epos, myth.

Дослідженням давньогерманських текстів присвячені наукові розвідки Є. М. Мелетинського [3], М. І. Стеблін-Каменського [4], С. Стурлусона [5], О. М. Фрейденберг [6], Я. де Фріса [7], у яких також висвітлені певні проблеми теоніміки.

Художнє і культурно-історичне значення "Старшої Едди" величезне. Вона займає одне з почесних місць у світовій літературі. Образи еддичиних пісень поряд з образами саг підтримували ісландців на всьому протязі їх нелегкої історії, особливо в той період, коли цей маленький народ, позбавлений національної незалежності, був майже приречений на вимирання і в результаті чужоземної експлуатації, і від голоду та епідемій. Пам'ять про героїчне і легендарне минуле давала ісландцям сили протриматися і не загинути.

Едда (діслі. Edda, у множині Eddur) – основний твір германо-скандинавської міфології.

Невідома причина, по якій книга Сноррі Стурлусона отримала назву “Едда”. Існують три версії етимології цього слова.

1. “Едда” – похідна від “Одді”, назви хутора, де виховувався Стурлусон і, ймовірно, знайшов матеріали для своєї книги. Значення назви в такому випадку – “книга Одді”.

2. “Едда” має значення “поезія”. Тоді “Едда” означає “поетика”.

3. Слово “Едда” зустрічається в одній давньоісландській пісні, де має значення “прабабуся” [5].

“Старша Едда”, “Едда Семунда”, “Пісенна Едда” – збірка давньоісландських пісень про богів і героїв скандинавської міфології та історії. Вперше пісні були записані у другій половині XIII ст. Легенда приписує авторство ісландському вченому Семунду Мудрому. Однак немає сумнівів у тому, що пісні виникли набагато раніше і протягом століть передавалися в усній традиції [5].

Збірка давньоісландських пісень переведена на 20 європейських мов. Перше повне видання “Старшої Едди” вийшло на протязі 41 року (1787–1828). Наймасштабнішим стало видання Сеймонса і Герінга (1888–1931). Класичним визнається видання норвезького філолога Суфюса Бюгге, що вийшло в Христиании (нині Осло) в 1867 році і саме за цим виданням досі для зручності наводиться нумерація строф.

Пісні про богів і героїв, умовно об’єднуються назвою “Старша Едда”, збереглися в рукописі. Невідомо, чи був цей рукопис першим або у нього були якісь попередники. Передісторія рукопису так само невідома, як і передісторія рукописи “Беовульфа”. Існують, крім того, деякі інші записи пісень, які також зараховуються до еддичних. Невідома й історія самих пісень. На цей рахунок висувалися найрізноманітніші точки зору, при цьому теорії суперечать одна одній. Діапазон в датуванні пісень нерідко сягає кількох століть. Не всі пісні виникли в Ісландії: серед них є пісні, висхідні до южногерманських прототипів; в “Едді” зустрічаються мотиви і персонажі, знайомі по англосаксонському епосу; чимало було,

мабуть, принесено з інших скандинавських країн. Не зупиняючись на незліченних контроверзах з приводу походження “Старшій Едди”, відзначимо лише, що в найзагальнішому вигляді розвиток в науці йшов від романтичних уявлень про надзвичайну давнину і архаїчної природі пісень, які виражають ‘дух народу’, до трактування їх як книжкових творів середньовічних вчених – ‘антикварів’, які наслідували старовинної поезії і стилізували під міф свої релігійно-філософські погляди [5].

Пісні про богів і героїв в Ісландії не розтягувались на обширні епопеї, як це мало місце в багатьох інших випадках . Звичайно, сама по собі довжина поеми мало про що говорить, але контраст тим не менш разючий. Сказане не означає, що еддична пісня у всіх випадках обмежувалася розробкою одного епізоду. Велика кількість власних назв даються без подальших пояснень. Але для скандинава того часу справа йшла зовсім не так. З кожним ім’ям в його пам’яті зв’язувався певний епізод міфу чи героїчної епопеї, і це ім’я служило йому ніби знаком, який зазвичай неважко було розшифрувати. Для розуміння того чи іншого імені фахівець змушений звертатися до довідників, пам’ять же середньовічного ісландця, більш ємна і активна, ніж наша, в силу того що доводилося покладатися тільки на неї, без утруднень видавала йому потрібну інформацію, і при зустрічі з цим ім’ям в його свідомості розгорталась розповідь. Іншими словами, в стислій і порівняно небагатослівній еддичній пісні “скрито”, в тому числі завдяки промовистим іменам, куди більше змісту, ніж це може здатися на перший погляд.

Складністю вивчення таких літературних пам’яток є те, що всі записи були проведені за часів християнства, тобто в більш пізній період їх зародження і повноцінного існування, що що не могло не позначитись на формі їх репрезентації. Тому при вивченні цих текстів треба враховувати імовірні трансформації оригінальних пісень під впливом християнських канонів. Також слід зазначити, що героїчний епос у

стародавніх германців досить тісно пов’язаний з міфологією. Незважаючи на це, в “Старшій Едді”, яка є більш повним художнім зібранням германської поетичної міфології, пісні про героїв досить чітко відокремлені від пісень про богів. Проте, в деяких істотних моментах межа між міфом і епосом германців виявляється розпливчатою або зовсім зникає. Насамперед звертає на себе увагу тенденція створювати династії німецьких і скандинавських королів та аристократії виводячи їх з нащадків асів (така генеологія Інглінгів, Скйольдунгів, Вьольсунгів, англосаксонських королівських династій), яка знаходить паралелі й у інших народів (наприклад, давніх греків і римлян).

Окремі пісні “Едд” мають достатньо значущі стилістичні відмінності, а також одночасно для всієї давньогерманської епічної поезії властиве таке поняття як кенінґ, що означає заміну іменника в звичайному мовленні перифразом, наприклад двочленним (типу ‘дорога китів’ замість ‘море’, ‘роздавач золота’ – ‘князь’) [6].

Для стилю текстів давньогерманської поезії є характерним:

1. Велика кількість власних імен, що надає стилю, з одного боку, конкретності, а з іншого – ускладнює розуміння.

2. Традиційність виразів, яка полягає в повторюваних формулах і словесних кліше.

3. Алітераційний вірш. Це форма віршування, що виникла у германців в давнину, ймовірно, ще до нашої ери, і збереглася найдовше в Ісландії. Суть даної віршувальної форми полягає в алітерації, тобто в регулярному повторенні початкового звуку основи в складах, які несуть смислові наголоси.

4. Давньогерманські поетичні тексти характеризуються компактністю, лаконізмом, стрімкістю, “світ, де серед блискавок по небу скачуть валькірії, дракони вартують скарби, боги втручаються в долю людей, – світ, який виник з тіла убитого велетня і загине під час

останньої битви богів з чудовиськами, коли зірки зірвуться з неба і величезний вовк поглине сонце” [4].

Слід додати, що безсумнівною стилістичною ознакою текстів “Старшої Едди” є велика кількість власних, в тому числі промовистих імен. Це стосується і теонімів, тобто назв богів. Все це отримало віддзеркалення у давньогерманських текстах.

Отже, “Старша Едда” написана в поетичній формі, складається з пісень, що оповідають про початок світу і богів. Саме в “Старшій Едді” можна абсолютно ясно простежити смисловий взаємозв’язок навколишнього світу і людини, в якому він відчуває себе як ланка в космосі

Література

1. Таранець В. Г. Трипільський субстрат: Походження давньоєвропейських мов: Монографія / В. Г. Таранець. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 276 с.
2. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков : в 2-х т. / В. В. Левицкий. – Винница : Нова Книга, 2010. – Т. 1. – 616 с.
3. Мелетинский Е. М. “Эдда” и ранние формы эпоса / Е. М. Мелетинский. – М.: Наука, 1968. – 367 с.
4. Стеблин-Каменский М. И. Старшая Эдда // Старшая Эдда. Древнеисландские песни о богах и героях. / М. И. Стеблин-Каменский – М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1963. – 255 с.
5. Стурлусон С. Старшая Эдда [Електронний ресурс] / С.Стурлусон. – Режим доступу : http://svitk.ru/004_book_book/3b/823_sturlson-starhaya_edda.php
6. Фрейденберг О. М. Миф и литература древности / О. М. Фрейденберг. – М. : Наука, 1978. – 605 с.
7. Vries J. de. Altnordisches etymologisches Wörterbuch / Jan de Vries. – 2. Aufl.– Brill ; Leiden ; Boston ; Köln, 2000. – 689 S.
8. Edda [Електронний ресурс] Режим доступу :

http://norse.ulver.com/src/edda

Штепа О.В.
магістрантка кафедри англійської філології та перекладу
Інститут філології
Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЯК МІРИЛО ДОСКОНАЛОСТІ МИСТЕЦЬКОГО ТВОРУ

Linguistics as a science of linguistic features of a literary text was formed in the mid-twentieth century. Most linguists emphasized that in linguistic analysis of a literary text one should study the linguistic features of a work of fiction in an organic way with an artistic idea and a fiction of a writer. This is the basic initial principle of linguistic stylistic analysis of the text of a work of fiction. The prerequisites for successful analysis of a literary work are the following: a good knowledge of theoretical basis of analysis; perfect mastery of the skills to identify and explore all components of content and form; understanding of patterns of their interaction; a sense of the aesthetic nature of the word; good knowledge of the text.

Keywords: linguistics, literary text, stylistic analysis, fiction.

Лінгвостилістика як наука про мовностилістичні особливості художнього твору сформувалась у середині XX століття. Теоретичні основи і практичні принципи лінгвостилістичного аналізу художнього тексту викладені в працях вітчизняних лінгвістів О.М. Пєшковського, Л.В. Щерби, В.В. Виноградова, Б.О. Ларіна, Г.О. Винокура, Л А. Булаховського, І.К. Білодіда, І.Є. Грицютенка та ін.

О.М. Пєшковський пропонував у лінгвістичному аналізі художнього тексту враховувати всі рівні мовної системи: фонетичний, граматичний, лексичний і стилістичний.

Л.В. Щерба відзначав, що лінгвістичний аналіз художнього твору повинен показати ті лінгвістичні засоби, за допомогою яких виражається ідейний і пов'язаний з ним емоційний зміст літературного твору. Він у своїх лінгвостилістичних розвідках дав зразки вивчення всіх мовних засобів, що функціонують у словесній структурі художньої тканини твору.

Б.О. Ларін спеціально наголошував на тому, що в лінгвістичному аналізі художнього твору «треба вивчати художні закладення у взаємодії всіх компонентів: звучності і семантичних колоритів, композиції і смислової ідейної осі» [4, с. 264].

В.В. Виноградов, який багато своїх праць присвятив питанням лінгвостилістичного аналізу художніх творів, підкреслював, що «лінгвіста більше цікавлять способи вираження змісту або відношення засобів вираження до змісту, який вони виражають. Але в плані такого вивчення і зміст не може залишатися за межами вивчення мови художньої літератури. Адже дійсність, що розкривається в художньому творі, втілена в його мовній оболонці. Сукупність мовленнєвих засобів у структурі літературного твору органічно пов'язана з його «змістом» і залежить від характеру ставлення до нього з боку автора» [2, с. 119].

Л.А. Булаховський відзначав, що «...там, де стикаються явища слова в загальнонародних функціях і в функціях художньо-авторських, прагнення гостро протиставити мовну проблематику історико-літературній не тільки не доцільні, а навіть шкідливі» .

М. Пфютце підкреслює, що «стилістика — душа кожної розвиненої мови. Тому вона повинна посісти „важливе місце як у науці про мову, так і в науці про художню літературу. Відмінність, однак, полягає в тому, що лінгвістика вивчає всі аспекти мови, в тому числі й стилістичні, тоді як до компетенції літературознавця входить розгляд лише тих стилістичних ресурсів мови, які використовуються письменниками для втілення певних художніх задумів» [7, с. 93].

Г.Г. Молчанова про комплексний характер лінгвістичного аналізу мови художнього твору писав так: «Основою лінгвостилістичних досліджень є структура мови в усіх її підсистемах, її прояви в художньому творі, у творах різних стилів. Тому тут широко аналізуються такі специфічні лінгвістичні категорії, як засоби фонетики, граматики, словотвору, ідіоматики і мовної символіки, образності та ін. У полі зору стиліста-лінгвіста перебувають також питання мовної естетики письменника... При вивченні мови письменника мовознавець, природно, не повинен ігнорувати змісту твору, його ідейної спрямованості. Лінгвіст керується цими категоріями як факторами, що визначають відбір стилістичних засобів, хоч і не розгортає їх висвітлення в такому обсязі, як літературознавець» [6, с. 27].

Як бачимо, всі вітчизняні лінгвостилісти наголошували на тому, що в лінгвістичному аналізі художнього тексту слід вивчати мовностилістичні особливості художнього твору в органічному з ідеєю і художнім задумом письменника. Саме це й становить основний вихідний принцип лінгвостилістичного аналізу тексту художнього твору.

За визначенням Н.О. Купіної, мірилом досконалості мистецького твору є рівень його художності. Саме тому у мистецькому творі слід виділяти зміст і форму [3, с. 50]. Межі між змістовими і формальними складниками надто умовні й нечіткі. Проте, такий поділ необхідний для ефективного осмислення твору. Головним у ньому визначають змістовий складник. Важливість змісту зумовлюється цінністю тих явищ життя, які досліджуються у ньому, значенням для людини тих ідей, що в ньому розкриваються. Зміст сприйметься читачем належно лише тоді, коли буде розкритий, втілений у досконалій і відповідній йому формі [5, с. 78]. Отже, ми дійшли висновку, що художність — це мистецька якість твору, яка полягає у гармонійному поєднанні важливого змісту і відповідної йому досконалої форми.

Художність як серцевина літературного твору безпосередньо зумовлює і шлях його вивчення, тобто аналіз. Аналіз тексту — це його осмислення, розгляд складових елементів, визначення тем, ідей, мотивів, способу їх

образного втілення, а також дослідження засобів творення образів. Інакше кажучи, це розкриття художності тексту.

Передумовами успішного аналізу твору є: добре знання теоретичних основ аналізу; досконале володіння навичками виділяти й досліджувати всі складники змісту та форми; розуміння закономірностей взаємодії їх; відчуття естетичної природи слова; добре знання тексту. Лише за цих умов копітка аналітична робота з твором буде винагороджена радістю відкриттів, естетичною насолодою, яку може приносити зустріч з прекрасним [1, с. 54].

У процесі проведення комплексного лінгвостилістичного аналізу художнього твору необхідно вивчати всю систему мовностилістичних засобів у створенні художніх образів певного літературного твору.

Отже, системно-структурний підхід у вивченні тексту художнього твору являє собою основний лінгвостилістичний принцип у вивченні мови художнього тексту.

Форма існування літературного художнього твору своєрідна тим, що вона виявляється в писемному, друкованому чи рукописному вигляді. Сприймання художнього слова проходить переважно через читання, тому й графічне оформлення художнього твору відіграє своєрідну графічно-стилістичну функцію.

Література:

1. Бабенко Л. Г. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа: Учебник для вузов / Л. Г. Бабенко. - М., 2004. - 464 с.
2. Виноградов В. В. Проблема образа автора в художественной литературе // О теории художественной речи / В. В. Виноградов. - М., 1971. - 285 с.
3. Купина Н. А. Смысл художественного текста и аспекты лингвосмыслового анализа / Н. А. Купина. — Красноярск, 1983. — С. 50 - 51.
4. Ларин Б. А. Эстетика слова и язык писателя. Избранные статьи / Б. А. Ларин. - Л., 1974. - С. 262 - 282.
5. Лихачев Д. С. Об искусстве слова и филологии // О филологии / Д. С. Лихачев. - М.: Высшая школа, 1989. - 414 с.

6. Молчанова Г.Г. Семантика художественного текста: импликативные аспекты коммуникации. - Ташкент: Фан, 1988. - 163 с.
7. Потебня А. А. Мысль и язык / А. А. Потебня. - Харьков, 1913. - 604 с.

Ляхвацька О. О.
Студентка 246
групи
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ПОЄДНАННЯ ГОТИКИ І НЕОГОТИКИ У ЛІТЕРАТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ АЙРІС МЕРДОК «ПАЛАЦ З ПІСКУ»

The influence of the English Gothic novel on the prose of A. Murdoch, as well as the main trends in the development of the Gothic tradition in the English postmodernism literature is studied. The concept of postmodernism and its main features are revealed. The terminology of Gothic and Neo-Gothic, as well as their combination in a postmodern English contiguous novel is explored.

Keywords: postmodernism, modernism, gothic, neo-gothic, English gothic novel, gothic style. постмодернізм, модернізм, готика, неоготика, англійський готичний роман, готичний стиль.

Світ, в якому ми живемо в останні десятиліття, значно відрізняється від тих ідеалів, до яких прямувало людство протягом останніх двох століть. Світоглядно-мистецькі напрями мають багато назв в різних теоріях, однією з яких є постмодерний світ. В англійській літературі постмодернізму (кінець 20 ст. – початок 21ст.) особливе місце посідають романи, у яких наявні художні репрезентації наукових концепцій, пов’язаних зі сприйняттям часу, його нелінійності та людини.

Характеризуючи постмодернізм, сучасні суспільствознавці позначають його і як новий історичний етап розвитку соціуму, і як час інтенсивного

прояву суспільних і природних проблем нової якості. Проявляючись чимдалі, тим більш виразно в різних сферах буття соціуму, цей феномен в останні десятиліття спричинив широкі дискусії, породив нові концепції і теорії. [6]

Основними ознаками постмодернізму є:

- культ незалежної особистості;
- розпад цілісності, її неясність та багатозначність;
- представлення реального повсякденного життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу;
- прагнення поєднати, часом полярно протилежні, істини людей, націй, культур, релігій, філософій;
- зумисне химерне переплетення різних стилів оповіді.

Американський літературознавець Ігаб Гассан один з перших серед американських критиків проклав шлях наукового пояснення особистісного в літературно-критичному тексті. Дослідник течії відзначає такі ознаки постмодерністської літератури, як: невизначеність, фрагментарність, деканонізація, втрата «Я», іронія, гібридизація, кар навальність, сконструйованість. [2]

В сучасній літературі постмодернізм розглядається у різних його проявах. Так, постмодернізм визначається як нова тенденція в культурному самоусвідомленні західних суспільств, яка характеризується відходом від ідей і цінностей попередньої доби, таких як ідея прогресу, послідовного розвитку свободи, емансипації особистості, великої мети, універсальності знань, індустріально-технічного розвитку тощо.

Щодо поняття «література епохи постмодерну», то воно позначає твори, написані у Великій Британії після 1968 р. і пов’язані з такими авторами, як А. Мердок, Дж. Фаулз, В. Голдинґ, М. Спарк, Д. Лодж, А.С. Байатт, К. Уїлсон, Ж.-Ф. Ліотар, Ф. Джеймсон, С. Конор, І. Хасан.

У міру розвитку постмодернізму атмосфера художніх пошуків дедалі більше загострювалася і змушувала поетів і письменників бути в постійному пошуку нових форм, і протягом усього XX століття приводила до

експериментів з літературними жанрами, в тому числі і з жанром «чорного» роману. Головними настроями в новому столітті стають песимізм та смуток. [3]

Британська письменниця Айріс Мердок (1919-1999) в своїх художніх творах постійно грала романною формою та синтезувала її. У романі письменниці «Палац з піску» наявне входження готики і неоготики, тут треба звернути увагу на їх відмінність, оскільки ці два напрямки зіграли важливу роль, як у формуванні архітектоніки – композиційної будови роману, так і в його ідейно-художньому наповненні.

Оскільки обидва стиля почалися саме з архітектури, то розглянемо їх архітектурні визначення: «готика» – це архітектурний стиль, що переважав в Європі з XII по XV ст., найбільш примітний храмовою архітектурою, яка вселяла особливі релігійні почуття, а «неоготика» – це спроба відродження в Англії (кінець XVIII - кінець XIX ст.) середньовічної готичної архітектури на історичній, романтичній основі. [1]

Готичну літературу неможливо розглядати, не враховуючи змістовну наповненість готичної архітектури, яка впливала на просування мистецтва готики. Шпилі готичних соборів спрямовувалися вгору, символізуючи нескінченність, злиття з Богом, містичне і загадкове, а також ідею Вознесіння, бажання душі потрапити на небо.

Неоготика по-іншому показує сприйняття життя людиною. Головними настроями в новому столітті стають песимізм і безрадісність. У неоготичного мотиву немає «того етичного і символічного значення, як в епоху Середньовіччя». Неоготична архітектура в епоху модерну зберігає лише відносну схожість з готикою. [4]

Роман «Палац з піску» можна умовно вважати «неоготичним», оскільки в ньому суттєвих перетворень зазнали і основні деталі архітектоніки готичного роману, і його ідеї. При цьому, Мердок враховує і переосмислює практично всі особливості, властиві готичному типу сюжетного розгортання

(обмеження свободи людини волею долі, висновок (фізичний і душевний), зіткнення з темними силами, психічний розлад).

Немолодий учитель пристрасно закохується в юну художницю, яка приїхала в невелике англійське містечко, щоб написати портрет колишнього директора школи. Але у закоханого вчителя є владна і не бажаюча з ним розлучатися дружина і двоє дітей. А для юної художниці зовсім не любов, а її мистецтво стоїть на першому життєвому плані. У романі Мердок з'єднуються драматизм, гумор і передчуття насувається біди, розкриваються небезпечні глибини людських пристрастей.

Утворюючу роль в готичному романі відводиться старовинному дому або будівлі школи з потаємними ходами або темницями. Мердок таку роль відводить відразу декільком спорудам, які мають безпосереднє відношення до формування і розвитку сюжету. Це будиночок вчителя Білла Мора, особняк директора школи Демойта, ювелірна майстерня Тіма Берка і неоготична вежа школи Сен-Брідж. Вежа в романі відіграє роль багатозначного символу. Зав'язка дії роману відбувається в будинку Демойта, іменованому «Брейлінгское Подвір'я». Тут за волею долі простий шкільний вчитель зустрічає справжнє кохання.

Особняк описаний в дусі готичного роману з властивою йому загадковістю і таємничістю: «Велично-меланхолійний будинок Демойта вимальовувався як на картині; точно таким же був цей будинок в ті часи, коли в екіпажах через які загрожують нападом розбійників вересові пустки сюди наїжджали з Лондона гості...». Мердок не була жадібною до описів пафосних інтер'єрів, які надають розповіді додаткову барвистість.

Колишній директор школи Демойт наділений рисами готичного лиходія. Це тиран, який має вірну прислугу, Ханді – домоправительку, яка вважає ворогів господаря своїми ворогами. Деспотизм готичних лиходіїв властивий також дружині Мора Нен і дивакуватому вчителю малювання Бладуарду.

Таємниця, без якої неможливий готичний роман і навколо якої сюжет набирає динамічність, пов'язана з написанням портрета директора. Щодо юної художниці Рейн Картер, яка прибула працювати над картиною, то їй властива чутливість романтичної героїні з готичного роману, а також різкі зміни настрою, вона часто плаче, любить усамітнення.

Відчуття занепокоєння, характерне для готичного роману, Мердок передає через опису душевних переживань героїв. «В'язні» в романі – це Мор і Рейн. Життя Білла Мора до зустрічі з Рейн обмежена рамками роботи в школі, замкнута в крихітному просторі його будинку, обтяжена узами шлюбу. Але у «Брейлінгському Подвір'ї» Білла переповнюють емоції, захоплює яскравість і якась таємничість ситуації. [5]

Отже, Мердок пародійно переосмислює таємничість готичного роману і виводить його на якісно інший рівень, що дозволяє нам говорити про «неоготичну» інтерпретацію роману «Палац з піску». Розповідаючи історію кохання шкільного вчителя і богемної художниці і показуючи нереальність її продовження, Мердок дотримується неоготичної художньої концепції.

«Палац з піску» – це алегорія любові і мистецтва в житті Рейн. У дитинстві, проведеному на півдні Франції, їй не вдавалося побудувати палаци з піску, які вона бачила в англійських дитячих книжках. Сонце швидко висушувало пісок, не дозволяючи зліпити замок. Її спроба побудувати власний «палац з піску» – знайти кохання, виявилася безуспішною, оскільки вона не змогла пожертвувати найдорожчим – мистецтвом, яке робить її вільною. Живопис – ось сенс життя Рейн, і «палаци з піску» знаходять своє матеріальне втілення на полотні.

Література

1. Бойніцька О. С. Англійський історіографічний роман кінця XX – початку XXI ст.: філософія жанру: монографія / О. С. Бойніцька. – К. : Видавець Карпенко В.М., 2016. – 324 с.

2. Затонський Д. В. Модернізм и постмодернізм: Думки про одвічний коловорот мистецтв. – Харків: Фоліо; М.: АСТ, 2000. – с.136.

3. Козловські П. Культура постмодерну / П. Козловські; пер. з нім. Л. В. Федоров, Ф. Н. Фельдмана та ін. – М. : Республіка, 1997. – 240 с.

4. Красавченко Т. Н. Готичний роман // Літературна енциклопедія термінів та понять. - М., 2001. - 684 с.

5. Мердок А. Палац з піску: роман / пер. з англ. І. В. Трудолюбовий. – М.: АСТ; Харків: Фоліо, 2003. - 317 с.

6. Стовба А. С. Жанровое своеобразие и тенденции развития английского постмодернистского романа // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Вип. 67. – С. 191–196.

Петриченко Д.Ю.
студент 246 групи
Факультет іноземної філології
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Образ кролика як уособлення внутрішнього світу головного героя роману Джона Апдайка “Кролику, біжи”

The article is devoted to the issue of self-determination and self-fulfillment of an average United States resident in the late 1950s. Problems concerning social negotiation and personal aspirations are illuminated. The image of the rabbit as a symbol of the protagonist is analyzed.

Keywords: marginality, monotony, "little man", novel, US literature.

Джон Хойєр Апдайк (John Hoyer Updike, 1932 - 2009) - представник післявоєнної літератури США, якого не раз називали найталановитішим американським письменником свого покоління. Він став одним з найбільш іменитих і популярних авторів сучасної Америки.

Перші переклади творів Джона Апдайка з’явилися ще у 50-ті та 60-ті роки XX століття, поступово привернувши увагу таких зарубіжних та вітчизняних літературознавців як Дж. Олдридж, Д.Лодж, Дж.Барнс, А.

Єлистратова, М. Мендельсон, М. Тугушева, А.Мулярчик, Т. Морозова, Т. Денисова, Н. Іткіна, В. Днепров, Е. Фіцджеральд, П. Шлутер, Дж. Берн, Дж. Рескін, Х. Блум, Р. Локк, Б. Моерс, Д. Хант, К.Гудзик, Б. Зайцев, Д. Фляйшауер, та ін. [6]

В 60-і рр. XX століття з виходом перших романів Апдайка до молодого письменника прийшла справжня слава, критики та дослідники його творчості всерйоз заговорили про нього і «охрестили Апдайка зображувачем «маленької людини»: проблеми та сподівання американського обивателя в його романах розглядаються зі зворушливою турботою і аналізуються з відчуттям власної причетності до їх замкнутого та обмеженого, але нескінченно улюбленого ними власного маленького світу ». [1]

Його проза привернула увагу американської критики нетрадиційністю ідеостилю. Як зауважує відомий дослідник творчості Апдайка Д. Фляйшауер, однією з показових рис стилю письменника, що проявляється протягом усієї його творчої діяльності, є активне вживання незвичних означень та надзвичайно яскравих і влучних метафор. [7]

Річард Локк, редактор The New York Times Book Review в статті «Прогрес Кролика» називає Дж. Апдайка «літературним гірником, старателем, який розщеплює і видобуває замість руди банальні обставини і хвилинні почуття, намагаючись відшукати діаманти в повсякденному світі; він є автором, який з повагою ставиться до своїх героїв, для нього вони не лиходії ». [1]

Романам і розповідям Апдайка властиві витонченість оповідних ходів, внутрішнього монологу та інших художніх рішень, що відрізняють літературу XX ст. Одним з найяскравіших творів де постає проблема “маленької людини” є роман Апдайка “Кролику, біжи” (продовженнями якого стала серія романів «Кролик зцілився», «Кролик розбагатів» та «Кролик заспокоївся»). Головний герой твору-юнак на ім’я Гаррі Енгстром, здоровий, чистий, добрий (правда, не перейнятий мрією про необхідність досягти багатства і зробити кар’єру, але також не обтяжений ні

відповідальністю, ні філософськими проблемами), такий собі «*невинний Адам*», який прагне простого людського щастя, але не може його знайти. [2]

Даний персонаж повністю відповідає викликам і вимогам свого часу. Він є уособленням типових рис молодих людей в тогочасній Америці. Незважаючи на те що Гаррі живе у часи відносної стабільності він все ж вважає, що заслуговує більшого, ніж середньостатистичний американець. Варто зазначити, що у романі «Кролик, біжи» Апдайк переконливо зображує долі обивателів, які хоча і домоглися певного матеріального статку, однак відчувають певну безцільність свого існування і прагнуть урізноманітнити буденність за допомогою шкідливих та згубних звичок. Саме такою постає перед нами багатогранна картина життя пересічного мешканця Сполучених Штатів 1950-х років. [9]

У цьому творі описується життєва історія молодої людини яка не змогла знайти себе. Головного героя не задовольняло таке життя, що розписане на роки вперед. Він хотів вирватися з замкнутого кола буденної одноманітності. Його життя нагадувало типовий спосіб існування «маленької людини»: змужніння, одруження, сімейна рутина, виховання дітей та постійне метання між роботою та домом.

Художній простір, в якому розгортаються події роману, – світ, де мешкає Кролик, – на подив вузький: два маленьких провінційних містечка в Пенсільванії, Техас, де під час служби в армії Кролику довелося побувати, і Західна Вірджинія, куди одного разу, під час одного зі своїх «забігів», йому вдалося дістатися. Зате свій зв'язок з небом він відчуває постійно. Герой намагається позбутися від тужливої одноманітності життя, від гнітючої патріархальності провінційної американської дійсності кінця 50-х рр., Коли Америка ще не знала ні сформованого «масового суспільства», ні молодіжних бунтарських рухів. [10]

У романі наявне протиставлення двох батьків: батька Кролика і його тестя, носіїв різних життєвих ідеалів, двох жінок: дружини (Дженіс) і коханки (Рут). Відносини з першою – це суцільна дисгармонія і нерозуміння

один одного. У випадку з коханкою явно помітне природно-материнське начало, яке притягує героя.

Типовим почуттям героя став страх. Його він переживав протягом усього твору. Він втілював переживання Кролика з приводу вчинків персонажа, їх оцінки його батьками, батьками його дружини, оточенням. Саме страх перед почуттям провини та відповідальності – це те, що змусило його втікати, бігти в невизначеному напрямі. Він ігнорував слова працівника бензоколонки, здивованого поведінкою молодої людини: «Єдиний спосіб кудись приїхати – це спершу визначитися, куди прямуєш». [2]

В образі Гаррі Енгстрома письменник передав трагізм світовідчуття пересічного американця, що шукає духовної опори в суспільстві, де поступово руйнуються усталені духовні й моральні цінності, соціальні умовності й табу. Даний твір має повчальний характер і несе в собі набагато глибший зміст, ніж здається на перший погляд. В ньому показані життєві переживання людини, яка не може вплинути ні на що: ні на становище тогочасного суспільства, ні на власну долю, оскільки навіть не має чіткого плану що та як слід робити аби досягти гармонії у стосунках з дружиною та сином.

Проблема “маленької людини” тут переплітається з бажанням персонажа робити все по-своєму, не дослухаючись до думок і сподівань інших, що призводить до його страждань та деколи нерозуміння з боку членів родини, яке так чи інакше притаманне для будь-якого етапу розвитку людської суспільства, що обумовлює актуальність роману. Роман може слугувати гарним уроком для багатьох з нас, оскільки величезна кількість людей живе не маючи конкретної мети і планів, послуговуючись переважно тваринними інстинктами.

На мою думку, цей твір вартий особливої уваги, тому що в ньому порушуються такі вічні теми як проблема взаємовідносин батьків і дітей а також проблема взаємодії окремо взятого індивіда з суспільством. Ці

проблеми завжди існували і проявлялися в будь-які часи, залишаючи їх не менш актуальними для наступних поколінь.

Література

1. Абиева Н. «Маленький человек» Джона Апдайка Текст. / Н. Абиева // Апдайк Д. Кентавр. — СПб.: Азбука классики, 2000. с. 344-364.

2. Денисова Т. Н. Нонконформізм середини віку : людина в постіндустріальному суспільстві / Т. Денисова // Денисова Т. Н. Історія американської літератури XX століття. – К. : 2002. – С. 128–164.

3. Елистратова, А. Трагическое животное – человек. / А. Елистратова // Иностр. литература. – 1963. – № 12. – С. 220–226.

4. Дж. Апдайк “Кролик, беги”. Роман. М.1990. 255 с.

5. Иткина Н. Л. Метафоры Джона Апдайка / Н. Л. Иткина. – М. : РГГУ, 2002. – С. 75–87.

6. Крамар В.Б. Постмодерністська поетика творів Джона Апдайка та Доріс Лессінг. К.2011

7. Мендельсон М. О. Роман США сегодня – на заре 80-х годов / М. О. Мендельсон. – М. : Советский писатель, 1983. – 211 с

8. Updike John // The Harper Single Volume: American Literature. – Longman, – 1999. – 3000 p.

9. Слово і час. – 1998. – № 11. – С. 80-81.

10. “Кролик, біжи” (Апдайк): опис і аналіз роману [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://moyaosvita.com.ua/literatura/krolik-bizhi-apdajk-opis-i-analiz-romanu/.

11. Новітня історія зарубіжної літератури. Джон Апдайк [Електронний ресурс]/
Режим доступу: https://zarlit.com/info/history_novitna/18.html.
12. Т. Денисова «Барометр американських настроїв»: Джон Апдайк [Електронний ресурс] / Т. Денисова.- Режим доступу: http://litakcent.com/2011/02/28/barometr-amerykanskyh-nastrojiv-dzhon-apdajk/.

Жебко О.О.

студент 436(н) групи

Миколаївського національно університету імені В. О. Сухомлинського

науковий керівник: Водяна Л.В.

к.філол.н., доцент

СПРОБА ОСМИСЛИТИ ВТРАТУ СВОЄЇ БАТЬКІВЩИНИ – ЯК ЛЕЙТМОТИВ ТВОРЧОСТІ ГЮНТЕРА ГРАССА

Die Inhaltsangabe: *In diesem Beitrag handelt es um eine Übersicht die Werke des großen Schriftstellers und Vertreters der deutschen Intelligenz Günter Grass und einer Analyse des leitmotivs seines literarischen Erbes.*

Das Schlüsselwort: *Heimat, Nobelpreisträger, Überdenken, Widersprüchlichkeit der Weltanschauung, Krieg, Nationalsozialismus.*

Постановка проблеми. У мистецтві XX століття відбувається переосмислення комічного, яке все частіше стає способом вираження трагедійного світовідчуття художника. При цьому саме фарсові сміхові форми починають усвідомлюватися як найбільш адекватні епосі, трагічні колізії яких, на думку деяких авторів, можна відтворити лише в категоріях грубої комічності.

Вся суперечливість світовідчуття відбилася в творчості одного з найзначніших письменників нової генерації Гюнтера Грасса, творчість якого була і залишається предметом глибоких досліджень і продовжує викликати неослабний інтерес читачів і ЗМІ як в Німеччині, так і в усьому світі.

За об'єкт нашого дослідження взято творче надбання німецького письменника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних та зарубіжних літературознавців ХХ ст. та початку ХХІ ст., котрі досліджували творчість та художній стиль Г. Грасса, слід виділити: О. Логвиненко, Н. Сняданко, С. Варецька, Л. Букреєва, Н. Діденко, Г. Штайдль, А. Вебер, М. Бахтін. **Мета дослідження.** Головною метою цієї роботи є визначення лейтмотиву творчості Г. Грасса.

Виклад основного матеріалу. Головна тема творів Гюнтера Грасса – Друга Світова війна та її вплив на Німеччину і німецький народ, зокрема критика форм ідеологічної аргументації, які були в основі нацистського режиму. У спадщині Грасса присутнє рідне місто Гданськ з його неоднозначним історичним статусом між Німеччиною й Польщею, яке часто виступає символом невизначеності між етнічними групами, що складалися з німецьких і слов'янських членів сім'ї, які билися з протилежних боків війни.

Роботи письменника також демонструють постійну турботу про маргінальних і маргіналізованих суб'єктів, таких як Оскар Мацерат, карлик з бляшаним барабаном, чиє тіло вважалося аберацією, негідним життям в нацистській ідеології. У своїй майстерності володіння німецьким синтаксисом та готовністю використовувати його лабіринтні тонкощі, він нагадує Томаса Манна. Його літературна творчість – це діалог із великими традиціями німецької культури, який проводиться з педантичною любов'ю [5].

Запис у дипломі, врученому королем Швеції 10 грудня 1999 року останньому в ХХ столітті німецькому лауреату Нобелівської премії з літератури, письменнику Гюнтеру Грассу, засвідчив: «за зухвало-похмурі

притчі, що показують забуте обличчя історії». У цьому формулюванні міститься вказівка на домінанту поетики Грасса – гротеск, покликаний відновити з колективної пам'яті жах минулої епохи, що витісняється [1].

Саме гротеск, відомий образотворчому мистецтву і літературі різних епох, стає в творчості Гюнтера Грасса, як і взагалі в сучасній культурі, найбільш дієвим підходом до художнього осмислення багатьох складових минулого століття.

Коли в 1959 році Гюнтер Грасс опублікував «Die Blechtrommel», це стало відродженням німецької літератури після десятиліть мовного і морального руйнування. На сторінках його першого роману відтворений загублений світ, який був джерелом його літературної творчості, рідне місто Гданськ, яке нагадало Грассу про його ранні роки до катастрофи війни. Тут він стикається з величезним завданням переглянути історичні події, згадуючи про неназваних та забутих жертв, невдачі та брехню, які люди хотіли забути, бо колись вони вірили в них. У той же час роман виходить за рамки реалізму, маючи в якості свого головного героя та оповідача пекельний інтелект в тілі трирічного віку, чудовисько, яке перемагає людей, до яких він підходить за допомогою іграшкового барабана. Оскар Мацерат – інтелектуал, критичний підхід якого – дитячість, карнавал для людини, дадаїзм виражений в повсякденному німецькому провінційному житті саме тоді, коли цей маленький світ втягується в божевілля великого світу, що його оточує. Недивно, що «Die Blechtrommel» вважається одним із найголовніших літературних творів XX століття [3].

Після «Die Blechtrommel» Грасс повернувся до двох дуже різних творів на тему Гданська. Новела «Katz und Maus» показує, як чарівна дружба юнацьких років згасає, коли ігри у війну зустрічаються з реальною війною. "Hundejahre" – це найсучасніший твір Грасса, текст без визначеного центризму, місця для думок та місця для почуттів, які, як виявляється, збігаються з життям [6].

В інших романах Грасс обрав більш дискурсивну лінію й аргументував сумніви та доброзичливість. Він є джерелом сили та роздратування в публічних дискусіях про свою батьківщину, але ним захоплюються великі літературні діячі, такі як: Салман Рушді, Габрієль Гарсія Маркес, Надін Гордімер, Антоніу Лобу та Ое Кендзабуро.

Новела «Der Butt» означала повернення великого стилю до його літературної творчості у формі всесвітньої історії, наповненої правдивими розповідями та гарячими ідеологічними дискусіями. Письменник зображує еволюцію цивілізації як боротьбу між руйнівними мріями чоловіків про велич і жіночою довершеністю.

Два головних героя у «Ein weites Feld» – вічний гуманіст та вічний інформатор, зображують ставлення художньої уяви до політичної влади на тлі Вільгельмівської Німеччини і сьогоднішньої Федеративної Республіки. Цей роман був джерелом суперечок для німецьких літературних критиків, але він підтверджує позицію автора як великого дослідника історії цього століття. Його остання робота «Mein Jahrhundert» – це швидкий коментар до двадцятого століття, що демонструє гострий погляд на приголомшливу захопленість. У своїх розкопках минулого Гюнтер Грасс йде глибше, ніж більшість, і він викопує переплетені коріння добра і зла. Як було сказано в «Hundejahre»: «Коли Бог ще навчався в школі, на небесному ігровому майданчику йому прийшла в голову ідея створити світ разом зі своїм шкільним товаришем, талановитим маленьким дияволом»[2].

Як правило, його літературні твори відносять до руху німецької творчої інтелігенції, що отримала назву «подолання минулого» (нім. Vergangenheitsbewältigung). Навіть у тих творах Грасса, дія в яких відбувається в післявоєнні роки (наприклад, «траєкторія краба» — нім. «Im Krebsgang», 2002), розглядається тема забуття і тема провини, але в той же час ставиться під сумнів, наприклад в апокаліпсичному романі «Щуриха» (нім. «Die Rättin», 1986), надійність особистих спогадів і колективної пам'яті [4].

Висновки. Отже, у процесі дослідження було з'ясовано, що для Г. Грасса втрата рідного міста Данцига (Гданська) і осмислення досвіду нацизму, було одним із ключових та визначних догм внутрішнього єства письменника, що і знайшло відображення практично в усіх його творах.

Література

1. *« Стаття: Віктор Вербич*. Сім'я і дім: Нобелівський лауреат міг загинути біля Ковеля» - [цит. 2020, квітень] – Режим доступу: <http://simya.com.ua/print/358/>
2. «Твори Ґюнтера Ґрасса на Чтиві» – [цит. 2020, квітень] – Режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/authors/Gunter_Grass/>
3. Бляшаний барабан: роман / Ґюнтер Ґрас ; пер. з нім. О. Логвиненко. –Київ : Юніверс, 2005. – 776 с. –(Лауреати Нобелівської премії 1999).
4. *Варецька С. О.* Роман про митця: постмодерна варіація (на прикладі романів «Бляшаний барабан» Ґ. Ґраса, «Сестра сну» Р. Шнайдера, «Парфуми» П. Зюскінда) // Питання літературознавства. –2013. –№ 88. –С. 144—156.
5. Ґрасс Ґюнтер // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. : у 2 т. / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. –Тернопіль : Навчальна книга –Богдан, 2005. –Т. 1 : А –К. –С. 478.
6. Кіт і миша: повість / Ґюнтер Ґрас ; [пер. з нім. Н. Сняданко]. – Харків: Фоліо, 2008. – 186 с.

Фесак Н.С.

студентка IV курсу

Миколаївського національного університету імені

В.О. Сухомлинського

науковий керівник: Водяна Л.В.

к.філол.н., доцент

СВОЄРІДНІСТЬ НІМЕЦЬКОЇ ПОЕЗІЇ ПОСТМОДЕРНУ

Under the influence of various cultural factors, German-speaking society was changing over the course of the 19th and 20th centuries, and so was literature. From the 19th century German poetry began to lose popularity, until the 20th century, the interest of readers in poetry decreased significantly, and now poetry has lost most of readership. Recently, however, in modern Germany, this kind of literary activity is reviving own significance, not only in the conventional sense, but also in finding new forms of expression that require research.

Keywords: modern German poetry, poetry, German poetry

Актуальність дослідження. Вивчення сучасної поезії є доволі назрілим питанням, хоч і не має такої популярності, як новели, романи тощо. Адже поезія визначається естетичною чи знаково-символічною метою. Не зважаючи на обсяг, поезія має велике соціальне значення, завдяки більш емоціональній структурі, що викликає хвилю емоцій читача та зумовлює певну його реакцію.

Аналіз останніх досліджень. Сучасна німецькомовна поезія є предметом вивчення багатьох вітчизняних та зарубіжних літературознавців. Г. Синило, Т. Кудрявцева вивчають діалог культур у німецькій поезії другої половини 20 століття, проблему маргиналів у формуванні німецької культури. У наукових працях Ю. Давидов, Д. Застонський, А. Карельський, П. Цель досліджують особливості німецькомовної поезії Постмодерну.

Мета дослідження. Метою цієї роботи є визначення своєрідності сучасної німецькомовної поезії та виокремлення найважливіших соціальних тенденцій, що можуть сприяти зацікавленню читача.

Виклад основного матеріалу. На одному із німецькомовних інтернет ресурсів була розміщена стаття юного поета Дірка Хакка про німецьку лірику XXI століття, під назвою "Нації поетів і мислителів більше не існує". Автор спирається на опитування, проведене в рамках Дня світової поезії, яке

відзначали Юнеско в 2005 році. Виявляється, половина опитаних німців вже давно не читає віршів, а серед 20-30-річних - дві третини не читали їх ніколи.

Постає питання чи є відомий і необхідний поет-сучасник, який міг би зрівнятись з Гете.

На зміну таланту прийшла в кращому випадку мастеровитість, а замість глибоких почуттів – невиразна скоромовка або соціальна злободенність. Поети звільнили себе від свого головний обов'язку – розповідати про внутрішній світ людини. І особливо, на думку Хакка, цим грішить так звана постмодерністська поезія, загублений як зміст, так і традиційна форма.

Сам Хакк пише в підкреслено класичній манері, навіть з деякою архаїчністю й химерністю. Наприклад:

Die Isenburg zu Mitternacht

Als Abglanz längst vergess'ner Zeiten,
Thront sie wohl tief verhehlt im Wald;
Geschirmt von mächt'gen, hohen Bäumen,
Die vormals edlen Mauern alt.
Von eitler Nacht in Schwarz getaucht,
So weit entfernt das Tageslicht.
Nur durch des Waldes dürre Äste,

Welche Herrscher haben hier
Vor tausend Jahr'n gelebt?
Ihre Seelen weben hier,
Vom Wind unstet umhergeweht.
Derweil sich die Ruine sacht,
Geheimnisvoll in Schweigen hüllt,
Und tiefste, dunkle Mitternacht
Den grausen Ort mit Furcht erfüll

У 2011 році в авторитетній щотижневій газеті "Die Zeit" у рубриці «Політика», розрахованій всього на один рік, стартувала серія політичних віршів, авторами яких є переважно молоді німецькі поети. Серед них: Маріон Пошманн, Нора Боссонг, Уляна Вольф, Міхаель Лентц, Даніела Данцев і Хендрік Рост.

У їх віршах мова йде про канцлера Ангелу Меркель, про Берлусконі і Путіна, про глобальну зміну клімату та цунамі, про війну і мир.

Із виникненням модерністської поезії, як нового напрямку, вона почала ставати все більш конкурентоспроможною в порівнянні зі старою лірикою, що уособлювала суб'єктивно-романтичну традицію німецького духовного життя. Бертольт Брехт і Райнер Марія Рільке – стали втіленням прообразу того внутрішнього розколу, який є характерним для двадцятого століття.

Ця модерністська традиція експериментувати зі своєрідною естетикою концептуалізму зробила більш ефективну спробу, після Другої світової війни, відновити поезію в творчості таких австрійських ліриків, наприклад, як Ернст Яндл і Ханс Карл Артманн.

Внаслідок протестів 70-их років нової сили набув критицизм та плакатна лірика, що не сприймала банальності та мала новою хвилею пробудити читачів, на яких була спрямована. Виникла боротьба, в якій для новітньої лірики стали недопустима відірваність поезії від дійсності та безсенсовість. Яскравим прикладом є творчість Еріха Фріда, чиї твори позначені найпрестижнішими преміями.

На даному етапі розвитку сучасної німецької літератури лірику прийнято вважати чимось застарілим, віджилим. Тиражі віршованих збірок стають все менше, а збірки включають в себе все менше ліричних творів. Видавництва із надійним фінансовим становищем ще друкують поетичні збірки деяких найбільш популярних поетів, проте це здебільшого заради престижу, адже лірика майже втратила свою читацьку публіку, хоч і звільнилась від певного ідеологічного баласту, суворих норм та естетичних концепцій, ставши більш вільною та «простою».

Сучасні ліричні автори використовують широкий спектр художніх засобів, прийомів та форм. У новій ліриці часто таке комбінування зустрічається всерйоз чи іронічно, відсутня будь яка боязкість у висловлюванні авторської думки. Проте сучасні автори нерідко звертаються до минулого, а саме античних творів та творів класицизму, комбінуючи їх із

сучасними ідеями. Для поезії відкрились нові горизонти та можливості, не заважаючи на відсутність інтересу читання у молодої читацької публіки.

Хоча віршами перестали зачитуватися, зате охоче стали їх сприймати на слух. Із більш ніж десятирічним запізненням, до Німеччини з США прийшов, свого роду, поетичний рух "Коріння трави" (Graswurzelbewegung) – slam poetry, яке і зайняло чільне місце. У наш час майже в кожному середньої величини місті проводяться щорічні Поетрі-фестивалі – виступи авторів перед захопленої молодіжною аудиторією. [2]

Такий молодіжний рух швидко від тісного кола співрозмовників переріс в читання віршів в соціальних мережах та на соціально-інформативних платформах. Це певною мірою відобразилось на збільшенні публіки, проте не збільшило популярність друкованих видань. Причому на частку нового покоління авторів доводиться неабияка порція скепсису і усіляких прикрощів.

Про свій нелегкий досвід з'єднання політики й лірики розповідає в газеті "Die Zeit" Даніела Данцев: "За словами багатьох моїх колег-поетів, свій найголовніший вірш вони ще не написали, але збираються. Я теж його ще не написала, але сподіваюся, як і спочатку, що напишу. А поки я працюю, набираюся досвіду та бажаю собі таких читачів, які зі мною разом вправлялися б, набираючись досвіду в очікуванні, так би мовити, такої ситуації в суспільному житті, коли буде потрібна політична лірика і сприйнятливий до неї читач ".[1]

Висновки. У процесі політичного та суспільного життя Германії змінилось ставлення до літератури, історичні події сформували сучасну літературну ситуацію, в якій поезія хоч і не займає провідне місце, проте в порівнянні з минулим століттям здобула нові напрямки, нові художні прийоми та широкий спектр тем. Завдяки цьому поезія постає перед читацькою аудиторією в новому вигляді, звільнившись від певного ідеологічного баласту, та відновлює свою актуальність і важливість.

Література

1. https://magazines.gorky.media/interpoezia/2012/1/sovremennaya-nemeczkaya-poeziya-iz-knigi-okulyar-vremeni-iz-knigi-31-den.html
2. http://imli.ru/index.php/nauka/materialy-sotrudnikov/1636-osobennosti-literaturnoj-situatcii-v-germanii-na-rubezhe
3. https://magazines.gorky.media/inostran/2012/5/iz-sovremennoj-nemeczkoj-poezii.html

Захаров А.Л.

студент 346 групи

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник – доктор філософії в галузі освіти, доцент Філіпп'єва Т.І.

ПАСТОРАЛЬ МОНАДНОКА: ВІД АНГЛІЙСЬКИХ РОМАНТИКІВ ДО АМЕРІКАНСЬКИХ СУЧАСНИКІВ.

The article deals with the peculiarities of Monadnock Pastoral poetry, its common features with Lake Romantic poetry and its modern magic.

Key words : foreign languages, poetry, modern American poets, classical English poetry.

Історія людства нещодавно зустріла нове десятиріччя, новий етап 21 століття. Різні види діяльності перетворилися на хобі або ж повністю зникли, але поезія все ще жива та безупинно зазнає змін. Як відомо, поезія нашого століття – це наука з дивним розквітом своїх відкриттів, своїм завоюванням матерії, що окриляє людину, аби подесятерити її діяльність.

Темою дослідження є сучасна американська поезія, представлена в даній статті своєрідним літературним напрямом «Monadnock Pastoral Poets»,

становлення і розвиток поезії якого порівнюється з романтичною пасторальної поезією Озерної школи. Щоб в повній мірі описати усі особливості Монаднокськӧї поезії, варто виділити нюанси творчості основоположників романтичної поезії в англійській мові і після порівняння старого і нового стилів зробити висновки. Отже, нами було виконано аналіз історії унікального суспільства поетів «Monadnock Pastoral Poets» та порівняння її з найвидатнішими представниками англійського романтизму з метою акцентування уваги на існування і активну діяльність унікального літературного напряму, що має своїм джерелом неперевершену поезію романтиків 19 століття.

Враховуючи той факт, що сучасна англійська поезія відображає сформовану англійську мову без застарілих слів, виразів ,які не будуть зрозумілі іноземцям і взагалі доречні в постійному вживанні, це і є її першою відмінною рисою, яка відділяє представників другої половини 20-21 ст. від романтиків, таких як Д. Байрон. Лише у певних винятках у поетів англомовних країн сьогодення можна зустріти сучасний сленг, що включає в себе вирази або слова повсякденного або більш вузького використання в той час як більшість їхніх колег пишуть “чистою” мовою.

Головним прикладом сучасної американської поезії, який було обрано нами як предмет дослідження, є відоме канадо-американське поетичне суспільство Monadnock Pastoral Poets and Writers ,засноване на початку 80х років 20 століття, а саме творчість його найяскравіших представників. Варто також зауважити, що ця поетично-літературна організація, отримавша свою назву на честь чаруючої гори Монаднок на території Нью-Гемпшира, яку описував у своїх мемуарах сам М. Твен, на початку свого шляху вже прославилася книгою під назвою “*On the Monadnock : The New American Pastoral Poets*” . Як пишуть самі засновники цього суспільства, “проживаючи у центральному регіоні Нової Англії, де панує чудова гора (Монаднок), ці письменники були об'єднані пейзажем та природою, письменниками, які

присвятили своє життя мові і які тепер вільно діляться своєю пристрастю та знаннями” [2].

Щороку залежно від обставин члени даного суспільства збираються на поетичних вечорах, щоб відзначати нові твори та публікації. Найяскравішим прикладом є один з засновників суспільства монадноковців — Р. Мартіна, члена Державної ради штату Нью-Гемпшир з художнього реєстру мистецтв в освіті, а також гастрольного поета туристичного фонду New England States, що керується Фондом мистецтв Нової Англії. Прочитавши одну з його найвідоміших праць — збірку *«The Battlefield Guide»*, було дуже важко перш за все зрозуміти, що перед читачем вірші. Це і є першою особливістю творчості американських поетів сьогодення. Далеко не усі поети суспільства далекого заходу орієнтуються на чітку стандартну риму, як, наприклад, монорим , акровірш і т.д. Яскравим прикладом є вірш під назвою

The Town / *Micmo* :

Striated slate foundations squeeze themselves flat
like pages of a national Bible—the book,
layer upon layer locked in shale stacked from shoal
to ridgetop, is the story of ourselves lit by the fire
of gas lamps and determined by the push of the waters,
as much needed, to tame a continent, as desire.

Як можна побачити на прикладі даного вірша та інших з вище зазначеної збірки *«The Battlefield Guide»*, для сучасних американських поетів більш звичне коливання між білим віршем і віршем у прозі, але це точно не є верлібром, оскільки враховуючи розмір рядків, вони все ж мають певну співмірність. Тип рими важко встановити, адже іноді вона буває чоловічою, іноді жіночою и т.д. Переходячи до самої тематики віршів, авторами яких є представники вище зазначеної організації, варто зауважити, що навіть тут грає велику роль живописна місцевість Нової Англії. Кожен має свою винятковість. Наприклад, П. Бернард часто торкається теми сім’ї та дому, а

Т. Феріш відображає на письмі свої філософські, а іноді окремо релігійні роздуми, Р. Мартін нерідко описує воєнну тематику, але дослідивши біографії, відгуки та найяскравіші дітища менторів Monadnock Pastoral Poets and Writers, ми розуміємо, що всі вони об'єднанні саме природою, описуючи своє враження від її різноманіття та гармонії. Кожний учасник даного братерства є оспівувачем підкорившої його первозданної краси Монаднока, отже вірші ці не можуть бути сухими і безбарвними, наповненими сленгом або ж написані надто спрощеною сучасною американською англійською. Окрім самої місцевості навколо гори Монаднок поети виокремлюють у своїх віршах місце для інших вершин Нової Англії, таких як гори Емерсон, Торю та Кіннел, які надихнули їхню творчість. Це ідеальна суміш класичного романтизму і сьогодення. Окрім природи тим, що об'єднує монадноковців та лейкістів є той факт, що goети «озерної школи» намагалися висловлювати свої почуття і думки найпростішою, природною мовою і знаходити поетичну привабливість в найдрібніших побутови, написаний одним з найвідоміших представників Озерних поетів С. Колріджем та порівняти його з *Evidence* поетеси Монаднока П. Фаргнолі, виявляється що фактично однаковий розмір строк та закінчення наштовхують на характеристику білого вірша або вірша у прозі.

Але серед сучасних американських поетів є і часткові представники перехресного римування, такі як поет, педагог і письменник Ч. Бернштейн. Хоча далеко не всі його вірші написанні у названому вище стилі, але як приклад, можна привести уривок з його віршу "*Sad Boy's Sad Boy*" :

I jump my slopes and all the dopes slide glad
I glide my luck and all is slip again
I jump my hopes and all the rope glides sad

I skip you jump the way you said
But I run old and sigh your name
I ruin my mats and all the girl slides glad

Даний приклад ще раз усвідомлює нас в тому, що не все так однозначно у сучасній американській поезії. Далі з найвідоміших та найбільш схожих з Ч. Бернштейном за стилем віршування сучасних американських поетів варто відзначити М. Кумін і привести як приклад її творіння "*Purgatory*", яке за стилем можна порівняти з віршем іншого не менш видатного представника Озерної школи В. Вордсворта *"September 1819"*. Тим не менш якщо у віршах В. Вордсворта витримано ритм ямба і кільцеве римування, то у М. Кумін можна побачити те ж класичне перехресне римування, що й у Ч. Бернштейна. Підводячи висновки, на прикладі "Пасторальних поетів Монадноку" можна відмітити близьку схожість за тематикою, іноді філософією та частково стилем з поетами-романтиками "Озерної школи". Оспівування природи з відчутним колоритом, культурою жителів Північної Америки та нестандартне римування і робить творчість сучасних американських поетів такими особливими і тими, хто виділяється серед інших своїх англомовних колег.

Література

1. «Озерна школа» // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 2 : М — Я. — С. 147. [1]
2. Monadnock Writers [Електронний ресурс] Режим доступу: http://monadnockpastoralpoets.org – Назва з екрану. [2]

Лазаренко А.А.,
магістрантка 616 гр.
Науковий керівник
к. філол. н., ст. викл. Кирилюк С.В.
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Annotation: *The article is devoted to the study of the English terminology of nuclear energy and the main ways of forming terms in the English language. The article discusses how to translate terms formed morphologically. The main method is the initial abbreviation.*
Keywords: term, term system, translation, abbreviation, initial abbreviation

Розширення міжнародних зв'язків, конвенцій та угод у всіх сферах життя суспільства в цілому і в галузі атомної енергетики зокрема актуалізує проблему дослідження галузевої термінології та її адекватного перекладу. Атомна енергетика сьогодні є важливою і необхідною галуззю промисловості в Україні. Тому, питання, пов’язані із засобами відтворення саме термінів атомної енергетики українською мовою, залишаються ***актуальними*** та потребують постійного вивчення і вдосконалення.

Мовою міжнародного спілкування в атомній енергетиці традиційно є англійська мова, саме на ній розробляються і публікуються керівні документи міжнародних організацій, центрів ядерної науки і технологій, надання послуг в атомній галузі.

Метою нашої роботи є аналіз структурних особливостей термінологічної системи атомної енергетики. ***Об'єктом*** дослідження виступає англомовна терміносістема атомної сфери, а ***предмет*** – структура та основні закономірності розвитку англомовної терміносистеми атомної енергетики.

Вітчизняні та зарубіжні науковці пропонують велику кількість визначень поняття «термін» та «терміносистема». У запропонованій роботі ми дотримуємося визначення С. І. Ожегова, який розуміє під *терміном* слово або словосполучення, що є назвою певного поняття певної спеціальної галузі науки, техніки або мистецтва [2, с. 793]. В свою чергу терміносистема, як мовна модель спеціальної галузі знань або діяльності, віддзеркалює логічну систему понять в рамках певної теорії.

В розвитку англійської терміносистеми атомної енергетики існує тенденція до стислості позначення, результатом якої в професійній лексиці набула широкого поширення абревіація - процес породження і використання різних скорочень. Наприклад:

RAW - radioactive waste, QC - quality control, ANSI - American National Standards Institute, ASME - American Society of Mechanical Engineers, ASSY/ ASY – assembly, CR- controlled radius, DIA – diameter, DWG – drawing, ID - inner diameter, ISO - International Organization for Standardization.

Як зазначають наведені приклади, абревіація використовується для номінації багатокомпонентних термінів і домінуючим способом виступає ініціальна абревіація. В той же час ми можемо констатувати створення складових скорочень термінів (*DIA – diameter, DWG – drawing*).

Одним з основних способів утворення термінів атомної енергетики в англійській мові є морфологічний. Продуктивними і доволі частотними в англійській термінології є префікси re- (має значення назад, знову, ще раз); de-(має значення вивільнення, відключення, відділення, віддалення), post-, under-, un-, що утворюють дієслова і похідні від них іменники зі значенням дії. Наприклад:

rebrazing - повторна пайка (префікс re-), rewelding (префікс re-) - повторне зварювання, degreasing - знежирення (префікс de-), demineralizing - знесолення (префікс de-), decommissioning - зняття з експлуатації (префікс de-), deaerator – деаератор, reliability - надійність, безпека (префікс re-), uninterruptable power supply unit - автомат безперебійного живлення(префікс un-).

Поряд з префіксацією поширеним способом морфологічного утворення термінів атомної енергетики є суфіксація, при якій додаються суфікси. За допомогою суфіксації утворюються нові терміни, які виконують в реченні роль іменника, прикметника, прислівника або дієслова. Так, наприклад, суфікс *-or* надає значення знаряддя виробництва *(deaerator – деаератор)*,

суфікс *-ing* позначає дію, процес, стан *(degreasing - знежирення, demineralizing – знесолення).*

Як свідчить аналіз фактичного матеріалу, морфологічний спосіб термінотворення, в цілому, дозволяє дотримуватися більшого ступеня відображення суті поняття у формі терміну, одночасно зберігаючи стислість і компактність терміну [1, с. 171]

Утворення термінів за допомогою семантичних способів передбачає зміну семантики вже існуючих слів шляхом розширення або звуження значення цих слів, що належить до перспектив нашого подальшого дослідження.

Література

1. Гринев-Гриневич С.В. Терминоведение: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Академия, 2008. – 302 с.

2. Ожегова С. И. Толковый словарь русского языка – М.: ИТИ Технологии, изд. 4, 2003. – 944 с.

3. Nuclear Science and Engineering [Электронный ресурс]. – 2018. – Vol. 190. – Режим доступа: http://www.ans.org/pubs/journals/nse/v_190.

4. Nuclear Science and Engineering [Электронный ресурс]. – 2018. – Vol. 189. – Режим доступа: http://www.ans.org/pubs/journals/nse/v_189.

5. Nuclear Science and Engineering [Электронный ресурс]. – 2017. – Vol. 185. – Режим доступа: http://www.ans.org/pubs/journals/nse/v_185.

Дем`яненко А.О.,
магістрантка 506 гр.
Науковий керівник
к. філол. н., ст. викл. Кирилюк С.В.
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Annotation: *The presented article is devoted to the analysis of the lexical structure of the advertising text. The main attention is paid to the verbal text of the advertisement, the main language means are listed that make the slogan as expressive as possible. All theoretical provisions of the article are supported by examples, analysis of factual material.*

Keywords: *Internet advertisements; verbs, adjectives and nouns in advertising texts; explicit evaluation.*

Реклама як феномен соціокультурного життя людини вже тривалий час перебуває у центрі наукових зацікавлень представників різних наук: психології, мистецтвознавства, філософії, культурології, соціології, економіки та багатьох інших. Не є винятком і лінгвістика. Мова реклами представлена лексикою різних пластів, оскільки вона нерозривно пов'язана з літературою, пресою і розмовною мовою. Реклама не тільки використовує, але і збагачує літературну і розмовну мову. *Актуальність* нашої теми зумовлена специфікою стилістичних форм рекламного повідомлення у німецькомовному лінгвокультурному просторі.

При дослідженні рекламного дискурсу необхідно враховувати багато моментів, у тому числі невичерпність можливостей нашої мови, оптимальну композиційну структуру, психологію впливу на споживача. Адже рекламний текст подається по-особливому!

Мета статті – визначення особливостей функціонування вербального компонента рекламного тексту на матеріалі текстів інтернет-реклами.

Дискурсивний підхід дає нам можливість визначити рекламу як завершене повідомлення, що має орієнтовану прагматичну установку, поєднує відмінні ознаки усного та писемного мовлення із комплексом семіотичних засобів [1, с. 4]

В поданій статті надається аналіз структурної організації німецької інтернет-реклами та визначаються особливі форми цієї організації.

Матеріалом нашого дослідження виступають сучасні німецькомовні інтернет-реклами.

Як свідчить аналіз фактичного матеріалу, іменник є найбільш уживаною частиною мови в рекламі. Це відбувається, на нашу думку, через номінальний стиль, що використовується в рекламі. Посилання на продукти або предмети найкраще можна встановити через іменники, тому вони представляють найбільш широко представлену частину мови. Наприклад:

Doping für *die Haare*

Unsere *Milchtankstelle*

Vorsprung durch *Technik*

Das Beste oder nichts

Як зазначають наведені приклади, лексичне різноманіття німецькомовного рекламного дискурсу представлено запозиченнями *(Doping),* новоутвореннями *(Milchtankstelle),* які роблять рекламний текст більш оригінальним і за рахунок цього більш дієвим і переконливим. Ядерний елемент (ядро) у зазначених рекламах позначається іменником та не підпорядковується ніякому іншому елементу в межах даної конструкції, що й визначає його домінуючу роль.

Атрибутивно вживані прикметники більш детально характеризують продукт. Вони пропонують різноманітну характеристику. Дієприслівниковий або предикативний прикметники не лише детальніше описують продукти, але ще й дії та зміст. Наприклад:

Die *unfassbaren* Wochenangebote

Der *unwiderstehliche* Frischekick mit Ausdauer

Messbar *schönere* Haut

Wir machen *billigen* Preise!

Трапляються випадки, коли прикметник відокремлений у слогані чи знаходиться з іншими прикметниками в синхронному порядку, але без іменників чи дієслів:

Bildschön und käuflich

Quadratisch, praktisch, gut

У цьому випадку продукту надають позитивний відтінок і це повинно переконати нас купити продукт. Це досягається за допомогою прикметників, які можуть привернути нашу увагу та зацікавити.

Найменш поширені в рекламній мові дієслова. Тим не менш, вони персоналізують продукти і надають рекламі більшого динамізму:

Wir *machen* den Weg frei

Kann man sich den Weg zum Discounter *sparen*

Fast so schön wie eine Frau. *Tickt* aber richtig

Der Morgen *macht* den Tag

Структурна і логічна завершеність речення слугує реалізації стратегій навіювання і впливу на емоційну сферу через інтимізацію комунікативного простору між адресатом і адресантом.

Аналізуючи результати дослідження, слід зазначити, що особлива структура інтернет-реклами наголошує на певних частинах рекламного тексту, надає експресивного забарвлення, викликає інтерес у читачів [2; с.143]. Отже, мова сучасної реклами - це ефективний механізм впливу на підсвідомість людини, що має у своїй основі першочергове і конкретне завдання - спонукати до дій.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розгляді взаємодії мовних та іконічних засобів (фотографій, малюнків, карикатур тощо) рекламних текстів.

Література

1. Бове Кортленд Л. Современная реклама [текст]/ Л. К. Бове - Тольятти: РИА ВИС,1995 – 346 с.

2.Фурманкевич Н. Мовні особливості радіо реклами.// Теле- та радіожурналістика: Зб. наук. статей. –2009. – Вип. 8. – С. 136-143

Бідніченко М. О.

студентка 4 курсу

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
Науковий керівник: Водяна Л.В.
к.філол.н., доцент

МОДЕРН ТА ПОСТМОДЕРН: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “ПАРФУМИ. ІСТОРІЯ ОДНОГО ВБИВЦІ» П. ЗЮСКІНДА)

The work will focus on postmodernism. The main features of postmodernism will be considered. Also, based on information about postmodernism, the difference between modernism and postmodernism will be considered.

Keywords: postmodernism, modernism, difference.

Актуальність дослідження. Що таке посмодерн? Чому взагалі ми звертаємо увагу на цю течію? І чому саме його виокремили в іншу течію? А не додали, наприклад, як ознаку до модернізму? Однією з відповідей на це питання є те, що Постмодерн – частина життя сучасної людини, тому що більшою або меншою мірою, література є в житті кожної людини.

Аналіз останніх досліджень. У сучасному зарубіжному та вітчизняному літературознавстві Постмодерну присвячено чимало розвідок. Теоретичні аспекти постмодернізму вивчають Р.Барт, Ж.Бодрійяр, Ф.Гваттарі, У.Еко, Ю.Крістєва, Ч.Тейлор, М.Фуко, Т.Гуменюк, Т.Гундорової, О.Забужко, М.Савельєвої та ін.

Мета дослідження полягає у виокремленні особливостей постмодерну та його відтворення у романі «Парфуми. Історія одного вбивці» П. Зюскінда.

Виклад основного матеріалу. Постмодерн – течія в сучасному мистецтві, спочатку цей термін використовували для архітектури, щоб виокремити щось нове, що не підлягало поясненню з боку звичайних загальноприйнятих людських цінностей та моралі. Це було те, що людина не могла пояснити й більша частина людей не сприймала це взагалі, як звичне для них мистецтво.

Очевидний інтерес до постмодернізму демонстрували у 2-й половині XX в. німецькі письменники Хайнер Мюллер (1929-1995), Патрік Зюскінд (нар. в 1949 р) та ін. З творів П. Зюскінда (ФРН) до числа постмодерністських, безперечно, належать п'єса-монолог «Контрабас», роман «Парфумер», короткі оповідання «Заповіт метра Мюссар» і «Amnesie in litteris» і деякі інші. [5]

У літературі Постмодерн відзначився тим, що взагалі зруйнував загальні людські цінності й норми моралі. Кожен літературний герой створював свої норми й жив за ними. Наприклад, в романі “Парфуми. Історія одного вбивці” Зюскінда, головний герой був маніяком та вбивцею за загальними нормами модерну, тобто, за загальноприйнятими нормами моралі, проте в постмодерні ми не можемо так ґрунтовно стверджувати. Адже, для героя, в його розумінні, це було абсолютно нормально, те що він вбивав молодих дівчат, які й світу не знали, задля створення найкращого аромату парфуму.

Проте, коли його мусили стратити, кат відмовився це робити, тому що людина, з таким прекрасним ароматом не може бути вбивцею. Й взагалі, ця людина є просто янголом, більш прекрасного створіння на цій планеті для усіх людей на площі тоді не існувало.

П. Зюскінд розповів роман не через себе, а через різноманітність відносин до художнього роману, котрі він отримує з власного візуального світу, який його оточує і за допомогою яких можна створювати численні значення. [7, с. 50]

Але чому головний герой маючи таку безмежну владу в руках не скористався нею? Ось тут, можемо побачити різницю між постмодерном та модерном. Герой модерну залюбки скористався б такою можливістю, але герой постмодерну, у якого були свої якісь норми, якісь настанови й взагалі інше мислення, просто закінчив своє життя. Адже, розумів, що той аромат, який він бажає - вже не створить, тому що перша дівчина, яку він вбив давно померла й тоді Я-особа не мав можливості увіковічити цей аромат.

Зрозумівши, за своїми настановами, що Я-оповідач не стане найкращим у світі парфумером - закінчує своє життя за допомогою власноруч створеного аромату.[2]

Ось саме в цьому й проявляється бунт постмодерну, що є не характерним для модерну, який є такою сталою величиною, класикою, звичністю для усіх людей.

Характерною ознакою постмодерну є те, що Я-особа є аутсайдером, тут немає гарних героїв, яким читач симпатизує. Навпаки у читача йде відчуження, він не хоче бути головним героєм й з плином роману герой не розвивається в кращу сторону, а навпаки, як говорять, йде на дно, провалюється у прірву.

Головною специфічною ознакою літератури постмодернізму є її гіперрецептúвність - яскраво виражена схильність до рецепції будь-яких фактів із культурно-історичного дискурсу всього людства; передовсім і найактивніше - із творів світової літератури різних елементів їхньої форми і/або змісту: сюжетів, мотивів, образів, концепцій, жанрів, сцен, цитат тощо (т. зв. “інтертекстуальність”). [1]

У постмодерністських творах не було характерної для літератури попередніх діб оригінальної, несхожої на інші, естетичної або ідейної програми, не було поділу на "своїх" і "чужих". Якщо для Ренесансу і класицизму "естетичним донором" була передовсім Античність, для романтизму - Середньовіччя, то для постмодернізму - увесь світовий культурний (передовсім літературний) процес. [4]

Саме тому для постмодерністських романів характерна інтертекстуальність. Це значить, що в тексті ми можемо зустріти відсилки на якісь історичні події або на інші твори, роботи.

Серед інших характеристик постмодернізму — невизначеність, деканонізація, карнавалізація, театральність, гібридизація жанрів, співтворчість читача, насиченість культурними реаліями, «розчинення характеру» (повна деструкція персонажа як психологічно й соціально

детермінованого характеру), ставлення до літератури як до «першої реальності» (текст не відображає дійсність, а творить нову реальність, навіть багато реальностей, часто незалежних одна від одної). А найпоширенішими образами метафорами постмодернізму є кентавр, карнавал, лабіринт, бібліотека, божевілля. [3]

В романі "Парфуми. Історія одного вбивці" автор показував хаос, невизначеність через карнавалізацію. Наприкінці роману, коли настав час страти вбивці й головний герой використав свої парфуми, то люди настільки захопилися цим ароматом, що їм навіть не було важливо що зараз відбувається у цілому світі, навіть якщо б настав кінець світу вони б його не помітили, адже, вони настільки були захоплені ароматом, ось так автор і показував хаос, який є типовою ознакою постмодерну.

Особливою ознакою постмодерну є гібридизація жанрів. В постмодерні спостерігаємо різноманітні види жанрів в одному романі. Їх настільки багато, що можна виокремити лише декілька головних, наприклад, детектив та драма. А в самому романі авторі потроху нарощують жанри один на одного.

В. Вельш наводить думку Чарльза Дженкса: "На відміну від модернізму з різними його напрямками, кожне з яких претендувало на винятковість, ексклюзивність, новаторство, постмодернізм тотально інклюзівний, всеосяжний настільки, що навіть залишає місце для діаметральної протилежності – пуризму" [6, с. 131]

Висновки. Отже, основними ознаками постмодерну є інтертекстуальність, не ідеальність головних героїв, змішаність жанрів у романах, карнавалізація обставин.

Література

1. [Електронний ресурс] Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/kovbasenko__postmodernism__ua.htm– Назва з екрана.

2. [Електронний ресурс] Режим доступу : https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=123– Назва з екрана.

3. [Електронний ресурс] Режим доступу : www.info-library.com.ua%2Fbooks-text-9421.html– Назва з екрана.

4. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. - Київ : ЦУЛ, 2011. - 488 с.

5. [Електронний ресурс] Режим доступу :https://lit.wikireading.ru/45129 – Назва з екрана.

6. *Вельш В.* «Постмодерн»: Генеалогия и значение одного спорного понятия // Путь. 1992. № 1.

7. Fritzen, W.: Patrick Süskind. S. 50

Невестюк О. С.

магістрантка 506 н гр.

Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

науковий керівник Водяна Л.В.

к.філол.н., доцент

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДЕО-НОВИН «DEUTSCHE WELLE» В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Анотація: У тезах простежуються основні етапи дослідження структурної організації мови німецькомовних ЗМІ. Визначено параметри будови її складових частин таких, як поле, семантична група, слово, які носять міжсистемний характер.

Ключові слова: семантичне поле, німецькомовне ЗМІ, англіцизми.

Annotation: The thesis traces the main stages of the investigation of the structural organization of German-language media language. Identified are those parameters of the structure of its components like a field, a semantic group, a word, which are of intersystemic nature.

Keywords: a semantic field, German-language media, anglicism.

Актуальність дослідження. Загальне дослідження семантики на мовленнєвому рівні належить до однієї із найважливіших та найактуальніших проблем сучасного мовознавства. Це пояснюється прагненням розкрити сутність людської мови, специфіки її функціонування, поширення та взаємодії з іншими мовами та культурами.

Метою дослідження є визначення закономірностей використання семантичної асиміляції в умовах сучасної німецької мовної ситуації та виявити джерела проникнення запозичень у систему німецькомовних ЗМІ на основі відео-матеріалу від «Deutsche Welle».

Виклад матеріалу. Семантичне поле є такою системою, завдяки якій здійснюється вивчення семантичних змін у мові. Цій теорії уже більше аніж сто років, проте це не зменшує зацікавленості науковців до її дослідження. Огляд літератури останніх десятиріч, присвяченої розробці теоретичних питань семантики, свідчить про стійкий інтерес дослідників до цієї теми. Закономірності семантичних об'єднань між мовленнєвими одиницями, а також її системний характер вивчали такі науковці, як О. Потебня, Р. Мейер, Г. Іпсен та ін.

Вивчення системних відношень між лексичними одиницями мови найчастіше здійснюється шляхом виділення і дослідження *семантичних полів*.

Семантичне поле, як і будь-яке інше, будується за принципом ідентифікації, тобто об'єднання лексичних одиниць навколо семантико-логічного ідентифікатора на основі спільних семантичних ознак, при цьому всі одиниці пов'язані парадигматичними і синтагматичними відношеннями, які носять ієрархічний порядок. Одна одиниця є складовою частиною іншої одиниці та належить до вищого рівня, ніж попередня одиниця.

Дослідження тенденцій, що діють у мові ЗМІ на семантичному рівні дають розуміння про розвиток та вдосконалення мовленнєвих процесів, які відбувалися на різних етапах становлення відео-новин.

Феномен запозичення не є неочікуваним для німецькомовних ЗМІ, адже протягом довгого періоду спостерігався стійкий мовний контакт, який і став джерелом виникнення запозичень. У теорії взаємодії мов та у світлі проблеми мовних контактів ключовим поняттям стає *інтерференція*. Відомий дослідник У. Вайнрах характеризує це поняття, як *випадок відхилення від різномовних норм, котре виникає завдяки мовному контакту*. Деякі дослідники, як Е. Хауген, розглядають інтерференцію як випадок порушення мовних норм на лексичному рівні під час міжкультурних контактів в результаті яких виникають подібні «порушення».

В останнє десятиріччя серед тематичних груп слів таких, як «реалії економічного життя», або ж «комп'ютерні технології» існує тенденція до зміни значення іншомовного слова у ЗМІ при вживання у порівняльних конструкціях чи у специфічному контекстному оточенню, або ж його метафоричне переосмислення.

У процесі дослідження виявлено тенденцію до збільшення вживань різного роду запозичень у відео-новинах, основним джерелом іншомовних одиниць виступає англійська мова, які надають пресі змісту новими семантичними відтінками, збагачуючи та підвищуючи її виразність. Розглянемо цю тезу на прикладі змінювання англіцизмів *back up* і *load down*. Німецька мова, як і англійська, має дієслова з відокремлюваними префіксами, але як доцільніше використовувати подібні запозичення у структурі німецької граматики? Існують наступні форми вживання цих дієслів: Ich habe das gebackupt / backupt /, upgebackt, чи то Ich habe das Programm gedownloadet / downgeloadet, проте, лінгвісти не можуть дати однозначної відповіді на те, яка із цих форм доцільніше.

Висновки. Найбільш великою тематичною групою іншомовних запозичень є слова, які належать до повсякденної лексики, яка включає у себе

здебільшого найменування товарів, або новітніх технологій. Слід зазначити, що в процесі асиміляції запозиченні слова можуть втратити свої характерності та уподібнитися до умов нової мови.

Література

1. Жаботинская С.А. Ономасиологические модели в свете современных школ когнитивной лингвистики // С любовью к языку / Под ред. Виноградова В.Ф. – М.-Воронеж: Ин-т языкознания РАН, Воронежский гос. ун-т, 2002. – С. 115-123.

2. Селиверстова О. Н. Труды по семантике / О. Н. Селиверстова. - М.: Языки славянской культуры, 2004. - 960 с.

3. Сушкова И. М. Принадлежность в семантико-функциональном поле посессивности: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филолог. наук: спец. 10.02.19 “Теория языка” / Ирина Михайловна Сушкова. - Воронеж, 2007. - 22 с.

Григор’єва Д.В.
студентка 526 групи
спеціальності «Прикладна лінгвістика»
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПОНЯТТЯ «ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ» ЯК БАЗОВЕ ТЕРМІНОПОЗНАЧЕННЯ В ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ КОНЦЕПТОЛОГІЇ

The article deals with the problem of the theory and methodology of the study of linguocultural type (LCT). The complexity of the problem causes, first of all, the need of clarifying the semantic scope of the concept, and improving of the system of methods and techniques for its description. The terminological ambiguity of linguocultural type is explained by its close connection with the related terms “linguistic personality”, “stereotype” and others. Objective justification of the reasons for the functioning of a particular linguocultural type in a particular

culture is possible only with reliance on a certain cultural (philosophical, religious, etc.) concept, explaining its deep mechanism. The thoroughness of the linguocultural type study is ensured if the ethnic (national) cultural context is taken into account, given the general cultural context and type of culture; the description of the type must take into account the peculiarities of the practice of actualization by the representatives of the respective culture and the particular influence of social institutions operating in the territory of the subject's life.

Keywords:*linguocultural type, linguacultural, concept, linguoconceptology.*

In the humanitarian consciousness of our time there was interest in the study of man, which led to the emergence of a new anthropocentric oriented areas, in particular linguistic and cultural areas. The study of language personality has become one of the dominant directions of the second half of the twentieth century. in connection with the publication of the book Yu. M. Karaulov "Russian language and linguistic personality" in 1897. The study of the linguistic personality involves the study of individualized or typed object to dynamic or statistical aspects. The concept of "linguistic personality" in linguoconceptology (in particular linguocultural conceptology) correlated with terminateddechannel "linguocultural type" as a type of cultural (linguistic and cultural) concept.

Within the anthropological linguistics of today stands out in this area linguoconceptology, the subject of study which are concepts in their verbal expression. Linguistic conceptology is a natural stage in the development of meaningful linguistics, enriched with the achievements of the philosophy, Culturology, psychology. Linguoculture type (hereinafter LCT) in the cultural aspect is, in a sense, language personality. LCT, in the opinion of the representatives of the Volgograd school of linguistics is the notion about a person based on the relevant objective, subjective, and socially important, ethnospecific the characteristics of the people whose behaviour is significant for a certain linguoculture. Informative database on this issue has expanded to such researchers

as T. V. Bondarenko, S. G. Vorkachev, A. A. Dmitriev, V. I. Karasik, N. V. Koch, L. P. Seliverstova, T. M. Sokolenko, A. A. Ermakova etc.

One of the successful attempts in Ukrainian linguistics concerning the study of LCT is the thesis of T. M. Sokolenko "Linguocultural character types of the Ukrainian artistic discourse of the XIX century. Description of LCT on the material of Ukrainian artistic discourse of the XIX century. let dissertants not only "to solve complex theoretical problems of cultural linguistics" (p. 29 thesis), but linguoconceptology, which actually raises the concept of "linguaculture type".

The relevance of the study of LCT in the Ukrainian language due to the importance of linguoconceptology modeling language consciousness in the national picture of the world, insufficient knowledge of the character types in Ukrainian lingvoculture and necessity of formation and development of Ukrainian school study LCT. Their study in the framework of linguocultural conceptology is a significant factor in descriptions of the national mentality in synchrony and diachrony.

With the aim of improving methods for the study of conceptual content linguists are testing a variety of methods and techniques among which the semantic analysis of linguistic units (mostly lexical level) is essential.One of the tasks of Ukrainian linguocultural conceptology is to characterize the register of linguocultural types on the material of Ukrainian fiction with the involvement of lexicographic, historical, ethnographic and other materials.

The main hypothesis of LCT research is the thesis that characterization as a kind of linguocultural concept is a mental entity that has the structure of a linguocultural concept. The study of LCT involves the use of such general scientific and special methods as analysis, synthesis, interpretation and descriptive methods, modeling method, comparison.

The theoretical basis for modelling of type, according to. I. Karasik, are the following theses: 1) linguoculture type is recognizable by the generalized type of the individual; 2) a type is a kind of concepts - a complex mental formations, which you can highlight the conceptual, figurative and value characteristics; 3)

linguoculture type has a name, which serves as the main way of appeal to the appropriate type; 4) there are linguoculture variety of character types: character types are real and fccoal, ethno-cultural and socio-cultural, contemporary and historical.

A. A. Dmitriev proposes to examine the model description of the linguocultural type, reflecting its structure and include the following components: 1) passport of the linguocultural type (appearance, clothes, age, gender, origin, place of residence and nature of dwelling, field of activity, leisure, marital status, environment, speech characteristics); 2) socio-cultural reference; 3) defning characteristics; 4) value characteristics.

Linguoculture each type belongs to a certain social community that determines its descriptive features. Character types can be ethnomarketing (Russian intellectual, the British Queen, American cowboy) or socalcarculture (head, movie star). LCT divided into bright (personality model) and dim according to the degree of severity of characteristics; positive and negative, on a value basis; real and fccoal, on the basis of the reality of linguistic identity.

On the associative-figurative level linguoculture type is a set of signs by which you can find recognizable image of a certain individual, but he also embodies the characteristics of social or ethnic group, which is the reference basis of the specific type. Constant traits of a particular personality type, are objective signs of facial features and traits that are associated with individual characteristics of the character is stereotyped characteristics). Thus, on an associative basis opposed to fixed character types that associative associated with the majority carriers linguoculture with one person or with a small group of individuals, and dispersed that associated with an unlimited number of individuals.

Group fixed types divided into two subgroups: 1) rigidly fixed facial features associated with one person, 2) slightly fixed facial features associated with a small group of people. The vast majority linguoculture types are dispersed. Set the type of the linguocultural type on an associative basis is possible only in the study of

collective consciousness in sinchronnogo aspect of the method of questioning or interviewing.

In studies of LCT are also more detailed differentiation of types into thematic groups: type – a profession, a type – a hobby, a type – a mindset, a type – a stereotype, character – implicit precedent, the type – a prototype of a geographically-oriented type, type – historical character, a type – concept.

The group "type – historical character" includes LCT, who for various reasons have lost relevance in the modern consciousness, that is, are anachronistic, so explore them mainly on the basis of artistic or journalistic texts, to a lesser extent by resorting to the minds of modern speakers (because of their understanding of this LCT will be based on certain literary and historical sources (e.g., secular Muscovite, Decembrist, Cossack).

From the above it can be concluded that the existing classification linguoculture typecasting (according to the degree of expression of the known characteristics, the symptom assessment of sign and symptom of the reality of linguistic identity, etc.) do not cover all the characteristics of a type, so linguocultural conceptology continues to further the development of classifications linguoculture types.

The theoretical value of scientific exploration for the description of LCT is to develop a special methodology for the analysis of this type of concepts, to develop a new approach to their study within the theory of LCT. The technique opens up the possibilities of using the data of the description of LCT not only in the disciplines of the linguistic cycle, but also deepens knowledge in the fields of literary criticism, history, ethnography, ethno-psychology, etc. The practical value of LCT research in the national picture of the world is that its main provisions and results can be used in the construction of courses and special courses in linguoconceptology, discourse, lexicology.

Література:

1. Карасик В., Дмитриева О. Лингвокультурный типаж: к определению понятия. Аксиологическая лингвистика: лингвокультурные типажи : сборник научных трудов / под ред. В. Карасика. Волгоград : Парадигма, 2005. С. 5–25.
2. Костомаров Н. Две русские народности. Основа. Санкт-Петербург, 1861. №3. С. 33–80. URL: litopys. org.ua › kostomar.
3. Коч Н. Генезис восточнославянской концептосферы в языковом и культурном отражении : монография. Николаев : Илион, 2010. 440 с.
4. Коч Н. Лингвокультурный типаж средневекового аскета. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». Херсон : Вид-во ХДУ, 2013. Вип. 17. С. 220–226.
5.Коч Н. Ретротипаж как продукт национальной культуры (лингвоприкладной аспект исследования). Вісник Маріупольського державного університету : збірник наукових праць. Серія «Філологія». Маріуполь, 2018. Вип. 18. С. 49–58.

Переклад як компонент полілінгвальної комунікації
Translation as a component of polylingual communication

Самборський В.

магістрант 516 н гр.

науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор

Солодка А. К.

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

ЕМОЦІЙНА ДОМІНАНТА ЯК СТРУКТУРОУТВОРЮЮЧИЙ КОМПОНЕНТ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

The article is devoted to the problem of translation for poetic texts and its peculiarity. The emotional dominant as the component of translation for poetic texts is mentioned. The image as the emotional dominant for poetic translation is analyzed. The main principles of translation for poetic texts, especially translation of images are described.

Key words: translation, poetic translation, translation transformations, emotional dominant.

Мистецтво поетичного перекладу посідає значне місце у сучасному перекладознавсті. Цей тип перекладу знаходиться на межі двох суперечливих концепцій. З однієї сторони, мета поетичного перекладу полягає у впливі на читача та виклику в нього певного емоційного враження від прочитаного. З іншого боку, поетичний переклад має вносити в літературу щось нове, насичуючи читачів невідомими художніми образами, строфами, або ритмами. Завдяки поетичному перекладу читач пізнає різноманітність мистецтва, красу відмінних національних форм, історичних аспектів життя, або індивідуальних творчих систем самого автора. При цьому через призму

перекладу простежується національний дух, індивідуальний стиль поета та національна форма оригіналу [4].

Аналіз останніх досліджень доводить, що питання поетичного перекладу є досить актуальним питанням, оскільки залишаються ще багато малодосліджених аспектів саме цього типу перекладу, особливо аспект, який стосується емоційної домінанти. Дослідженням питання поетичного перекладу займалися такі вчені, як: М. Алексєєв, О. Білецький, М. Драгоманов, В. Коптілов, Ю. Левін та ін.

Сьогодні до перекладу поетичних творів застосовується системний підхід. На думку В. Коптілова для виконання цього типу перекладу застосовуються дві концепції. Перша концепція – це концепція поетичної моделі тексту. Другою концепцією є семантико-стилістична структура. Одже, поетична модель тексту передбачає розуміння тексту як сприйняття його поетичного значення, а не лише безпосереднього його змісту. В той же час під семантико-стилістичною структурою ми сприймаємо поетичний твір як певну абстрактну модель, яка закріплює певні істотні особливості цього твору та ігнорування його неістотних рис. Виділяють й інші підходи до поетичного перекладу, серед яких буквальний, вільний та еквівалентний переклад (Л. Бархударов), або адекватний та інтерпретований переклад (Т. Левицька). Під буквальним перекладом ми розуміємо тип перекладу, який відтворює комунікативно-формальні (нерелевантні) елементи оригіналу, що можуть порушити норми мови перекладу, або викривити реальний зміст оригіналу. Цей тип перекладу не є адекватним і використовується лише у випадку виконання прагматичного завдання, а саме – відтворення у перекладі формальних особливостей побудови висловлювання в оригіналі. Вільний переклад передбачає виконання перекладу на найнижчому рівні еквівалентності. На відміну від буквального перекладу він може бути адекватним, але лише при умові, що він відповідає іншим нормативним вимогам перекладу, а також не викликає істотні втрати у передачі змісту оригіналу. Еквівалентним же є тип перекладу, мета якого полягає у

відтворенні змісту іншомовного оригіналу на одному із рівнів еквівалентності. Під змістом оригіналу ми розуміємо усю інформацію, яка передається. До цієї ж інформації входять денотативне й конотативне значення, а також прагматичний потенціал тексту. Адекватним перекладом називається тип перекладу, який забезпечує виконання прагматичних задач перекладацького акту на максимально можливому та високому рівні еквівалентності без допущення порушень норм мови перекладу та дотримання жанрово-стилістичних вимог художніх текстів [2].

Будь-який поетичний твір характеризується особливістю передачі почуттів автора. Тобто тут ми говоримо саме про емоційну домінанту художнього твору. Як відомо, передача почуттів автора відбувається за допомогою утворення образу. Образність є відмітною рисою як української, так і англійської поезії. Відтворення у свідомості читача минулих почуттів, пожвавлення спогадів про зорові, слухові та інші чуттєві переживання відбувається саме завдяки образу. Завдяки йому сприйняття поетичного твору стає живим і конкретним. На відміну від сприйняття образу у філософії (де він розглядається як відбиття дійсності у свідомості століття і виступає образом первинним), образ, створений у поетичному творі, сприймається як образ вторинний, оскільки він сприймається як відрізок тексту, який відтворює у свідомості читача почуття, емоції та відчуття, закодовані автором поетичного твору. У розробці ідей та творів саме образам належить ключова позиція. Ключовою концепцією у відтворенні образу в перекладі є його правильне відтворення, бо саме воно сприяє не спотворенню змісту цілого поетичного твору.

Які ж саме перекладацькі прийоми допомагають перекладачу правильно та не спотворено передати образ при роботі з поетичним твором? Для виконання цього завдання перекладач, який має справу із перекладом поетичних творів, вдається до використання прийомів перекладацьких трансформацій, серед яких ми можемо виділити генералізацію, модуляцію та експлікацію.

Генералізація є типом лексичної трансформації, яка зводиться до зміни терміну вужчої семантики на термін більшої семантики. Цей прийом перекладу використовується у випадку, коли конкретне найменування якогось предмету нічого не говорить адресату повідомлення, або коли найменування якогось предмету є зайвим в умовах даного контексту. Прийом генералізації також використовується у випадку, коли загальне значення є більш прийнятним зі стилістичних причин.

Прийом модуляції, який також називають прийомом смислового узгодження, є заміна слова, словосполучення мови-джерела одиницею мови перекладу, значення якої виводиться із контексту, а не із бази словарних відповідностей.

І, нарешті, перекладацький прийом експлікації (або описового перекладу) використовується для пояснення незрозумілої мовної одиниці. Загалом прийом експлікації передбачає заміну лексичної одиниці мови оригіналу словосполученням, яке дає пояснення чи визначення цього значення. Недоліком прийому експлікації є багатослівність, через це необхідно намагатись надати найкоротше пояснення [3].

Одже, для перекладу поетичних творів перекладачу необхідно вдаватися до глибокого стилістичного аналізу матеріалу з метою розуміння його індивідуальної своєрідності. Остання в свою чергу в поетичному творі передається за допомогою створення образів, які несуть в собі ще й емоційне навантаження, оскільки може передавати відчуття та емоцій самого автора поетичного твору. І саме поетичний образ, правильна передача якого є ключовою при перекладі поетичних творів, є структуроутворюючим компонентом перекладу поетичних творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бурак А. Л. Перевод и межкультурная коммуникация. Этап 1 : Уровень слова. –М. : Р. Валент, 2002. – 152 с.

2. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську мову / В. І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 608 с.
3. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. – М. : Издательство ЛКИ, 2007. – 176 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 448 с.

Волошина Ю.

магістрантка 516 н гр.

науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор

Солодка А. К.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

РЕАЛІЯ ЯК ОСНОВНИЙ НОСІЙ КРАЇНОЗНАВЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ДВОМОВНОМУ СЛОВНИКУ

The article is devoted to the problem of realia and its connection with the culture. The notion of realia is defined. The classification of language realia is analyzed. The ways of rendering realia from English into Ukrainian are given. The difference between non-equivalent vocabulary and realia are mentioned.

Key words: non-equivalent vocabulary, realia, classification, culture, the ways of translation.

Останнім часом лінгвісти та представники різних культур зацікавлені питанням співвідношення культури та інформації, закладеній в ній, що реалізується за допомогою слів як елементів мови. Різноманітні аспекти життя народу, такі як, наприклад, географічне положення, соціальний устрій, тенденції науки і мистецтва та, навіть, історичний розвиток завжди знаходять своє відображення в мові. Виходячи з цього, ми можемо говорити про те, що відображенням культури будь-якого народу, що містить в собі національно-

культурний код, є мова. Іншими словами, мова як культурний компонент семантики мовної одиниці відображає зв'язок мови і культури, що є актуальним для дослідження, оскільки культури різні між собою, їх різниця відбивається в мові, а тому при перекладі можуть виникнути певні труднощі. Саме завдяки різниці між культурами, яка відображається в мові, та труднощами, які у зв'язку із різницею культур постійно постають перед перекладачами, і обумовлюється актуальність нашого дослідження.

Що ж являє собою реалія та хто з вчених досліджував це мовне явище у зв'язку із культурою? Перед тим як відповісти на ці запитання, необхідно зазначити, що іноді виокремлення мовної реалії може бути ускладнено через те, що в мові існує безеквівалентна лексика, яка за певними характеристиками схожа на мовні реалії. Одже, безеквівалентна лексика відрізняється від мовної реалії, перш за все, тим, що до неї відносяться іншомовні слова й словосполучення, які позначають предмети, процеси та інші реалії життя, що не мають еквівалентів у мові перекладу. Л.С. Бархударов, наприклад, стверджує, що до безеквівалентної лексики належать такі групи слів, як власні назви, географічні найменування, назви установ, організацій, газет. До цієї ж групи слів він також відносить лексичні одиниці, які можна назвати випадковими лакунами. До мовних реалій Л.С.Бархударов, в свою чергу, відносить слова, які позначають предмети, поняття чи ситуації, що не існують у практичному досвіді людей, які є представниками та носіями інших культур та мов. До цих же слів також відносяться різноманітні предмети матеріальної та духовної культури, властиві лише даному народу (4).

Проблемою мовних реалій та питанням їх класифікації, окрім Л.С. Бархударова, займалися такі вчені, як В. Виноградов, Г. Томахін, С. Влахов та С. Флорін. У розумінні С. Влахова та С. Флоріна реаліями виступають слова та словосполучення, що називають об'єкти, характерні для життя, тобто, побуту, культури, соціального або історичного розвитку одного народу, що є невластивими для іншого народу. Через те, що мовні реалії є

носіями національного або історичного колориту, вони не мають точних відповідників (тобто еквівалентів) у інших мовах, і саме через це, не піддаються перекладу на загальних підставах, потребуючи особливого підходу.

На думку Г.Д. Томахіна реалії є назвами властивих тільки певним націям та народам предметів матеріальної культури, фактів історії, державних установ, імена національних та фольклорних героїв, міфологічних істот та ін.. Відмінною рисою будь-якої реалії є характер її предметного змісту. Іншими словами, ми говоримо про зв'язок предмету, поняття та явища, що позначає реалія з народом та його культурою, а також із історичним відрізком часу. Судячи із вищезазначеного, ми можемо говорити про те, що реаліям властивий відповідний національний та історичний колорит. Ці лексичні одиниці швидко реагують на всі зміни в суспільстві та культурі, тому серед них виокремлюють реалії-неологізми, реалії-історизми та реалії-архаїзми.

Що ж стосується реалій, пов'язаних із культурою та їх дослідженням цим питанням займалися такі вчені, як: Г.В. Чернова, Г.В. Шаткова, А.Е. Супруна, Є. Верещагіна та В. Костомаров. Двоє останніх досліджують реалії з точки зору лінгвокраїнознавства. Вони називають реалії моно- і полілексемними одиницями, основне значення яких вміщає традиційно закріплений за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-реципієнта. Через притаманний мовним реаліям національний колорит виділяють певні особливості їх вживання. Серед них можна виділити те, що реалія може бути властива лише одному мовному колективу, в той час як в іншому вона відсутня; реалія, може бути присутня в обох колективах і в той же час мати додаткове значення в одному з них; різні реалії виконують схожі функції у різних суспільствах; подібні реалії у різних суспільствах можуть розрізнятися відтінками свого значення.

Найбільш чітку класифікацію типів реалій було запропоновано С. Влаховим та С. Флоріним, згідно із якою реалії діляться на групи за

предметною ознакою та за місцевою ознакою. Перша група представлена географічними реаліями (*торнадо, ківі*), етнографічними реаліями (*сомбреро, фермер*), та суспільно-політичними реаліями (*стиляги, юнкерство*). За місцевою ознакою реалії розрізняються наступним чином: в площині однієї мови (*свої реалії* – ісконні слова певної мови та *чужі реалії* – це запозичення, або калька), в площині декількох мов (*зовнішні реалії* – однаково чужі для обох мов та *внутрішні реалії* – слова, які належать одній з пари мов і які є чужими для іншої мови) (1).

З історико-семантичної точки зору виокремлюють також власне реалії та історичні реалії. Власне реалії – це існуючі предмети або явища навколишньої дійсності, з якими співвідноситься дана мовна одиниця. До історичних реалій належать семантичні архаїзми, які внаслідок зникнення референтів входять до історично дискантної лексики. Цей прошарок лексики втрачає свою життєздатність та виходить із ужитку. Ці слова містять у собі фонові знання культурної спадщини. Для них є характерним національний та хронологічний колорит. З точки зору структури, виокремлюють реалії одночлени, реалії-полічлени (що носять виключно номінативний характер) та реалії-фразеологізми.

Як вже зазначалось раніше, переклад реалій має певні особливості, тому потребує більше уваги від перекладача. На нашу думку найбільш чітко засоби перекладу реалій представлено українською дослідницею, Роксоляною Петрівною Зоревчак. Вона виокремлює наступні способи трансляційного перейменування реалій: транскрипцію, гіперонімічне перейменування, дескриптивну перифразу, комбіновану реномінацію, калькування, міжмовну транспозицію на конотативному рівні, метод уподібнення та контекстуальне розтлумачення реалій. Переклад реалії за допомогою транскрипції передбачає механічне перенесення реалії з іноземної мови в мову перекладу графічними засобами останньої з максимальним наближенням до оригінальної форми (*Saxon Hall - Сексон Хол*). Транслітерація, в свою чергу, є передачею літер, які складають

англійське слово, літерами мови перекладу. Переклад за допомогою гіперонімічного перейменування є поширеним засобом перекладу реалій, оскільки він пов'язаний із засадними поняттями трансформацій (лексичних), категоризацією денотату та визнанням ізоморфізму частини й цілого (*Navajo blanket – індіанська ковдра*). При використанні цього способу перекладу відбувається вилучення певної інформації та втрачається культурологічна й лінгвокраїнознавча атрибуція реалій. При цьому стилістична роль реалій незначна.

Наступним засобом перекладу є дескриптивна перифраза, тобто, використання описового звороту, за допомогою якого реалія називається не прямо, а описово, з використанням характерних для неї рис (*Central Park South – Південні ворота*). Іноді цей спосіб перекладу використовується з метою кращого розуміння значення описаних понять та слів. Комбінована реномінація – це максимальна передача семантики реалії, пов'язана з лінійним розширенням тексту (*Quaker - Квакер – релігійна секта в Америці*). В цьому способі перекладу комбінується використання транскрипції з описовою перифразою, що дає можливість передачі етносоціокультурного компоненту та потенціалу фонових знань. При комбінованій реномінації також допускається використання калькування замість транскрипції чи транслітерації. Калькування є особливим типом запозичення, при якому структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються поелементно матеріальними засобами мови перекладу (*the Lavender Room – «Лавандова зала»*). Цей метод відтворює внутрішню форму слова, а також структуру образного переносу значень. Міжмовна транспозиція на конотативному рівні є заміною реалії мови-джерела одиницею мови перекладу з іншим денотативним, але співвідносним конотативним значенням (*Quiver - Сагайдак*). Метод уподібнення при перекладі реалій використовується в тому випадку, коли виникає потреба у відтворенні семантико-стилістичних функцій реалії мови-джерела реалією мови-перекладу. Контекстуальним розтлумаченням реалій є вид відтворення семантико-стилістичних функцій

реалій, суть якого полягає у роз'ясненні суті реалії у найближчому контексті (*to grab for the gold ring – схопити «золоте кільце», отримати приз*) (2).

Одже, мовні реалії є своєрідною та неоднозначною категорією лексичної системи будь-якої мови, які несуть в собі не лише певне семантичне навантаження, а й розкривають зв'язок між мовою та культурою. Вони виступають носієм країнознавчої інформації, оскільки представляють мовну систему через призму культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: ЧеРо, 1986.-350 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). − Львів: Вид-во при Львівському ун-ті, 1989. – 216 с.
3. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2011. – 261 с.
4. Шахова К. А., Баканов А. Г. Заметки о переводе слов-реалий // Теорія і практика перекладу: Респ. міжвід. Наук. зб. / Київ. держ. університет, 1979. – Вип. 2. — С. 93—99

Аббасова С.

магістрантка 516 н гр.

науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор

Солодка А. К.

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

КАТЕГОРІЯ ОЗНАЧЕНОСТІ ТА НЕОЗНАЧЕНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ

The article is devoted to the problem of definite and indefinite articles in the English language. Definite and indefinite categories are analyzed. The semantic realization of definite and indefinite categories is described. The functions of definite and indefinite articles are given. The peculiarities of translation for definite and indefinite articles are shown.

Key words: translation, category, definite article, indefinite article.

Категорія означеності/неозначеності є предметом глибокого теоретико-прикладного аналізу в мовознавстві, оскільки навіть сьогодні відсутня загальноприйнята теорія пояснення мовної сутності означеності/неозначеності мовних одиниць. У сучасному англійському мовознавстві серед багатьох наукових трактувань сутності означеності та неозначеності чітко простежуються два основні напрями. Перший пов'язаний із теорією *одиничності* (*uniqueness*) науковця Б. Рассела, а інший − із теорією *ознайомлення* або *відомості* (*familiarity*) П. Крістоферсена. Ці дві теоретичні концепції є визначальними для більшості англійських мовознавців та дослідників означеності/неозначеності сьогодення. Однак багато дослідників вважає, що жодна з них сама по собі не приводить до адекватного розуміння мовної сутності цієї категорії [1].

В сучасній англійській мові категорійні значення означеності/неозначеності є результатом семіологічного співвідношення між значенням номінатива та його позначуваним. Отож об'єднувальною основою всіх наявних сьогодні інтерпретацій означеності/неозначеності є теорія референції, яка досліджує співвіднесеність мовного виразу з предметом позамовного світу. Референтно співвіднесеними є такі лексичні групи, які в процесі комунікації вказують на предмет мовлення як на екстралінгвальний чи на контекстуальний корелят, просторово-часові межі якого окреслені ситуацією мовлення.

На сьогодні, граматична категорія означеності, що також має вплив на процес перекладу має два аспекти – синтаксичний та семантичний. Синтаксичний аспект означеності пов'язаний із формальним морфологічним показником, артиклем, що виражається різними закінченнями слів. Ці

закінчення залежать від числа та роду. Вони додаються до іменників, прикметників, присвійних займенників та числівників та ін.

Семантична реалізація означеності/неозначеності, в першу чергу, пов’язана з семантикою, з необхідністю вказувати на певні об’єкти. Таке семантичне навантаження підтверджується й тим, що морфологічно артикль походить від вказівного займенника (функція якого вказувати на певний об’єкт). Тому артикль може уточнювати певну інформацію, якщо наприклад у реченні відсутній присудок.

Морфемними засобами вираження означеності/неозначеності служать *артиклі*. Зміст цих концептів формується за такими характеристиками: виділений – невиділений, відомий – невідомий, ідентифікований – неідентифікований, конкретний – абстрактний конкретизований – неконкретизований, окремий – загальний, рахований – нерахований. Перелічені ознаки становлять поняттєвий зміст «означеності» та «неозначеності» і під час їхньої активізації в мовленні відповідними формами детермінативів є основою категорійних значень означеності та неозначеності [1].

Артиклі є засобом реалізації зв'язності тексту і його змістовно структурного членування. Деякі граматичні труднощі перекладу українською мовою англійських художніх текстів зумовлені розбіжностями в будові цих мов, у наборі їхніх граматичних категорій. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі. До мовних засобів, які виконують роль еквівалентів артиклів в їх основних значеннях, належать синтаксичні, насамперед порядок слів (препозиція і постпозиція), морфологічні (форми множини) та лексичні (займенники, числівники, прикметники тощо) засоби. Як неозначений, так і означений артиклі, виконуючи суто структурно-граматичну функцію у реченні, у більшості випадків безпосередньо не перекладаються. Артикль – службова частина мови, і ця службова функція реалізується на всіх рівнях, починаючи з окремих іменників і закінчуючи текстом. Артиклі не є формальними елементами граматичних структур.

Переважаюча зустрічність визначеного чи невизначеного артикля у складі цих структур пояснюється їх змістовною відповідністю. Невизначений артикль характеризує предмет, з назвою якого він пов'язаний, як одного з представників, будь-якого з представників того чи іншого предметного класу. При варіюванні загального характеру змісту структури спостерігається і варіювання артикля, який використовується. Використання визначеного артикля виключає нескінченну кількість можливих (потенційних) референтів. Іменник з визначеним артиклем називає не декілька відомих об'єктів, а певний конкретний об'єкт. Будь-який з інших об'єктів може бути названий іменником з невизначеним артиклем. Інакше кажучи, для об'єкта, який позначений іменником з невизначеним артиклем, також можлива локалізація в множинах безпосередньої ситуації спілкування, більш загальної ситуації або в асоціативних множинах. При повторному вживанні можливий і невизначений артикль. Усе визначається за контекстом. У текстовій структурі невизначений артикль - показник характеру опису або розповіді. Він бере участь у створенні загального фону, на якому будуть розвиватися або розвиваються конкретні події. Невизначений артикль сприяє розвитку епізоду, теми, ситуації введенням елементів в оповідання, додаткової уточнюючої інформації. Артиклі є також, засобами вираження імпліцитного змісту, підтексту. Невизначений артикль широко використовується при створенні узагальненої образності, а визначений артикль - при індивідуалізованої образності. Якщо розглядати жанр в аспекті побудови художнього образу, то можна сказати, що використання артиклів служить в деякій мірі і одним з показників літературного жанру. Артиклі (і їх відсутність) виявляють характер внутрішньої, смислової, співвіднесеності елементів синтетичного цілого, яким є текст. Всі смислові відносини передаються цілеспрямовано і свідомо шукають мовця для слухання або читання. Задумом промови є основа побудови осмислених повідомлень [2].

Артикль сприяє розгортанню задуманого в повний текст, створенню варіантів із змістом. Тому важко сформулювати чіткі правила вживання

визначеного і невизначеного артиклів. Правила можуть бути лише приблизними і загальними. За рахунок цього дуже важко аналізувати авторські тексти. Відправник інформації має на увазі якийсь цілісний зміст. Для оформлення сенсу і передачі інформації він вибирає відповідні мовні засоби і моделі їх комбінацій на свій розсуд. Відтворення лексичних значень англійських артиклів в українській мові залежить від їхніх функціональних значень у тексті. Характерні ознаки артиклів не викликають суперечок серед лінгвістів і є хрестоматійними: морфологічні (формальний показник іменника як частини мови); синтаксичні (функція маркера іменника у реченні); семантичні (повідомлення додаткової інформації про даний предмет); комунікативні (вираження центру повідомлення). Залежно від контекстуального значення артикль здобуває іншого характеру (лексичного чи лексико-граматичного). У результаті порівняльного аналізу ми виявили відмінності у перекладах тексту оригіналу, але всі запропоновані засоби відтворення контекстуальних значень означеного артиклю передано адекватно. Причину застосування різних варіантів перекладу даного маркера ми вбачаємо у тому, що кожен з перекладачів намагався виділити певну характеристику детермінованого іменника для створення бажаного ефекту на читача [5]. Проблема артиклю як основного показника детермінації знайшла своє теоретичне відображення у дослідженнях Барміної Л.О., Бархударова Л.С., Верховської І.П., Рейман А.Е., Смирницького А.І., Штеллінга Д.А. та багатьох інших. Граматичні аспекти перекладу даної категорії службових слів фундаментально викладено у працях і вітчизняних перекладознавців (Гладуш Н.Ф., Ґудманян А.Ґ., Карабан В.І., Коптілов В.В., Корунець І.В.). Дж. Керм, наприклад, не включав артикль в число перерахованих ним частин мови, а розглядає вживання артиклів тільки в зв'язку з класифікацією іменників. Взагалі, він констатує значимість вживання означеного артикля при власних назвах в множині.

Одже, ми виявили, що важко сформулювати чіткі правила вживання визначеного і невизначеного артиклів. Правила можуть бути лише

загальними і приблизними. Кількість варіантів безмежна, тому слід пам'ятати основні значення слів і форм, відповідно до яких вони і беруть участь у різноманітних поєднаннях контекстів, і накопичувати в пам'яті ці контексти разом з накопиченням змістовної інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барміна Л.А., Верховська І.П. Практикум з англійської мови: Артиклі. - М.: Наука, 2000
2. Вейхман Г.А. Нове в англійській граматиці. - М.: Вища школа, 1990
3. Виноградов В.А. Лінгвістичний енциклопедичний словник. Артикль. - М.: Наука 1990
4. Єршова М.М. Деякі випадки використання нульового артикля в сучасній англійській мові. - М.: Наука, 2004
5. Кобрина Н.А., Корнєєва, Е.А. Граматика англійської мови. Спб.: Дрофа, 2001

Шпак М.

магістрантка 516 н гр.

науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор

Солодка А. К.

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

ВІДТВОРЕННЯ СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

The article is devoted to the problem of structural peculiarities of complex sentences in the English-Ukrainian poetic translation. The types of complex sentences in the English and Ukrainian languages are given. The problem of translation for complex sentences is analyzed. The main types of syntactic transformations for poetic translation are described.

Key words: translation, poetic translation, complex sentence, transformations, syntactic transformations

Одне із головних місць в сучасному перекладознавстві займає питання перекладу складних речень, особливо складних підрядних речень з приєднувальним зв'язком, оскільки вони й досі залишаються малодослідженими. Саме цей аспект й обумовлює актуальність нашого дослідження. При перекладі речень такого типу, тобто складних речень, застосовується певна група трансформацій, таких як застосування складносурядного речення, складнопідрядного речення, застосування вставних конструкцій, членування, або компресія. Часто при перекладі складних речень використовують синтаксичні трансформації (особливо для перекладу художніх творів), які можна поділити на чотири типи: нульову трансформацію, заміну, трансформації синтаксичних конструкцій, а також перестановку.

Питанням відтворення складних речень та трансформаціями, що використовуються при цьому, займалося багато науковців, серед яких ми можемо виокремити: Л.С. Бархударова, Є.В. Бреуса, В.М. Комісарова, Л.К. Латишева, А.В. Федорова, О.Д. Швейцера та ін.. І хоча зазначені науковці дотримуються різних точок зору стосовно використання вищезазначених трансформацій, проте всі вони погоджуються із тим, що перед перекладачем постають певні труднощі, коли він має справу зі складними реченнями. Труднощі при перекладі складних речень з української мови на англійську чи з англійської на українську викликає певні труднощі, саме через те, що в цих двох зазначених мовах типи складних речень відрізняються за своїми типами та характеристиками.

В українській мові виокремлюють декілька типів складних речень. Одже, в залежності від типу зв'язку між предикативними частинами речення виокремлюють: сполучникові складні речення (де поєднання відбувається за допомогою сполучників чи сполучникових слів) та безсполучникові складні речення (де поєднання предикативних частин речення відбувається за

допомогою інтонації). В залежності від типу сполучників складні речення поділяють на складносурядні (предикативні частини речення поєднані між собою сполучниками сурядності) та складнопідрядні (предикативні частини речення поєднані між собою сполучниками підрядності чи підрядними словами). Щодо ознак складносурядного речення, до них ми відносимо: рівнозначність предикативних частин, оскільки вони є самостійними та мають певну синтаксичну незалежність; сполучники сурядності завжди знаходяться між предикативними частинами речення, не належачи жодній з них; предикативна частина може знаходитися всередині іншої; використання інтонації сурядності. До особливостей складнопідрядних речень ми відносимо належність сполучних слів до підрядної частини речення. Що ж стосується їх типів, то виокремлюють наступні типи складнопідрядних речень: складнопідрядні речення з підрядними означальними частинами, складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними частинами, складнопідрядні речення з підрядними обставинними частинами місця та складнопідрядні речення з підрядними обставинними частинами часу.

Складні речення англійської мови, в свою чергу, поділяють на: складнопідрядне речення (the complex sentence), складносурядне речення (the compound sentence), складне підрядне речення підмету (subject clause), складне підрядне предикативне речення (predicate clause), складне підрядне додаткове речення (object clause) та складне підрядне речення обставини (adverbial clause). Складносурядне речення поєднує в собі прості речення за допомогою сурядних союзів, перед якими ставиться кома. В складнопідрядному реченні підрядне речення приєднується до головного за допомогою підрядних союзів чи союзних слів. Складне підрядне речення підмету відповідає на запитання who? або what? де підрядне речення приєднується до головного за допомогою союзних слів. Складне підрядне предикативне речення англійської мови являє собою речення, в якому підрядне речення приєднується до головного за допомогою дієслів-зв'язок, таких як to be, to get, to become та ін. Складне підрядне додаткове речення

відрізняється від інших типів складних речень тим, що підрядне речення не відокремлюється комами від головного речення. Складні підрядні речення обставини в англійській мові діляться на декілька типів: обставинне речення способу дії та порівняння, обставинне речення причини, обставинне речення цілі, обставинне речення слідства та обставинне речення умови.

Щодо питання відтворення структурних особливостей складних речень, як зазначалося раніше, використовуються, наприклад, синтаксичні трансформації (нульова трансформація, заміна, трансформація синтаксичної конструкції, перестановка). Нульова трансформація являє собою дослівний переклад, при якому синтаксична структура речення оригіналу перетворюється в аналогічну структуру речення в мові перекладу. Цей тип трансформації використовується в тому випадку, коли існують паралельні синтаксичні конструкції як в мові оригіналу, так і в мові перекладу. Наприклад: *«In six weeks» - I said («Через шість тижнів») - відповіла я.* Проте використання нульової трансформації може призвести до деяких змін структурних компонентів, характерних для мови оригіналу (вилучення артиклів, допоміжних дієслів, змінення морфологічних форм та лексичних одиниць).

Заміна, як перекладацька трансформація, є найбільш поширеним видом трансформацій. Вона передбачає заміну форм слів, частин мови, членів речення та типів синтаксичного зв'язку. Заміні також можуть піддаватися цілі конструкції, наприклад: *«She and her younger sister used to go in and out a lot» - «Вони з молодшою сестрою багато гуляли»*. Достатньо розповсюдженим типом заміни при перекладі є заміна частин мови. При цьому може відбуватися заміна прикметників дієсловами, чи заміна іменника дієсловом. Наприклад: *«…the other men all green round the grills» - «…усі решта чоловіків просто зеленіли від заздрощів»*. При цьому типі трансформацій також спостерігається заміна англійської пасивної конструкції на українську активну. Форма пасивного стану англійського дієслова замінюється формою

активного стану українського дієслова, наприклад: *«My father was killed driving» - «Мій батько загинув за кермом».*

Трансформація синтаксичної конструкції поділяється на декілька типів: заміну простого речення складним, заміну складного речення в просте, членування речення та об'єднання речень. Заміна простого речення складним використовується у випадку необхідності передачі англійських предикативних або напівпредикативних конструкцій з безособовими формами дієслова, які не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад: *«She wasn't to know that F stood for Frederick» - «Вона ж не знала, що Ф – це Фредерік»*. Заміна складного речення простим обумовлена нормативно-стилістичними причинами і виявляється в перекладі в якості перетворення підрядних речень у дієприкметникові, дієприслівникові звороти або у віддієслівні іменники з прийменниками, наприклад: *«Then she came out and instead of going up the hill as she usually did she went along another street» - «Вийшовши звідти, замість того, щоб піти, як завжди, вгору, пішла іншою вулицею»*. При членуванні речень, тобто поділу одного складного речення на два або більше простих відбувається перетворення синтаксичної структури речення оригіналу на декілька самостійних предикативних структур мови перекладу. Об'єднання речень – це трансформація, що використовується при перекладі художніх творів шляхом поєднання двох простих речень в одне, наприклад: *«Get out of the way. I am going to leave» - «Відійди з дороги, я йду звідси»*.

І, нарешті, перестановка – це тип трансформації, при якому відбувається заміна розташування мовних одиниць у тексті перекладу в порівнянні із текстом оригіналу. Переставляють більшою мірою слова, словосполучення, частини складного речення та самостійні речення в тексті.

Одже, відтворення структурних особливостей складних речень в англо-українському художньому перекладі передбачає, перш за все, використання трансформацій, особливе місце серед яких посідають синтаксичні трансформації, особливо якщо перекладач має справу із перекладом

художнього твору. Цей тип трансформацій має на меті передачу початкової інформації у найбільш прийнятних та допустимих для мови й культурної традиції формах, компенсуючи при цьому неминучу втрату інформації через перебудову тексту оригіналу в тексті перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частичной теории перевода). — М. : Междунар. отношения, 1975. — 240 с.
2. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. — К. : Видавництво Київського університету, 1971. — 131 с.
3. Латышев Л. К. Технология перевода : учебное пособие по подготовке переводчиков. — М. : НВИ ТЕЗАУРУС , 2000. — 278 с.
4. Степаненко А., Сітко А. Синтаксичні особливості українського перекладу англомовної науково-технічної та художньої літератури // Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : зб. наук. праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка. — К. : Аграр Медіа Груп, 2015. — С. 293–297.

Швець І.О.,
студентка IV курсу
спеціальності «Прикладна лінгвістика»,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського
Науковий керівник - к.п.н., доцент Мороз Т. О.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

Анотація: *Стаття присвячена дослідженню специфічних особливостей перекладу рекламного тексту. Переклад рекламного тексту відрізняється за формою, мовними засобами, яскраво вираженою комунікативною спрямованістю від перекладу художнього тексту. У статті визначено та проаналізовано основні частини рекламного слогану. За результатами*

здійсненого аналізу лексико-семантичних особливостей перекладу рекламного тексту автором визначено основні методи і засоби адекватного перекладу рекламного тексту.

Ключові слова: *рекламний текст, мовні засоби, слоган, адекватний переклад, концептуальний переклад.*

TRANSLATION OF ADVERTISING TEXT: SPECIFIC FEATURES

Summary: *The article is devoted to the study of specific features of the translation of the advertising text. The translation of the advertising text differs in form, linguistic means, communicative orientation from the translation of artistic text. In the article it is defined and analyzed the main parts of the advertising slogan. As a result of the analysis of the lexical-semantic peculiarities of the translation of the advertising text, the main methods and means of adequate translation of the advertising text are determined.*

Keywords: *advertising text, linguistic means, slogan, adequate translation, conceptual translation.*

Переклад рекламного тексту, у порівнянні із перекладом художньої літератури, при якому перекладач зобов'язаний передати художньо-естетичні особливості оригіналу, трохи відрізняється за формою, мовними засобами, а також за яскраво вираженою комунікативною спрямованістю. У процесі перекладу таких текстів перекладачеві доводиться вирішувати як чисто мовні, лінгвістичні проблеми, обумовлені розходженнями в семантичній структурі й особливостях використання двох мов у процесі комунікації, так і проблеми соціолінгвістичної адаптації тексту [1;347].

Дослідивши рекламний текст, можна його, умовно, поділити на 4 основні частини:

1) слоган;

2) заголовок;

3) основний рекламний текст;

4) фраза-відлуння.

Присутність у кожному рекламному тексті всіх складових не є обов'язковою.

Заголовок - найважливіша вербальна частина реклами. Звичайно, в ньому виражається суть рекламного звертання та основний рекламний аргумент. За даними досліджень, близько 80% читачів, прочитавши заголовок, не читають основний рекламний текст. Відомо, що мета рекламного заголовку полягає в тому, щоб привернути увагу аудиторії і викликати інтерес до рекламованого товару або послуги. Рекламний заголовок повинен містити рекламне звернення і головний рекламний аргумент, що згодом розвивається в основному рекламному тексті.

Наприклад:

BANK OF CALIFORNIA:

Come to the bank action.

Прийди в банк діяти.

Можна помітити що слоган дещо подібний до рекламного заголовку, але слоган і рекламний заголовок є різними елементами реклами. Найголовнішою характеристикою слогана (яка не стосується жодного з інших елементів реклами, за винятком назви торговельної марки) - є те, що він відбиває сутність, філософію фірми, її корпоративну політику в різних областях. А рекламний заголовок відбиває всю специфіку даного товару або послуги в певний момент його життєвого циклу й для його цільової групи [2;154]. Типовим прикладом є реклама авіакомпанії KLM .

Слоган авіакомпанії:

KLM. The reliable airline.

КЛМ. Надійна авіалінія.

Рекламний текст намагається передати властивості рекламованого продукту як за допомогою образів, так і за допомогою мови. Наприклад, стиль реклами дорогих парфумів завжди вишуканий і виразний:

'"M' is for moments you'll never forget

For days marvelous with flowers and laughter.

For nights magical with means and old promises.

'M' Fragrances by Henry C. Miner.

It's Magic".

Для багатьох практиків рекламної діяльності текст іноземної мови служить тільки засобом для розуміння ідеї рекламованого продукту, сам же текст часто пишеться заново мовою країни споживача, враховуючи особливості його національної специфіки. У тих випадках, коли точний переклад є недоречним, перекладач користується приблизними за змістом фразами, які обов'язково повинні враховувати традиційні етнічні, національні й соціальні особливості, стереотипи поводження конкретної аудиторії, на яку спрямована продукція, позначена в рекламному тексті[3;241].

Сьогоднішні реалії змушують більш уважно ставитися до перекладу рекламних текстів. Тексти рекламного оголошення мають містити чіткі фактичні дані; вони повинні бути вичерпно викладені й тому точно зрозумілі. При перекладі рекламних текстів перекладачеві необхідно враховувати: мету тексту, характер споживача, мовні якості тексту оригіналу, культурні й індивідуальні можливості мови в культурному аспекті споживача й багато інших факторів

Наприклад, реклама авіакомпанії LUFTHANSA. Єдиний текст у рекламі це думка пасажира, який скористався послугами авіакомпанії:

What singles out Lufthansa is its dedication to advanced technology.

Те, що відрізняє Люфтганзу, це її прагнення до високих технологій.

В Україні більшість рекламодавців - закордонні компанії. І у багатьох постає проблема перекладу довгої вихідної фрази і її адаптація в українській мові. Це означає, що зміст фрази, яка на англійській виражається через зміни формальних характеристик слів, на українській передається через сполучення змісту декількох слів. При перекладі англомовних рекламних текстів, у

деяких випадках перекладачі не перекладають текст, а дають його семантичний еквівалент [4;188]. Наприклад,

"Maybe she's born with it,

Maybe it's Maybelline"

"Всі в захваті від тебе,

А ти - від "Мэйбеллин"

Отже, переклад у широкому значенні передбачає, що в його ході відбувається побудова деякого концептуального (понятійного) представлення змісту тексту, імовірно незалежного від особливостей вхідної і вихідної мов і враховуючого всю повноту знань, які в зв'язку з конкретним текстом можуть бути притягнутими перекладачем для максимально адекватної передачі його змісту на іншій мові.

Дослідження лексико-семантичних особливостей перекладу рекламних текстів дозволяють зробити висновок, що найважливіші проблеми їх перекладу пов'язані з необхідністю дотримання традиційних етнічних, національних й соціальних особливостей, стереотипів поводження конкретної аудиторії, на яку спрямована продукція, позначена в рекламному текстів, тому часто доводиться їх семантичне навантаження перебудовувати відповідно до мови-перекладача або ж, зберігаючи семантику тексту, отримувати у певній мірі невдалий рекламний текст.

Література:

1. Аврасін В.М Соціальні та психолінгвістичні характеристики мови реклами. – М.: «Международные отношения», 1996. – 196с.

2. Васильева Н.В Реклама для всех. – М.: «ТЕСЕЙ», 2003. – 222 с.

3. Музыкант В.Л. Теория и практика современной рекламы. – М.: «Евразийский регион», 1998. – 397с.

4. Пирогова Ю.К., Паршин П.Б. Рекламный текст, семиотика и лингвистика. – М.: изд. Гребенникова 2000. – 250 с.

Драгуновська К. В.,
магістрантка V курсу
спеціальності «Прикладна лінгвістика»,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
Науковий керівник: к.п.н., доцент Мороз Т.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ

У статті розглянуто проблему англійської термінологічної лексики. Подано класифікацію термінів. Проаналізовано різні способи перекладу англійських науково-технічних термінів.

Ключові слова: *термін, транскодування, калькування, конкретизація, генералізація, експлікація, компресія, інверсія.*

Постановка проблеми. Науково-технічний стиль є інформаційним простором функціонування науково-технічних текстів, тобто є глобальним інформаційно-функціональним полем, у межах якого реалізуються інші науково-технічні мовні жанри або підмови (наприклад, підмова ядерної енергетики). Основною сферою функціонування науково-технічного стилю є наука. Стрімкий розвиток світової наукової думки, розвиток науки та техніки; потреба в міжнародному обміні науково-технічною інформацією обумовили актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Структурно-семантичний потенціал терміна, його переклад цікавили багатьох лінгвістів, серед яких: А. Герд [3], В. Даниленко [4], М. Володіна [2], С. Мішланова [8], В. Прохорова [9], А. Суперанська [10], Т. Канделакі [5] та ін.

Мета нашої статті – проаналізувати шляхи перекладу англійських науково-технічних термінів.

Результати дослідження. Термін – це мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки та техніки [6, с. 54]. У складі

термінологічної лексики можна виділити декілька «прошарків», які відрізняються сферою застосування, особливостями об'єкту, що позначається. Перш за все це *загальнонаукові терміни*, які використовуються в різноманітних областях знань і належать науковому стилю мови загалом. Розрізняються також і вузькоспеціальні терміни, що закріплені за певними науковими дисциплінами, галузями виробництва та техніки. Термінознавство налічує багато різних класифікацій термінів: за діапазоном застосування, за ознакою, за структурою за будовою тощо. Терміни поділяють на: терміни-слова; терміни-словосполучення та багатокомпонентні терміни. Часто це і зумовлює вибір прийому перекладу термінів.

Багато вчених виділяють основні прийоми перекладу термінів. Переклад термінів вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі науково-технічної літератури важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. А. Коваленко [7, с. 257] визначає два етапи у процесі перекладу терміну: перше – це з'ясування значення терміну у контексті, друге – це переклад значення рідною мовою.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Тому слід вміти находити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів.

Для передачі термінів у науковому тексті слід використовувати однозначні, незалежні від контексту відповідники [1, с. 167].

Одним з найпростіших прийомів перекладу терміна є прийом **транскодування**. Транскодування – це побуквенна чи пофонемна передача

вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Даний прийом являється рідким виключенням в практиці технічного перекладу (наприклад, *laser– лазер, діод – diode*). При перекладі способом транслітерації не слід забувати й про «фальшивих друзів перекладача» (таких, як *contribution, data, instance,stimulation,* etc.), транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень смислу.

Терміни також підлягають іншому лексичному прийому перекладу – **калькуванню –** передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Цей прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів. Наприклад: *a standard key-combination* – стандартна комбінація клавіш, *формат рози вітрів* – wind rose format.

Також переклад термінів можливий шляхом **опису значення**. Такий прийом застосовується при перекладі новітніх авторських термінів-неологізмів, які подаються зазвичай в лапках. Наприклад: *Today we are all members of many global "non-place" communities* – сьогодні ми всі є членами багатьох глобальних спільнот, що не прив'язані до якоїсь певної території.

У випадку, коли словник не дає точного еквівалента тому чи іншому терміну, або ж коли застосування калькування, транслітерації чи описового перекладу недоречне, можливими також є інші прийоми перекладу.

До інших трансформаційних прийомів, що застосовуються при перекладі термінів можна віднести: **конкретизацію** та **генералізацію.**

Конкретизація – процес, при якому одиниця більш широкого конкретологічного змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту. В українській мові необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно контексту або стилістичних вимог. Наприклад, поняття "*досліджувати*" може відноситися до різних ситуативних умов, і в значній мірі упорядковується контекстом; в англійській

мові цьому поняттю будуть відповідати різні більш вузькі за значенням одиниці, в залежності від контексту: *to explore* – досліджувати місцевість (порівн. to explore the environment); *to investigate* – досліджувати ринок (порівн. to investigate the market); *to research into* – досліджувати явище (порівн. to research into the classical literature).

При перекладі термінів також можливим є застосування прийому **генералізації**. Генералізація вихідного значення має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом в мові перекладу. Наприклад: *щілинний фільтр – edge-type filter.*

Деякі інші трансформаційні прийоми перекладу термінів вимагаються в тих випадках, коли значення того чи іншого терміну для української мови є новим.

Скажімо, в англійському тексті з оптичної інтерферометрії є терміни, переклад яких не зареєстрований галузевими англо-українськими словниками. Наприклад, термін *field time of the camer.* Відразу спадає на думку те, що найважчим при перекладі даного словосполучення є значення слова *field.* Тим не менше, зрозумівши, що мова йде про роботу камери з отримання сигналів від об'єкту, що знімається, можна зробити висновок, що *field time* – це "час, протягом якого камера отримує сигнал від об'єкта", "час зйомки". В цілому для перекладу терміна *field time of the camer* краще за все підходить існуючий в українській мові термін "такт камери". Збереження при перекладі цього терміну буде означати, що перекладач скористається прийомом **логічної синонімії.**

Також можна перекладати терміни, скориставшись прийомом **експлікації**. Експлікація – коли лексична одиниця мови оригіналу замінюється словом (словосполученням), яке передає його значення. Наприклад термін *localized filter,* який в даному контексті – контексті з оптичної інтерферометрії перекласти як "локалізований фільтр" чи "місцевий фільтр" неможливо через правила сполучуваності слів в українській мові.

Цей термін довелося б перекласти як “фільтр, який працює в рамках кожної точки”.

Розглянемо ще деякі прийоми. **Компресія** – більш компактне викладення думок завдяки випущенню зайвих елементів та позамовного контексту. Наприклад:*перехід від одного виду зношення до другого* – wear transition.

Інверсія – це зворотній порядок слів, для привернення уваги до конкретних елементів. Наприклад*: spring-engaged piston* – поршень, притиснутий(до дисків) пружинами.

Висновки. Отже, переклад термінів – дуже відповідальна задача для перекладача. Часто вибір прийому перекладу термінів зумовлений їх структурними особливостями. Наведений список прийомів перекладу англійських науково-технічних термінів не є абсолютним. Переклад – це справа творча, індивідуальна.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеева И.С. Профессиональное обучение переводчика. – СПб.: Изд-во «Союз», 2001. – 288 с.

2. Володина М.Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация. [Текст] / М. Н. Володина . – Москва, 1998. – 320 с.

3. Герд А.С. Язык науки и техники как объект лингвистического изучения. [Текст] / А. С. Герд // Филологические науки. – 1986, №2. – С. 48–56.

4. Даниленко В.П. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. [Текст] / В. П. Даниленко. – Свердловск, 1991.–155 с.

5. Канделаки Т.Л. Значение терминов и системы значений научно-технических терминологий. [Текст] / Т. Л. Канделаки // Проблемы языка науки и техники. – М., 1970. – С. 12 – 92.

6. Карабан В. І. Переклад наукової і технічної літератури. — К., 2001. –

302 с.

7. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. [Текст] / А. Я. Коваленко. Учбовий посібник. – 2001. – 290 с.

8. Мишланова С.Л. Терминоведение XXI века: история, направления, перспективы. [Текст] / С. Л. Мишланова // Филологические науки. – 2003, №2. – С. 94 – 101.

9. Прохорова В.Н. Семантика термина. [Текст] / В. Н. Прохорова // Вестник МГУ. Серия 9. Филология. – 1981, №3. – С. 23–32.

10. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология. Вопросы теории. [Текст] / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – М., 1986. – 299 с.

Джигадло М. О.

магістрантка 516 н гр.

науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор

Солодка А. К.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ФАКТОРИ КУЛЬТУРНОЇ АСИМЕТРІЇ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ ЗІСТАВЛЕННІ І В ПЕРЕКЛАДІ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

The article is dedicated to the problem of translation for military and political texts. The peculiarities and the functions of military and political texts are mentioned. The reasons of cultural asymmetry in military and political texts are explained. The ways of breaking cultural asymmetry in military and political texts are analyzed.

Key words: translation, military and political texts, linguistic comparison, cultural asymmetry.

Питання перекладу військово-політичних текстів сьогодні набуває все більшої актуальності, оскільки постає питання потреби у швидкому та якісному перекладі англійською мовою воєнно-політичних документів стратегічного рівня. Необхідність у перекладі зазначеного типу текстів виникла через декілька факторів. Перша причина – це підвищення значення й ролі військової політики будь-якої держави (особливо це актуально для України), тому потреба у подібних жанрових формах збільшилась. І друга причина – це зацікавленість змістом такого типу документів, оскільки в них визначаються загальні принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми захисту інтересів особи, держави та навіть цілого суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз. Важливим також є й те, що в текстах військово-політичного направлення простежується тенденція до розкриття системи поглядів на причини виникнення, сутність та характер сучасних воєнних конфліктів, а також принципи й шляхи їх запобігання. Важливість військово-політичних текстів також простежується і на міжнародному рівні, через те, що вони містять в собі інформацію про стан справ у сфері безпеки та оборони країни і можуть слугувати для інформування міжнародної спільноти. Актуальність нашого дослідження обумовлена також і тим фактором, що військово-політичний переклад є окремим видом військового перекладу і є ще досить малодослідженим [3].

Аналіз останніх публікацій показав, що питанням дослідження військового перекладу та перекладу військово-політичних текстів займалися такі вчені, як Н.Н. Нелюбін, Г.М. Стрелковський, Л.К. Латишев, В.М. Шевчук та ін.. Всі вони погоджуються із твердженням, що військово-політичні тексти відрізняються від інших текстів військової тематики через тематичні критерії, а досить малодослідженим питанням залишається питання культурної асиметрії в лінгвістичному зіставленні та у перекладі. Та чи й справді військовий переклад та переклад військово-політичних текстів відрізняються від інших типів перекладу? Для відповіді на це запитання необхідно звернутися до жанрово-стильової характеристики військового

перекладу. Військовий переклад завжди досліджувався у лінгводидактичному аспекті та в аспекті прикладному, де увагу науковців було звернено на питання швидкої та якісної підготовки військових перекладачів. Особливістю військового перекладу є потреба у прийнятті швидких перекладацьких рішень, а теорія військового перекладу забезпечує військового перекладача методикою пошуку еквівалентів та перекладацьких відповідників. Завдяки теорії військового перекладу стало можливе ознайомлення перекладача із новими мовленнєвими жанрами і типами текстів. Дослідження показують, що переважна частина військових текстів функціонує в межах чотирьох функціональних стилів, а саме: розмовного, офіційно-ділового, інформаційно-публіцистичного та науково-технічного.

За О.Ю. Солодяк військово-політичний стиль визначається як утворення, що ґрунтується на закріпленні певних якісних характеристик за текстами, функціонуючими у військово-політичній сфері людської діяльності, що містить інформаційний, аналітичний та регламентуючий жанри. Під інформаційним жанром ми розуміємо виступи, заяви, доклади та повідомлення; до аналітичного жанру належать щорічники та програми-доклади і до регламентуючого жанру відносять акти, пакти, договори та директиви.

Загалом військово-політичні тексти належать до офіційно-ділового стилю та виконують, на відміну від звичайних військових текстів, декілька функцій, серед яких мовознавці виокремлюють наступні: 1) настановчо-інформативну функцію повідомлення (інформування про стан збройних сил, про стан національної безпеки, здатність обороноздатності будь-якої держави та ін.); 2) імперативну функцію спонукання до дії, через те, що зміст військово-політичних документів для тих, кому вони адресовані, є обов'язковими для виконання та 3) функція висвітлення аспектів врегулювання відносин між представниками оборони різних країн. Цьому стилю текстів властива офіційність, не особистісний характер та без емоційність. Тексти військово-

політичної тематики також відрізняються логічністю, послідовністю та логічністю викладення матеріалу та емоційно-експресивною нейтральністю.

Якщо говорити про фактори культурної асиметрії в лінгвістичному плані та у перекладі ми маємо на увазі необхідність вживання прагматичної адаптації задля подолання так званого бар'єру між представниками різних культур. Що ж стосується прагматичної адаптації у процесі перекладу, то це зміни, які вносяться в текст перекладу задля досягнення необхідної реакції зі сторони певного реципієнта перекладу. Більш ширше обґрунтування цього поняття дала мовознавець В. Демецька, яка визначає прагматичну адаптацію як тип перекладу з домінантною прагматичною настановою та орієнтацією на стереотипи очікування носіїв мови-реципієнта та культури-реципієнта. Використання прагматичної адаптації у перекладі доречно у разі, коли прагматична функція тексту стає домінантною, коли текст перекладу зорієнтовано на стереотипи очікування носіїв мови-реципієнта і, нарешті, коли ступінь віддаленості або близькості мов та культур, що контактують між собою визначає наявність або відсутність стереотипів очікування того чи іншого прагматичного виду тексту [2].

Класифікацію видів прагматичної адаптації було вдало запропоновано В. Комісаровим, який запропонував поділити її на чотири типи. Перший тип прагматичної адаптації забезпечує адекватне розуміння повідомлення реципієнтами перекладу. Метою другого виду є донесення до реципієнта емоційного впливу вихідного тексту. Третій тип прагматичної адаптації зорієнтований на певного реципієнта та на певну ситуацію спілкування задля забезпечення необхідного ефекту. І, нарешті, четвертий тип використовується для вирішення складного перекладацького завдання, коли перекладач має справу із передачею неперекладного в перекладі.

Одже, тексти військово-політичної тематики відрізняються від звичайних військових текстів через свою тематику та функції, які вони виконують. Загалом тексти такого типу описують військову дійсність у межах певних семантичних полів. При перекладі текстів військово-політичної тематики

виникає потреба у використанні прагматичної адаптації задля подолання культурної асиметрії.

Література:

1. Арнольд И. В. Лексико-семантическое поле в языке и тематическая сетка текста // Текст как объект комплексного анализа в вузе. – Л.: ЛГУ. – 1984. – С. 3-11.

2. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу / В.В. Балабін. –К.: Логос, 2002. – 315 с.

3. Василенко Д. В. Військова лексика англійської мови XX – початку XXI століття / Д. В. Василенко.– Горлівка : Вид-во ГДПІІМ, 2009. – 220 с.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.

Білоус А.О.

магістрантка факультету іноземної філології

науковий керівник

Єфименко Т.М.

доктор філософії в галузі гуманітарних наук,

Миколаївський національний університет

імені В.О.Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЕПІТЕТІВ В ДОКУМЕНТАХ

The article deals with features epithets in documents translation to promote the translation of documents' texts to be professional. The competencies of the official documents and official style features are observed. The information about different types of epithets is presented in this article in order to pay attention to the epithets construction and their translation.

Keywords: document, epithet, translation of epithets, official style, target language linguistic peculiarities.

Відомий той факт, що епітети не вживаються в документах, адже текст документу – це як правило використання певних шаблонів та сталих фраз, які не можуть мати у своєму складі жодних відхилень від офіційно-ділового стилю мовлення. Епітетом ми можемо назвати будь-який прикметник, вжитий у тексті документу, але який не має емоційного окрасу. Дослідження полягає в тому, що офіційна література не є багатою на епітети.

Актуальність теми полягає в тому, що офіційна література не є багатою на стилістичні особливості, такі як вживання певних мовних одиниць, як наприклад метафори чи метонімії, але така мовна одиниця як епітет, у своїй специфічній формі, може утворювати певні проблеми при перекладі, з якими стикається перекладач. Також, з кожним днем знаходяться нові вирішення цих проблем під час перекладу. Такі мовознавці, як М.І. Мацько, І.П.Кочан, Т.М.Онопрієнко присвятили свої роботи та статті дослідженню різним сторонам лінгвістичної природи епітету, а Бархударов Л.С., Знаменська Т. А., Бичкова Е. А. звернули уваги саме на переклад різних видів епітетів.

Склад лексики сучасної української мови є стилістично неоднорідним. Залежно від сфери спілкування, мети висловлювання, мовленнєвого рівня співрозмовника ми обираємо різнорівневі мовні засоби, найбільш придатні для конкретної ситуації. Уже йшлося про те, що мова поділяється на функціональні стилі, кожен із яких характеризується особливостями на всіх рівнях мови – лексичному, морфологічному, синтаксичному тощо [4]. Найяскравіше стилістична диференціація мовних засобів виявляється на рівні лексики.

Залежно від сфери використання прийнято виділяти дві групи слів:

- лексика стилістично-нейтральна, чи міжстильова;

- лексика стилістично-маркована.

Остання поділяється, у свою чергу, на:

- книжну (наукову, ділову, газетно-публіцистичну);
- розмовну [3].

Кінець XX – початок XXI століття у філологічній науці позначається надзвичайною активністю у вивченні епітета. Дуже багато авторів за останні роки присвятили свої роботи та статті дослідженню різним сторонам лінгвістичної природи епітета. Одноко, присутні характеристики епітета не можна вважати описаними адекватно й вичерпно. Цілий ряд проблем в галузі вивчення епітета залишаються дотепер невирішеними: немає єдності в підході до класифікації епітетів, не вироблені принципи, що дозволяють зробити таку класифікацію вичерпною і не суперечливою [1, с. 32]. Існують різні думки щодо емоційної та естетичної природи епітета; недостатньо досліджені семантичні процеси, які відбуваються в епітеті та в художньо-літературному тексті у зв'язку з функціонуванням у ньому епітета. Останнім часом відчувається деякий спад інтересу до вивчення різновидів епітетів та їх стилістичних функцій. Ймовірно цьому сприяє нечітке усвідомлення статусу епітета як тропа, змішування його з будь-яким означенням у синтаксисі і з прикметником у морфології, обмежене розуміння епітета як метафоричного прикметника. Існують значні розбіжності в кількості семантичних і структурних класів епітетів, часто порушується їх однорідність, не враховується той незаперечний факт, що в системі тропіки поле епітета перетинається також з полями й інших тропів [3, с. 359]. Усе це спричинено складністю, багатоаспектністю самого поняття. Епітети засвідчують значні можливості мови у сполученості слів, є одним із виявів мовного багатства, а також відображають мовні традиції певної епохи загалом. Вони допомагають вирізнити певний предмет чи явище з ряду однорідних, точніше передати думку, надають мові образності.

В лінгвістичній літературі є багато трактувань епітету. Так, автори словника лінгвістичних термінів Д.І. Ганич, І.С. Олійник подають таке визначення: «Епітет – один із основних тропів, художнє образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість предмета, поняття, дії. Найчастіше епітетами виступають означення-прикметники, у широкому розумінні епітетами називають іменники-прикладки, а також прислівники, які метафорично пояснюють дієслово» [1, с.76].

Створення подібних епітетів зазвичай пов'язане з вживанням слів в переносному значенні.

З точки зору типу переносного значення слова, що виступає в ролі епітета, всі епітети діляться на:

- метафоричні (в їх основі лежить метафоричне переносне значення);
- метонімічні (в їх основі лежить метонімічне переносне значення);
- загальномовні (політичні, інтернаціональні, міжнародні);
- індивідуально-авторські (путінська, порошенківська, бойова);
- народні (постійні) (православні, законодавчий) [4].

Залежно від жанру, підбір епітетів видозмінюється. Відтворення стилю, або стилізація офіційно-ділових текстів передбачає широке використання перерахованих видів епітетів.

Важливу роль відіграє і те, до якої верстви лексики – літературно-книжкової, нейтральної або розмовної – відноситься епітет. Так, наприклад, в наступному реченні «I could not work with the Yanukovych team, because they are corrupt guys...» слово «corrupt» не тільки несе в собі негативний зміст, але ще і належить до книжкового шару лексики, який використовується в офіційних документах.

Лексика з книжкового шару передбачає достовірність, офіційність одержуваної інформації і, таким чином, представляє цю інформацію в очах читача як об'єктивну. Таким чином, епітет corrupt не тільки створює

негативну оцінку, але і пропонує цю оцінку в якості офіційної, загальновизнаною.

«The sanctions targeted a raft of financial, defense and industrial companies in the vanguard of Mr. Putin's push to replace the wild free-market capitalism of the 1990s with state-led development». У поданому реченні епітет передається словом з нейтрального шару лексики. Слово wild містить в собі негативні конотації, а приналежність до нейтрального шару робить це слово зрозумілим всім категоріям читачів. Саме за рахунок цього пропонована автором оцінка певного явища представляється загальнодоступною, зрозумілою і загальноприйнятою.

Метафоричні епітети також можуть мати різну стилістичну приналежність і мати літературно-книжкове, нейтральне або розмовне забарвлення. Наприклад, в наступному реченні метафора в складі якої є наявним епітет має літературно-книжкове забарвлення, що підкреслює престиж і високе положення описуваної особи: «... defense and industrial companies in the vanguard of Mr. Putin's push to replace the wild free-market capitalism of the 1990s with state-led development» [2].

Кочан І.П., Онопрієнко Т.М. головною характеристикою епітета вважають його семантичні особливості і саме їх ставлять в центр визначення, при цьому семантика епітета визначається дуже нечітко як виділення якої-небудь ознаки предмета або як другорядне слово фрази, яке приєднується до іншого слова для посилення і збагачення його образотворчого і виразного значення. Мацько М.І. вважає необхідним приєднати до семантичної характеристики ще одну значну характеристику властиву епітету – синтаксичну функцію визначення. При цьому Кочан І.П., Онопрієнко Т.М. проводять чітку межу між епітетом і логічним визначенням (зазвичай епітет, на відміну від логічного, визначається як художнє визначення). Також Мацько М.І. бачить різницю між логічним значенням і епітетом лише в тому, коли він виникає під впливом контексту особливої стилістичної функції. Виходячи з цього перспективним вбачаємо дослідження епітетів а інші

науковці, визначенню яких ми не приділяли увагу в нашій статті, які мають характеризуючі або пояснюючі функції у тексах документів. Тож одностайності питання щодо епітетів ще не досягло, але підходи до їх використання в документації мають мати місце.

Літуратура

1. Бархударов Л. С. Тетради переводчика / Л. С. Бархударов. // М.: Международные отношения. – 1974. – №1. – С. 234. 9. Бархударов Л. С. Язык и перевод / Л. С. Бархударов. // М.: Международные отношения. – 1975. – №11. – С. 240.

2. Знаменская Т. А., Бычкова Е. А. Метафора и эпитет как средство манипуляции общественным мнением в СМИ // Молодой ученый. – 2015. – №10.5. – С. 39-40.

3. Мацько Л. Стилістика української мови:Підручник / Л. Мацько, О. Сидоренко., 2003. – 462 с.

4. Онопрієнко Т. М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук / Онопрієнко Т. М. – Харків, 2002. – 134 с.

Вільчинська О.О.

магістрантка 616 групи

Факультет іноземної філології

Науковий керівник

док. філософії в галузі гуман. наук, доц. Єфименко Т.М.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ ТЕКСТІВ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ НА РИНКУ РОЗВАГ

The article is devoted to the titles of texts of mass culture. The book in the entertainment market is a business that attracts the reader's attention and makes profit. The subject of titles and its translation is in need of more research, because if the title is apt and does not disappoint the consumer, then they will continue to buy the products.

Keywords: title, mass culture, entertainment market, translation, transformation, adaptation.

На сьогодні, умови ринку, в яких знаходиться сучасна література, сприяють розвитку нового фактору, а саме – привабливість для аудиторії нового часу. Саме тому, ми можемо говорити, що метою даного фактору є підвищення комерційного статусу твору, який надходить до продажу, завдяки влучному, адаптованому під читача переклад назви тексту, який здатний інтригувати та зацікавити адресата, тобто потенційного споживача, та змусить його зробити покупку.

Різні культури світу впливають на розвиток особистості, завдяки інформації, яка надходить з різних джерел інформації. Ця тенденція призводить до послуг некваліфікованих перекладачів. Саме тому проблеми перекладу назв текстів масової культури стає актуальною та потребує професійного підходу до їх вирішення. Адже, назва тексту відіграє велику роль у розумінні книги взагалі та інформації, яка в ній подана. В цьому випадку переклад назви творів виступає як інструмент лінгвістичного маркетингу.

Завдяки поняттю «лінгвістичний маркетинг», тексти масової культури виступають інструментом масового споживання та задовільнять інтерес масової аудиторії у сфері читання. В свою чергу *масова аудиторія* – це рушійна сила, яка впливає на види інформації та сама створює попит. Саме тому тексти масової аудиторії орієнтовані не лише на читацький попит, але й на ринкові відносини.

Головну роль у творені масової культури відіграє зацікавлення серед аудиторії, щоб вона мала успіх на ринку розваг. Адже, населення повинно нести свої кошти, щоб купити продукцію, та приносити прибуток різним сферам масової культури [2, с.114].

Тексти масової культури є частиною такого широкого поняття, як *ринок розваг*, який структурує систему дозвілля. Це бізнес, який орієнтований на створення умов для задоволення інтересів маси та потреби у розвагах, де продуктом є вражання, які отримуються за допомогою розваги та є предметом обміну на розважальному ринку [4].

Провідним чинником між читачем та автором на комерційному ринку виступає назва, яка першою вступає в комунікацію. Вона, в одній короткій назві, здатна привабити читача, натякнути на зміст, надати деталі про жанр, а головне викласти кошти споживача на придбання книги [5].

І.Л. Гальперін порівняв назву із пружиною: «Назву можна метафорично зобразити у вигляді закрученої пружини, яка розкриває свої можливості в процесі розгортання» [1, с.133].

Однак, читача все частіше приваблюють не лише рідна література, але й зарубіжна, тому на даному етапі в гру вступає перекладач.

Головною проблемою при перекладі стає відмінність двох культур, яка є в кожній сфері життя, що в свою чергу робить її неповторною та унікальною. Перш за все це потрібно задля того, щоб уникнути непорозуміння, які виникають при передачі назви, наприклад, з англійської на українську мову. В даному випадку, переклад став не лише міжмовною, а й міжкультурною комунікацією.

Перш ніж починати переклад назви, перекладач повинен прочитати, зрозуміти зміст та зробити його переклад, щоб влучно передати назву на українську мову. В цьому випадку перекладач звертається до трансформацій, адже, якщо вибір буде влучний, то назва донесе читачеві частку інформації про зміст та споживач не розчарується у своєму виборі. При цьому форма

оригінальної назви не є важливим аспектом. Назва повинна відносити текст до виду в якому його написано, щоб не розчарувати читача.

В літературі популярними жанрами є мелодрама, фантастика, детектив, трилер, вестерн, пригодницькі жанри та навіть казка. В кожному жанрі перекладачі вдаються до однакових видів трансформацій, або ж адаптують назву до свого споживача. Однак, бувають випадки, коли переклад назви є повністю провальним, тобто сталася перекладацька помилка.

Перекладознавець О.Д. Швейцер, який визначає переклад як односпрямований та двофазний процес міжмовної та міжкультурної комунікації, зазначає, що найчастіше перекладачі повинні звертатися до *адаптації*, тобто перетворення вихідного висловлювання із врахуванням специфічного сприйняття інформації та передачі мовних одиниць, зі сторони різних одержувачів [6, с.78].

Прикладом адаптації *"Nailbiter" – «Гризучий нігті»*. Якщо текст перекласти дослівно, як «Нігтекусач», то явно вона не зацікавила би читача. В цьому випадку адаптований переклад є доречним.

Зазначимо, що переклад назви фільму вимагає творчого підходу та поінформованості як з теоретичного боку, так і з практичного. Тому на думку багатьох науковців при перекладі назви необхідно застосовувати лексико-семантичні та граматичні трансформації [3, с.46-64].

В.Н. Комісаров виділяє найбільш поширені трансформації:

1. Конкретизація – заміна слова вихідної мови тексту з більш широким семантичним значенням, словом, яке має більш вузьке семантичним значення. Наприклад, "*Wanted*" – "*Особливо небезпечний*". Пояснюється прагненням акцентувати увагу на конкретному сюжеті про злочинця, а не про те, що він розшукується.

2. Генералізація – слово вихідної мови, що володіє більш вузьким семантичним значенням, перекладають словом, що володіє більш широким семантичним значенням. Наприклад, "*The assassination of Richard Nixon*" –

“*Замах на Річарда Ніксона*”. Слово “assassination” перекладається «вбивство» та по відношенню до «замах» має вужче значення.

3. Компенсація – передача змістового значення не тими засобами, що були застосовані в оригіналі. Наприклад, “*Attila”* - *«Атілла – завойовник».* В даному прикладі компенсується незнання читачем історичної постаті.

4. Додавання – додавання слів задля пояснення невідомого. Наприклад, *“Albert Nobbs” – «Таємне життя Альбрт Ноббс».* Додавання використано, щоб показати таємничість головної героїні, яка переодягається в чоловіка.

5. Опущення – відмову від передачі семантично надлишкових слів, значення легко відновлюються в контексті. Наприклад, *“Gone Girl”* - *«Зникла»*.

6. Антонімічний переклад – заміна однієї з лексем оригіналу на її міжмовний антонім. Наприклад, *“Never Let Me Go” – «Не відпускай мене».*

7. Калькування – спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу переходить в аналогічну при перекладі, або ж частковою заміною морфем. Наприклад, *“We bought a Zoo” – «Ми купили зоопарк».*

8. Транскрипція – відтворення звукової форми іншомовного слова.

9. Транслітерація – відтворення буквеного складу іншомовного слова за допомогою літер мови перекладу.

Прикладом транскрипції та транслітерації виступає роман Марка Твена *«Том Сойер»*, в оригінальній назві *“Tom Sawyer”*.

Наведемо приклад перекладацької помилки. Американська письменниця Ліліан Джексон Браун випустила серію книг «Кіт, який…». Ось одна з них*“The cat who talked turkey”*, у перекладі Віри Кобець *«Кіт, який розмовляв з індиками»*. На обкладинці жовтого кольору зображений кіт з індиком, однак даний переклад вводить в оману потенційного читача, адже, читавши книгу, він розчарується, тому що жодного індика не буде згадано в сюжеті. Справа в тому, що *“to talk turkey”* – ідіома, яка позначає *говорити*

прямо, відкрито. Перекладачеві слід було звернути на це увагу, заглянути до словника та зробити правильний переклад, щоб не засмучувати читача.

Отже, переклад назв текстів масової культури на ринку розваг потребує значної уваги з боку перекладача. Він повинен правильно застосовувати трансформації; вивчити жанр, в якому написаний текст, щоб перекладена назва не потрапила на поличку із іншим жанром та не ввела в оману читача; детально вивчити сюжет книги; ознайомитися із особливістю автора; вивчити країну, культуру та специфіку народу твору оригіналу; мати творчий підхід як з практичного, так із теоретичного боку; брати до уваги побажання потенційного споживача.

Література

1. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – Изд-е 5-е. –М.: КомКнига, 2007. –144 с.
2. Кармин А.С. Культурология / А.С. Кармин. –СПб.: Питер, 2008. – 464 с.
3. Комиссаров В.Н. Теория перевода: лингвистические аспекты / В.Н. Комиссаров. –М.: Высшая школа, 1990. –250 с.
4. Стальная В.А. Индустрия развлечений в мировой экономике: современные тенденции и перспективы развития / В.А. Стальная // Российский внешнеэкономический вестник. –№2, 2009. с.17-24.
5. Тульчинський Г.Л. Нормативно-ціннісний зміст соціалізації в умовах масової культури [Електронний ресурс] / Г.Л. Тульчинський. –Режим доступу до ресурсу: http://hpsy.ru/public/x2959.htm.
6. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика (Газетно-информационный и военно-публицистический перевод / А.Д. Швейцер. –М.: Воениздат, 1973. – 280 с.

Рибалко А.Ю.

студент 426 гр.

науковий керівник Нікішина В.В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ

Scientific and technical terms being language signs which represent notions of a special professional field of science or technology make a substantial part of scientific and technical texts and one of the main difficulties of their translation while taking into consideration their ambiguity, absence of translation correspondence. Computer technologies made a great contribution of a huge amount of special phrases, various terminology into a language. The article deals with usage and translation peculiarities of computer terms, which are considered to be one of the most difficult parts of a translator's job.

Key words: scientific and technical terms, computer technologies, computer terminology, translation, means of translation.

В останні роки, у зв'язку з розширенням політичних, економічних та наукових зв'язків України з іншими країнами світу, потік нової англомовної інформації швидко зростає. Про досягнення науки, техніки та економіки, новини культури та політики у світі, ми дізнаємось за допомогою англомовних публікацій, радіо, телебачення, мережі Інтернет, які у більшості випадків надходять у вигляді англомовної інформації. Тому не дивно, що до проблем англомовної термінології інтерес лінгвістів, а також спеціалістів різних областей науки та техніки непомірно зростає. Це пояснюється постійно зростаючим потоком англомовної інформації з найрізноманітніших галузей знань, а також процесами міжнародної інтеграції та комунікації. Важливою особливістю сучасного етапу науково-технічного прогресу є взаємне проникнення спеціальної термінології з одних галузей в інші, а також більш активне використання спеціальних термінів у текстах, які адресовані не лише спеціалістам, але й широкому колу читачів.

Особливості термінологічних одиниць, а також їх перекладу українською мовою вивчалися багатьма лінгвістами, серед них Г.І. Беженарь, І.К. Белодед, І.Н. Волкова, М.Н. Володіна, Б.Н. Головін, В.П. Даніленко, А.С. Д'яков, Т.Р. Кияк, Р.Ю. Коробін, Д.С. Лотте, А.М. Науменко, О.Д. Огуй,

Є.Г. Пиріков та інші. Але в той же час, багато питань, пов'язаних з терміносистемами окремих галузей, а також проблема укладання спеціальних, галузевих словників лишаються невирішеними.

Мета статті полягає у визначенні особливостей вживання та відтворення комп'ютерних термінів українською мовою.

Термін, що є однією з мовних універсалій, важко піддається дефініції. Через складність такого завдання в лінгвістиці є чимало різних спроб визначення поняття терміну. Проте, спроби лінгвістів сформулювати єдине визначення поняття «термін» виявилися малопродуктивними через багатогранність цього феномену. У зв'язку з цим видається цікавою точка зору З.І. Комарової на цю проблему. Науковець зазначає: «Немає одиниці більш багатогранної і невизначеної, ніж термін, причому спостерігається декілька підходів до визначення терміна: деякі дослідники намагаються дати йому доволі логічне визначення; інші намагаються описово розкрити зміст терміна, приписавши йому характерні ознаки; треті виділяють термін шляхом його протиставлення будь-якій негативній одиниці; четверті шукають суперечливі процедури виділення термінів, щоб прийти потім до суворого визначення цього поняття; п'яті намагаються дати поки хоча б «робоче» визначення» [1, с. 24].

У XXI столітті настав етап науково-технічного прогресу, так званої інформаційної революції. Через глобальну комп'ютеризацію, значною мірою зросли темпи збагачення словникового складу багатьох мов, зокрема англійської, яка зараз переживає справжній «неологічний бум». Термінологічна лексика відіграє значну роль у словниковому складі. Нові поняття потребують нових слів. Це супроводжується появою нових термінів. Науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів і одну з головних труднощів їх перекладу з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників.

Частіше за все терміном називають слово, словосполучення, або просто мовний знак, що репрезентує наукове поняття спеціальної, професійної сфери знань. Н.А. Баскаков визначає термін як стійке, моносемантичне (однозначне) слово або словосполучення, яке співвідноситься з іншими термінами всередині даної сфери термінології. Але багато сучасних дослідників термінології відійшли від такого консервативного розуміння поняття терміну. Під терміном розуміють слово або словосполучення, одне або декілька значень яких є спеціальними. Таке розуміння терміну ґрунтується на полісемії та передбачає, що слово в одному зі своїх значень належить літературній нормі, а в наступному вже одній або декільком терміносистемам. Єдиного поняття терміну в лінгвістиці ще немає. Дослідження деяких науковців показали, що термін не завжди має точні семантичні межі та виражає чітко окреслене поняття.

Комп'ютерні технології внесли у мову величезну кількість спеціальних висловів, багату термінологію. Наприклад: *мережева карта, мікропроцесор, операційна система, форматування, інсталяція, вінчестер, пікселі, діалогове вікно, об'єкт (об'єкт Delphi3.0)* тощо. Багато з цих термінів запозичені з англійської мови, але є чимала кількість слів «вітчизняного» походження. Переважну частину лінгвістичного фонду складає фахова лексика, тому доля термінів у лексичному складі мови стрімко зростає. Ця термінологія відрізняється своєю різноманітністю [2].

Сучасні науковці виокремлюють декілька класифікацій комп'ютерних термінів, які можна поділити на такі групи: 1) *корелятивні загальновживаним словам* (наприклад, комп'ютерний термін *file*, який сформувався на базі відповідного слова загальновживаної лексики, що має значення «досьє; підшиті папери»); 2) *загальнотехнічні терміни* (наприклад, термін *driver*, який в комп'ютерному контексті означає «програма, що керує введенням та виведенням інформації», в інших галузях науки та техніки має ще більш десятка значень); 3) *спеціальні терміни, характерні лише для комп'ютерної галузі знань* (наприклад, такі терміни, як *cybernetics, gigadisc,*

hardware, software, в яких значення слова і значення терміна співпадають, тому що дане слово слугує тільки для вираження одного спеціального поняття, тобто являє собою термін і семантика слова адекватна значенню терміна); 4) *терміни, що мають два і більше значень у комп'ютерній галузі* (наприклад, термін *server* є назвою комп'ютера як устрою, за допомогою якого можна виходити до Інтернету, а також програм, що забезпечують вихід до Інтернету); 5) *комп'ютерні неологізми* (так звана жаргонна лексика: *«великі пальці» – назва файлу Thumbs.db, «черевик» – завантажувальний сектор диска*) [3].

Комп'ютерна лексика англійської мови має специфічні особливості. Одна з них – притаманність окремим термінам образності. Хоча в цілому науково-технічні тексти характеризуються відсутністю емоційності та стилістичною нейтральністю, окремі комп'ютерні терміни мають яскраво виражений відтінок конкретної образності. Наприклад, термін *mouse*, що позначає устрій для регуляції пересування курсору, зовні дійсно нагадує мишу, а назва програми *Windows* базується на схожості принципу надання інформації у вигляді вікон на дисплеї комп'ютера. Цю особливість необхідно враховувати під час перекладу українською мовою.

Під час дослідження перекладу комп'ютерної термінології перекладачі використовують декілька основних засобів перекладу: 1) *транскрипція* та *транслітерація* (наприклад: *operator – оператор, monitor – монітор, portal – портал, server – сервер, laser – лазер, decoder – декодер, processor – процесор, buffer – буфер, hacker – хакер*); 2) *транскодування* (наприклад: *profile – профіль, matrix – матриця, domain – домен, card – карта, directory – директорія, command – команда; viewer – в'ювер*); 3) *калькування* (наприклад: *control panel – панель управління, matrix printer – матричний принтер, hot keys – гарячі кнопки, file system – файлова система, data warehouse – інформаційне сховище, artificial neutral network – штучна нейтронна мережа*; 4) *описовий переклад* (наприклад: *burning – запис компакт-диска*; *cross fade – плавний перехід від одного звукового фрагмента*

або відеокліпа до іншого; *deluxe – розширена версія програмного пакета, яка включає додаткові програми чи можливості*; *freeware – безкоштовне програмне забезпечення*; *software – програмне забезпечення*; *log – текстовий файл звіту, в який записують усі дії, які виконує програма, і їх результати*; *shareware – умовно-безкоштовне програмне забезпечення, з яким можна працювати протягом певного часу*; *wizard – інтерактивний інструмент для покрокового виконання різних операцій*; *protocol – метод передачі даних*; 5) *еквівалентний переклад* (наприклад: *keyboard – клавіатура, memory – пам'ять, message – повідомлення, notepad – записна книжка, pitch – рівень, screen – екран, desktop – робочий стіл, network – мережа, bar – панель, drive – дисковод, error – помилка, lock – блокування* [4].

Результати нашого практичного дослідження показали, що найбільш уживаним засобом відтворення англійських комп'ютерних термінів українською мовою є переклад за допомогою транскрипції, тобто пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу, а також застосування калькування та експлікації або описового перекладу.

Література

1. Гриневич С.В. Термінознавство: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – М.: Видавничий центр «Академія», 2008. – 305 с.
2. Забело І.В. Деякі особливості тематичної організації лексики комп'ютерного жаргону. – 2001 – С. 70-95.
3. Кучман І.М. Переклад англійських термінів у галузі комп'ютерних технологій: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/2590/1/7.pdf
4. Словник молодіжного, комп'ютерного, хакерського, SEO та іншого сленгу та жаргону: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://slanger.ru/?mode=library&r_id=2&page=6

Гродзицький А.С.
студент 426 гр.
науковий керівник Нікішина В.В.
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ВІЙСЬКОВА ЛЕКСИКА ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА

Military translation is a specific field of translation practice. It represents a separate linguistic discipline with regard to its high requirements for translation quality and accuracy. The article deals with usage and translation peculiarities of military terms, which are considered to be one of the most difficult parts of a translator's job.

Key words: military translation, military terminology, military terms, military vocabulary, means of translation.

Військовий переклад є відокремленою лінгвістичною дисципліною зважаючи на високі вимоги до якості і точності перекладу, помилки в якому в кращому випадку призведуть до довільного і суб'єктивного тлумачення тексту, а в гіршому можуть коштувати комусь життя або спричинити серйозні матеріальні витрати. Бездоганного володіння не тільки іноземною військовою термінологією, але й адекватною українською вимагають всі види і способи перекладу, від письмового перекладу статутів та документів до усного перекладу при радіообміні, не виключаючи і двосторонній переклад при бесіді на військові теми та синхронний переклад. Постійне оновлення термінологічного вокабуляру англійської мови, викликане появою нової техніки і нових військових стратегій, що знаходять застосування на світовій арені, а також вимоги до адекватного та еквівалентного відтворення як нових, так і усталених військових термінів визначають основні труднощі при перекладі військових матеріалів.

Особливості вживання термінологічних одиниць, а також їх перекладу вивчалися багатьма лінгвістами, серед них А.А. Васильченко, С.В. Гриньов, А.А. Дормидонтов, В.М. Лейчик, Л.Л. Нелюбін, Г.М. Стрілковський, Г.А. Судзіловський, А.В. Суперанска та інші.

Мета статті полягає у визначенні особливостей вживання та перекладу англійської військової термінології українською мовою.

Насиченість спеціальною термінологією є відмітною властивістю військових матеріалів. До військових матеріалів зазвичай відносять військово-художні, військово-публіцистичні та військово-політичні, військово-наукові та військово-технічні матеріали, акти військового управління (різні військові документи). До власне військових матеріалів прийнято відносити науково-технічні матеріали та акти управління, пов'язані з життям і діяльністю військ та військових установ збройних сил. Військово-художня література, військова публіцистика та військово-політичні матеріали є військовими лише за своєю цілеспрямованістю і тематикою і в основному мають ті риси, які взагалі притаманні всім суспільно-політичним, публіцистичним і художнім текстам.

Позначити межі поняття військового терміну дуже складно, так як сфера функціонування військової термінології дуже широка і багато загальновживаних термінів набувають у ній особливе, більш вузьке значення. В.Н. Шевчук пропонує таке визначення поняття «військовий термін»: «це стійка одиниця синтетичної або аналітичної номінації, закріплена за відповідним поняттям у понятійно-функціональній системі певної сфери військової професії у значенні, регламентованому його дефініцією» [4, с. 8].

У загальному значенні до військової термінології відносяться всі слова і словосполучення, що позначають військові поняття, тобто поняття, безпосередньо пов'язані зі збройними силами, військовою справою, війною тощо. Крім того, до військової лексики слід віднести науково-технічні терміни, вживані у зв'язку з військовими поняттями (наприклад, track – гусениця танка або будь-якої бойової машини, на гусеничному ходу).

Зміни складу військової лексики, особливо її безперервне поповнення, випадання з неї ряду слів, зміна значень, тісно пов'язані з безперервним розвитком загальних умов діяльності збройних сил. Ознайомившись з документом «FM 23-10 Підготовка снайперів ("DOA Sniper Training (FM 23-

10)")», випущеним в 1994 році в першу чергу для потреб Армії США і який охоплює не тільки снайперську справу, але і в тій чи іншій мірі всі області військової справи [5], ми можемо позначити основні галузі функціонування військової термінології.

Сучасна англійська військова термінологія охоплює область розробки нових видів зброї – в першу чергу ракетно-ядерних бойових систем (*wire-guarded missile – керована ракета; rocket-assisted projectile – активно-реактивний снаряд; radioactive fallout – зараження радіоактивними продуктами ядерного вибуху*), радіоелектронних та інших технічних засобів (*beam rider guidance – наведення за променем; laser range finder – лазерний далекомір; ambush detection device – (технічний) засіб виявлення засідок*); терміни, пов'язані з реорганізацією з'єднань сухопутних військ та органів вищого управління (*logistics operations center – центр управління тилом*); терміни, пов'язані зі зміною деяких принципових положень (доктрин) в тактиці та оперативному мистецтві (*electronic countermeasures – електронна протидія*).

Необхідно мати на увазі досить суттєві відмінності в англійській військовій лексиці, що вживається в США та Англії. Це пояснюється як специфічними особливостями організації, озброєння, тактики збройних сил цих країн, так і певними відмінностями між англійським і американським варіантами сучасної англійської мови. Наприклад, поняття «з'єднання» або «об'єднання» в США виражаються за допомогою терміну *large unit,* а в Англії – *formation; general staff* в США має значення «загальна частина штабу», а в Англії – «оперативно-розвідувальна частина штабу». Є розбіжності у військових званнях і особливо в термінології з організації: «міністр оборони» в США називається *Secretary of Defense*, а в Англії – *Defence Minister*. Цілий ряд термінів вживається тільки в США (наприклад, *Chief of Staff – «начальник штабу (виду збройних сил)»* або тільки в Англії (наприклад, *commandos – «десантно-диверсійні частини» командос*). В англійську військову лексику входить також деяка кількість військових

термінів, специфічних для збройних сил Канади, Австралії та інших країн, які розмовляють англійською мовою [3].

Отже, військові терміни, крім інших термінологічних властивостей, характеризуються особливими сферами функціонування, і самі ці сфери, поряд з дефінітивною функцією і системністю, є ознакою, що дозволяє віднести те чи інше слово або словосполучення до розряду військових термінів.

Утворення військових термінів відбувається звичайними, характерними для англійської мови способами словотворення: морфологічними і лексико-семантичними, шляхом запозичення як з інших областей науки і техніки, так і з інших мов, а також на основі словосполучень.

Англомовна військова термінологія вкрай неоднорідна. Поряд з однозначними термінами, що мають чіткі семантичні межі, є й багатозначні терміни. Наприклад, термін *security* означає охорону, забезпечення, бойове забезпечення; забезпеченість; безпеку, засекреченість; контррозвідка; термін *armor* – броня; бронетанкові війська; танки; терміни *unit* і *command* мають до десяти і більше значень. Тому багатозначність навіть однокомпонентних термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту і ситуації.

Необхідно зазначити, що основна помилка при перекладі подібних термінів полягає в тому, що перекладачі іноді прагнуть знайти буквальну відповідність іноземному терміну в українських статутах. Такий підхід є не зовсім правильним тому, що, по-перше, стирається специфіка реалій іноземної армії, а по-друге, може виникнути помилка у зв’язку з тим, що ці терміни можуть виражати поняття, характерні тільки для західних армій, і тому не відповідати реаліям, прийнятим в Українській Армії [1]. Так, наприклад, зустрічається і в «FM 23-10» переклад американського терміну *noncommissioned officers* – «сержантський і старшинський склад», «молодший командний склад», що є не самим адекватним, оскільки втрачається специфічний характер і соціальний зміст цього поняття. В даному випадку

слід було б використовувати існуючий термін «унтер-офіцери», який, до речі, використовується у військовому перекладі з німецької, французької та інших мов для передачі відповідних реалій.

Іншого роду помилки виникають в результаті неправильного віднесення терміну до однієї з груп і вибору неадекватного способу перекладу. Наприклад, термін *warrant officer* передається шляхом транскрибування. Однак при відповідному знанні функцій цього складу військовослужбовців замість сталого терміну можна було б дати термінологічний еквівалент «фельдфебель» (для армії і ВПС) і «кондуктор» (для ВМС), тим більше що, наприклад, англо-німецький словник дає німецький еквівалент *Portepeeunteroffizier*, що завжди перекладалося українською мовою як «фельдфебель» [2]. Звідси випливає, що для уточнення варіанту перекладу іноді корисно з'ясувати, як цей термін перекладається на інші мови.

Результати нашого практичного дослідження показали, що для відтворення англійських військових термінів українською мовою найбільш характерним є застосування таких засобів перекладу, як лексико-семантичні заміни, калькування та експлікація. Поряд з цими прийомами використовуються також переклад повної форми, граматична заміна, транскрипція та транслітерація.

Література

1. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / В.В. Борисов; под ред. А.Д. Швейцера. – М., 2004. – 135 с.
2. Зарубежное военное обозрение [электронный ресурс] – Режим доступа: http://zw-observer.narod.ru/
3. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода. Английский язык. – М.: Воениздат, 1981. – 379 с.
4. Шевчук В.Н. Военно-терминологическая система в статистике и динамике. – М., 1985. – 94 с.

5. Sniper Training FM 23-10: Field Manual / Field Manual Headquarters. – Department of the Army. – Washington, DC, 1994. – 329 p.

Капацина А.О.
магістрантка 516 н гр.
науковий керівник
доктор педагогічних наук, професор
Солодка А. К.
Миколаївський національний університет ім.. В.О. Сухомлинського

ПОЕТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ДІЯЛЬНОСТІ В АСПЕКТІ КУЛЬТУРОЛОГІЇ, ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПРАГМАТИКИ ТА СТИЛІСТИКИ

The article is devoted to the study of the poetic translation and provides the understanding of the essence of this type of translation. The aspects of the poetic translation from the point of view of culturology, linguistic pragmatics and stylistics are analyzed. The basic functions and characteristics of the poetic translation that distinguish it from other types of translation are given. The peculiarities and difficulties of the poetic translation due to the influence of cultural, psychological and other factors are investigated.

Keywords: poetic translation, linguistic pragmatics, functions of poetic translation, characteristics of poetic translation, peculiarities of poetic translation.

Поетичний переклад, або переклад художніх творів, зокрема, поезії, посідає значне місце у сучасному світі, оскільки є одним із засобів обміну літературним надбанням та однією з форм інтерпретації тексту, при якій відбувається діалогічна трансформація перекладеного тексту. Процес художнього перекладу можна дослідити з декількох аспектів, серед яких ми можемо виділити культурологію (оскільки цей тип перекладу є видом

інтерпретативної роботи з текстом суб'єкта, який виступає представником певної культури та надає можливість обміну духовними цінностями між представниками різних культур); лінгвістичну прагматику (через те, що у процесі перекладу виникає потреба у використанні прагматичної адаптації у зв'язку із так званою переадресацією повідомлення іншомовному реципієнту з урахуванням прагматичних відношень мови перекладу, при якій також необхідно враховувати соціальні, культурні та психологічні розбіжності між адресантом та адресатом повідомлення) та стилістику (у зв'язку із тим, що перекладач має справу із художнім твором, а також і тим фактом, що прагматика включає в себе стилістику і протиставляється граматиці та семантиці, за допомогою яких вона й реалізується в перекладі). Одже, сутність та особливості художнього (поетичного) перекладу розкриваються з точки зору трьох вищезазначених аспектів, поєднаних між собою. А складністю перекладу такого типу є так звана «смислова напруженість тексту» під якою ми розуміємо не стільки відтворення тексту оригіналу в мові перекладу, скільки відтворення цього тексту в перекладі заново (1).

Аналіз останніх досліджень та публікацій виявив, що проблемою художнього (поетичного) перекладу займалися такі вчені, як: М. Алексєєв, О. Білецький, М. Драгоманов, В. Коптілов, Ю. Левін та ін.. Деякі аспекти дослідження цього типу перекладу викладено у працях А. Волкова, В. Жирмунського та Н. Конрада. Попри це, малодослідженим залишається питання поетичного перекладу в аспекті лінгвістичної прагматики, що й обумовило актуальність нашого дослідження.

Що ж являє собою поетичний переклад? Поетичний переклад являє собою відтворення особливостей іншомовного тексту засобами рідної мови з урахуванням нерозривної діалектичної єдності змісту й форми тексту оригіналу. Зазначений тип перекладу виступає, певним чином, компенсацією оригінальної літератури, а також забезпечує цілісність літературної полісистеми, необхідної для збереження національної культури. Одним із головних завдань поетичного перекладу є пристосування іншомовного твору

до сприйняття вітчизняного читача, а також розкриття перед читачем різноманітності мистецтва з урахуванням відмінних національних форм, історичних форм та індивідуальних творчих систем. В межах поетичного перекладу розрізняють декілька підходів. Перший підхід розроблено А. Перміновою, яка класифікує поетичний переклад на перекодування та перестворення. І. Корунець, в свою чергу, говорить лише про внутрішні та зовнішні компоненти поетичного твору та їх зміни. Л. Бархударов виділяє три способи перекладу поетичних творів – буквальний, вільний та еквівалентний. Т. Левицька, на відміну від всіх вищезазначених науковців, говорить лише про адекватний переклад та інтерпретований переклад.

Хоча погляди науковців на способи перекладу поетичних творів і відрізняються, проте всі вони додержуються однієї точки зору стосовно функцій, які виконує поетичний переклад. Оскільки за своєю природою поетичний переклад, як і переклад загалом, належить до сфери генетичних контактів, то як і переклад в цілому, поетичний переклад виконує дві функції – посередницьку (або інформативну) та творчу. Проте раніше вважалося, що функція поетичного перекладу лише одна – посередницька. Науковці додержувалися цієї точки зору через ствердження, що художній переклад не виходив за рамки національно-літературного процесу або національно-літературний процес сприймався надто прагматично, тобто, однобоко. Тоді ж до поетичного перекладу ставилися вимоги найадекватнішої передачі національних цінностей та тотожності перекладу до оригіналу.

Використання поетичного перекладу обумовлює володіння перекладачем активної мовленнєвої діяльності, художнього смаку та його широкого світогляду. Оскільки поетичний переклад є соціально-культурним мовним явищем, при роботі з ним необхідно додержуватися певних вимог. Перекладач має бути: точним (оскільки його мета – донести до читача думки та ідеї автора), лаконічним (оскільки думки мають бути висловлені максимально стисло), він має уникати використання складних двозначних висловлювань, а також додержуватися норм літературної мови (4).

Для досягнення адекватності поетичного перекладу виокремлюють певні нормативні підходи. Одними із найпоширеніших нормативних підходів у сучасній лінгвістиці є п'ять видів нормативних вимог, запропонованих В.Н. Комісаровим: норма еквівалентності перекладу, жанрово-стилістична норма перекладу, норма перекладацької мови, прагматична норма перекладу та конвенціональна норма перекладу (3).

Наступним питанням, яке виникає при роботі із поетичним перекладом, є питання прагматичної адаптації тексту оригіналу в тексті перекладу. Чому ж це важливо у поетичному перекладі? Прагматична адаптація забезпечує передачу прагматичного потенціалу. Проте, через те, що перекладач та автор повідомлення (поетичного твору) є носіями різних мов, не завжди вдається виконати еквівалентний переклад, що, в свою чергу, призводить до прагматичної неадекватності перекладу. В такому випадку перекладачу необхідно вдатися до прагматичної адаптації через внесення в текст перекладу необхідних змін. Всі зміни, які можуть бути використані перекладачем з метою еквівалентного перекладу, можна поділити на чотири типи. Мета першого типу полягає у забезпеченні адекватного розуміння повідомлення реципієнтами перекладу. В даному випадку ми говоримо про відсутність необхідних фонових знань читача та необхідність введення додаткової інформації з метою заповнення відсутності знань. Наприклад, цей тип змін передбачає роз'яснення географічних, культурних чи культурно-побутових реалій, вживаних в оригіналі.

Другий тип змін пов’язаний із правильним сприйняттям мови оригіналу через доведення до читача емоційного впливу вихідного тексту, що, в свою чергу, обумовлено тим фактором що автор тексту оригіналу та читач є представниками різних культур. Тобто в даному випадку ми говоримо про культурологічний чинник впливу на поетичний переклад. Назви об'єктів викликають у представників різних культур різні асоціації та емоції. І навіть якщо переклад буде відтворено еквівалентно, ці асоціації будуть передаватися спотворено, що призведе до того, що прагматичні

потенціали тексту оригіналу та тексту перекладу не збігатимуться. Саме через бажання досягнення прагматичного ставлення до тексту перекладу у його реципієнтів і виникає потреба у подібному типі адаптації. Прикладом необхідності використання другого типу змін є назви дерев чи рослин, які несуть різне смислове навантаження для представників різних культур, широке використання військової лексики (особливо це актуально для української мови), а також при широкому та недоречному використанні автором піднесеної лексики. При цьому при неадекватному сприйнятті поетичного твору через розуміння або неповне його розуміння можливе поєднання першого та другого типів змін у поетичному перекладі.

При третьому типі змін у процесі поетичного перекладу перекладач орієнтується не на всіх реципієнтів поетичного твору, а на конкретного, що відрізняє цей вид змін від двох попередніх. Тому він допускає використання значного відхилення від вихідного повідомлення. У цьому типі змін перекладач має право на передачу не сказаного, а того, що мається на увазі.

І, нарешті, четвертий тип прагматичних змін у поетичному перекладі допускає змінення або спотворення оригіналу, хоча ця практика й є винятковою. До цього типу змін належать: філологічний переклад (відтворення формальних особливостей мови оригіналу), спрощений або приблизний переклад (вибіркова або узагальнена передача елементу змісту оригіналу), модернізація оригіналу при перекладі (створення нового твору «за мотивами» тексту оригіналу) (2).

Одже, поетичний переклад являє собою складну структуру змін, поєднаних між собою певними факторами. Зв'язок кожної мови з певним лінгвокультурним простором, у якому функціонують особливі норми й традиції вживання мовних одиниць, можуть призвести до використання різноманітних трансформацій, що спричиняють часткову або повну зміну структури тексту оригіналу. Особливо актуальним це є для поетичного перекладу, що обумовлено лінгвістичними, культурологічними та психологічними факторами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Вища школа, 2008. – 166 с.
2. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. Вінниця: Нова книга, 2011. – 261 с.
3. Пермінова А.О. Перекодування при поетичному перекладі. Харків: Вид-во ХНУ, 2005.- С. 144-145
4. Gadamer H.-G. Chytannia i perekladannia / Hans-Georg Gadamer ; [per. z nim. V. Babycha] // Gadamer H.-G. Hermenevtyka i poetyka: vybrani tvory / per. z nim.; upor. i vstup. sl. D. Nalyvaika. – K.: Yunivers, 2001. – S. 152.

Кучма А. Ю.

студентка 606 н/з групи

Науковий керівник Баркарь У. Я.

к.філол.н., ст.викладач

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

СКЛАДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ АРТИКЛІВ У РЕЧЕННІ ТА ТЕКСТІ

Annotation. The problem of using articles in German language and features of their translation are being addressed. Attention is paid to the analysis of the speech situation and the speaker's intentions for correct article translations. Some difficult cases of using articles in the German sentence and text and the means of their translation into Ukrainian are given.

Keywords: definite article, indefinite article, zero article, context, speech situation.

Артикль характерний для типологічно різних мов – германських (англійська, німецька, французька), слов'янських (болгарська, македонська), угорських, семітських, полінезійских та інших мов [4, с. 14]. В англійській мові артикль є незмінним, а в грецькій, німецькій, французькій, шведській мовах має категорію роду, числа (тільки певний артикль) та відмінка [6, с. 22]. Оскільки формальні ознаки артикля неоднакові в різних мовах, у студентів та людей, які вивчають ці мови часто виникають труднощі не тільки з їхнім використанням, але й перекладом. Отже, завданням нашого дослідження є розкрити роль та значення артиклів у реченні та тексті на прикладі німецької мови, а також розглянути деякі шляхи перекладу артиклів безартиклевою українською мовою.

Артикль (франц. *article*, від лат. *articulus*) – граматичний елемент, який виступає в мові у вигляді службового слова або афікса і служить для вираження означеності / неозначеності іменної категорії, тобто виду референції [2, с. 45-46]. Артикль може проявлятися трояко: як нульовий (відсутній), означений та неозначений [3, с. 305].

Із навчальних посібників ми засвоїли форми артикля та основні правила його вживання. Усім відомо, що неозначений артикль використовується з іменником, коли предмет або явище з'являється в тексті вперше. Означений артикль, у свою чергу, коли предмет чи явище вже раніше згадувався. Однак, як влучно підкреслює Л. А. Левковська: «Не достатньо просто вивчити цей матеріал. Навіть у короткому реченні може бути декілька артиклів. І жоден із них стоїть тут не випадково. У мові, яка створювалася століттями, не має місця для випадковостей» [4, ст. 89]. Цим пояснюється те, що в німецькомовних текстах слід розглядати вживання артикля в залежності від контексту, мовленнєвої ситуації, від намірів мовця / автора, тощо. Тобто, для того, щоб правильно вживати та перекладати артиклі потрібно навчитись їх аналізувати.

Аналізувати артикль – означає визначити у процесі мовлення випадки його використання та смислові відтінки іменника до якого він належить [8,

ст.127]. Якщо розглядати німецькі артиклі без контексту та без ситуації саме в їхніх поєднаннях з іменниками, то вони є багатозначними. Особливо це стосується означеного і неозначеного артиклів. Наприклад, *людина* (*der Mensch*) може означати як окрему (мається на увазі сукупність людей, чи то народ), так і певну особу (індивідуалізуюча функція артиклів):

нім.: *Der Mensch ist mir bekannt.* – укр.: *Ця людина мені знайома.*

нім.: *Der Mensch ist ein Säugetier.* – укр.: *Людина – це ссавець* [8, ст.131].

Розгляньмо складні випадки перекладу артиклів. Зазвичай, імена та прізвища у літературній мові з артиклем з не використовується, наприклад: *Anna Schneider, Peter, Müller,* тощо. Однак, у діалектах та розмовній мові (при фамільярному звертанні) імена осіб можуть стояти з означеним артиклем, що зовсім неприпустимо в офіційно-діловому мовленні: *die Anna Schneider, der Peter, die Müller* [4].

Неозначений артикль із власними назвами, як правило не використовується. Однак, він, усе ж таки, може стояти у поєднанні з ними у тому випадку, якщо мова йде, наприклад, про різноманітний зовнішній вигляд або про різну поведінку тієї чи іншої людини. Порівн.:

нім.: *„Worüber freust du dich denn so? Und was ist aus deinem Ernst geworden? Heute sehen wir* ***einen*** *anderen Iwanow“.* – укр.: *Чому ти так радієш? Та що сталося з твоєю серйозністю? Сьогодні ми бачимо зовсім іншого Іванова* [5, с. 224].

Неозначений артикль у даному випадку підкреслює саме зміну настрою героя, а питальні речення дають зрозуміти читачу, що раніше він був дуже серйозним. Тому, для того, щоб зберегти цей настрій, цей контраст за відсутності в українському реченні неозначеного артикля, доречно підсилити словосполучення *іншого Іванова* додатковою лексичною одиницею *зовсім*.

Цікавим є вживання неозначеного артикля з власною назвою, яка повністю перетворена на іменник [5, с. 232]. Порівн.:

нім.: - *Hat dir sein neues Gedicht gefallen? Er möchte gern deine Meinung wissen.*

- *Ich weiß wirklich nicht, was ich dazu sagen soll.* ***Ein Heine*** *ist er bestimmt nicht.*

укр.: - *Тобі сподобався його новий вірш? Він би дуже хотів дізнатись твою думку.*

- *Насправді, я не знаю, що сказати. Однак, він точно не (такий поет як) Гейне.*

Варто зауважити, що у цьому реченні можна побачити не тільки те, що замість порівняльної конструкції *wie*, автор для більшої виразності обрав неозначений артикль *ein*, але й використав неправильний порядок слів. Адже це речення могло виглядати так: нім.: *Er ist bestimmt nicht ein Heine.* – укр.: *Він точно не (такий поет як) Гейне*. Однак, тоді втрачається емоційна забарвленість та експресія. Це означає, що порядком слів підкреслюють головне, те, що хочуть виділити з поміж інших, а за допомогою неозначеного артикля підвищити виразність.

Особливо чітко простежується така індивідуалізуюча функція при метонімії, яку доцільно компенсувати запровадженням уточнюючого слова, напр.: нім.: *Er hat zu Hause* ***einen*** *Rembrandt.* – укр.: *Він має вдома (полотно) Рембрандта* [3, с. 307].

У певній мовленнєвій ситуації, коли мовець точно знає, про кого йде мова, використовується також означений артикль, напр.:

нім.: - *Hast du* ***den*** *Cicero unserer Fakultät schon einmal gehört?*

- ***Den*** *Cicero? Wer ist denn das?*

- *Iwanow aus der Gruppe zwei.*

укр.: - *Ти вже чув Цицерона нашого факультету?*

- *Цицерона? Хто ж це?*

- *Це Іванов з другої групи.*

Цицерон у цьому контексті виступає не власне історичною персоналією, а метафоричним втіленням гарного оратора або іншими

словами прізвиськом. Означений артикль дає зрозуміти, що мається на увазі конкретна особа, яка має гарні ораторські навички.

С. Ахметова стверджує, що відсутність артикля (так званий «нульовий артикль») використовується у тому випадку, коли у даному контексті є достатньо причин для того, щоб розглядати певний термін як загальну та абстрактну сукупність його характеристик [1, с. 26].

Візьмемо, наприклад, речення:

нім.: *Liebe ist ein edles Gefühl.* – укр.: *Кохання – це благородне почуття.*

нім.: *Kleider machen Leute.* – укр.: *Одяг прикрашає людину* [3, с. 309].

У першому прикладі слово *Liebe* використовується як абстрактне поняття, тому це слово вживають без артикля. У другому, слово *Kleider* використовується як загальна сукупність речей.

Отже, використання артиклів у деяких випадках слугує для посилення виразності відповідного висловлювання, в інших для відображення відношення мовця (автора) до теми / предмета розмови або уточнення та інтерпретування повідомлення. З практичної точки зору використання артиклів можна розглядати як стилістичний засіб для вираження ясності, виразності, емоційності та інших естетичних властивостей тексту. Тому, щоб розшифрувати код автора, потрібно зануритись у мовленнєву ситуацію й зрозуміти ідею, яку той хоче передати.

Література

1. Ахметова С. Г. Синтактика и прагматика английского артикля: автореф. дис. доктора филол. наук / С. Г. Ахметова. – Моск. гос. ун-т им. М .В. Ломоносова. – М., 1989. – 32 с.

2. Виноградов В. А. Лингвистический энциклопедический словарь / В. А. Виноградов. – М.: "Советская энциклопедия", 1990. – 688 с.

3. Кияк Т. Р. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальний закладів. / Т. Р. Кияк, О. Д. Огуй, А. М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.

4. Левковская К. А. Артикль в немецком языке. Пособие для учителей / К. А. Левковская, В. М. Пророкова, Л. В. Сергиенко. – М.: "Просвещение", 1973. – 224 с.

5. Левковская К. А. Немецкий язык. Фонетика, грамматика, лексика: Учебник / К. А. Левковская. – М.: Издательство Московского университета Издательский центр “Академия”, 2004. – 368 с.

6. Леонтьев А. А. Описание языков стран СНГ. Методические рекомендации / А. А. Леонтьев, А. С. Маркосян. – М.: Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина, 2002. – 70 с.

7. Admoni W. Der deutsche Sprachbau / W. Admoni. – M.: Proswesenije, 1986. – 334 S.

Корнієнко М.М.
Магістрантка
Науковий керівник Осипов П. І.,
кандидат філ. н., доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

Scientific theses are devoted to the definition and classification of phraseological units. The paper highlights different views on the phraseological unit, indicates scientists and their works on this topic, presents the most famous classifications of phraseologisms in various aspects.

Keywords: phraseological units, phraseologisms, phraseology

На сьогодні у мовознавців не склалося єдиної думки щодо природи й типології фразеологічних одиниць. Одні дослідники (В. Жуков, Л. Сміт, В. Телія, Н. Шанський) включають до складу фразеології стійкі поєднання, інші (Н. Амосова, А. Бабкін, А. Смирницький) – тільки певні групи. У «Сучасній термінологічній енциклопедії» зазначено, що фразеологічні одиниці – це стійкі, зв'язані єдністю змісту, відтворювані в мовленні сполуки або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етновідомості і є репрезентами культури народу, характеризуються образністю та експресивністю [6]. Фразеологізми суттєво відрізняються від вільних сполучень слів. Науковці відзначають притаманну їм стійкість, неподільність, високий рівень образності. Ті фразеологізми, значення яких абсолютно не відповідає значенню їх окремих компонентів, та походження

яких найважче визначити, також називають ідіомами (Н. Амосова, Р. Глезер, О. Кубрякова, О. Кунін).

До фразеологічних одиниць належать вирази різної величини, від бінарних (тобто двокомпонентних) словосполучень до приказок (влучних обра-зних висловів, які мають форму речення). Спільними рисами цих одиниць можна вважати семантичну цілісність, неподільність та відтворюваність, однак їх відрізняє те, що приказки, на відміну від словосполучень, виражають завершену думку. Як правило, межі фразеологічної одиниці абсолютно очевидно визначаються матеріальним складом компонентів, що її утворюють.

У лінгвістиці існують різні визначення фразеологічних одиниць. На думку В. Ярцевої, ФО – загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів і речень, які на відміну від подібних за формою семантичних структур не відтворюються відповідно до загальних закономірностей вибору і комбінації слів при організації висловлювання, а відтворюються у мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури і певного лексико-семантичного складу [5, с. 559]. Згідно з дефініцією П. Леканта, ФО є складною міждисциплінарною одиницею, в формі і значенні якої взаємодіють одиниці різних рівнів [4, с. 61].

Вивчення особливостей класифікації фразеологічних одиниць залишається одним із актуальних питань лінгвістики, що потребує доповнення та уточнення. Завдяки своєму багатому стилістичному потенціалу та неповторним образним ознакам фразеологічні одиниці широко використовуються в усіх типах дискурсу. Наукові основи класифікацій цих одиниць закладені у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як Н. Амосова, Ш. Баллі, Л. Булаховський, В. Виноградов, О. Кунін, Б. Ларін, Л. Скрипник, М. Удовиченко та інших. Фразеологічні одиниці суттєво відрізняються від вільних сполучень слів: їм характерна стійкість, неподільність та образність. Це й зумовило появу різних підходів щодо

принципів класифікації цих одиниць: структурно-семантичний, граматичний, функціонально-стилістичний, генетичний, тематичний та інші.

Фундаментальну класифікацію фразеологічних одиниць за семантичним критерієм розробив В. Виноградов. Узявши до уваги теоретичні положення Ш. Баллі та О. Шахматова, учений виділив три типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення. Деякі дослідники (Н. Амосов, О. Кунін, М. Шанський та ін.) виділяють ще четвертий тип фразеологічних одиниць (ФО) – фразеологічні вирази. Як вважає М. Шанський, до фразеологічних виразів належать такі стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які не тільки є семантично подільними, але й складаються цілком із слів з вільним значенням [8, с. 84].

Одним із найвідоміших теоретиків фразеології, зокрема англійської, вважають О. Куніна, який започаткував класифікацію ФО, засновану на структурно-семантичному й функціональному принципах. Так, науковець поділяє фразеологічні одиниці на чотири класи згідно з їхніми функціями в процесі спілкування та за структурно-семантичними особливостями. Об’єднавши різні підходи до класифікації фразеологічних одиниць, О. Кунін детально описав структурно-семантичну класифікацію ФО, виділивши такі типи: номінативні, що використовуються на позначення об’єктів та явищ; вигукові, що виражають емоції та волевиявлення; комунікативні – зі структурою речення; номінативно-комунікативні (дієслівні). Автор розмежовує також первинні та вторинні фразеологічні одиниці відповідно до способу творення. Первинними вважаються такі, коли одиниця створюється на основі вільної групи слів, вторинними – коли фразеологізм створюється на основі іншої фразеологічної одиниці.

Різні аспекти фразеології були об’єктом уваги багатьох мовознавців. Проте на сьогодні відсутня єдина класифікація ФО з погляду їхньої семантичної злитості. Уперше таку класифікацію представив Ш. Баллі на матеріалі французької фразеології. В. Виноградов запропонував синхронну

класифікацію фразеологічних одиниць за ступенем семантичної злитості. 1954 року А. Єфімов подав класифікацію ФО, враховуючи стилістику. Науковці, спираючись на ті чи інші ознаки фразеологічних одиниць, дотримуючись певних принципів (семантичного, функціонального, граматичного, генетичного тощо), запропонували ряд класифікаційних схем, що використовуються в теоретичній і методичній літературі. Так, Б. Ларіну належить класифікація ФО за історичною еволюцією семантики усталених словесних сполук. Питанню стилістичної класифікації фразеологічних одиниць приділяли увагу О. Бабкін, І. Білодід, Л. Булаховський, В. Виноградов, О. Єфімов, Г. Їжакевич, Б. Ларін, І. Чередниченко та ін. Спробу систематизації стійких сполук у функціональному аспекті здійснив С. Гаврин. Український мовознавець Л. Булаховський, класифікуючи сталі словосполучення з позиції їх семантики, виокремлює дві групи: ідіоми і фразеологічні одиниці. [2, с. 118–121].

Класифікація, в основу якої покладено граматичні, семантичні та структурні ознаки, запропонована В. Архангельським. Науковець розподіляє сталі сполуки на два типи: фраземи, співвідносні за структурою зі словосполученням, а також сполученням слів, та стійкі фрази, які побудовані за моделлю речень і включають до свого складу фразеологічні одиниці зі структурою так званих предикативних сполучень слів [1, с. 97]. Дослідниця Л. Скрипник розмежовує всі фразеологізми на два граматико-структурні класи: сталі сполуки, організовані за моделлю словосполучення, та стійкі фрази, що мають структуру простого або складного речення [7, 19–23].

У межах структурно-семантичної класифікації фразеологічних одиниць англійської мови О. Кунін виокремив такі структурно-семантичні типи: одновершинні, тобто звороти, які у своєму складі мають одне повнозначне й одне службове слово або повнозначне слово й два чи три службових; фразеологічні одиниці, побудовані за моделлю підрядного або сурядного словосполучення; стійкі фрази з частково предикативною структурою (лексема + підрядне речення); одиниці, співвідносні за структурою з

підрядним реченням; номінативно-комунікативні фразеологізми, тобто дієслівні звороти зі структурою словосполучення з інфінітивом і речення з дієсловом у пасивному стані; фразеологізми зі структурою простого або складного речення; еквіваленти речення, тобто деякі структурні типи вигукових зворотів, що мають силу висловлювання і характеризуються самостійною інтонацією [3, с. 70–72].

У теоретичних дослідженнях з фразеології помітне місце посідають класифікації за граматичним принципом. Так, морфологічний підхід до фразеологічних явищ базується на співвіднесеності фразеологічних одиниць із певними частинами мови і передбачає визначення лексико-граматичної природи стрижневого слова. За цим принципом слід розмежовувати іменні, дієслівні, ад'єктивні, адвербіальні та вигукові фразеологічні одиниці.

Отже, вчені розглядають фразеологічні одиниці з різних точок зору, аналізуючи їхню семантичну зв'язаність, лексико-семантичну будову, узус чи міждисциплінарність. Традиційно до фразеологічних одиниць відносять семантично пов'язані сполучення слів, що виникають у мові як результат метафоризації значення, та відтворюються у вигляді усталеної та цілісної конструкції. Ці одиниці мають різнопланову семантичну структуру, яка на найнижчому рівні складається із фразеологізмів номінативного типу та завершується цілісними комунікативними одиницями. Класифікації фразеологізмів не є всеосяжними, оскільки різні погляди вчених на предмет фразеології не могли не позначитися на класифікаціях лінгвального матеріалу.

Література

1. Архангельський В. Л. Стійкі фрази в сучасній російській мові / В. Л. Архангельський. – Ростов – на – Дону : Изд-во РГУ, 1964. – 315 с.
2. Булаховский Л. А. Курс русского литературного языка / Л. А. Булаховский. – 4-е испр. и доп. – К. : Рад. шк., 1953. – Т. 2. – 437 с.
3. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка / А. В. Кунин. – М. : Высшая школ, 1970. – 344 с.

4. Лекант П. А. Современный русский язык. Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Филология» / Сост.: П. А. Лекант, Е. И. Диброва, Л. Л. Касаткин и др. – М.: Дрофа, 2002. – 560 с.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – 2-е изд., доп. – М. : Большая рос. энцикл., 2002. – 709 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 718 с.
7. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови : монографія / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – 270 с.
8. Шанський Н. М. Фразеологія сучасної російської мови / Н. М. Шанський. – М. : Вища школа, 1985. – 160 с.

Герасимюк Л. П.,
магістрантка V курсу
спеціальності «Прикладна лінгвістика»,
Науковий керівник к.п.н., доцент Мороз Т.О.
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМИ У ТВОРЧОСТІ Л. ДЕРЕША
"LINGOCULTUREMAS" IN THE WORK OF L. DERESH

The purpose of this article is to discuss the inseparable relation between culture and language. Language does not exist without culture, as culture does not exist without language. Linguoculturology studies the problem of interaction between language and culture. The main unit of description of linguocultural science is "linguoculturema". The article describes the language as a piece of art. The author classified important units for the Ukrainian people – "linguoculturema's" and allocated them in this article.

Keywords: *“linguoculturema”, linguoculture, artistic text, linguistic picture of the world, scientific circulation, ethno-linguistic consciousness, scientific paradigm.*

“Linguoculturema” was first introduced into the scientific circulation of V. Vorobyov. He indicated that "linguoculturema includes segments not only of language (linguistic meaning) but also of culture (non-linguistic cultural meaning), represented by the relevant sign" [2 , with. 44–45].

L. Matsko emphasizes, “linguoculturema is a stable, reproduced in ethno-linguistic society, a linguistic unit that reflects the cultural experience and values of national society. From this point of view it is the treasure of the nation”[5, p. 63]. N. Alefirenko writes: "the introduction of the concept of" linguoculture "allows dissociating such related phenomena as the picture of the world, the linguistic picture of the world and ethno-linguistic consciousness" [1, p. 5]. Linguoculturemas of the text are classified. For example, G. Kazhigaliyev proposed to divide text linguoculturemas "into three types: direct (indirect) linguoculturemas, descriptive linguoculturemas, background linguoculturemas" [3].

So, “Linguoculturemas are the cultural conceptualisations encoded in language to all aspects of human life, from the very conceptualisations of life and death, to conceptualisations of emotion, body, humour, religion, gender, kinship, ageing, marriage, politics etc.

Linguoculturema has been not studied sufficiently at the present stage, the methodological basis and theoretical foundations of the study are developed only partially in the works of N. Arutyunova, N. Alefirenko, L. Matsko, V. Kostomarova, V. Vorobyov, V. Maslova, G. Kazhigaliyeva, G. Moskalchuk, N. Panasenko, E. Vereshchagin and others.

The study of the artistic text as a linguistic and cultural phenomenon involves the description of the national artistic linguistic picture of the world, conveyed by the writer as a vivid representative of his ethno-cultural community in a certain historical period. Artistic texts, being phenomena of national culture, are at the

same time the highest form of realization of the national language. In recent years, the development of linguoculturema as a scientific paradigm appear in studies related to the revelation of the national and cultural identity of artistic texts. This is because it is in the works of art, along with the use of linguistic units with national-cultural semantics, that the expression of a national cultural code, which transmits a coherent system of ethnic worldview.

The people in certain geographical conditions, with certain values and pragmatic attitudes, according to certain stereotypes of thinking, use a figurative description of the ways in which cultural reality is a work of national literature.

At the same time, in the literary work, as a phenomenon of the secondary modeled system, one can observe the artistic reflection of the national personality, the manifestation of the author's special creative consciousness, which already adds meaning to the linguistic culture. Thus, the work of art appears as part of the culture and the world created by the author, with his special system of cultural units - linguoculturema. The set of linguoculturemas used by L. Deresh in his work forms the cultural background of the modern era.

In the work, linguoculturema reflect the essence of the creative personality of the writer, his philosophical and aesthetic beliefs, the individual priorities of the artist. Writers resort to different linguistic and stylistic means of expression with linguoculturemas, creating a national type of person, shaping the superficial and deep meanings of the work.

As the language of fiction is one of the sources of knowledge of the deep meanings of communication, representing the semantic content and genesis of the meanings of various linguistic cultures, we consider the necessary study of linguistic culture in modern 21st century fiction by a striking example of a young author.

To distinguish linguoculturemas on the material of L. Deresh's collection "Songs of Love and Eternity" [4] I use L. Matsko's classification and add example which I found in the collection of author [6]:

1. Linguoculturemas-realities, that is, linguistic signs that call a national artifact, which has no linguistic equivalent to another culture: Жигулі, Волинянка, «прилуки», чарколюб, Інтермеццо [4].

2. Significative linguoculturemas, that is, denotates of which are common to the compared cultures, and signifiers differ in the importance and content of cultural information: тато, батько, мама, дідусь, дідуньо, степ, хата [4];

3. Tropical and figural linguoculturemas of mythological, folk-poetic, phraseological, verbal-spoken and written-literary origin, which, having a cultural semen in the denotation of content, as a result of the transfer of meanings and the substitution of meanings, also acquire a connotative connotation. These are epithets, comparisons, metaphors, different types of paranoia, periphrasis, etc.: його очі схожі на розжарену жовту магму, по-котячому, київська осінь [4];

4. Linguoculturemas-phraseologisms of ethnic verbal-spoken and written-literary origin: чортів ганяти, блекоти наїмося, задерти хвоста, закинути за ребра, не в тім'я битий [4].

5. Symbolic linguoculturemas (symbolic-subject) are linguistic signs that have a cultural meaning, express the peculiarities of the national linguistic culture's outlook and are perceived in society as symbols: Ukraine, Kaniv, Carpathians, Kiev, Dnipro, Lviv, Trypillya, Taras, Kryivka in Lviv [4].

6. Symbolic linguistic cultures of socio-national behavior, ie formulas of linguistic etiquette, ritual spells, etc.: На добраніч! Дякую! Будь ласка! Моє шанування! Слава Ісусу Христу! Всі благословення! Мій Боже! О Боже! [4]

7. Linguoculturemas of general nature carrying cultural information with its denotative content, and in many languages it is the same or very close: concert, theater, artist, sculptor [4].

Thus, the iconic linguistic and cultural element of L. Deresch's stories is the house and its derivatives (19 uses), which is used as a symbol of homeland, native land, protection and assistance. Around this sign is formed a lexical series to indicate part of Ukrainian housing, namely: *хата світла, хата наполовину обплетена плющем, порожня, непривітна хата, зачухана хата, хати*

покриті мохом, вітальня, кухня, альтана, лазня, вікна, двері, хвіртка, двір, коридор, кімната, поріг, подвір'я, передпокій, стеля, пліт, піч, дзеркало, крісло [4]. Наприклад: «*Будиночок тоне в зелені хата, наполовину обплетена плющем, наполовину диким виноградом, практично непомітна знизу, з дороги. Її захищають високі дерева на схилі.*» [4].

To sum up, in terms of linguocultural studies, text written in any language is a code that contains information about the culture of its speakers. Language emerges, develops and changes with society, so the study of culture through language and language in relation to culture is well founded. Linguocultural analysis of creativity of L. Deresh, allowed distinguishing linguocultural dominants "God", "Food", "Clothes", "House". Analyzing the text in this vein allowsto broaden knowledge of a particular people's culture through one of the most likely sources - language, and to emphasize certain features of language in its ability to express cultural phenomena.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Ф. Картина мира и этнокультурная специфика слова. *Научные ведомости Белгородского гос. ун-та. Сер.: Гуманитарные науки.* 2009. *№ 4.* С. 5 – 9.
2. Воробьев В. В. Лингвокультурология: учеб. пособие. М.: Изд-во РУДН, 2006. 332 с.
3. Кажигалиева Г.А. О системе текстовых лингвокультурем. *Вестник ТГГПУ*. 2009. № 1 (16).
4. Любко Дереш. Пісні про любов і вічність. 2014. URL: http://www.e-reading-lib.com/bookreader.php/1055064/lyubko-deresh-pisni-pro-lyubov-i-vichnist-zbirnik.html.
5. Мацько Л. І. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. *Культура слова*. №75. С. 56 – 66.
6. Мацько Л. І. Дискурсивний аналіз тексту URL: www.ukrlit.vn.ua/article/1289.html

Білоус А.О.
магістрантка
Науковий керівник Чернега С.М.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови і літератури
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

The article deals with foreign language communication formation features to promote professional and personal growth of students. Referrals for acquiring foreign language competencies are given in the article. The results of acquisition of foreign language communication competences are also covered. The article focuses on the theoretical foundations of this process.

Keywords: communication theory, communicative linguistics, psycholinguistics, formation, foreign language communicative competence, student, communication.

Протягом усього XX століття інтерес суспільства до спілкування без перешкод, особливо на професійному рівні, зріс в рази, а вже в XXI столітті науковці стали приділяти більше уваги саме іншомовній комунікації, адже розвиток країн по всьому світі не стоїть на місці в освітньому, соціальному та політичному контексті. Зосереджуючись на тому, що іншомовна комунікація займає неабияке місце в повсякденному житті, так само як і в професійному – зростає інтерес до того, що спричинило процес її формування та розповсюдження. Розвиток комунікації зумовлено насамперед науково-технічним прогресом, упровадженням нових технологій, але треба розглянути підґрунтя, яке лежить в основі того, що зараз ми можемо

спілкуватися без перешкод, вивчаючи іноземну мову. Час від часу комунікація опинялась в центрі уваги публічних дебатів про демократію, а також пропаганди, мас-медіа, культури, освіти та міжособистісних відносин. Тож сьогодні ця тема є досить актуальною.

На початку XX століття комунікація як формальна категорія знань насамперед асоціювалася із комерційними та військовими перевезеннями. З виникненням і поширенням електронних засобів зв'язку комунікацію почали розглядати як передавання інформації за допомогою технологічних каналів. Із часом її дедалі частіше визначали як інтерактивний процес, спрямований на здійснення важливих функцій у різних сферах суспільного життя. У 70-80 роки XX століття теорія комунікації перебувала під впливом різноманітних наукових традицій та напрямів. Вона увібрала і трансформувала чимало ідей лінгвістів, антропологів, соціологів, психологів, філософів, юристів і почала розвиватися як міждисциплінарна галузь, предмета досліджень якої не визначено однозначно. Тобто на основі всіх цих підходів і аналізу, наприкінці XX століття виникла нова наука – комунікативна лінгвістика, яка має на меті низку завдань [6]. Головними завданнями комунікативної лінгвістики є:

1) вивчення природи, типів і форм мовної комунікації;

2) виокремлення й опис мінімальних одиниць мовленнєвого спілкування (мовленнєвих актів, комунікативних актів, мовленнєвих подій, інтеракцій тощо), визначення їхньої ролі й ваги в комунікативному процесі;

3) характеристика типів комунікативної взаємодії і засобів комунікативного впливу;

4) обґрунтування зразків мовленнєвого спілкування: мовленнєвих жанрів і типів дискурсу;

5) аналіз тексту як знакової форми мовленнєвого спілкування й обґрунтування законів організації мовного коду в комунікації;

6) дослідження паравербальних і невербальних засобів мовної комунікації, їхніх функцій у комунікативній ситуації;

7) характеристика сфер мовної комунікації, їхньої взаємодії зі стилями спілкування;

8) вивчення психолінгвістичного аспекту породження, сприйняття й розуміння повідомлення й аналіз комунікативної компетенції у філогенезі й онтогенезі, її зв'язків із мовною компетенцією;

9) опис організації комунікативної ситуації, її складників і їхніх типів;

10) пошук оптимальних моделей комунікативної ситуації;

11) упорядкування методів аналізу мовної комунікації;

12) розробка рекомендацій щодо успішності, ефективності проведення комунікації, щодо її планування й контролю;

13) дослідження особливостей міжкультурної комунікації, її головних аспектів і понять;

14) розроблення методик формування міжкультурної комунікативної компетенції тощо [1].

Вивчення мовної комунікації (комунікативної лінгвістики) значною мірою ґрунтується на загальній теорії комунікації. Теорія комунікації – галузь наукових досліджень, яка вивчає універсальні механізми та закономірності інформаційного обміну в природі й суспільстві [4]. Головним поняттям комунікативної лінгвістики є комунікація (від лат. communicatio – роблю спільним, спілкуюсь) як цілеспрямований процес інформаційного обміну між двома й більше сутностями за допомогою певної семіотичної системи [6].

Комунікативна іншомовна мовленнєва компетенція складається із певних компонентів: лінгвістичного (лексичні, фонологічна, синтаксичні

знання і вміння та інші параметри мови як системи), соціолінгвістичного (соціокультурні умови користування мовою, соціальні конвенція, такі як: правила ввічливості, норми, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, класами) та прагматичного (функціональне вживання лінгвістичних засобів) [4].

Комунікативна іншомовна мовленнєва компетенція (КІМК) реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання, усвідомлення, відтворення (усне чи письмове). Поняття компетентність визначають як похідне від компетенції, так як воно вказує на суб'єкта як носія компетенції; компетентність передбачає не просто наявність знань та навичок, а здатність їх творчого використання. Отже, компетентність – це здатність приймати рішення, нести відповідальність за їхні наслідки у різних галузях діяльності; компетентність є ситуативною категорією, що виражається в готовності до здійснення діяльності в певних ситуаціях [2].

Щодо поняття «іншомовна комунікативна компетентність» та її складових серед дослідників немає одностайності. Наприклад, Бідюк Н. М. визначає цей термін як знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих і власних пр ограм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст якої охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), навички та уміння аналізу тексту та власне комунікативні надбання [2].

Тинкалюк О. характеризує цей термін знанням мови, високим рівнем практичного володіння як вербальними, т ак і невербальними засобами, а також досвідом володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [6] тощо.

Набуття іншомовної професійно спрямованої компетентності дозволяє майбутньому фахівцеві працювати з оригінальною літературою зі

спеціальності, а саме: розуміти зміст, вміти отримати необхідну інформацію, перекладати або реферувати необхідний матеріал, мати навички діалогічного мовлення, а також володіти зв'язним монологічним мовленням на високому рівні, розуміти діалогічне та монологічне мовлення в межах вивченого матеріалу, володіти навичками як усного, так і письмового перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки, знати основи ведення ділової документації іноземною мовою, вести ділове листування, володіти основними навичками двостороннього перекладу, використовувати словники та довідковий матеріал при перекладі, вміти стисло та точно висловлювати думки обома мовами, а також уміти використовувати засоби сучасних інформаційних технологій під час спілкування та передачі інформації [3].

Отже, іншомовна комунікативна компетенція, що розглядається як сукупність знань, навичок володіння іноземною мовою на достатньому рівні дозволяє практично застосовувати знання іноземної мови в різноманітних ситуаціях із врахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримуються носії мови. Необхідно зазначити, що оволодіваючи іншомовною комунікативною компетентністю, важливо не втратити свою власну ідентичність, сформовану в рідному соціокультурному просторі та не потрібно намагатися повністю уподібнитись носієві мови, яка вивчається, адже використання іноземної мови для професійного використання повинна залишатися засобом плідної роботи, що задовольняє потреби сучасності.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К., 2004. – С. 318 - 342
2. Бідюк Н. М. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя філолога: зміст та структура / Н. М. Бідюк // Збірник наукових праць третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи».

3. Клочко В. І., Прадівлянний М. Г. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій: Монографія/ В. І. Клочко, М. Г. Прадівлянний. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 186 с.

4. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації. – Навчальний посібник. – Суми: СДУ, 2011.

5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

6. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Тинкалюк // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2008. – Вип 24. – С. 53-63

Шувалова О. О.
студентка 526 групи
спеціальності «Прикладна лінгвістика»
Науковий керівник Мороз Т.О.
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

THE PLACE OF VOCATIVES IN THE STRUCTURAL ORGANIZATION OF THE LINGUISTIC WORLD VIEW OF THE YOUNG UKRAINIAN

The proposed article covers the content of the concept of «linguistic world view», «Internet communication», defines stylistic functions of appeals in Internet communication, and clarifies the role of vocatives in the linguistic world view of Ukrainian youth.

The linguistic world view reflects in verbal forms the reality perceived by consciousness. Therefore, the subject of the study of modern linguistics is the question «about the degree of influence of a person on the language he is using, and the influence of natural language on the behavior and thinking of man, especially in terms of shaping his picture of the world».

The concept of «linguistic world view» is related to the concepts of people, ethnicity, nation and understanding of national character.

The purpose of the work is to establish the general lingual features of appeals in Ukrainian-language Internet communication and to define their stylistic functions, to find out the role of vocatives in the linguistic picture of the world of Ukrainian youth.

The textual materials of such online forums as malecha.org.ua, lvivport.com, hochu.ua served as the source of the work; elements of Instagram blogs and Facebook blogs, snippets from Gmail.com's personal email.

Characteristic of Internet communication is that the appeals are most often made using nouns, substantive adjectives, pronouns not only in the singular but also in the singular singular and plural, for example: Dear Ira, you are mistaken ... [2], My dear, thank you for such a response [1].

According to statistics, most often patronymic names are added in the form of exclamation marks by gentlemen, ladies, misses, philanthropists, philanthropists, and more. Such references can be extended by adjectives of venerable semantics: venerable / venerable, dear / dear, venerable / venerable, etc.[3].

Household vocals are most common in electronic communication. Informal appeals are used by bloggers, site visitors, online stores, forums. Such appeals have no regulatory constraints.

Another important segment of the formation of appeals during virtual communication is the use of the personal data that a user of a site indicated in his profile. These types of hits are nicknames, that is, aliases of Internet users: «@marvyslow, you are mistaken, because the location and time of the shooting does not matter, it all depends on the skill of the photographer ...», «Well, you wonder @ slippery96», «Dear @ voivod792, Your request has been rejected » [4].

Thus, an analysis of the representation of vocatives in linguistic world view showed that young people use vocatives both stylistically neutral and emotionally colored. Emotionally colored are positively marked. Vivid imagery is inherent in

the appeal due to their lexical content and context; ways to create words; use of applied structures; repetition of calls; the use of particles and exclamations; the use of pronouns in the role of references and the pronouns accompanying the appeal; combining common and non-common hits in one sentence. The dominant place is occupied by the vocatives of a group of beings. The electronic communication distance between the interlocutors is determined by personal communication desires.

Література:

1. Шульжук К. Ф. Обращения в украинских народных песнях: автореф. дис. на соиск. науч. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.02. К., 1969. 21 с.
2. http://forum.hochu.ua.
3. https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox.
4. https://www.instagram.com.

Savchuk L. O.,

the fifth-year student of the specialization "Applied linguistics",

Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University

LINGUOCULTURAL MODELLING OF THE REGULATORY CONCEPT "PRIDE" OF THE UKRAINIAN NATIONAL WORLD VIEW

Abstract *The article deals with the concept of "Pride" in the Ukrainian national world view. The study shows the features of the Ukrainian linguoculture, describes the notion of pride, shows an etymological analysis of this concept. The analysis of the semantics of the word and analysis of synonyms are accomplished.*

Key words: *concept, category, linguistic worldview, the culture of language, proverb.*

One of the most important mental formations of all human existence is the concept of pride as a fundamental notion of philosophy and cultural studies. The linguocultural aspect allows us to create a new, synthetical idea about pride as one of the components of the linguistic worldview since it requires the involvement of a broad cultural context, scientific knowledge and ethnic features.

The issue of researching the linguistic worldview of a certain linguistic culture is one of the current and relevant problems of linguistics. Determining the structure and attributes of the linguistic worldview makes it possible to understand the patterns of intellectual and aesthetic growth of a nation at a certain stage of development.

The theory of the concept as a linguocultural unit is represented by modern schools and directions: V. Demiankov and O. Kubriakova (the direction of cognitive linguistics), S. Vorkachov and V. Karasik (linguoconceptual direction), J. Sternin and Z. Popova (cognitive and semantic direction), O. Zalevska, Y. Sorokin and E. Tarasov (psycholinguistical direction).

According to V. I. Karasik, the concept is mental formations, which are significant conscious typed fragments of experience and are stored in human memory. V. I. Karasik believes that the cultural concept in the language consciousness is presented as a multidimensional network of meanings expressed by lexical, phraseological, paremiological units, precedent texts, etiquette formulas, speech and behavioral tactics that reflect social life (Karasik, 2009).

Linguocultural concept is a simple and complex notion at the same time. Different linguists give it a different definition. However, we follow the opinion of V. I. Karasik that cultural concept is a multidimensional network of meanings expressed by lexical, phraseological, paremiological units, precedent texts, etiquette formulas, speech and behavioral tactics that reflect social life (Karasik, 2009).

It should be noted that linguistic worldview is closely related to the national worldview. In the thinking of each ethnic group, there is a process of conceptualization of the national worldview. This conceptualization comes

together with the formation of the general worldview. O. P. Kanalash points out that the national worldview is a part of the national outlook that is a holistic, systematic view on the world of representatives of a particular national community.

All concepts are divided into parametric and non-parametric groups by V. I. Karasik. Parametric group includes concepts that serve as classification categories for comparing the actual characteristics of objects: space, time, number, quality. Non-parametric concepts include those that have substantive content. The category of non-parametric concepts could be divided into regulatory and non-regulatory groups of concepts. Regulatory concepts are notions with the axiological component, which includes values and norms of behavior, such as: "happiness", "generosity", "debt". The axiological component is the main component. Non-regulatory group of concepts includes syncretic mental entities of different nature, such as: "travel", "gift", "health". Only the regulatory concepts that can express the peculiarities of a certain people's mentality.

The concept of "pride" is one of the main concepts of the Ukrainian linguoculture. It generalizes information about one of the basic human values of the moral and ethical sphere of life.

We distinguish the following features of the concept of "pride": 1) feelings, 2) self-esteem, 3) satisfaction with successes, 4) high self-esteem, 5) contempt for others, 8) pride. This structure of the concept is modeled by V. I. Karasik in his article "Understanding Pride in Russian and English Linguistic Cultures".

Etymologically, the proud adjective comes from Old Slavic *гръдъ*. Such a basis had several meanings – "picky" and "fastidious".

The analysis of the semantics of the word and the relation of meaningful units are important in the analysis of the concept of “pride” in the semantic field of assessment of a person's social status. The following lines of specification could be distinguished in the studied field:

1) someone who tries to stand out – someone who does not try to stand out (demanding, ambitious – unpretentious, humble);

2) someone who seeks to suppress others – someone who is ready to yield (assertive, aggressive – compliant, humble);

3) someone who shows his importance – someone who shows the lack of his importance (proud – gentle);

4) someone who shows disrespect for others – someone who shows attention (cheeky – respectful);

5) someone who imitates humility (quiet, sheep).

Synonymic dictionaries show a number of lexemes having similar semantics: *arrogance, pride, vigilance, viciousness, gentleness, booth, superstition, contempt*.

For the purpose of linguocultural modelling of the regulatory concept of pride, let us consider the discursive characteristics of this mental formation of consciousness. Yes, it is possible to follow the figurative concretization of pride in statements with the adverb *proudly* (the corpus of texts of the Ukrainian language is used). Adverbial refinement characterizes the behavior of the subject: *Але хмизонос розіпхав усіх, гордо виступив на середину, урочисто оголосив (Загребельний П. «Диво»).* The adverb proudly actualizes the idea of fearlessness and satisfaction with this feeling.

Self-esteem is clearly manifested in critical situations: *Він ні за чим не шкодував і нічого не жалів, – він лише хотів умерти гордо, хотів зневажити, зігнорувати вбивців своїм презирством (Багряний І. «Людина біжить над прірвою»).* The hero expresses disdain for death, so the author describes the act of the hero, using the word proudly.

Pride is externally expressed with your head held high: *Він іде босий по снігу, в самій білизні,* ***гордо закинувши голову*** (Багряний І. «Людина біжить над прірвою»).

Conceptual field modelling becomes possible by computer programs that use a lexical corpus of multi-genre texts, which is a further perspective of our research. The relevance of studying the worldview is the need to represent knowledge in the field of innovative computer technology in order to solve intellectual problems of

varying complexity. A representative model in the intellectual environment is created by analyzing the linguistic means of expressing the meaning of the concept. The contexts we have analyzed can be used to build a model of the “pride” concept.

REFERENCES

1. Karasik V. I. (2009). Linguocultural Conceptology. Volgograd : Paradigma. / Karasik V. I. Lingvokulturnaya kontseptologiya. Volgograd : Paradigma. / Карасик В. И. Лингвокультурная концептология. Волгоград : Парадигма.

2. Bilodid I. K. (Ed.). (1970–1980). Dictionary of the Ukrainian language. (Vol.11). Kyiv : Scientific thought. / Bilodid I. K. Slovnyk ukrainskoi movy. Tom 11. Kyiv : Naukova Dumka. / Білодід І. К. Словник української мови: Т 11.

3. Tolstoi N. I. (1995). Language and folk culture. M.: Indrik. / Tolstoi N. I. Yazyk i narodnaya kultura. M : Indrik. / Толстой Н. И. Язык и народная культура. М. : Индрик.